Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 4.
Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

417. Prima, Secunda D. Thoma Tractatus Ultimas de Merito. Scripsit Fr. Avertanius Zakrzewski Carmelita. Florentia 1637.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Nr. 417.
BIBLIOTEKA H.B.
VIII A 81

IHS MARIA

PRIMAE SECUNDAE D. TH.

TRACTATUS ULTIMUS DE MERITO.

Scripsit Fr A[illegible]us
[illegible]ki Carmelita 1637.
FLORENTIAE.

DISPUTATIO PRIMA

An Opera Iustorum sint condigne meritoria æternæ gloriæ.

Hæc e altera præcipua controversia quã Catholica fides ht cũ Hæreticos huius æ-
tatis: horũ illud hoc e dogma, Nullum opus excepta fide, qua certo credimus
nobis condonari peccata necessarium esse ad salutem, ac proinde nulla e merita nra
apud Deum, qbq ut condignum præmium debeatr gloria æterna: Nam tametsi nonnulli
ex eis fateantr opera bona iustorũ placere Deo, ea tn negant placere Deo in ordine
ad præmium æternæ vitæ, sed tm in ordine ad pmium aliqd temporale aut spũale in hac
vita infelicitatis vitæ: Neqz in ordine ad hoc ipsum pmium ea ipsa placere Deo ex
sua ipsorũ condignitate & valore, sed ex fide & indulgentia Dei tegentis operum fœdi-
tatem, & ea tanqm iusta & digna tali pmio acceptantis. Ut sane hunc errorem
ex illo alio deduxerunt, nempe oia opera nra ee peccata, seu praua & mala, q nl-
lum diuinum iudicium sustinere, nec legi preceptisqz satisfacere ualeat: proindeqz solam-
lam fidem aiunt sufficere ad salutem. Quo cũ hoc discrimen assignat int le-
gem ueterem & nouam, qd illa pponebat salutem sub condne totius legis adim-
plendæ, hæc absolute et cum sola condne fidei

Catholica uo Fides duo docet, & opera iustorũ q ex peculiari motione Spus Sci
excedunt bona ee Deoqz grata & accepta, & meritoria æternæ vitæ ac proinde ad salutem
noria. Hanc ueritatem expresse docet Tridnt. sessi. 6. c. 16. & can. 24, 25, 26 & 32
in qbq etiam contrarios errores damnat. Eandqz clariter colligimus ex Sacris
Script. in qbq et opera iustorũ dicuntr iusta & sine peccato facta, & illis retri-
bui gloriam ut mercedem, ut brauium & coronam. qn ea expresso nne me-
rita appellantr. Psal. 6. Exaudi Dne iustitiam meã, oculi tui uideant æqtm
probasti cor meum & uisitasti nocte & non e inuenta in me iniqtas. Psal. 7mo
Iudica me Dne sm iustitiam meam & sm innocentiam meam. Iob 1o in oibq his
non peccauit Iob. & c. 2. extat celebre illud Dni de Iob sanctitate elogium. Num-
qd (alloqr Deus satanam) considerasti seruũ meum Iob qd non sit illi silis in ter-
ra Vir simplex & rectus & recedens a malo, & adhuc retinens innocentiam. Au-
diamus testimonia in qbq gloria dicir merces, corona, brauium Genes 15 Ego
(loqr Deus ad Abraam) ptector tuus sum, & merces tua magna ni-
mis e. Prouerb. 11. seminanti iustitiam merces fidelis. Et ne Hæretici ptenː
dant hic mercedem ee pmium aliqd temporale audiamus Ecclesiast 18. Ne
uerearis usqz ad mortem iustificari qm merces Dei mt in æternum. Christum
Dnum Math. 1. Merces Vra copiosa e in cælis. & Concil. Arausicanum
2um can. 18. debr inqt merces bonis oibq si fiant, sed gra q non debr pcedit
2a ad Tymot. 4. Reposita e mihi corona iustitiæ. quam reddet mihi Dnq
in illa die iustus Iudex. Iacob. 1. Btq uir q suffert tentaoem, qm cũ pba-
tus fuerit accipiet coronam uitæ. 1a ad Corint. 9. Nescitis qd hi qui in stadio

currunt

currunt oēs, p[er]m currunt, sed unus accipit bravium: porrò Merces, corona, bravium plaōm dicunt ad merita, obq[ue] illa suo iure impenduntur. Ob eandem rationem cælum dicr à SS. Pribq Venale. August. in Psal. 63 Vendere inqt regnum cælorū Dnus illi qntum valet, prætium eius labor ē. Chrysost. homil. qa et Patria Prætium non appono, non obijcias inopiam, qntū ēt, tanti eme; habes denarium, eme cælum; non qt venale sit cælum, sed qt clemens sit Dnus: istō aut̄ subalia verba adijcit ut scaret cælum non ēē suapte nā bonis nrīs opibq emibile; non qt ea non digna non sint, sed qa illa debita sunt Dō, ac p[ro]inde ut ijs cælum emere possimus intercedat opportet liberalis p[ro]missio Dei, sine qua opra iustorū ōēm rationem p[re]tij. Porro si Regnum cælorū dicr emi nrīs bonis opibq, ergo bona nrā opra erunt prætium dignum tali mercede, alioqn non tam illud diceret vendi quam donari, cum emptio & venditio suapte nā prætium exposcat. Rd̄ si opra iustorū expressè nūe merita à Scrip. sacra nuncuparir. Ecclesiastici 16 Oīs Misericordia faciet locum unicuiq[ue] s[ecundu]m meritum opruum suorū. Nec refert qd græcus tex. ht. κατα ἐργα hoc ē s[ecundu]m opra non q[uo]d aliud ē reddere s[ecundu]m opra quam reddere s[ecundu]m meritum oprum. Ad Heb. 13 Beneficentiæ & communionis nolite oblivisci talibq n̄ hostijs p[ro]meretur Deus ubi verbum p[ro]mereri passive usurpatr. At occurrunt hæretici dicentes vel has locuōnes ēē figuratas, vel Deum reddere iustis vitam æternā p[ro] mercede, idem ēē atq[ue] illam reddere sua p[ro]missioni, quā decrevit dare iustis tanqm filijs, non tanqm mercenarijs, æternum gloriam. Nā si dbr illis tanqm filijs hæreditas qd opus ē meritis. Sed mirum ē ut ad p[ri]m effugium responde[a]m. Sacr. Scrip. semp loqr ut p[ro]phetæ & in p[ro]prie, cum loqr d mercede et corona iustorū opribq reddenda cum talias &c illa subsisnaibq loquuntur. Secundo si nomen ipsum mercedis & coronæ adeo Calvino invisum fuit, ut semp illud bonis opribq applicatum improprie intelligendū putat. Certe ipsa plana & simplex narratio debuit Calvini pertinaciam convincere. Etenim assignans Chrūs Dnus ordinem iustis sic eos alloqr Matth. c. 25. Venite benedicti Pris mei possidete paratum vobis regnum ab origine mundi: Esurivi n̄ & dedistis mihi manducare &c. Ubi Chrūs sub nulla figurata locuōne planè affirmat se regnum cælorū iustis daturum p[ro]p[ter] ipsorū merita.

Sed̄ò Calvinum ut suum errorē defendat respondere ob causam non hic notā ēē ordinis non caūsis, ut opra Misericordiā non exigantur à iustis ut eadē p[ro] merita adipiscendæ salutatis, sed qa Deus prius voluit ea ab electis fieri, quam eos cælesti regno ponit. Verum quam falsa sit hæc Calvini instantia satis ostendit consimilis locuō quam Chrūs Dnus dirigit ad reprobos. Ite Maledicti in ignem æternum. Esurivi n̄ &c. Ubi particulam n̄ quam interpretari Calvinus ut nota ordinis nisi aptè vellet sibi contradicere aienti ad Rom. 6. Stipendium peccati mors. Eandem

uim Stea[?] illa Luc. 11 Remittunt tibi peccata multa qm dilexit mul-
tum, ubi peccatori remissio non fidei sed dilectioni tribuitur. Neq; sola opera
misericordiae exigit a nobis Christus, sed plane universam legis observationem & prae-
ceptorum adimpletionem ut constat ex illo Si uis ad uitam ingredi serva mã-
data, & nisi iustitia vestra abundaverit plusquam scribarum & pharisaeorum non in-
trabitis in regnum caelorum. Sequitur ac ubi Christus de observatione universae legis

Ex his etiam solvitur secundum effugium. Nam merces corona bra-
vium non ad promissionem sed ad opera respectum dicunt, qs non unquam dixerit id
qd liberaliter & sponte promittitur tanquam mercedem & coronam reddi, alioq;
dici posset Messiam ut mercedem & coronam nobis redditum, qui ex pmis-
sione nobis datus e. Adde Script. apte testari gloriam non Dni promissioni
sed nris operibus etiam reddendam Matthaei 16. Filius hominis venturus e in glo-
ria Patris cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique Sm opera sua. 1ma ad
Corint. 3° Unusquisque mercedem recipiet secundum suum laborem. Apoca. ulto
Ecce venio cito et merces mea mecum e reddere unicuique secundum opera sua. Id
etiam declarat parabola de operariis laborantibus in Vinea Dni Matthaei 20
Ubi merces statuitur omnibus. Etenim si gloria non operibus tanquam mercedem me-
ritis sed liberali duntaxat promissioni Dei reddenda esset, quid opus esset
ad operum valorem & condignitatem respicere: satis non esset si ea solum co-
comitantur & mere per accidens requirerentur, simpliciter de illis mentionem facere.
Cum igitur Scrip. ea non modo enarret, verum etiam ipsorum valorem, dignitatem
& mensuram diligenter expendat: manifestum signum e ea pte ut causas me-
ritorias ad salutem requiri. Nec multum urget argumentum Calvini Quod
dicta felicitas d beatitudo Pris ut haereditas: nam ea potuit duplici ti-
tulo deberi et iure haereditatis, & titulo coronae Sicut Christo Dno gloria cor-
poris et exaltatio nominis duplici titulo debita fuit, et iure conditionis qua fi-
lius Dei naturalis erat & titulo praemii pro proprio labore parta.

Hinc constat quam falsum sit eorum discrimen qd inter veterem & novam legem
assignant, Quod scilicet illa salutem disponat sub conditione totius legis ad-
implendae, haec sub conditione fidei dumtaxat. Tum quia in utraque lege Deus
non fidei solum, sed universae legis observationem requirit ut supra vidimus
Tum quia Christus apte testatur Matthaei 5° se non venisse legem solvere sed
adimplere ut manifeste colligitur ex illo loco ubi alloquens discipulos su-
os aiebat Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas non veni
solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis non praeteribit a lege do-
nec omnia fiant. Et tandem concludit qui ergo solverit unum de mandatis
istis minimis & docuerit sic homines minimus vocabitur in regno caelorum qui
aut fecerit & docuerit sic magnus vocabitur in regno caelorum.
In qua auctoritate duo sunt notanda alterum e Sane doctrinam Christum

non tradidisse

[Left margin:] ne hi in scripsi / ad cit[?]a in suis / ue-

[Right margin:] donec transeat / caelum & terra / iota unum aut u- / nus apex

non tradidisset, sed etiam omnibus ad caelestem gloriam aspirantibus. Tum quia eam tradebat Christus, qui futuri erant promulgatores Evangelicae doctrinae. Tum quia erat universalis omnibus et saeculis quocumque tempore ut constat ex illis verbis donec transeat caelum et terra &c. Tum quia Christus hoc dixit cum novam doctrinam traderet, pertinentem ad legem Evangelicam, siquidem eo capite non solum veterem confirmat, sed etiam veterem interpretando novam tradidit antiquis fortasse ignotam, ut lex de diligendis inimicis, et non concupiscenda aliena uxore, et non dimittenda propria nisi fornicationis causa, cui tamen antiquitus permittebatur dare libellum repudii ut constat ex Deuterono. 24°. Alterum est. Haec omnia requiri a Christo ut merita salutis aeternae ut constat ex illis verbis. Qui ergo fecerit et docuerit sic magnus vocabitur in regno caelorum. Quibus sciat Christus magnitudinem caelestis praemii pendere ex operibus, quibus non solum Dei mandata alios adimplenda docemus sed etiam nos ipsi servamus.

Secundo Probatur haec Veritas Rationibus. Quarum. Prima sit Ratio in statu innocentiae sola fides ad salutem non sufficiebat sed necessaria etiam erant alia opera virtutum, ut constat de praecepto de non edendo pomo vetito quod propositum fuit Adamo ut obedientiam comprobaret et debitum quod si inviolatum servasset, et nobis aeternam salutem et sibi gratiae et gloriae augmentum promeruisset. Ergo ea necessaria quoque sunt in hoc statu naturae per Christum reparatae. Consequentia Probatur quia Christus reparando naturam lapsam non ex mutavit modum quo eadem illa in statu innocentiae in accepta iustitia per bona opera venisset.

2a Ratio sit Quia non minus olim in lege veteri necessaria erat ad salutem fides mediatoris, sine qua nemini contingebat salus, quam necessaria nunc sit in lege evangelica. Sed in veteri lege sola fides sine perfecta observantia legis totius non satis erat ad salutem. Ergo neque nunc in lege evangelica. Consequentia probatur quia in utraque lege proponitur nobis salus sub conditione operum. Ergo si in utraque lege necessaria fides Christi mediatoris, non est cur potius in una quam in alia lege bona opera a fide excludamus nam quod nunc merita Christi ut adhuc exhibita efficaciora sint ad salutem, quam olim, non est sufficiens non ut dicamus nunc solam fidem sufficere si olim ad salutem etiam bona opera requirebantur. Quia tam nunc, quam tunc in sententia adversariorum Deus homines non iustificabat ex propriis meritis sed ex meritis Christi exhibitis aut exhibendis eo quod tam nunc quam olim opera iustorum ut aiunt Adversarii iudice prava et mala non poterant Deo placere in ordine ad praemium aeternae vitae; aut certe si olim ad praemium aeternae vitae placere poterant, multo magis nunc in ordine

ad idem

ad idem premium placere Deo poterunt, eo quod nunc ex maiori gratia per Christum procedunt, aut certe opera iustorum non erant proeclariora in lege veteri quam noua, ut potius dicamus ea in lege veteri fuisse necessaria et accepta ad premium aeternae salutis, quam nunc in lege noua.

3a Ratio. Nam opera mala sunt per se causa et merita poenae, ut constat ex illo stipendium peccati mors. Et ne haeretici hoc textum limitent ad solum peccatum infidelitatis audiamus textum Joannis Apoc. 18 Quantum glorificauit ingratus se et in delitiis fuit, tantum date illi tormentum et luctum. Ubi Apostolus acerbitatem supplicii deffinit ex mensura glorificationis et voluptatis quam peccator ex culpa percepit. Ergo non solum peccatum infidelitatis, sed alia etiam sunt causa et meritum poenae. Ergo pari ratione non fides sola sed alia etiam pia opera erunt per se causa et merita gloriae. Consequentia probatur quia non minus opus bonum est dignum praemio quam malum poena. Ergo si omne opus malum est per se causa et meritum poenae omne opus bonum erit per se causa et meritum gloriae. Dicere autem omnia opera iustorum esse mala et peccata coram Deo, ac proinde laude ac praemio minime digna falsum est ut ex dictis constat. Et ratione probatur quia potest dari opus humanum ex obiecto in circumstantiis perfectum, sed hoc sufficit ad rectitudinem operis. Ergo. Maior constat quia nulla est implicantia, cur tale opus, mediante auxilio Domini, absolute fieri nequeat. Minor probatur quia ut opus humanum sit rectum sufficit ut commensuretur regulis humanae rectitudinis, sed regulae humanae rectitudinis sunt obiectum ex quo actus specificatur, et reliquae circumstantiae actum quasi vestiunt et ornant. Ergo si actus erit conformis obiecto et reliquis circumstantiis ad illum requisitis necessario erit bonus et rectus et si ex fine charitatis eliciatur gratus et acceptus Deo, ac proinde praemio dignus coram illo.

Quarta Ratio sit. Quia talis modus consequendi salutem per opera virtutum altior est ac nobilior, magisque dignus praemio et gloriae, cedit quoque in maiorem Christi gloriam et naturae rationali conformior est. Quod sit altior et nobilior patet quia nobilior modus est habere aliquid ex meritis quam habere gratis quia habere ex meritis est habere et habere illud per exercitium operis virtutis habere autem gratis est habere et habere absque exercitio operis virtutis. Inde proinde caelum coronis gloriam et operi nostris exaltationem habere malunt ex meritis ut pote modo nobiliori. Quod autem hic modus sit dignior gloria quam consequitur constat quia hoc modo magis aestimatur gloria quam si nobis ex illis gratis donaretur. Sicut magis aestimatur honor proprio valore acquisitus quam per alienum nunc gratis exhibitus. Quod cedat in maiorem Christi gloriam probatur primo quia maior est gloria Christi ut fideles adulti non modo

per eius

p eius merita gloriam consequantur, verum etiam ab eo sint merita qbg glo-
riam promereantur, Tum qa p bona opera fideles magis explicant suum er-
ga Christum amorem, ut reverentiam, dum p illius amore et obser-
vantia omnes difficultates quas in recte operando experiunt perveniunt ac supe-
rant. Quod id sit conformior nae rati adeo evidens e ut nra probe
non indigeat. Etenim cum nra ratio sit ratio e, et p oido honestatem q
p conformitatem ad rectam rationem divinam, ille modus conformior est nae ra-
li, q ad honestatem & conformitatem cum recta rne magis accedit; quis
aut neget salutem consq bonis opribg conformius ee honestati & rectae ra-
tionis.

Verum Adversarii Multa congerunt Script. testima, q huic ve-
ritati adversari videntur Praecipua sunt Matthi 9o. Lucae 7. 8 8. Fi-
des tua te salvam fecit. Lucae 8. Crede tm & salva eris. Ad Roma:
3o Ubi e ergo gloriatio tua exclusa e, p quam legem factorum?
non, sed p legem fidei, arbitramur n justificari hominem p fidem
sine opribg legis. Ad Roma: 5. justificati ex fide pacem hbmg
ad deum, Ad Rom. 6. Stipendium peccati mors, gra Dei vita ae-
terna. Ad Ephes. 2o Gra estis salvati p fidem non ex opribg Act.
13. In hoc omnis q credit iustificatur.

Rx. Ea testimonia qbg iustificao tribuitur fidei intelligenda
ee o de fide mortua & informi, sed de viva & formata opribg
charitatis, teste Jacobg 2o his verbis Quid proderit fres mei si
fidem q pdicat se hre opra aut non hat? Numqd poterit fides
salvare eum. Et paulo post, fides sine opribg mortua in semet-
ipsa. Quod ulterig confirmat exemplo Abrahami Qui non fide
tm sed e opribg iustificatus; ubi eandem veritatem qs prius inculcat
eamqe tandem concludit hac memorabili Sntna. Sicut corpg
ing, sine spu mortuum e, ita & fides sine opribg mortua est. Iluo
e2a Paulg, cum a nra iustificaone excludit opra, non excludit o-
pra qua sequuntur ex sola notitia legis facta, alioq idem Aptus ad
Roma. 2o dixerat factores legis iustificabuntur. Tribuit autho
libro iustificao praecipue fidei. Qa ut egregie Tridnt. sess. 6a
c. 8 fides e humanae salutis initium et fundamentu, sine qua
teste Aplo ad Hebr. 11. Impossibile e placere Deo & ad fili-
orum eius consortium pvenire.

Ea vero testimonia in qbg gloria dicitur gra & misericordia recte ex-
plicari ab Augustino Epla 105. & 106. de correptione & gra Cap.
13, et gra praedestinatione qa nimirum illa reddit meritis q hnr p gram
sic enim ipse philosophatur citata Epla. Ipsa vita aeterna q in

fine sine

q. in fine sine fine tribuitur, & ideo meritis praecedentibus redditur, Tum q.a eadem merita q.bq redditur non à nobis parata sunt, p nram sufficientiam, sed in nobis facta p grám, etiam ipsa grá nuncupatur, & non ob aliud nisi q. gratis datur; nec ideo q.a meritis non datur, sed q.a data sunt & ipsa merita, q.bq datur. Et inf. cui debetur vita aeterna vera iustitia est, si aut vera iustitia é, ex te non é, sed sursum é descendens à Patre luminum, ut habeas eam, si tn habes, pfecto accepisti, q.d si habes q.d non accepisti? Quapp. ò homo si accepturus es vitam aeternam iustitiae, q.dem stipendium est, sed tibi grá est, cui grá é ipsa iustitia: Quamobrem eam lib. de grá & libero arbitrio c. 8. vocat gratiam p grá & c. 1o. Merita nra appellat Dei dona q. sola coronat Deus cu gloriam tribuit, non q. de vita nra, nempe q.a nra sunt hoc é pro uiribq nrá fiant, sed quia dona sua sunt hoc é q.bq ex auxilio grá procedunt. Et hac de haereticos. Superest Controversia int. Catholicos.

An Merita nra sint Condigna, an tantum congrua futurae gloriae.

Triplex n. meritum in universum distinguunt Theologi. Congruum, Condignum, & ex rigore iustitiae: Congruum é cui nullum correspondet praemium ex condigno, sed solum ex quadam decentia & congruitate. Condignum est, cui correspondet praemium aequale in valore & dignitate. Meritum de rigore iustitiae é cui debetur merces ex iustitia, non ex grati animi lege, quale nonnulli arbitrantur fuisse meritum Xri Dni, q.d in operibus bonis tractabitur, de quo nos in 3a p. ar. 2o q. 1. His ergo ad notatis Contr. é int. Doctores. Verum nris promeritis correspondeat praemium futurae gloriae ex condignitate & aequalitate valoris, an ex sola congruentia & decentia operis.

Durand. in 2o d. 27 q. 2a sentire vr ex sola congruitate correspondere meritis nris praemium futurae gloriae: Nam quamvis ipse nu 12. Meritum de condigno subdistinguat, in meritum de condigno large sumptum, & in meritum de condigno stricte sumptu, ex eius tn explicatione manifeste colligi. Meritum de condigno large sumptu coincidere cum merito, quod Theologi coir vocant de congruo; Nam docent illud consistere in quadam dignitate quá Deus ex ordine regit in nris opribq, ad hoc ut illa remuneret in vita aeterna. Fundamentum Durandi é q.a meritum de condigno stricte sumptu mercedem postulat ex iustitia, cuiq debitor sup ponit in eo q. debet retribuere, atq in Deum, cuiq é nra merita remunerari

remunerari nullum cadit debitum iustitiae. Ergo nullum erit nri
ad Deum meritum de condigno, cui ex iustitia debeatur gloria
tanquam merces, sed solum de congruo, quae est Sententia subscrib. de Bur-
gensis Additione in Psal. 35 citans illud Pauli ad Rom. 8.
Non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam.

ita B. v. di: de grã. d: Communis tamen Sententia Theologorum est Meritorum ex gratia pro-
cedentia, non solum de meritoria, sed etiam de condigno illis cor-
respondere praemium futurae gloriae. Quod quidem haud obscure
colligitur ex iis Scripturae testimoniis in quibus opera iustorum appellantur sim-
pliciter merita, quibus gloria correspondet ut merces, ut stipendium, ut
corona, ut bravium. Caeterum meritum cui debetur praemium ut merces
ut corona ut stipendium, quid aliud quam meritum de condigno
sciatur. 2o apertius constat ex iis testimoniis, in quibus expresse
sub his vocibus merita iustorum vocantur digna coram Deo. Sapi-
entiae 3o Deus tentavit eos et invenit dignos se. Ad Colossen.
1o ut ambuletis digne coram ipso. 2a ad Thesalonicen. 1o
ut digni habeamini regno Dei. Apoc. 3o Ambulabunt mecum
in albis quia digni sunt. Porro quid est inveniri dignum Deo vel
ambulare digne coram Deo, dignum esse regno Dei, quam dignum
esse gloria et fruitione Dei. Fit autem homo dignus gloria et
fruitione Dei meritis ex gratia procedentibus.

3o. Etsi sane veteres aperte Concilia definiant sicuti Tridentinum
Sess. 6a cano. 32 solum statuit hominem iustificatum bonis
operibus mereri vitam aeternam, nihil definiens condigne ne, an
de congruo tantum. Eam tamen non obscure mihi edocere videtur
ex eodem Concilio, quod tametsi illam sub his vocibus non definiat, at-
tamen sub aequivalentibus eam nobis describit: nam cit. can. 32
docet iustificatum vere bonis operibus mereri augmentum gratiae
vitam aeternam, et ipsius vitae consecutionem aeternae; in quo testi-
monio primum expendo particulam Vere, quam non sine my-
sterio ultra eo loco Concilium, nempe ut significet aequalitatem con-
dignitatis inter meritum et praemium; alioquin haud proprie di-
ci posset bona opera iustorum vere aeternam vitam mereri, eo quod
verum meritum non est, quod ex se praemio dignum non est.
Etenim sicut aliquid mereri est illud suo opere aliquo modo sibi de-
bitum facere; ita vere aliquid mereri est illud suo opere perfecte si-
bi debitum facere, quare adverbium vere contrahit meritum ad oz
perfectam meriti rationem. Porro perfecte aliquid nobis debitum facimus
opere perfecte condigno et aequali. Secundo considero particulam

quae ultra.

qua ubi Concil. siquidem eodem modo affirmat iustum bonis operibus aeternam vitam, sicut et gratiae augmentum mereri: Atqui augmentum gratiae meretur iustus condigne, cum inter opus ex gratia factum et gratiam ipsam sit aequalitas condignitatis et valoris. Sicut inter effectum (?) et formam tribuentem valorem; Est enim gratia forma moralem valorem tribuens actibus ab ipsa elicitis: Quemadmodum persona increata Verbi, erat quasi forma increatum valorem tribuens actibus ab humana natura elicitis, ut propterea fuerit condignitas valoris inter actus a tali natura elicitos et praemium quodcunque increatum; eo quod totus valor forma refunditur in actum per modum effectus formalis.

2°. Hoc ipsum clarius mihi confirmat id quod docet c. 8. ubi explicans propositionem illam Pauli ad Rom. 3°. Homines gratis iustificari, gratis ideo iustificari id est dicimur, quia nihil eorum quae iustificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam iustificationis gratiam promeretur. Cum tamen nullus fere Theologorum sit qui neget opera praecedentia iustificationem, esse et congruo iustificationis meritoria. Ergo cum can. 32. docet iustificatum bonis operibus vere mereri vitam aeternam intelligi debet condigne, Nam et congruo etiam opera iustificationem praecedentia sunt apud Deum meritoria, cum tamen illa non dignetur Concil. nomine meriti appellare, ut satis ostendat meriti nomen ad solum opus condigne meritorium aptari.

Sed 3a hanc Concilii Autoritatem objiciet Quis. Si in Doctrina Concilii Iustus bonis operibus non solum meretur incrementum gloriae, sed gloriam ipsam, eiusque consecutionem. Ergo non solum meretur gloria per merita condigna, sed etiam congrua. Ergo ratio meriti aeque a Concilio aptatur operibus condignis atque congruis. Posterior consequentia constat. Prior vero probatur. Quia per opera condigna non possumus mereri gloriam, sed incrementum duntaxat gloriae cum non condignitas operum supponat gratiam gratis a Deo nobis infusam, et gratiae suo iure debeatur gloria, tanquam hereditas, sequitur vel per bona opera condigna nos non mereamur gloriam, sed gloriae duntaxat incrementum, quod est contra 3a Conclusione; vel nos gloriam mereri et per bona opera congrua, gratiam praecedentia nempe per quae et congruo meremur et gratiam, atque adeo verum non est sola opera condigna a Tridentino appellari merita.

Respondeo Iustum vere et proprie iuxta doctrinam Concilii bonis operibus mereri sibi non solum incrementum gloriae, sed gloriam ipsam; et nihilominus gloriam sibi promereri bonis operibus proprie condignis, Tum iis quae fiunt post acceptam gratiam, siquidem

illa non

illa non solum sunt meritoria augmenti gloriæ, sed ipsius etiã
gloriæ, quæ quia per se sunt moralis causa conservativa grãe, cui debr
gloriæ: Quod aut per se est cã conservativa rei, est vera et propria illius cã
Cum igr bona opera infusa facta post gratiam sint per se moralis cã
conservativa grãe, cui per se debr gloria, erunt consequenter per se moralis cã
gloriæ, Dictum ijs operibus concomitantibus infusionem grãe: Nam quamvis
illa respu grãe sint dispone respu tn gloriæ sunt merito condi-
gna, ... illa per eodem instanti fiunt et concomitante gratia
condignitatem ad futuram gloriam.

Denum probr sic Veritas Rne. Nã ea est proportio inter gra-
tiam et gloriam, quæ est inter semen et fructum sive arborem in eo con-
tentam: est n gra semen gloriæ, ut oes Theologi affirmant, Ergo
sicut semen ht nalem proportionem cu fructu, q quoddã iure debr se-
mini, in quo virtle continr; ita et gra nalem proportionem ht cum glo-
ria tanqm cu fructu, q quoddam iure nalis debr grãe in qua vel-
lut in semine virtute continr. Atq sic quidem Metaphorice, propria
aut proportio quæ inter gram et gloriam repr, hæc est quod sicut glo-
ria est quædam communicatio Dnæ operis, ad cuius participationem assu-
mit creatura nalis; ita gra est quædam similit Dnæ esse ad cuius con-
sortium assumitur nãa creata, Ergo sicut inter esse et operari Dnum
est summa proportio, quia tale est operari quale est esse; ita inter gra-
tiam et gloriam est maxima proportio; quia talis est gloria in rne par-
ticipationis operis Dnæ, qualis est gra in rne esse Dni participati:
unde opus et operatio meritoria iusti, quæ a tali esse Dno participato pro-
cedit, et gra ipsa tanqua fa morali informatur non placet
Deo tantum quantum ei placet gloria ista, ac proinde non pt o-
peratio iusti a gra procedens non hre condignitatem ad gloriam.

Præterea si condignitatem actionis meritoriæ a gra procedentis
et gloriam ipsam ut premium talis actionis metiamur non
penes physicas et quasi nales rationes ipsarum, sed penes mora-
lem valorem, et estimabilitatem quam in rne obsequij et stipendij ha-
bent, haud minorem inter illas proportionem reperiemus. Nã cum
actio meritoria iusti, cedit in obsequium et cultum Dei, quoddã
ge maius et excellentius quid est spectando finem, quam remune-
ratio ipsa Creatæ: quia illa est primo immediato fine extrinseca gloria
Dei, in cuius ... actio meritoria ... Ad primo immediato et pri-
mo fine est ipsam gloriã et felicitatem creatã, tametsi ultimus fi-
nis eius sit ipsa manifestatio gloriæ Dnæ. Quare si conside-
remus hæc eadem ex ipso principio, ex quo procedunt, longe

maius e

maius est stipendium seu remuneratio Dei erga creaturam, quam obsequium creaturae erga deum, siquidem illa in ratione doni dignitatem et valorem sumit à Deo, hoc autem à creatura. Praeterea illa magis absolvitur à debito, quàm hoc; Nam licet facta promissione teneatur Deus creaturam remunerare, potuit tamen huiusmodi promissionem non facere, et nihilominus obsequia à creatura iure exigere: at vero creatura independenter ab omni promissione et pacto tenetur iure creationis omnia sua opera in Dei cultum et religionem referre.

Habent igitur se Meritum et praemium, sicut excedens et Excessum. Nam meritum excedit praemium ratione proximi finis ad quem dirigitur, praemium excedit meritum ratione dignitatis personae à qua confertur. Ex quo apparet illa non minùs in ratione moralis valoris, quàm naturalis perfectionis habere mutuam proportionem condignitatis adinvicem. Et vero quod inter meritum et praemium non solum attenditur phisica proportio, sed etiam moralis valor et dignitas tam ex fine ad quem diriguntur, tum ex persona à qua proveniunt. constat in merito et praemio humano, siquidem eo maius est obsequium quo in excellentioris personae gloriam impenditur, eoque respectu eiusdem personae obsequium censetur praemio maiori dignius, quo tamen maiorem personae gloriam cedit, Et vice versa eo remuneratio aestimatur moraliter illustrior quo ab illustriori persona confertur.

Ad Fundamentum vero Durandi negandum est Meritum et condignum necessario supponere debitum iustitiae in retribuente. Nam etiam inter humanos datur meritum condignum, sine ullo debito iustitiae in remunerante. Etenim si miles absque ulla conditione et pacto orto ex iustitia egregium aliquod facinus ediderit in obsequium Regis, etiamsi Rex tale facinus in obsequium sui editum ex iustitia non teneatur recompensare adhuc tamen poterit in eo recompensando servare condignitatem proportionis inter meritum et praemium, ut tanti valoris censeatur praemium in ratione retributionis, quanti valoris et dignitatis fuit meritum in ratione obsequii. quamvis si debitum iustitiae Durand. intelligat quodcumque debitum etiam fidelitatis ortum ex liberali promissione: etiam nos fatemur ad rationem meriti condigni requiri tale debitum etiamsi illud non requiratur ad condignitatem operis, [illegible] condignitas operis praecedit promissionem ut infra constabit.

Ex his solvitur alia Ratio quae sanctus doctor fieri posset. Etenim si obsequium est debitum, sufficere non videtur posse esse condignum praemio Quia condignitas excludit debitum inhaerente, alioquin illa condignitas quae reperitur in merito absorberetur à debito.

Solvitur autem haec ratio quod condignitas meriti et praemii non attenditur nisi penes aequalitatem phisici aut moralis valoris, quae inter ipsas adaeq

meritoria

meritoriam & remuneratoriam intellexit, etsi aliqq sint illas ca dat debitum. Et ratio e quia qui retribuit pt ex sola gratitudine moveri ad retribuendum: homo q ex sola gratitudine movetur ad retribuendum pt obsequia remunerare, alioquin iure sibi debita: nam sicut gratitudinis e compensare obsequia etiam minima magnis muneribus, ita eiusdem erit remunerare obsequia ex iure debita dignibus praemiis. Auctoritas u Apli a Burgensi allata intelligenda e non de condignitate soli & quasi intensiua, sed de condignitate extensiua, in cuius non sunt condignae actiones temporaneae ad praemium aeternae gloriae.

DISPUTATIO 2a.

An Merita nra sint ex se condigna aeternae Gloriae An potius ex Pacto et promissione Dei.

Hic sunt multae Opiniones quas nos oportet recensere, & qd ueritatis, quae falsitatis singulae contineant diligenter expendere. Ut ex his tandem lux ueritatis nobis innotescat.

Est igr prima opinio Scoti in 1. d. 17. q. 2 parag. Sed hic est ulterius dubium. Occamiq. 2. parag. ideo dicitur Gregorii q. 1. ar. 2. ad quartum argumentum 3a Suarez Joan. Gabr. in 2. dist. 27 quaest unica & aliorum asserentium, Opera iustorum etiam ex habitu gratiae & motione Spus S. facta, non esse condigne meritoria aeternae uitae ex se, sed ex ordinatione Dna acceptante illa ad tale praemium.

Fundamentum Scoti e quia meritum e actio digna ordinabilis ad praemium ex iustitia debitum, sed nullus actus a iusto elicitus ex intrinsecis principiis st hanc ordinationem, alioquin e posset absque iniustitia Deus talem actum ordinare aeternaliter non remunerare quod falsum e. Ergo talis ordo in merito inclusus e ex sola Voluntate Dei gratuito ordinantis & acceptantis Ergo ratio meriti completi ex ordinatione Dnae uoluntatis talem actum in ordine ad tale praemium acceptantis.

Sda Opinio e Caiet. tomo 3o opusculorum tract. 11 c. 9. & aliorum Affirmantium Opera iustorum ex gratia procedentia esse condigna praemio aeternae uitae per unionem cum Christo Capite prin cipaliter in nobis operante ac influente: Adeo ut uerissime (inquit Caietanus) dicere possimus Mereor ego iam non ego: meretur aut in me Christus, ieiuno ego iam non ego, ieiunat aut in me Christus. Quemadmodum aut dicebat Paulus 2a ad Corint. 13. An experimentum quaeritis eius q in me loquitur Christus? Et ad Galat.

2o Viuo ego

2° Vivo ego iam non ego vivit in me Christus. Fundamentum huius Opinionis e(st) R(ati)o quia sicut in qua constituti sunt ut vere membra Christi capitis. Vnde actiones passionesque unionem membrorum tribuuntur Christo capiti. Ergo opera iustorum quia a gratia Christi procedunt ut vere membra Christi sunt condignitate ad mercedem aestimantur ex meritis Christi capitis.

3a. Opinio e(st) Gabrielis Vazquez disp. 214 c. 4 aliorum recentiorum affirmantium opera nostra in gratia et ex gratia facta ex se et absque ullo pacto et promissione Dei esse condigne meritoria praemii aeterni gloriae. Fundamentum e(st) R(ati)o opera iustorum hoc ipso quod procedunt a subiecto grato sunt accepta et meritoria aeternae vitae: Nam cum gratia sit forma accepta ad B(eatitu)d(ine)m, opera facta a subiecto formaliter grato et formale acceptationem ad B(eatitu)d(ine)m, non poterunt ex se independenter ab omni pacto et promissione Dei non esse tali praemio condigne meritoria.

Quarta Opinio e(st) Suarez tom. 1. in 3. parte disp. 4. sect. 7. existimantis opera iustorum aliquam dignitatem sumere ex pacto et promissione Dei antecedente opus ipsum meritorium, non solum ex illa [illegible] regula, quia idem opus quoad substantiam per diversas circumstantias potest diversum valorem et efficaciam: Unde multum facit ad moralem aestimationem operis tale pactum et conventio eo quod illa vim habet inducendi obligationem et debitum ex iustitia ad retribuendum in praemium [illegible] intrinseca conditione operis inhaerente: Sed R(ati)o hoc ipsum evidenter ostendit exemplum Adae qui ex eo quod nobis condigne meruit aeternam damnationem, licet cum ipso et Deo [illegible] pactum, sine quo non potuisset nobis condigne mereri talem poenam. Haec autem Opinio differt ab opinione Scoti quod illa affirmat opera iustorum esse condigna merita ex ordinatione et acceptatione divina, quae ordinatio et acceptatio confert omnia ipsa acceptanda et ordinanda. At vero haec opinio docet iustorum opera fieri condigna aliquo praemio ex pacto et promissione Dei antecedente opera ipsa, sine qua promissione et pacto, tali praemio digna non essent. Haec sunt plerumque Theologorum qui hanc materiam excogitaverunt. Nos veritatem [illegible] duplici conclusione [illegible].

Dico Primo Opera iustorum ex peculiari motione Spiritus S. procedentia etsi condignitatem ad gloriam habent ex se suisque principiis independenter ab omni pacto et promissione Dei, rationem tamen et formalem rationem meriti non habent apud Deum nisi ex pacto et liberali promissione eiusdem. Prior pars communis Theol. contra B. v. D.

R(ati)o quia

Rē̃ opera Justorum ex peculiari motione Spiritus S. facta ante omne
pactum et promissionem Dei ex dignitate personæ a qua procedunt, et
ex nobilitate finis ad quem diriguntur sunt absolute condigna præmio æ:
ternæ gloriæ, nam et illa procedunt a persona grata Deo, in substantia tan:
quam filia adoptiva aeternitatis patris. Vt [illegible] gratia personarum quæ sanctifi:
ficantur ex se absque novo favore et ordinatione hoc ipso est ordina
ta et admissa ad æternam gloriam, tanquam ad bonitatem hæreditatem in:
et ejus opera, si reliqua non desint hoc ipso sunt condigna tali glo:
riæ tanquam præmio, et ratione finis ad quem diriguntur (qui est glo:
ria Dei) non excedunt a præmio: ergo sive promissio aut pactum
Dei fit opera quæ alteroquin ex se tali præmio digna non sunt, et digna
efficere; ergo est talem vim ut pactum nisi tantum inducendi debitum
in retribuente, ut adimpleta conditione operis teneatur ex justitia aut
fidelitate opus remunerare: secus ut patet, reddere fieri potest absque con:
dignitate operis cum pactio: nam potest quis promittere ingens præmi:
um pro exiguo opere et tunc promittens tenetur ex fidelitate aut ex
justitia sine condignitate operis præmium retribuere.

Atque hinc hoc discedo ab opinione Suarii, qui pactum
aut nihil bonitatis in opus influit; quandoquidem sine tali pacto vel
saltem sine notitia illius potest idem opus eandem bonitatem habere, a:
ut si quid bonitatis influit illa recompensari potest ex nobiliori
fine operantis, aut certe non est tanta ut quævis opus, aliquin ex se
gloria haud dignum efficere. Neque exemplum Adæ Suario patro:
cinatur: Nam quod ille nostro pacto condignæ nobis damnationem pro:
meruit, quam hic non promeruisset si pactum non intercessisset: non
fuit ex pacto formaliter, sed ex obiecto ex illius pacto proposito, quod
quidem ob Adami peccatum reddidit gravius, ob majus damnum
quod intulit, quam ex quocumque peccato alterius privatæ personæ: In:
de in simili casu etiam ego concedo opus bonum ex promissione
et pacto ad plures se extendente majorem bonitatem recipere po:
tius ex pacto quam ex obiecto, medio pacto proposito: Quia sicut o:
pus quo pluribus prodest eo melius est, ita quo quis uno opere plu:
ribus prodest, eo magis meretur. In casu vero nostro obiectum semper idem
nempe gloria Dei, intuitu cujus justus operatur, sive illi proponatur
æterna gloria ut merces, sive non quia operi intuitu gloriæ tanquam
mercedis minuit potius quam augeat bonitatem operis

A fortiori etiam discedo ab opinione Scoti [illegible] con:
dignitatem ponentis in extrinseca acceptatione Dei: Cum talis acce

ptatio sol

acceptatio sit mere extrinseca & posterior opere ipso acceptando & ordinando, nec potendo per illud ullo modo influere, quia ad hoc ut circumstantia aliquid bonitatis influat in opus, debet saltem antecedere aut illi concurrere: acceptatio autem divina nullo modo antecedit concurritque ad opus acceptandum, sed supponit illud iam constitutum in suo esse & bonitate per principia sibi intrinseca. Et sane confundit Scotus rationem meriti & condignitatis in opere: nam quamvis ratio meriti supponat non tam acceptationem Dei quae posterior est, quam promissionem quae antecedit opus, certe condignitas operis quae supponitur ad rationem meriti antecedit & promissionem & acceptationem Dei. Unde si Maior propositio Scoti intelligatur de merito ut meritum est forte concedenda est. Meritum nempe esse actionem condigne ordinabilem ad praemium ex iustitia seu fidelitate debitum: in quo sensu vera est etiam nostra propositio velit nullum actum ex principiis agentis habere ut ex se sit ordinatus ad praemium debitum et sancte retinendum, ex suppositis praemissis recte sequitur meritum in ratione meriti compleri non per acceptationem Dei ut Scotus infert, sed per promissionem eiusdem, tametsi ratio condignitatis antecedat promissionem, & independens sit ab omni pacto & pollicitatione divina.

Posterior pars Assertionis colligitur ex Tridentino sess. 6. c. 16. his verbis: Atque ideo bene operantibus usque in finem et in Deo sperantibus proponenda est vita aeterna, et tanquam gratia filiis Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda: Ubi Concilium simul coniungit cum mercede promissionem, quasi non possit aeterna gloria absque promissione mercedis et coronae rationem habere. Eandem doctrinam confirmat Concilium Moguntinum in haec verba: Ea vero quae iustificati iam membra sua exhibentes arma iustitiae in sanctificationem fidei per dilectionem operante fecerint opera, tum quia bene operantibus & in ipso sperantibus vitam aeternam misericorditer promisit, tum etiam quia eiusdem iustificatoris opera quae Dei effectus sunt & movente & coniuvante Spiritu S. fiunt, vere bona et Deo grata, hac remuneratione vitae aeternae digna esse. Eandem doctrinam docuit Bonaventura in 2° dist. 27 ar. 2 q. 3. Ubi dicit duo simul in opere meritorio requiri, & operis cum gloria commensurationem & Dei obligationem ex libera eius promissione ortam. Eandem tradit S. Doctor in 1a 2ae q. 114 ar. 2 ad 3m. Ubi docet actionem nostram non habere rationem meriti, nisi ex praesuppositione divinae ordinationis.

Ratio cur ad rationem meriti requiratur divina promissio

haec est

Habetur Ratio. Cuncta opera nostra sunt Deo iure creationis et religionis debi-
ta, Ergo Deus insuper operibus mercedem liberaliter promittat, nulla
ex se postulant remunerationem. Nam quod est alteri debitum, potest non ac-
cipi ut meritum ab ipso remunerabile, sed solum ut debitum iure sibi
attributum: Qui autem accipit titulo solutionis debiti, non postulat ab eo a
quo sic accipit remunerationem ullam: nam remuneratio consistere pos-
set cum debito, non tamen ut debito forte suscepto, quia nemo remunerat
quod suum est, quatenus suum est. Atque haec est ratio cur opus ex
iustitia debitum, ut sub hoc titulo formaliter nullam mereatur apud cre-
ditorem remunerationem. Ut igitur opus aliquam mereatur remunerationem
debet sub ea ratione qua remuneratur aut non esse debitum, aut tamen
accipi a remunerante ut debitum foret. Cum igitur Deus possit iu-
re suo omnia opera a nobis exigere ut debita poterit absque ulla nota
ingrati animi illa non remunerare, Ac proinde nisi accedat libera-
lis promissio non erunt ex natura sua opera iustorum meritoria de condigno
vitae apud ipsum: Quia ut opus sit meritorium praemii coram aliquo
seu apud aliquem, non solum requirit condignitatem cum praemio
sed etiam ius adiberi, non quod meritum supra condignitatem addit
praemii ius ad praemium exigendum: alioquin multa sunt opera condigna
quae effectu iuris quo carent ad praemium non dicuntur merita talis praemii
Porro opus quod est alteri per se debitum tametsi de se condignum sit
nullum ius ad bona illius acquirit, nisi pactum aut promissio interce-
dat. Quemadmodum nullum ius acquirit servus in bona Domini per opera ei
debita, aut Filius in bona Patris per obsequia illi praestita. Quamvis promissionis
filio debeatur haereditas, non tamen per obsequia praestita Patri maius ius
in bona Patris debetur Filio nisi ex gratitudine et liberalitate Patris acce-
ptantis obsequia Filii non ut debita formaliter.

Atque haec est Ratio cur Dominus dixerit Lucae 17. Cum feceritis omnia
quae praecepta sunt vobis dicite servi inutiles sumus: Quod debuimus
facere fecimus. Nam re vera omnia opera nostra tam iure creationis quam
titulo redemptionis, quam merito filiationis adoptivae sunt praestita et debi-
ta et obligata Deo ut nullam ex ipsis remunerationem aut mercedem
futuram ex se et ex natura sperare aut pretendere possimus. Quod si de fa-
cto per illa mercedem expectamus, hoc potius refertur in liberalem
promissionem Dei, qui etiam operibus iure sibi debitis mercedem promittere
voluerit. Unde Augustinus serm. 3o de Verbis Domini Dei benignitatem ad-
mirando sic exclamat: O Magna bonitas Dei cui cum ea conditione
reddere debeamus obsequia, ut servi Domino et famuli Deo, subiecti po-
tenti, Mancipia Redemptori amicitiam nostram praemia repensat

Denam

demum illustrissime doctrina exemplis. Nam praeterea Beati bonis iam operibus ex libertate factis, aut purgantis cruciatibus ex caritate passis, Enoch et Elia Domini nostri sui bonis operibus quae usque ad iudicii diem operaturi sunt non merentur incrementum gloriae; quia licet ipsorum opera sint ab intrinseco condigna tali incremento, quia tamen nullum extat pactum aut promissio de remunerandis eorum bonis operibus in tali statu factis, propterea illa non dicuntur merita ad alteram gloriam.

Praeterea haec doctrina certa est in humanis. Nam si quis sua opera impendat in evidentem utilitatem alterius, sine pacto, conventione aut promissione, non potest dici ut condignum pretium suorum laborum ab eo in cuius commodum illos impendit iure exigere. Hoc satisfacit Vazquez dicens, ad hoc sufficere, ut ille qui ex alieno labore ultro oblato et impenso utilitatem propriam approbet, quia videns non prohibeat in suum commodum laborantem. Tum quia potest ille alienos labores in suam utilitatem impensos approbare ut gratis et liberaliter non modo compensabiles sibi oblatos. Tum quia etiamsi teneretur homo alienos labores in sui utilitatem impensos condigna mercede compensare: non tamen tenetur Deus opera nostra bona, in eius obsequium impensa, nisi praecedat promissio condigno praemio remunerare. Eo quod cum nostra opera etiam aptata non sint debita et astricta Deo, quo pacto non sunt debiti labores unius hominis alteri homini, atque inde si illos videns approbet et non prohibeat poterit fortasse teneri ad retribuendum. Deus autem non modo ita approbet verum etiamsi praecipiat nobis huiusmodi opera, si tamen nulla praecedit promissio de praemio retribuendo nec Deus tenetur remunerare, nec nos iure possemus exigere. Eo quod possit Deus huiusmodi opera propter suam utilitatem sibi debita: quo modo Dominus praecipit opera et obsequia servo absque ullo debito illa remunerandi, si pactum et promissio non praecedat.

Ex his colligo quo pacto bona opera iustorum ex se independenter ab omni pacto et promissione sint condigna praemio futurae gloriae et nihilominus in ratione meriti pendeant a gratuita et liberali promissione Dei. Et consequenter quam rationem in retributione aeternae gloriae teneret et iustitia non quidem stricte sumpta, quae inter Deum et creaturam esse nequit ut late probavimus ad quartam partem: sed large sumpta pro aequalitate condignitatis meriti ad praemium et misericordia: ac proinde vera mercedis et liberalis donationis. Nam si spectemus intrinsecum valorem et dignitatem operum nostrorum rationem personae a qua procedunt, tum rationem principii moventis, tum rationem finis ad quem diriguntur, ea condigna sunt aeternae gloriae, si tamen extensive, quo pacto neque peccatum est condignum meritorium aeterni poenae; certe intensive ratione fortis dignitatis quae

in merito

q in infinito tpore regni. Praeterea, si spectemus debitum quo opera nra sunt obligata Deo maxime apparet benignitas Dei ut illa acceptet ad praemiu futurae gloriae, ad quam poterant non acceptari si voluisset illa acceptata fuissent, solum ut debita titulo religionis, ac ut iure creationis. Tandem cu misericordia admiscet quadam ratione iustitiae, qua in retributione praemii abundat, d. gloriae condignitatis meriti ad gloriam, ob quam ratione gloria dicitur, Merces, stipendium corona, bravium.

At sequitur Beatitudo non solum excedit bona opera iustorum extensiue rone durationis, sed etiam intensiue, eo quod maior sit quies & fruitio in illa, quam labor & passio in his: Unde vulgatum e Theologorum ploquium. Deum bona opera iustorum praemiare ultra condignum, quod non solum verum e rone durationis, sed etiam rone maioris oblectationis & fruitionis quae reperitur in praemio.

R. Intensionem siue formalem condignitatem int meritum & praemium non esse spectandam penes aequalem laboris passione & gaudii fruitionem: Nam neque condignitas culpae & poenae spectatur penes huiusmodi rones delectationis quae percipitur ex peccato, & tristitiae siue doloris qui percipitur ex poena futura vitae, alioquin infernus cruciatus non esset condigna poena peccati mortalis, sed excedens illud, quod e contra commune ploquium. Deum peccata punire citra condignum: Igitur aequalitas condignitatis quae int meritum & praemium attendi debet, est aequalitas aut in psisi ca quae sequitur meriti & praemii, aut in morali aequalitate utriusque. Ut enim ad praemium suam moralem dignitatem debet a persona qui confert, & fine propter quem confertur; ita merita sua dignitatem sumit a fine in quem dirigi, et in ausu a quo exiguntur, et affectu quo illud eliciti; Sicut condignitas culpae et poenae attenditur penes grauitatem offensae & magnitudinem cruciatus in poena.

Dico secundo. Bona opera iustorum non sunt condigna aeternae vitae formaliter ex meritis Christi, nisi tm meritorie, quia nobis meruit gratiam, ex qua proxime & formaliter habent ut sint condigna aeternae vitae. Hanc assertionem nobis insinuat Trident. ses. 6. c. 7. & 16. Ubi explicans modum quo merita Christi communicantur nobis, ea communicari docet per ipsam et dona gratuita quae nobis a Deo merito passionis Christi conferuntur. Ergo & nostris bonis operibus eatenus communicantur merita Christi quatenus conferuntur auxilia gratiae, ex quibus illa procedunt; Ergo & eorum dignitas non venit formaliter meritis Christi, sed ab auxilio gratiae ex meritis Christi nobis collato

2o. Idem Ipsissimo probabilior ratione Tu. Sicut formaliter iustificatio nostra

itu B. v. d. in vide gra

iustificato non ex se condigna est futurae gloriae, velut semen futuri
fructus, & non ex meritis Christi solum, sed solum effective & merito-
rie; ita & opera bona iustorum per condignitatem quam ... ipsa ex
se condigna essent aeternae gloriae & non ex meritis Christi solum, sed
tantum effective & meritorie; Tum quia si eadem gratia nobis collata fuis-
set ex sola voluntate Dei nullo habito respectu ad merita Christi
eodem modo nostra bona opera ex illa procedentia futura fuissent
condigna aeternae gloriae, sicut et nunc ea condigna sunt: quia ipsa
gratia esset principium & similitudo Dei esse & semen aeternae gloriae.

Maior autem Difficultas est An Bona Opera Iustorum per respectum
ad merita Christi sint magis condigna praemio futurae gloriae, ac proinde
ex tali respectu ad maius praemium à Deo acceptentur, quam acceptarentur
si talem respectum non haberent. Affirmativa sententia mihi probabilior est. Tum quia sicut
donum moraliter dignitatem sumit ex persona conferente, maius namque donum
moraliter censetur, quod confertur à persona digniore, quam quod confertur
à persona minus digna: Ita & aliquam maiorem dignitatem habet gratia
collata ex meritis Christi, quam haberet si ex meritis Christi collata non
esset, & quasi persona merens moraliter influit in donum quod meretur
non secus ac persona ipsa conferens: Tum quia in hac sententia
melius salvatur commune illud Axioma. Opera nostra ut aspersa San-
guine Christi, & communicata Christi meritis gratiora & cariora
Deo esse, quia videlicet hoc modo respiciuntur à Deo ut dona Christi
quo modo sunt illi cariora. Tum quia in hac eadem sententia me-
lius salvatur id quod communiter Theologi docent Opera praemio ultra con-
dignum, nempe per respectum ad extrinsecam dignitatem Christi meritis

Ex his Colliges. Quid dicendum sit ad Sententiam Caietani. Nam
si ipse contendat bona opera iustorum fieri condigna ex solo res-
pectu ad merita Christi. Sententia ipsius falsa est: cum illa ex se
vel per respectum ad intrinsecam iustitiam sint condigna huius aeternae
gloriae. Si vero tantum vellet ea ex tali respectu fieri digna maiori
praemio, & acceptari ad maiorem gloriam illa probabilis est ut ex di-
ctis constat. Ad illas vero locutiones Christus meretur in nobis, ie-
iunat in nobis &c. tametsi per has locutiones aliud non significat
ipsimet Auctores citatae Sententiae intendunt, quam Christum esse prin-
cipuam causam nostri meriti quod verissimum est in genere causae merito-
riae: quia tamen per illas negari posset intrinseca condignitas nostris
meritis, non sunt simpliciter admittendae. Neque par est ratio de his propo-
sitionibus Deus loquitur in nobis, operatur in nobis. Tum quia in his non est
tale periculum, Tum quia [illegible] locutiones non includunt
aliquid.

aliquod proprium Christi: Nam hoc sicut licet Verbum exprimere ac produce-
re, sive conceptus, quo aliquid exprimimus, inspirare atque infun-
dere proprie tribuitur Deo, cum hi mereri non nisi improprie Christo tri-
buatur in nobis. Quia mereri principaliter importat obsequium inferioris erga
superiorem, quod non convenit Christo in nobis promerenti

Ad contra ex quod diximus obijciat primo Vazquez. Quia sic-
ut gratia absque ullo pacto et extrinseco favore est formaliter acceptanda ad
gloriam, ita pariter vel opera ex ea procedentia absque ullo pacto
et promissione erunt suapte natura Deo accepta et meritoria ae-
ternae gloriae.

2° Sicut peccatum ex se ante omnem comminationem meretur con-
dignam poenam infligendam a Deo; ita opus bonum ex se ante omnem
promissionem meretur condignum praemium a Deo retribuendum.

3° Si meritum requireret promissionem sequeretur efficacius ac
validius fuisse unum peccatum ad mortem secundam et poenam
aeternam quam meritum Christi ad restituendam nobis gratiam et vi-
tam aeternam, quod est contra Leonem Papam asserentem validius fu-
isse donum liberatoris, quam debitum servitutis. Sequela probatur
Quia peccatum ex se et sine ulla comminatione meretur poenam aeternam
opera vero Christi nihil nobis sine pacto et promissione mereri potuerunt.

4° Si promissio ad meritum esset necessaria sequeretur multos iustos
suis bonis operibus non meruisse vitam aeternam: sequela probatur Quia si promis-
sio requiritur, ideo est ut inter nos et Deum intercedat ius et obligatio iustitiae
quae sine promissione esse non possent: Atqui inter nos et Deum iustitia esse
nequit. Quia etiamsi illa esse posset, adhuc sequeretur multos iustos,
nempe quibus non liceret, aut quibus nota non esset promissio aeternae vi-
tae non promerituros aeternam gloriam: quoniam si promissio requiritur
ad rationem meriti, ut oriatur ius iustitiae inter nos et Deum ex ipsa
promissione et operibus sub specie promissionis factis, promissio debet
esse nobis nota et acceptata: ad ius iustitiae non oritur ex
promissione non acceptata, vel alteri contrahentium ignota.

Respondeo ad Primum concedendo per gratiam hominem acceptari ad glo-
riam, sive cuius ille tamquam filius adoptivus ius ad haereditatem Patris,
cuius pars est aeterna felicitas conceditur vel negari: Nego tamen opera ex gratia
procedentia suapte natura sine promissione esse meritoria incrementi
gloriae: Nam possunt illa esse debita Deo iure filiationis, tam-
quam obsequia debita Patri. Nego hoc ipso quo aliquis adoptatur in fi-
lium, et fit particeps haereditatis Patris adoptantis, eo ipso opera
eius impensa in honorem Patris fuerit apud Patrem meritoria

maioris

maioris s[u]p[er]editis, quin potius censeri illa excepto baptismo no-
vo titulo filiationis esse debita et obligato Deo; qui vis igitur iustus
vere filiationis adoptivae agratius ad gloriam, non tamen exac-
tivam consequi aquirit ius per bona opera ad incrementum gloriae, quin
potius nisi promissio intercedat, huiusmodi opera tamquam fac-
tus gratiae et iure filiationis censentur debita et attributa Deo.
Neque obstat, quod opera bona iustorum dignitatem summam
ex gratia: Nam ea ipsa dignitas naturali iure debetur Deo et tan-
quam Deo gratis adiuvanti, et tanquam primo principio omni ti-
tulo creationis exigenti.

Et confirmatur Quia si Deus expresse praecepisset omnia opera
bona, absque ulla spe mercedis a nobis impendenda in honorem
et obsequium ipsius, nullum ius ex iis ad incrementum gloriae ac-
quireremus; quod signum est ea non esse suapte natura talis incre-
menti meritoria; nam quod est suapte natura tale, non mutatur per ex-
trinsecam voluntatem Dei; Quia licet posita voluntate Dei, nul-
lum nobis ex bonis operibus accessisset incrementum ad gloriam,
non tamen ab illis tolli posset ius ad tale incrementum: Quod hoc in-
trinsece includeretur in huiusmodi bonis operibus, si ea essent sua-
pte natura talis incrementi meritoria: Sicut quia gratia est suapte
natura filiatio adoptiva Dei, posita quacumque voluntate Dei nun-
quam potest ab ea tolli ius ad gloriam, tamen si tolli possit adiunc-
tis retributio gloriae.

Ad 2um Nego paritatem a peccato suapte natura, sine
comminatione condignam poenam merente, ad bonis operibus me-
rentibus sine promissione condignum praemium: Etenim disparitas
est Quia homo peccando fit Dei honoris quem laesit debitor ac
proinde statim fit subiectus Dei iustitiae vindicativae ad repen-
dendam poenam, pulsante offensae condignam: At vero recte opera
do tribuit Deo, quod multis titulis debet: ac proinde maior est
ratio, cur peccatum ex se absque ulla comminatione mereatur a De-
o condignam poenam, quam bonum opus absque promissione con-
dignum praemium. Quae disparitas illustrior fit in operibus
humanis, in quibus qui alterum laedit suapte natura manet subiendae
poenae, ac debitor usurpationis: Qui vero alteri donat, non hoc
ipso manet creditor mercedis apud illum, praesertim si quod
donat iure aliquo debet.

Ad 3um Nullum est absurdum, validius esse peccatum
ad merendam nobis mortem et poenam aeternam, quam opera

Christi

Xri ad restituendam nobis gloriam et vitam aeternam, sibi validius sum-
mati ut argumentum summe et independentius ab omni extrinseca vo-
luntate comminante vel promittente: nam hoc non oritur ex dispositione
operum Christi, sed ex natura operis boni vel mali: Ex eo enim quod opus ma-
lum, supponitur constituit creaturam debitricem poenae propter offensam il-
latam Deo, non indiget extrinseca comminatione ut poenam mere-
atur: Opus vero bonum ex eo quod iure debitum est Deo non constituit op-
erantem natura sua creditorem mercedis ac praemii. Si autem Regi validi-
ores sumantur et abundantius ac meliori modo, sic validiora fuerunt
opera Christi, ad restituendam nobis vitam et gloriam, quam peccata
ad merendam nobis mortem et poenam debitam: Et quidem validitas hum-
brius intelligitur ut de dono libertatis, positis omnibus requisitis inter
quae fuit promissio et pactum Dei, quod de facto inter Deum et Christum inter-
cessisse ostendimus 3a parte q. prima ar. 2.

Ad 4um. Si loquamur de possibili nullum est absurdum iu-
stos bonis operibus nullum gloriae incrementum promerituros, sed de
facto negandum est, aliquos iustos bonis operibus sibi non promereri in-
crementum gloriae, quandoquidem de facto promissio facta est ad omnes qui mor-
talem vitam degunt. Neque promissio requiritur ad fundandum debitum iusti-
tiae, sed dumtaxat fidelitatis in Deo, et ius respondens debito fidelitatis
in nobis: Neque ad promerendum apud Deum requiritur promissio acceptata
sed sufficit ut illa sit ex tuo verbo tantum expressa. Res vero
ratio est, quia promissio Divina ad meritum solum requiritur ut nobis pro bo-
na opera ex gratia facta infallibiliter debeatur retributio gloriae: Ad
hoc autem satis est promissio ex tuo verbo expressa: Nam quod in
humanis requiratur promissio acceptata, ideo est, tum quia homines
non sunt naturaliter securi de re promissa donec illa sit accepta-
ta: Tum quia talis acceptatio inter homines requiritur ad fundandum ius iusti-
tiae: Cum tamen ad merendum apud Deum sufficiat ius ortum ex
simplici promissione, fundante solum debitum fidelitatis in Deo,
et ius tali debito correspondens in creatura.

Ultimo de modo loquendi super controversia An Deus
dicendus sit debitor sibi, an iustis. Nam S. Doctor in
prima secundae q. 114 ar. 2 ad 3. non audet concedere Deum ab-
solute simpliciter debitorem nobis, sed sibi ipsi inquantum ipse debi-
tum est ut sua ordinatio impleatur. Sed non est cur reformid-
mus concedere Deum verbo suo constitui debitorem iustis aeter-
nae remunerationis: Nam et hunc modum dicendi usurpant multi
Scholastici inter quos Bonaventura supra citatus. et August.

a parte illum

ipse illum docet serm. 1mo et tempore Vot. Laudemus ingt fres
Dnum Quia ex justitia promissa retinemus, non dum adeptimus par-
rum putatis, qa promissione tenemus etiam debitorem exigamus.
Promissor Deus, debitor Deus factus e bonitate sua, non prerroga-
tiva nra... Et Rao e Qa licet non possit Deus constitui de-
bitor nobis ab alio: nam tunc esset inferior illo, a quo constitue-
retur debitor: pt tn constitui debitor nobis a se ipso: Etenim hoc i-
pso quo promisit se gloriam daturum iustis fit illis gloriae debi-
tor, eo qd sicut promissio non e ad se sed ad alterum; ita debitu
ex promissione ortum non e ad se sed ad alterum, cui promissio facta
est.

DISPUTATIO TERTIA.

Quas conditiones requirat opus ex parte operantis Vt sit aeternae vitae condignae Meritorium.

Tres conditiones ex parte operantis requirunt Theologi, ut aliquod opus
apud Deum sit condigne meritorium futurae gloriae. Nam promis-
sio qu ad meritum necessario requirit supra docuimus, non tam neces-
saria e ex parte operantis, quam ex parte retribuentis; Prima e libertas
operantis. Secunda status gratiae & amicitiae cum Deo. 3a Status
Viatoris.

Quo ad 1am conditione nonnulli sunt scholastici qui dicant ad meri-
tum non requiri libertatem contradictionis scilt libertate ad operan-
dum & non operandum; sed sufficere libertate complacentiae, qua be-
atra voluntas sponte, et amore necessario tendit ad obiectum. Ita Gabr.
in 3o dist. 18. q1. ar. 3. dub. 1. Ex quo colligit actum beatificu
fuisse in Xto meritorium, non respectu sui, quia repugnat quod ali-
quid sit meritum & praemium simul, sed respectu gloriae corporis &
redemptionis humanae.

Sed Vera Sntia Scholasticorum e Ad meritum aeternae vitae
coram Deo necessariam ee libertatem contradictionis, adeo ut illam e-
tiam in Xto, ut in 3a pte q. 19 ar. 4. vidimus, agnoscant The-
ologi. Rao e Qa qui meretur apud aliquem debet aliquod opus in obse-
quium ipsius impendere: At nemo pt in obsequium alterius impendere
qd in sua potestate non est: Cum igr opera necessaria non sint in nra
potestate non possumus per ea mereri coram Deo.

Dices pt quis in obsequium Dei impendere opus necessario e-
licit ultro & sponte illud Deo offerendo. Sed contra Qa-

laudare

Ex quo inverso dici, non censeri moraliter bonam, nam dona naeq. quae in nostra potestate habemus, id ipsum dononare et non donare quod in necessario licet sponte faciamq., non sibi habere rationem doni, Quia dona essentialiter dicit voluntatem liberam donatoris. Unde Philosophus 3º Ethicorum c. 1. docet quod naturalia nos vituperium non mereri. Eadem autem est ratio et laude et opus bonum ut praemium mereri. Hanc Conditionem ad meritum adeo necessariam puto, ut neque sit absolute absque ea posset esse opus meritorium coram Deo: Nam licet posset Deus pro opere necessario hominis conferre gloriam, sicut tamen non sit ut tale opus habeat rationem meriti, sicut nec talis donatio rationem praemii.

Quo ad secundam Conditionem Error fuit Michaelis Baij Existimantis ad meritum supernaturalis gloriae non requiri gratiam adoptionis ex parte merentis; sed satis esse ad promerendam vitam aeternam operari iuxta legem, nullo habito respectu ad statum operantis, in gratiane an in peccato existat. Explicabat autem hunc suum errorem his duabus propositionibus, quae postea damnatae sunt a Pio Quinto et Gregorio 13 Pelagii sententia est opus bonum citra gratiam adoptionis factum non esse regni caelestis meritorium. Opera bona a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo quod fiunt per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tamen ex eo quod sunt conformia legi

Certe Tridentinum oppositam sententiam supponit sess. 6. c. 16. Ubi docet vitam aeternam proponendam esse et tanquam gratiam filiis Dei et tanquam mercedem ex promissione operibus et meritis reddendam. Et infra magis explicans opera meritoria aeternae vitae inter alia requirit ut illa sint opera vivi membri, iustificati et in Deo facta. Eandem doctrinam repetit canone 32. quam amplectuntur omnes Catholici. Etiam passim docet Scriptura. Nam Genesis 4. respexit Deus ad Abel, et ad munera eius: Quia Deus non respexit hominem offerentem propter munera sed munera propter offerentem. Et Paulus ad Rom. 8. Accepistis inquit spiritum adoptionis filiorum: Si autem filii et haeredes Et ad Galatas 3º Itaque non est servus sed filius si autem filius et haeres per Deum. Ubi Apostolus haereditatem aeternae gloriae tribuit spiritui gratiae et adoptionis, non autem servitutis. Cum igitur peccator non sit filius sed servus non potest suis operibus aeternam gloriam haereditare, aliter contra mentem D. Pauli, non solum filius sed servus esset haeres. Hanc ipsam veritatem probat similitudo illa vitis et palmitis qua utitur Christus Joan. 15 ad ostendendum opera nostra

ut fructu

ut fructum æternæ vitæ afferre possint, debere procedere ex palmite viti con-
iuncto. Palmes inquit, non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit
in vite; sic & vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmi-
tes; qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum: Maneamus
autem in Christo, & Christus in nobis, mediante gratia iustificationis ut Tri-
dentinum citato c. 16. explicavit & Joan. Epistola 1. c. 3. docuit.

Ratio huius veritatis est, quia meritum nostrum coram Deo non
est meritum iustitiæ dati & accepti, in qua tantum attenditur utilitas & qua-
litas operis, nullo habito respectu ad personam quæ operatur, amica ne sit inimi-
ca: Sed est meritum gratificationis pro obsequium & amicum familiaris
communicationis & convictus amicorum: Etenim cum præmium, quod Deus in re-
compensationem bonorum operum nobis retribuit, sit ipsa clara visio sui &
familiaris communicatio suæ gloriæ, non potest qui in peccato existit et
aversus est a Deo, tale præmium quod solum condigne communicatur
amicis promereri: Nam etsi posset Deus suam gloriam communicare ini-
micis & peccatoribus, non tamen potest illis communicare ut præmium condignum
ipsorum operibus: Quia ad hoc necessario requiritur status gratiæ & amicitiæ. Nam
sicut præmium est familiaris communicatio amici, ita ut illud condigne
retribuatur, supponere debet statum amicitiæ in promerente: Ergo quod
opus peccatoris & inimici non potest esse acceptum Deo in ordine ad præmium,
quod solum condigne communicatur amicis

Ex quo colligo hanc conditionem non modo de lege ordinaria se-
rum etiam de potentia absoluta necessario requiri ad rationem meriti de
condigno coram Deo in ordine ad tale præmium: Quare non solum pecca-
tor, sed neque homo in pura natura existens posset opera moraliter bona
condigne mereri tale præmium: Nam & talis requiritur ad suppositum
gratum est necessarius ad condignitatem meriti coram Deo, in or-
dine ad præmium æternæ vitæ, & ille cum sit in genere causæ formalis
suppleri non potest per solam acceptionem extrinsecam: Et idem de
peccatore esse manifestum: Nam status peccati facit subiectum dignum
pœna, privationis æternæ gloriæ. Meritum condignum reddit subiectum
dignum præmio æternæ gloriæ: implicat autem ut idem subiectum sit di-
gnum & indignum eodem præmio: Quia ex eo quod est indignum
præmio non potest esse dignum eodem: Quia bonum ex integra causa ma-
lum ex quocumque defectu. De homine autem existente in pura natura
etiam probatur: Quia licet ille non esset positive indignus supernali
gloria, non tamen esset positive dignus eadem: Ad condignitatem autem
meriti non solum requiritur negatio indignitatis, sed etiam positiva digni-
tas & proportio ad præmium.

Quidni

Ludi aut pt. An saltem opus bonum peccatoris possit esse condigne
meritorium alicuius p̄mii temporalis apud Deum
Negat Vasq. Posse ullum opus à peccatore factum esse condi=
gnum meritum alicuius p̄mii apud Deum, eo q̄d peccatum reddit
hominem indignum o'i p̄mio, dignumq; o'i pæna, ac p̄ind dignus e
peccator ut careat o'i bono, quod posset illi in p̄mium cuiuscumq
operis boni ḡuenire (q̄d ego verissimu puto de merito condigno)
secus d' merito congruo: eo quod meritum congruum non requirit
tot conditiones in operante, quot requirit meritum condignum. Vnde
multis opibq bonis ex auxilio primo gr̄æ factis d' congruo no=
bis p̄meremur auxilia posterioris gratiæ.
Demum sic definiri posset Sin Opus bonum p̄fectum à sup=
posito h̄nte maiorem grām habitualem cæteris paribq sit magis
meritorium gloriæ apud Deum. Verum sane contra. definivimus
in 3. parte q. 2. ar. 2ª Vbi à paritate dignitatis operum Chri=
sti p̄uenientis à p̄sona increata Verbi, deduximus etiam opera bona
iustorum p̄cedentia ex grā, eo maiorem dignitatem h̄re quo à maio=
ri grā habituali p̄cedunt; siquidem maior grā maiorem dignitatē
moralem communicat opri: Sicut & dignior p̄sona digniorē p̄diti=
onem moralem communicat operibq ab ipsa p̄cedētibq
Quo ad 3am Conditionem Omnes Theologi fatentur illā sal=
tem ex lege Divina necriam esse ad meritum, ita ut illā etiam
requirant in Chr̄o Dño, q quamvis fuerit Comprehensor quo ad Beatitu
animæ, fuit tamen Viator quo ad carnē mortalē & passibilē
Ratio verò est q̄a status meriti ē status p̄fectus viæ et ago=
nis: Solus aut status Viatoris ē status p̄fectus viæ et agonis,
Cum omnis alius status sit status termini, quietis et possessio=
onis in quo potius p̄cipit fructus p̄teriti laboris q p̄meritum ten=
dat ... ad novum trm: Quæ doctrina non mō vera est de Beatis exi=
stentibus in termino Beatitudinis, sed etiam d' damnatis existentibq
in trmo damnationis, ut neutri tendat ad ulteriorē trm Beati=
tudinis aut damnationis: Vnde neq illorum bona opa acceptantur
ad maius p̄mium, nec istorum mala imputantur ad maiorem pænā,
sed in eo statu Beatitudinis, vel damnationis p̄petuo p̄sumant quæ
sibi p p̄terita opera bona vel mala suæ Vitæ p̄peperunt: Alioq
nullq esset terminq aut Btudinis illorum, aut damnationis istorum, sed
in infinitum crescerent, tam illi in p̄mio, quam isti in pæna
ex quo tandem sequeretur ut aliquis infinitē Btus superaturus foret Bea

titudinem

Beatitudinem Christi. Nam cum illa ut probabilior fert sententia finita sit superanda foret à Beatitudine cuiuslibet Beati: Quia si quilibet Beatus per opera in Beatitudine facta certos gloriae gradus accresceret, inde accessu tandem aeternitatis deveniret ad eam gloriam quae excederet gloriam animae Christi. Siquidem gloria animae Christi non crescit ex meritis Christi. Quod minime cresceret gloria Beatorum ex meritis ipsorum; eo quod Christus suam gloriam non possidet titulo meritorum, sed iure filiationis divinae, cui natura debita est omnis perfectio. Et haec quidem certa sunt de merito essentialis gloriae Beatorum.

Difficultas aliqua superest circa meritum gloriae accidentalis ipsorum. Num saltem operibus in statu Beatitudinis factis aliquam accidentalem gloriam acquirant. Tum et merito essentialis gloriae respectu Viatorum. Num scilicet meritis suis Beati et condigno nobis viatoribus gratiam gloriamque promereantur. Et sane quoad gloriam accidentalem Beatorum omnes Theologi conveniunt aliquam sibi per bona opera in statu Beatitudinis facta promereri. Nam etiam Angeli per custodiam hominum et Beati per opera erga fratres nostros exaltationem celebritatemque quae ad gloriam accidentalem ipsorum pertinet apud mortales sibi promerentur. Dixi per opera erga fratres: Nam per actum ipsum Beatitudinis ut potè necessarium nihil aut sibi aut aliis promereri possunt.

Praeterea certum etiam est multa dona spiritualia et auxilia gratiae suis operibus nobis impetrare Beatos: Quin saepè et ipsam gratiam sanctificantem, cui correspondet praemium essentialis gloriae nobis suis precibus apud Deum obtinere. Verum controversia est de condigno an de congruo ea dona nobis suis operibus Beati promereantur.

Communis sensus Doctorum est eatenus de congruo non de condigno promereri. Tametsi Medina in art. 6 quaestionis 114 in prima secundae putat de solo nomine controversiam esse, an Beati de congruo, an de condigno haec dona nobis promereantur. Et quidem Vazquez censet eos mereri de condigno, si eorum opera dono quod impetrant sint condigna: mereri autem de congruo si eorum opera dono quod impetrant non sint condigna: itaque ad meritum de condigno satis esse existimat ut sit aequalis dignitatis cum dono quod impetratur. Ego verò existimo ad meritum de condigno propriè acceptum non satis esse operis condignitatem cum dono, sed praeterea necessarium esse ut tali operi iure aliquo tale donum debeatur. Unde deficiente satis debiti in retribuente non essent opera iustorum condigna merita apud Deum, sed solum dici possent impetratoria. Nam licet

quo ad intrin-

quo ad intrinsecã pfectionẽ essent condigna, tn̄ dicerẽtur esse solum impetratoria. Quia igr̄ Beatis non videtur facta certa et absoluta pmissio, ut suis opribus spiritualia dona nobis pmereãtur, etiamsi ipsor opra sint condigna donis q̄ impetrant, non dicuntur condigne nobis illa mereri, sed tm̄ impetrare: Nam docuidi esse discrimen int' opus meritorium et impetratorium; quod opri meritorio sit facta certa et absoluta pmissio, impetratorio non item. Et quamvis orōi sit facta pmissio ut facta ritè Cōni infallibilr impetret quod petit, tamen ial abiat conditiones, quas postulet orato estut sit et se. Propterea qa non semp expedit ut concedatur quod petitur, ideo non dicitur orōo, pro se et alijs fusa simpliciter mereri donum quod postulet, sed solum impetrare, etiamsi opus orōis sit condignum dono quod impetrat: Opri vero meritorio facto in grā et se pmissa ẽ vita æterna absolute et absq ulla conditione, eo qd nunqm non expedit pmium æternæ gloriæ opri in grā et ex grā (et se facto non retribui

Circa eandem conditionem difficultas supẽ. An exeratione ad meritum ex sola lege et determinatione Dīa, an ex intrinsecã et conditione rei. Vazquez secutus Ariminum putat ea requiri ex nā rei et non ex mera voluntate Dei: alioquin sequi alterum ex his absurdis scripti: aut opra Beator, et in eo statu sint condigna tali pmio pendere ex acceptatione Dīa, Nam ex eo qd Deus ea non acceptat ad tale pmiũ, ad quod posset si vellet acceptare, non erunt condigna tali pmio quod falsũ est; Quia condignitas meriti non pendet ex sola voluntate extrinseca Dei: Aut ideo opra Beator non ẽ meritoria incrementi gloriæ; Quia licet ex se sint digna tali pmio, tn̄ Deus non vult illis tale pmium pmittere, sine pmissione aut remunerationis nullum ẽ meritum. Et hoc etiam falsũ ẽ: Tum qa ad cōpletã ratōm meriti, non ẽ necia pmissio ex parte remunerantis; Tum qa absurdum ẽ dicere Beatos quotidie digniores fieri maiori pmio, et Deum illis denegare remunerationem negabilis velle cã pmittere, quod non modo iam absurdum esset de Beatis in statu Beatitudinis, verum etiam de animabus purgatorii in statu purgationis, et de Enoch et Elia in eo statu translatis.

67 Confirmat autẽ hanc doctrinã a paritate oprum damnatorum in statu damnationis factis: Etenim sicut illi consistunt p opra mala digniores nova pœna, eo qd dignitas in

opere malo

in opere malo non pendet ex voluntate extrinseca Dei, aut ex ordinatione; ita nec Beati opera bona fiunt digniores maioris praemii. Concludit ergo neque opera Beatorum in statu Beatitudinis facta, neque opera animarum in purgatorio existentium; neque Enochi & Eliae in eo statu existentium modum viatorum positorum esse suapte natura condigna praemio incrementi gloriae.

Ego vero Oppositam Sententiam puto veriorem, Nempe Statum Viatoris ad rationem meriti non requiri ex natura rei, sed ex sola Voluntate Dei. Suadetur haec ratione. Nam alioquin opera Christi non fuissent suapte natura condigna praemio: quia licet Christus fuerit Viator ex parte Corporis, fuit tamen comprehensor ex parte animae, cuius actibus principaliter merebatur. Praeterea Status Beatitudinis, nihil tollit eorum quae ad propriam condignitatem requiruntur: Nam neque tollit sufficientem libertatem neque bonitatem aut aliquid quod ex parte operantis requiritur; ita nec tollere debet rationem condignitatis, quae positis omnibus conditionibus in opere ipsa necessario derivatur.

Ad Rationes autem Vasquez. R. Opera Beatorum ea nimirum quae fiunt cum libertate esse quidem suapte natura condigna praemio incrementi gloriae; sicut et opera animarum purgantium, nec non Enochi & Eliae; non tamen habere rationem meriti defectu promissionis Divinae. Neque ullum est absurdum eas quidem hic nostris operibus fieri digniores; nullum tamen ex iis operibus praemium recipere, aut Deum remunerationem illis promittere: eo quod opera illa, cum ea ipsa dignitate quam ad incrementum gloriae ex intrinsecis principiis habent, debentur Deo multis titulis; ac proinde nihil est absoni si ea quamvis suapte natura condigna, ad praemia tamen non acceptentur, neque illis remuneratio promissa sit. Eadem ratio est de malis operibus damnatorum, & animarum de iis quae cum libertate fiunt: Nam quamvis ea ex se condigna sint poena, Deus tamen illa ad poenam non imputabit: eo quod Sapientissimo decreto suae Voluntatis statuit non alia opera ad poenam vel praemium imputare, quam quae in hoc statu agonis & certaminis fiunt; siquidem hunc tantum statum decrevit esse statum meriti & demeriti.

DISPUTATIO QUARTA

Quae Conditiones requirantur, ex parte operis, ut illud sit aeternae vitae condigne Meritorium.

Prima ac fundamentalis Conditio Operis Meritorii est bonitas moralis ipsius, sine qua nullum opus est alicuius meriti vel valoris apud Deum.

apud illum quippe cui quae eius est sanctitas nihil pravum et ante-
victriam placere potest: immo neque quod indifferens est alterum et pravum fit
in ordine ad finem ultimum intrinsece Deo placere. Quia quod indifferens esse
potest terminare actum Divinae complacentiae, quia nemo supponit positivam
bonitatem in obiecto a quo meritorie movetur. Nam praemia et plura ab-
soluta posset Deus suis operibus indifferentibus aeternam gloriam permit-
tere, saltem tamen posset eis praemium aeternae gloriae, tanquam meritis po-
sitive Divinam voluntatem moventibus retribuere (quod ad rationem meri-
ti necessario exigitur) sed solum requireret illa ut conditionem sine qua
non; siquidem tota ratio motiva Divinae voluntatis in eo casu esset
sua mera bonitas, quo fieret ut talis collatio non tam haberet rationem re-
tributionis quam donationis.

Secunda conditio operis meritorii aeternae salutis est ut fiat ex
peculiari auxilio gratiae, et motione Spiritus Sancti. Hanc conditionem
expresse requirunt Concilia Milevitanum, Arausicanum, Palestinum
aliaque contra Pelagianos definientia nullum opus quod ad salutem pertineat ae-
ternae vitae sine illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti absolute pos-
se fieri. Ad singulos actus gratiam Dei atque adiutorium nobis
dari. Liberum arbitrium nihil ex se efficere posse quod ad salu-
tem pertineat aeternam. Et ne quis haec testimonia interpretetur de
gratia habituali duntaxat. Illustre testimonium habemus in Concilio
Tridentino sess. 6. c. 16. Ubi ad opus aeternae vitae meritorium
non solum requirit gratiam iustificantem, qua quis fit vivum mem-
brum Christi; sed etiam gratiam auxiliantem, quae Christus tanquam
caput in membra, et tanquam vitis in palmites iugiter in ipsos iustifi-
catos influit, bona eorum opera semper antecedendo, comitando et
subsequendo; et sine qua nullo pacto bona ipsorum opera Deo grata
et meritoria esse possent. Cum igitur Concilium apte distinguat
gratiam iustificationis a virtute qua Christus iugiter influit in opera
bona iustorum, et utramque doceat esse ad meritum aeternae vitae neces-
sariam, plane sequitur, gratiam actualem et peculiarem motionem Spiritus
Sancti necessariam esse ad meritum futurae gloriae. Ex quo sequitur
opera bona moralia solis naturae viribus etiam ab homine iusto fa-
cta, ex se non esse condigna praemio aeternae gloriae: quia illa
non fiunt ex peculiari auxilio gratiae et motione Spiritus Sancti, sed
ex sola virtute naturae. An autem illa possint elevari ad condi-
gnum meritum futurae gloriae ex actuali aut virtuali imperio
charitatis dicemus infra.

Haec fere certa sunt apud Catholicos: Nam theologi aliqui

sentent.

puterat etiam opera bona moralia in statu iustitiae facta meritoria esse
vitae aeternae. Si hi non ideo asserunt quod putant ad opus ae-
ternae vitae meritorium, necessarium non esse quod fiant ex peculiari
motione Dei, sed quia censent, nullum opus morale bonum fieri pos-
se ab homine, sine peculiari auxilio gratiae moventis. Quam opinionem
ut sup. vidimus sedatur Vazq. Qui vero rectius nobiscum
probes opinanti posse liberum arbitrium propriis viribus aliquod
morale bonum absque gratia efficere. Consequenter etiam docebat talia
opera non esse suapte natura aeternae vitae meritoria. Quare haec ex
citatis Conciliis apud nos debent esse certa. Illud vero apud multos
in controversia est An ad meritum aeternae vitae necessario requiratur
actuale, vel saltem virtuale imperium Charitatis opus in ultimum
finem referentis; quae conditio solum cadit in opera reliquarum virtu-
tum: Nam actus Charitatis suapte natura sine distincto imperio
referuntur in Deum, tanquam in finem ultimum quem habet pro immediato
obiecto. Reliquarum virtutum qui non habent pro immediato obiecto Deum ut
finem ultimum. Difficultas est An tales opera vel actus etiam si
supernaturales sint et ex motivo et auxilio supernaturali eliciti, possint
esse aeternae vitae meritorii. In qua re

Duas reperio extremas opiniones. Alteram Scoti in 2o dist.
41. Bonav. in 2. q. 3. Gabrielis ar. 3. q. 2. Durandi dist. 40
q. 12. Belarmini lib. 5o de Iustificatione c. 11. Asserentium
Nullum opus virtutis esse meritorium aeternae vitae coram Deo nisi aut
proxime eliciatur aut virtualiter imperetur a Charitate.

Alteram Capreol. in 2o dist. 40 q. 2. ar. 2. Soti lib. 3o
de natura et gratia c. 4. Medinae hic in ar. 4o. Vazquez disp. 217
c. 2o. Affirmantium. Omne opus bonum factum ab homine iusto
absque ulla relatione Charitatis in Deum esse meritorium aeternae
vitae.

Fundamentum Prioris Opinionis sunt nonnulla sacrae Scrip-
turae testimonia. Primum est Matthei 5o. Ubi Christus Si diligitis eos,
qui vos diligunt, quam mercedem habebitis. Matthei 10. Qui re-
cipit iustum in nomine iusti, nempe quia servus Dei est, mercedem iusti
accipiet. Matthei 19. Omnis qui reliquerit fratres et matrem etc. propter nomen
meum centuplum accipiet et vitam aeternam possidebit: Ubi condictio
propter nomen meum satis aperte indicat Christum iustorum opera non re-
muneraturum nisi fiant a nobis ex intuitione ipsius. Quartum testi-
monium Apostoli qui ad Corinthios 10 et ad Hebraeos 3o ubi solici-
to monet ut quidquid facimus in Dei gloriam faciamus. Quintum

est etiam d

eiusdē Apostoli 2ª ad Corinthios 13º Si linguis hominū loquar &
Angelorū et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas
et charitatem autem non habuero nihil prodest. 6to. Hanc veritm
Confirmat similitudo illa qua utr Christus Joan. 15. de Vite et pal-
mite, comparans n. iustos palmiti, et Viti docetque sicut palmes
non pt ferre fructū nisi manserit in vite; ita nec iusti nisi
manserint in Christo: Constat autem palmitem non ferre fructum
nisi succum à vite traxerit; ita nec iusti opera meritoria facere
possunt, nisi virtute quā Christus iugiter in illos influit.

Accedit Autoritas Catholici Eptā ad Gallos c. 3 asserentis
haud placere opera nra Deo nisi quorum ipse autor. Augustini
Epta 101. affirmantis merita nra munera esse Dei. Praeterea
S. Thomas in pa. 2a q. 114. ar. 4. Docet meritum vitae aeter-
nae primo ptinere ad caritatē, ad caeteras ā virtutes nisi se-
cundario, quatenus eorum actus imperantur à charitate Et p. p. q. 95ª
ar. 4 ait praemium essentiale respondere solū caritati; Prae-
mium ā accidentale reliquis operibus virtutum. Demum Resp. Sdae
Opinio. Probatur. Primo quia ea tm opera sunt aeternae vitae sal-
vitoria quae ex na sua caritatē augent: siquidem omne meritum Vi-
tae aeternae simul est incrementum charitatis: constat autem chari-
tatem non augeri nisi p actus ab ipsa productos: Tum quia ut
opus sit vitae aeternae meritorium referri debet in Deum tamquam
in ultimum finem: Atque opera reliquarum virtutum non referuntur in
Deum ut in finem ultimum nisi ex imperio et dilectione chari-
tatis. Nam licet Virtutes Theologicae Fidei et spei respici-
ant Deum ut obiectum supernale non tamen referunt ad illum ut in finem ultimum.

Fundamentum vero Posterioris Opinionis est Autoritas Christi
Marci 9o et Mathei 10. Affirmantis nullum opus virtutis, quan-
tumvis minimum esse sua mercede cariturum; Non quia habitus
gratiae cum et se sit formis acceptus ad vitā aeternā mane o-
pus factum à iusto, hoc ipso quod bonum est meretur acceptum ad
vitam aeternam; siquidem tota dignitas quam dat gratia communicatur operi
morali bono. Tum quia nisi hoc dicamus pauca essent iustorum
merita apud Deum, eo quod pauci sunt qui norunt omnes suas o-
perationes ex caritate in ultimum finem dirigere. Quare multa opera
Misericordiae quibus tradita est specialis promissio caelestis Regni Mat-
thei 25, frustrarentur sua mercede: Nam pauci opera Mi-
sericordiae, faciunt ex peculiari ratione in ultimum finem

Ego in hac

Ego in hac Controversia mediā viā calcandā censeo utrique enim priori sententiæ existimō nullū opus, nisi ex caritate procedens æternæ gloriæ meritorium esse: Neque cū posteriori putem omnia opera bona in statu iustitiæ facta æternæ vitæ meritoria esse: Sed distinctione opus esse arbitror: Quoniā alia opera iusti sunt virtutum infusarum ex peculiari medio supernaturali eliciuntur; Vel virtutum acquisitarum, ex solo motivo honestatis naturalis producta. Prioris generis opera arbitror esse suapte natura æternæ gloriæ meritoria, hoc ipso quod fiunt ab homine iusto: Opera verò posterioris generis censeo non esse coram Deo meritoria, nisi peculiari imperio charitatis referantur in Deū ultimum finem; ad quod tamen sufficit imperium virtuale.

Primam Partem assertionis suadent argumenta Posterioris sententiæ: eamque nonleviter confirmant rationes ductæ ex Tridentino. Prima est ex sess. 6. c. 16. et canone 32°. Ubi ut opus sit æternæ vitæ meritorium, solum requirit ut sit hominis iustificati, factum ex peculiari auxilio et influxu Christi Capitis. Quod si ibidem requirat ut in Deo sit factum; id non tam dixit ut ad omne opus meritorium requireret imperium Charitatis, sed ut significaret ea duntaxat opera æternæ vitæ meritoria esse quæ ex peculiari virtute Dei procedunt: Sicque omnia opera quæ ex peculiari Christi Capitis influxu procedunt, dici possunt in Deo facta.

Secunda Ratio sumitur ex eodem canone 32°. in quo indefinite docet hominem iustum bonis operibus per Dei gratiam et Jesu Christi meritum factis, vitam æternam promereri. Cum igitur opera supernaturalium virtutum connumerentur inter opera facta per Dei gratiam, et Jesu Christi meritum, procul dubio inter opera meritoria citato canone à Concilio comprehenduntur.

Tertia Ratio eluitur ex Cap. 7. Ubi Concilium docet iustitiam unicuique dari, iuxta mensuram propriæ cuiusque dispositionis. Porrò idem opus, quod ad gratiam est dispositio, adveniente gratia fit æternæ gloriæ meritum. Nam ideo ante gratiam non erat meritorium gloriæ, quia non erat opus personæ gratæ: adveniente autem gratia, sicut illud opus fit personæ gratæ; ita fit æternæ vitæ meritorium. Et sanè cum inter ultimas hominis dispositiones ad gratiam sit solum opus attritionis, quod est actus virtutis supernaturalis spei, ubi contingit in iustificatione, quæ fit virtute Sacramenti: planè sequitur actum spei esse meritorium æternæ gloriæ, absque ullo imperio charitatis, cum nullo opus sit imperio Charitatis, utique ad attritionem disponentem, ad gratiā

virtute

virtute Sacrmti suscipiendi. Quarta Rao deducitr ex sess. 14.
c. 8. Ubi Concilium affirmat iisdem opribus nos gloriam pmereri, qbus
pro peccatis satisfacimus: Constat autem nos non solum actibus a Cha-
ritate elicitis, vel imperatis, sed aliarum etiam virtutum Deo satisfa-
cere. Ergo non solum actibus a caritate elicitis, vel imperatis,
sed reliquarum etiam virtutum supnalium gloriam pmeremur.

Atqui eo spectat inquies, Nos etiam gloriam pmereri p actus mo-
ralis virtutis acquisitae: Siquidem etiam per tales actus pro peccatis Deo
satisfacimus. R. de hac re plenius in mā de poenitentia
Nunc satis sit negare, nos p actus morales acquisitae virtutis,
absque virtuali saltem imperio & directione charitatis gloriam pmere-
ri

Quinta Rao sit ex sess. 6. c. 10. Nam docet eo loco Con-
cilium Justos quotidie crescere et magis iustificari p observationem
mandatorum Dei et Ecclesiae: Cum igr possit justus observare man-
data Dei et Ecclesiae absque actuali, vel virtuali imperio Charitatis
poterit p huiusmodi observantiam mandatorum augmentum grae
et gloriae pmereri: Siquidem nemo negabit huiusmodi opera esse
opera virtutum, de qbus eo loco est sermo.

Huc accedit autoritas Pauli 2a ad Corinth. 9. Fideles ad-
hortantes ut abundent in omni opere bono: Alioquin si gloria tamquam p-
mium ex Dei pmissione solis opribus charitatis debetur; frustra
nos Apostolus ad eadem opera virtutum hortaretur: Satis enim fuisset
nos ad unam charitatis virtutem, ex qua tota rao meriti in nostris o-
pribus pendet excitare. Cum igr nihil sit apud Sacram Script. fa-
miliarius quam hortari ad omnia opera virtutum exhortari. Probabi-
le signum est omnibus opribus virtutum debitum esse pmium caelestis gloriae
ex pacto et pmissione Diva: tametsi illud principalius pmissum
sit opribus caritatis. Quid quod senserit D. Thomas. q. praecipuum
meritum vitam coram Deo tribuit opribus fidei

Scdo Probatur Satna Rone Quia talis est Opera Virtutum in-
fusarum ex pprio obio & modo tendendi supnaturalia sunt: Nam et
obm quod respiciunt, & motivum ex quo pcedunt specificantur supna-
turale est. ergo ex se condigna sunt praemio caelestis gloriae.
Quod si omnia suapte nā tali praemio condigna sunt, verisimile est
de facto ad tale praemium acceptari: Nā ulla dignitate intrinseca ne-
rorum non videtur maior rao cur potius facta sit pmissio opribus charita-
tis, ac non etiam opribus supnalibus caeterarum virtutum, siquidem utraque sunt in-
trinsece condigna sunt. Quod autem hae opera suapte nā tanta mercede di-

gna sint

dignas sunt. Probo. Quia illa non solum ab extrinseca sanctitate
personae a qua prodeunt, sed etiam ab intrinseca substantia referuntur ad Deum
finem supernaturalem: Nam et si illum non respiciant sub explicito conce-
ptu, et per se ut finem ultimum supernaturalem, quo pacto illum respiciunt
opera charitatis; ad illum tamen ab intrinseco, quasi pondere fe-
runtur, per diversa motiva et rationes supernaturales, per quas natura sua mediate
se ordinata, ut talem finem per se directe assequendum: Unde spes in Deum
fertur ut summe fruibilem, Fides ut summe veracem, obedientia ut
supremum Legislatorem. Religio ut primum principium et auctorem bonorum su-
pernaturalium, cui supremus cultus et adoratio debetur: Quis autem videat
hos actus qui immediate feruntur in Deum sub aliqua speciali perfe-
ctione et attributo ipsius indigere extrinseco imperio Charitatis
ut meritorii sint augmenti gratiae et gloriae coram Deo, cum et si illi
ab intrinseco supernaturales sint, et Deum attingant sub aliquo mo-
tivo supernaturali, ac proinde condigni praemio coelestis gloriae et Deo
grati atque accepti.

Confirmatur. Quia Creatura per hujusmodi actus gratificatur Deo, cujus non
modo sit finis naturalis verum etiam ut finis supernaturalis est movere ge-
nit: Nam quamvis ad illum non tendat sub hoc explicito conce-
ptu, in actu tamen exercito, et sub aliqua speciali perfectione suapte
natura et pondere ad illum feruntur. Praeterea nisi maxime
verum foret illud argumentum, deducitur ab absurdo quod posterior sententia
formabat. Nempe paucissima forent merita superorum apud Deum:
Sic ea demum vita consisterent in operibus a Charitate pro-
dentibus: Nam homines saecularibus vel potius fideles, per rerum simpli-
cissimi fideles, vix norunt ea intentione sua opera in Deum re-
ferre: Verisimile autem non est, tot omnia bona ab ijs in statu
justitiae facta quae vel in proximi utilitatem, vel in Dei honorem sua-
pte natura cedunt omni praemio caritura coram Deo.

Quod sit Communis plurium Sanctorum Patrum est. Nullum opus bo-
num absque sua mercede et praemio a Deo relictum iri, certe si opera
supernaturalia virtutum infusarum in statu justitiae facta, aliquo praemio re-
muneranda sunt; non poterunt condigne remunerari praemio aliquo
temporali, cum illa ab intrinseco supernaturalia sint, et suapte natura rela-
ta ad finem supernaturalem, igitur si illa condigne remunerari non alio
quam praemio aeternae gloriae remuneranda sunt.

Ultimo Probo hanc doctrinam. Ca. ratione. Quoniam Gratia quae
est habitualis substantia, et universale principium, omnium virtutum super-
naturalium, non solum per se influit, in opera charitatis, sed in religionis

etiam opera virtutum, velut anima quae est universale principium omnium operationum, non
solum influit in operationes intellectus et voluntatis, sed reliquarum potentiarum
eo quod omnium potentiarum ipsa sit commune subiectum, et universale principium;
ita gratia habitualis, licet non tangat esse subiectum, et principium om-
nium virtutum supernaturalium per se influit in operationes earum, illasque
intrinsece condignificando per gratuitum et supernaturalem influxum:
Atque haec est disparitas inter opera virtutis infusae et acquisitae, quod
illa absque alia directione sunt per se condigna praemio aeternae gloriae:
haec vero nonnisi per imperium et directionem charitatis: quia omnium
ad illa per se influit gratia tanquam radix, dans illis sibi proprias influxum
proportionatum et supernaturalem: ad haec autem solum per accidens et con-
comitanter: cum totus influxus ad ea requisitus sit a natura: Un-
de ad hoc ut ad supernaturale praemium promerendum eleventur, debent
imperio charitatis elevari.
Ex his constat posterior pars nostrae sententiae: Nempe opera bona
moralia intuitu solius honestatis naturalis facta, non esse ab intrinse-
co vitae aeternae meritoria, nisi virtualiter saltem referantur in ultimum
finem; eo quod illa non sunt ab intrinseco supernaturalia, nec sua
sponte natura referuntur in Deum finem supernaturalem, ac proinde ex se tanto
praemio condigna non sunt, nisi ope et imperio charitatis elevata:
Neque refert quod ea fiant ab homine iusto, siquidem gratia non condigni-
ficat nisi opera ad quae ipsa aliquo modo non concurrit. Nam ut optime
docuit Arriaga loco citato num. 11. Circumstantia quae tantum concomitan-
ter actum et non influit in illum, nullam malitiam aut bonitatem illi com-
municat: ut constat de circumstantia infidelitatis quae nullam maliti-
am influit in actum eleemosynae, quam infidelis ex sola naturali mi-
sericordia largitur pauperi; alioquin omnes actus infidelis es-
sent peccata infidelitatis. Eadem autem ratio est de circumstantia gratiae
respectu operis boni, ex solo motivo naturalis honestatis facti, eo quod re-
spectu illius solum concomitanter se habet: Cum totum principium
operis moralis sit liberum arbitrium. Maior vero difficultas est
de quibusdam operibus moralibus difficilioribus ad quae efficienda opus
est peculiari auxilio Dei ordinis naturalis. An per ea de condigno
iusti mereantur aliquod incrementum gloriae: sed et his etiam operibus
procedit ratio facta. Etenim cum illa non excedant ordinem naturae, nec
Deum respiciant sub aliquo motivo supernaturali, non possunt de se
esse condigna praemio supernaturalis gloriae, tametsi esse possint meri-
toria de congruo ratione auxilii vel doni supernaturalis

Verum enim

Verum enim vero quod solum virtuale imperium Charitatis ad ea opera Religiosae vitae meritoria efficienda sufficiat. Probatur. Quia talis intentio et imperium sufficit ad reliqua humana negotia conficienda: neque vero Deus (quae sua est benignitas) in negotio aeternae salutis, nostrae infirmitati indulgens maiorem diligentiam exegit, quam requirant negotia et contractus humani. Porro virtuale imperium sive intentio, dicitur ea quae mediate saltem est ad opus qualis esset intentio Sacerdotis eo fine ad altarium se praeparantis et Missam inchoantis, ut vere Corpus et Sanguinem Christi Domini consecraret: Nam etsi postea in actu ipso consecrandi careret actuali intentione conficiendi Corpus et Sanguinem Christi; prior illa intentio sufficeret ad sacrum peragendum: Ergo omnia ea quae in missa peraguntur, efficaciam sumunt ex illa prima intentione, quae virtute perseverat in mediis, etiamsi actu non sit. Sicut voluntas occidendi inimicum, virtute perseverat in eo qui ad hunc finem instrumenta praeparat, etiamsi dum instrumenta praeparat de tali fine non cogitet.

Et confirmatur ex Seraphico Doctore Bonaventura. Non satis esse ad meritum, ut quis generali quadam voluntate, omnia opera sua quae intra annum aut mensem aut etiam diem facturus est, referat in Deum; sed necesse est sic sequens opus dirigere concitatione priori; immediatam connexionem habere, cum actuali intentione finis: Ut si quis verbi gratia, deliberat dare pro Deo centum marcas et incipiens dare cogitet de Deo in prima marca, etiamsi deinde in aliis non cogitet de Deo: omnes illae donationes erunt meritoriae ex prima intentione. Secus verbi gratia est, si interim aliud opus diversi generis incipiat: Nam tunc oportet priorem intentionem renovare, cum illa iam censeatur interrupta per actionem iam diversi generis vel finis. Ex quo colligitur sufficere religiosis primam intentionem, qua initio sui ingressus ex caritate decreverunt portare religionis pondus; Nam quidquid postea faciunt ad religionis observantiam spectans est, illis ex prima illa intentione efficitur meritorium: Secus vero censeri si vel prior intentio contraria intentione interrupta sit, vel aliquod opus aggrediatur quod ad religionem quam initio professus est non spectat, eo quod ad tale opus prima illa intentio non se extendit.

Ratio vero disparitatis inter Religiosum et Saecularem reddi potest: tota vita et status religiosi, est quoddam perpetuum obsequium in Dei honorem et gloriam impensum: Unde hoc ipso quod contraria voluntate non retractatur, intelligitur in omnibus operibus reli-

giosis

religiosis, actu virtute generali. Quod dici non potest saeculari cuius vita ex sui status non est perpetuo dicata Deo, ac proinde si vellet ut sua opera sint meritoria incrementi gloriae coram Deo opportet ut illa identidem elevet per imperium charitatis in Deum ultimum finem (intellige de operibus moralibus dumtaxat bonis) nam opera bona virtutum supernaturalium a qualibet fidele justo fiant, sua sponte non sunt dumtaxat meritoria: sicut sua sponte non sunt ad Deum finem ultimum ordinata.

Super est ut argumenta aliarum Opinionum dissolvamus. Ad 1.m ergo testimonium primae Opinionis Resp. illud intelligi de dilectione naturali quia nullum praemium aeternitatis meretur apud Deum. Secundum re- de intelligi posse de opere bono virtutis infusae, si quidem limitatio illa in nomine justi necessario non est ut opus Misericordiae imper- tum justo limitet ad virtutem charitatis; sed limitare potest ad ali- quam virtutem infusam. Adde quod etiamsi illud limitet ad opus caritatis, non propterea sequitur cetera opera virtutum non esse merito- ria: Nam ex eo quod Deus operibus Charitatis promittat praemium aeternae gloriae, non sequitur reliquis operibus virtutum illud deneget.

Ad 3.um Christus adhibet iis operibus limitationem ut si ea non fierent, eo quod illa fieri possent solo affectu et motivo honestatis naturalis, ut multi ex Philosophis fecerunt. Quartus locus Pauli est Consilii non praecepti. Quintus explicandus est de Charitate non actuali sed habituali, sine qua nullum opus est meritorium aeternae vitae coram Deo. Sextum testimonium de simi- litudine Vitis et Palmitis, qua Christus utitur, necesse non est intelligere de succo caritatis, quem opera ut sint merito- ria sint trahere opportet: sed de succo supernaturalis auxi- lii quod a Christo Capite trahunt ut explicat Tridentinum.

Autoritas citati Caelestini et Augustini optime quadrat nostrae Sententiae. Siquidem operum quae in ordine ad praemium aeternae glo- riae placent Deo, solus Deus est principalis auctor, ideoque illa Dei munera sunt. Ad Autoritatem S. Doctoris Communis respon- sio Thomistarum est: illum loqui de charitate habituali, mediante cu- ius omnia opera bona justorum elevantur ad praemium aeternae gloriae. Explicari etiam potest juxta nostram Sententiam de imperio Charita- tis respectu operum dumtaxat moralium. Aliquibus in q. 2 de Veri- tate ar. 1. ad 3.m manifeste docet omnem actum habitus caritatis meritorium esse aut demeritorium. Ad Argumentum Scholasticum Resp. Ad Primam negando operibus supernaturalibus aliarum virtutum

non augeri

non augeri habitū Charitatis: Na' quando p illa augeri habitq grā, ita et charitatis: Nec sz in hoc vendicat partes habituum naturalium, q non augentur nisi actibg ppriis a se elicitis: Nam illi augentur physice ppriis actibg. Hi u' solum moraliter & ex ppriis actibg. Atq' ideo mirū non e, si non solum actibus ppriis, sed etiam aliarum virtutū augeantur: Quia non debent augeri ex actibg ipsis, sed a Deo retribuentis gradibg.

Ad 3am Concedo ut omne sit simpliciter meritorium debere referri in Deū ultimum finē. Verum ad hoc non est necesse, ut referatur explicite & in actu signato, sed satis est ut referatur implicite & in actu exercito. Et sane hoc ipso qd opus e supernale, sua apte na' et pondere refertur in Deū finem ultimum, quem sub aliquo peculiari motivo respicit. Fundamentū u' secundae opinionis solutū e' ex dictis.

DISPUTATIO 3a.

Quotuplex Meritum.

Meritum quod dr in bonam atq' in malā partē accipi solet duplex distinguitur a Theologis. Alterum de Condigno, de Congruo alterū. Meritum condignum, ut ex ipso nomine constat est qd aequalem habet condignitatem cum praemio aut mercede. Congruum est qd non aequalem cum pmio, vel mercede condignitatem habet. Controversia e: An sicut ad meritum de condigno, ita ad meritū de congruo requiratur certa promissio Dei. Nam plerique supponere videntur ad meritum de congruo non requiri certā promissionem Dei. Unde meritum de congruo vocant quodcumq' opus bonum, cui non debetur aliqua retributio ex debito fidelitatis: atq' ideo illud confundunt cum opere ipso impetratorio, qualis plerumq' est oratio.

Ego u' ad utrumq' meritū tam de condigno quam de congruo existimo requiri certam et absolutam promissionē Dei, certi ac determinati operis retribuendi. Et penes hoc distingui meritum ab ipso opere impetratorio; eo qd merito debetur certa retributio determinata mercedis, aut iure condignitatis, aut saltem fidelitatis ex certa & absoluta promissione Dei; Operi u' impetratorio, aut nulla debetur retributio iure fidelitatis, aut saltem nulla debetur lege mercedis, sd lege solius donationis. Primam partem sententiae Probo. Quia meritum tam condignum quam congruum dicit proximam ad praemium seu mercedem ab altero obtinendam: Solum u' congruum distingui

a condigno

à condigno: qd condignu includit dgltr̃ dignitatis ad pmiu siue mercede: quia dignitatis dglitate non includit meritu ex congruo: Utrumqz tn dicit pximam viam ad pmium cu debito fidelitatis retribuendi: Nam meritu e cui merces dbr. Cum igr nris opribq siue condignis, siue congruis, nulla debeatr certa merces, à Deo retribuenda, nisi ex certa pmissione, nccio reqr ad utrqz meritum certa pmissio Dei retribuentis.

Confirmr. Qa nisi requiramus ad Meritu pprie dictu reqri debitum certe mercedis retribuendi ortum ex certa pmissione retribuentis homo iustus vere et pprie mereretr alteri homini gram et gloriam, ceteraqz dona supnalia, qd tn soli Christo conuenit. Seqlla probr Qa ratda homo iustus suis bonis opribq impetrat alteri homini gratiam ac prind gloriam, aliaqz dona supnalia. Ergo si ad meritum non requireretr debitu, ex certa pmissione ortum, cuiqz ho mereretr alteri hoi gram et gloriam, et similr mereri alteri o esset priuilegium solius Christi Dni, sed esse oibq iustis. Quod si S. Thomas in 1a 2æ. q. 114 ar. 6. uidetur concedere posse unum hominem alteri mereri primam gratiam ex congruo, intelligendus impetratione, ut ipsemet se explicat ad 2um. Alioqn o solum de congruo, uerum etia de condigno unus alteri primam gratiam mereri posset, siquidem opus iusti e sublis dignitatis, saltè cu auxilio prima gra peccatori conferendo.

Fateor tn ppr affinitatem q e inter opus de congruo meritoriu et impetratoriu, saepe unum p aliis a b Auctoribq confundi.

Secunda u Pars Sententia Constat. Quia non pt aliud assignari p quod opq meritoriu ab impetratorio differat, nisi penes debitum certe mercedis retribuendo: Nam qmuis Oratioi fundata e pmissio Qa h sola pmissio non e absoluta, sed conditionata, nempe si expediat. Neqz certe ac determinate mercedis retribuendo, sed cuiqz huius uel illius doni conferendi, non solum iuxta mentem petentis, sed interdum etiam iuxta mente conferentis: Nam saepe p oratione unu petimus et aliud accipimus: Neqz semp qd petitr statim impetratr, sed interdu differtr; ideo neqz orao ht radm meriti respu eius quod impetrat: Neqz quod p ea impetratr radm ht mercedis, sed uiuis solius donationis: Quo fitur magnum meritum fructus sua mercede: Cu tn orao saepe interdu frustretr dono qd petit.

At saepe sapa Deus confert donu qd petitr intuitu condignae petitionis. Ergo collao talis doni non ht radm gratuitae donationis sed debito

vel debiti recompensationis. Et tametsi talibus Deus conferat dona, quod petitur intuitu condignae petitionis; nec proinde talis collatio ex hoc capite desinat a perfecta ratione donationis: Non tamen in ea servantur aliae leges debitae mercedis: nempe retribuere statim certum donum, iuxta mentem petentis, habita proportione ipsius quod confertur, ad id quod exhibetur. Nam etsi in merito de condigno non respondeat merces ad dignitatem dignitatis, quae est in opere, proinde respondet merito et condigno, tamen crescente merito quoad rationem congruitatis, crescit merces quoad rationem praemii: quae lex non servatur in ordine ad dono, quod per illam impetratur: Si quidem non ideo crescit donum, quia crescit oratio: nam licet intensius fervientior oratio sit causa latius impetrandi quod petitur, haud tamen necessario est causa impetrandi donum perfectius: Quemadmodum intensius meritum de congruo semper est causa intensionis perfectionis ipsius doni, obtinendi a Deo. Propter has igitur causas oratio etiamsi comites habeat has conditiones non est ratione meriti, sed operis duntaxat impetrationis apud Deum: Atque inde nec ipsum quod intuitu condignae orantis tribuitur, rationem mercedis, sed cuiusdam donationis.

DISPVTATIO 6.A

Quae res cadant sub Meritum

Vt in hac Controversia distinctius procedamus. Prius quae certa, tum quae incerta sunt proponemus. Primo igitur certum est sub meritum de Condigno cadere augmentum gratiae et gloriae ex Tridentino sessione 6. canone 24. Si quis dixerit iustitiam acceptam non conservari, atque etiam non augeri coram Deo per bona opera etc. anathema sit. Et Canone 32. Si quis dixerit ipsum iustificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam, et Iesu Christi meritum, cuius vivum membrum est, fiunt non vere mereri augmentum gratiae atque etiam gloriae, anathema sit.

Ratio est Quia in his omnia sunt requisita, ut in meritum de condigno operum iustorum cadant: Nam et de his facta est specialis promissio Apocalipseos 22. Qui iustus est iustificetur adhuc, et eo pacto praemiis respondet operum condignitas,

2o Certum est Bona temporalia quatenus hominem promovent ad finem aeternae Beatitudinis sub meritum de Condigno directe cadere; non secus atque cadunt augmentum ipsius gratiae, et reliqua auxilia spiritualia, quae hominem dirigunt ad salutem consequendam ita S. Thomas in 1. 2ae q. 114 ar. ultimo huius conclusionis. 3o Certum est etiam finalem perseverantiam.

perseverantia non cadere sub merito. Ratio huius assignat S. Thom. ar. 9o argto sed contra. Quia quæ apud Deum meremur infallibiliter assequimur, ergo si iustus suis bonis operibus mereretur finalem perseverantiam mereretur ut nunquam ab accepta iustitia excideret: quod si idem ad hoc merita illius se extenderent, ut Deus ea fidelitate teneretur iustum in accepta iustitia usque in fine vitæ conservare. Cum igitur falsum sit hominem semel iustificatum, nunquam ab accepta iustitia excidere: alioquin omnis iustus esset in gratia confirmatus; falsum quoque erit perseverantiæ donum cadere sub merito: Negandum tamen non est iustum bonis operibus sibi promereri ea omnia auxilia, quibus possit in fine vitæ perseverare, Nam ut attestatur S. Doctor ar. 10 Omnia ea quæ nos ad æternam beatitudinem conjungendam iuvant, sub merito cadunt: Neque hoc est perseverantiam mereri, siquidem hæc non includit, solam collectionem auxiliorum, quibus possis perseverare, sed quod etiam factu sis perseveraturus. Cur autem tale donum non debeatur iustis diximus alias, cuius præcipua ratio est, quia et hac non est nobis facta specialis promissio, sine promissione autem nullum donum potest cadere sub merito, etiamsi aliunde non desit ex parte nostrorum operum condignitas et valor: Et licet iustis sit facta promissio æternæ gloriæ in iustitia perseverantibus, non est tamen facta promissio ipsius doni perseverantiæ, hoc ipso quo iustitiam adipiscuntur. Ex his constat, quod tametsi iusti assiduis apud Deum precibus perseverantiæ donum apud Deum impetrare possint, haud tamen illud mereri possunt, eo quod ad opus meritorium requiritur certa et absoluta promissio

Quarto Certissima est quod S. Thom docuit ar. 7o. Non posse iustum bonis operibus factis in statu iustitiæ sibi promereri reparationem post lapsum: alioquin sequeretur nullum hominem qui semel fuit in statu iustitiæ damnari posse: eo quod omnis iustus bonis operibus factis in statu iustitiæ mereretur, ut sibi amissa iustitia restitueretur. Neque huic obstaret peccatum, quoniam hoc ipsum merentur opera bona facta in statu iustitiæ, ut non obstante peccato, in quod lapsus esset iustus, ei amissa iustitia restitueretur: Quæ doctrina verissima est, quia ad rationem meriti sive de congruo sive de condigno, fundatur in certa promissione Dei. Quod ad rationem vero impetrationis, non dubito quin possit iustus suis bonis operibus et precibus apud Deum impetrare sibi reparationem gratiæ post lapsum: Nam si potest iustus suis bonis operibus illam impetrare alteri peccatori a fortiori poterit et sibi per opera fa-

cta in statu

in statu iustitiae. Quinto indubitatum est, non posse unum hominem alteri mereri primam gratiam: posse tamen eam bonis operibus impetrare: ac primae gratiae et congruo non requirunt promissionem Dei, etiam de congruo mereri. Ratio est quia de hoc nulla extat certa promissio Dei: aut Ecclesiae declaratio, in qua meritum saltem de condigno fundatur. Et alioquin illud est proprium Christi, ut suis operibus nobis promeritus sit primam gratiam, et etiam reliqua auxilia a primo usque ad ultimum, tametsi non excludentur merita nostra ex accepta iustitia promanantia.

Sexto certum apud orthodoxos Theologos est, primum auxilium gratiae, quo peccator ad iustificationem disponitur, non cadere sub meritum, neque quidem de congruo, imo neque impetratorium, alioquin illud non tam gratuito ut Concilia et Scripturae clamant, nobis donaretur, quam ex gratitudine rependeretur.

Pro certo etiam habendum primam gratiam iustificantem non cadere sub meritum de condigno per opera illam praecedentia, quoniam omne meritum de condigno necessario praesupponit gratiam tanquam principium meriti ut ipsi dicta quae recepta sunt apud Theologos, Illud autem in controversiam venit, Num saltem de congruo possit homo primam gratiam iustificantem per bona opera ipsam praecedentia sibi promereri: aut etiam de condigno per actum perfectae contritionis habitum gratiae comitantis. Demum an primus gradus gloriae primae gratiae iustificanti correspondens cadat sub meritum de condigno.

Quo ad priorem Controversiam Capreolus in 4. dist. 14. q. 2. ar. 3. Sotus lib. 2o de natura et gratia c. 4. Medina in ar. praecitato Vasquez aliique Recentiores Thomistae plane fatentur, opera quae iustificationem praecedunt, tametsi sint eam disponentia: nullam tamen vim meriti, ne quidem congrui. Mouentur Primo Auctoritate Concilii Tum Arausicani 2i canone 18 Tum Tridentini ses. 6. c. 8. Tum Palestini, in quorum Primo, haec leguntur verba Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia quae non debetur praecedit ut fiant. In 2o declaratur quod ait Sacra Scriptura Apostoli gratis iustificari. Gratis ideo iustificari ideo dicimur, quia nihil eorum quae iustificationem praecedunt, siue fides, siue opera, ipsam iustificationis gratiam promeretur. In 3tio contra Pelagium damnatur Quicumque dixerit gratiam Dei secundum merita nostra dari. 2o Mouentur Auctoritate Augustini testimoniis, ubi Pater contra Pelagium docet nulla nostra merita gratiam praecedere sed omne meritum in nobis

gra 2o

BIBLIOTEKA W.B. *

ipsa 3. afferunt etiam rationem [illegible] nullius ... meriti ubi nulla subest ratio debiti & indebiti. Atqui dispositio ad primam, contingit ut mereatur ipsam, precedit nulla est ratio debiti ad gratiam, quia ante gratiam nulla dignitas in opere, ac proinde nulla meriti ratio. Atque sunt cetera quae afferunt ad [illegible] adversarii [illegible] ad gratiam iustificantem. His non obstantibus

Dicendum est opera bona gratiam praeeuntia posse habere aliquam rationem meriti, saltem de congruo & impetratorii respectu ipsius gratiae iustificantis. Hanc sententiam docuit S. Thomas in 2º dist. 21: Bonau: in 4º dist. 15 ar. 1 q. 5. Ubi docet peccatorem bonis operibus, cum auxilio gratiae factis, de congruo mereri gratiam iustificationis. Zeronem 3º [illegible] c. 149 in fine, ubi contra [illegible] contendit hanc esse mentem S. Thomae. Vega in Tridentinum lib. 8. cap. 8 de fide et iustificatione, et multi quos sequitur Vazquez disp. 218. c. cap. 2º

Et Probatur 1º Auctoritate Augustini Epistola 105 ubi sequentia habet verba, sed nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est si fides hanc impetrat. Neque enim nullum meritum fidei qua fide ille dicebat Deus propitius esto mihi peccatori, & descendit iustificatus, merito fidei humiliatus. Neque Augustinus 1º Retractationum retractat hanc propositionem, initium fidei ex nobis, consummatio ex Deo; virtute censent retractationem illa hanc fides impetrat remissionem peccatorum, cum possit fides non esse ex nobis, & nihilominus iustificationis gratiam nobis impetrare ut per se constat. Quod si S. Thomas a primo ad primum dicat Augustinus retractando illam propositionem, retractasse & hanc etiam, intelligendum erit, quod Augustinus illam retractavit non in sensu a nobis explicato pro merito gratiae iustificationis quae est forma iustificans, sed pro merito iustificationis, quae est tota series [illegible] a primo usque ad ultimum: Nam in hoc tantum sensu [illegible] pugnat cum priori retractata.

Ergo Probatur Ratione. Nam etiam opera bona, saltem ultimam dispositionem praevia ad formam iustificantem ut constat ex Tridentino sess. 6ª c. 6. & 7., Ergo etiam ut merita saltem congrua & impetratoria. Consequentia Probatur Quia dispositio quae movet agens ad retribuendum, aliàs non retributurum, habet rationem meriti saltem impetratorii; siquidem ut ex tamo [illegible] & iuxta mensuram & [illegible] dispositionis confertur donum. Ergo nihil deest ad rationem meriti impetratorii. Quod si accedat etiam certa promissio in omnium sententia habebit rationem non solum operis impetratorii, sed etiam meritorii saltem de congruo: Sed extat certa promissio Dei facta ut [illegible] contritio [illegible] ultima dispositio

ad gratiam

ad gratiam iustificantem, et rationem meriti de congruo. Confirmatur
quoniam ex opposita sententia sequeretur nullum auxilium gratiae posse sibi
per bona opera peccatorem impetrare, quod nimis durum uidetur.

Dices ex hoc sequitur ultimam dispositionem, non modo de congruo sed
verum etiam de condigno promereri gratiam, siquidem ultima dispositio simul
est cum gratia, à qua potest suam condignitatem ad meritum de condigno requisitam
assumere. Neque obstat quod dispositio praeintelligatur natura prior ipsa gratia
quia potest simul intelligi natura posterior eadem gratia.

Respondeo neg. sequelam. ratio est quia cum gratia sit principium influens suum mo-
ralem ualorem in opus condigne meritorium, non potest dari in praemium eius-
dem meriti de condigno; non secus ac causa à suo effectu fieri non potest, est autem gratia
uera causa moralis operis condigne meritorii, ergo non potest eadem esse terminus ob
effectus eiusdem, alioquin eadem esset causa, et effectus respectu eiusdem. Cum
igitur dispositio ut causa materialis gratiae, debeat praecedere gratiam, et rursus gratia ut principi-
um meriti de condigno debeat praecedere ipsum meritum, implicat ultimam di-
spositionem mereri gratiam de condigno. Neque dicas posse idem principi-
um meriti cadere sub meritum; siquidem equus qui est principium boni cursus
dari potest in praemium eiusdem boni cursus equitis. Nam ut recte S. Doctor
q. citata ar. 2. ad 3m. Omne meritum condignum procedit à Dono gratiae ta-
quam à principio morali influente: At non omne opus bonum in huma-
nis procedit à dono tamquam à principio, saltem in suo genere adequato:
Et ideo potest aliquid in praemium conferri per bonum usum doni, ut in allato
exemplo. Equus non datur per bonum cursum ipsius equi, sed per dexte-
ritatem equitis, quae quamuis pendeat ab equo, ut à conditione, sine qua non. Ve-
rum tamen tamquam à principio saltem inadequato pendet à sola uirtute
directiua equitis: Et quia talis dexteritas ut effectus uirtutis directiuae e-
quitis, potest esse moralis causa adequate mouens principem ad donandum
equum; ideo potest equus donari in praemium talis cursus directi ab e-
quite: At uero nullum opus praemium à gratia consideratum dumtaxat ut
procedit à libero arbitrio potest esse condignum meritum apud Deum: ac pro-
inde non potest donari gratia in praemium meriti ex condigno. Quia hoc ipso
quo meritum est condignum, praesupponit gratiam iam collatam, et alio-
quin inter meritum et praemium debet esse distinctio; cum nequeat idem
esse praemium sui ipsius. Atque ex his patet ad secundam Confirmationem.

Ad 3tiam Vero sunt aliqui qui dicunt primum gradum gloriae
correspondentem primae gratiae non cadere sub meritum saltem de condigno, op-
pe quia simul detur cum prima gratia, quae dum cadit sub meritum condignum,
ac proinde si prima gratia non cadit sub meritum condignum; neque sub idem
cadet primus gradus gloriae ibi correspondens. Alij uero docent

quia non tamen

Ita non tantum augmentum gloriæ, verum ipsam primam gloriam respondentem primæ gratiæ cadere sub meritum de condigno: etiamsi sub illud non cadat prima gratia: Quæ sententia mihi probabilior est. Ducor autem primo auctoritate Tridentini sess. 6. can. 32. Ubi docet non tantum augmentum gloriæ, sed gloriam ipsam ut mercedem deberi bonis operibus iustorum. Ergo non tantum posterior gradus gloriæ, correspondens augmento gratiæ, post primam gratiam de condigno adeptæ, sed ipse primus gradus gloriæ correspondens primæ gratiæ de congruo collatæ cadit sub meritum de condigno; siquidem non tantum augmentum gloriæ, sed ipsam gloriam docet Concilium cadere sub perfectum meritum, de quo eo auctore est sermo.

2do. Ratione. Licet primus gradus gloriæ supponatur collatus, cum ipsa prima gratia, ex merito duntaxat de congruo, natura præcedente infusionem gratiæ, idem tamen gradus conferri potest ex merito de condigno subsequente gratiam: nam eadem dispositio quæ natura præcedens infusionem gratiæ habet solam rationem congrui: natura seu tempore subsequens eandem infusionem gratiæ, induit rationem condigni; ac proinde ille ipse primus gradus gloriæ qui in priori naturæ cum ipsa infusione gratiæ, correspondet tali dispositioni tamquam merito de congruo, in posteriori naturæ vel tempore respondet eidem dispositioni ut merito de condigno, tamquam merces debita operanti. Quidem et docuit Tridentinum sess. 6. c. 16. Vita æterna non solum proponenda est bene operantibus tamquam gratia filiis Dei per Jesum Christum misericorditer promissa, sed etiam tamquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda. Itaque sicut non repugnat eandem gloriam ex duplici titulo deberi iustis, et tamquam hæreditatem et tamquam mercedem ut Concilium docet; ita nec repugnabit eandem ex duplici merito congruo videlicet et condigno deberi iustificatis. Hac doctrina intelligendum est illo tamen gradu gloriæ qui correspondet gratiæ debitæ adultis ex propria dispositione se ad illam præparantibus: Nam de gradu gloriæ debito gratiæ virtute sacramenti Baptismi collatæ, alia est ratio, hæc illa subinde per peccatum amissa, et postea virtute pœnitentiæ restituta confertur non solum ex opere operato sacramenti Baptismi, sed etiam intuitu bonorum operum ipsius operantis dicemus alibi.

Superest ut argumenta Capreoli Sotti et Medinæ dissolvamus. Ad Primum ex Concilio Arausicano et similibus; dicendum est illud optime explicari posse de gratia auxiliante quæ antecedit omne opus meritorium, sive de condigno sive de congruo et impetratorio. 2um testimonium ex Tridentino nonnulli intelligunt de merito condigno, ut idem sit gratis

iustificari

iustificari, aliq ex multis meritis condignis. Forte melius Vasquez
illud explicat de operibus factis in bona gratia, ut ille sit gratiae iustificari
aliq ex multis operibus bonis. Vnde cum Concilio adducto: neque fides, neque
opera ipsam iustificationis gratiam promereantur, intelligit de iustificatione non
sumpta pro forma qua iustificamur, sed pro tota serie auxiliorum, a primo
usque ad ultimum: In quo sensu gratiam iustificationis usurpant Patres
contra Pelagium: iuxta quam explicationem neque fides, neque opus ullum ex
auxilio gratiae factum, ipsam auxiliorum seriem promeretur: cum in ipsa gratia
iustificationis includatur. 3m testimonium Concilii Palestini loquitur de
meritis praecedentibus ex viribus dumtaxat naturae, de quibus solum erat contra
Pelagium controversia. de quibus etiam meritis loquitur August. cum docet
nulla nostra merita gratiam praecedere. Demum addendum vero ante solum probat
de merito ex condigno, quod praeter gratiam auxiliantem, ex qua procedere debet, supponit etiam sanctificantem, ex qua valorem condignitatis
desumit; atque ad summum de omnibus ultimam dispositionem praecedentibus:
aut certe illa non procedit de operibus impetrationis ad quae neque subiecti
condignitas, neque certa promissio requiritur. Et haec de dicta sufficiant de hoc
tractatu. Finis.

[illegible]

De admirabili nomine Jesu et dulci
De Ego pastorum.
De Correctione fraterna. vis delet.
De Invidia et ingrat. de.
De magnitudine Susp. et privilegijs
De Misericordia Dei
De Confessione. sed brevis Conc.
De Judicio
De glâ sanctorum tum de visione Cel.
De Conversatione fugiendam malorum vel prav.
De Verbo Dei
De Dominio.
De Tribulatione. quae exaltat.
De Adulat. et ppria volunt. displica. Deo
De dignitate vel honoribus fugiendis
esse deceleum a deo, quae sit malum.
De Perseverantia. grâ et bonis opibus
De Judicijs temerarijs
De hipocrisia et simulatione.
De orationis efficacia et laude
De Morte quod non sit timenda nec flenda
De fide coram.
De avaritia.
De Protectione Sanctorum..
De Poenitentia x.
De Obedientia
De Eleemosina
De Orientatione vel peccato.
De Pace.
De Coniugat. Parentum et filijs
De Passione Chri.
De dilectione inimicorum
De divitijs
De salute. | De mundo 30 A N.

P. domca 19 p. Pent. simil. fit r. c. hoi Regi q. f. n.
P. domca 6 Pentec: Misereor s. turbam
P. dominica 1 Adventus et domca 24 Pent.
P. domca 2 Quadrag.
P. domca 4 post Epiphan:
P. domca 4 post pentecosten.
Pro domca quadrag.
P. dominica 3 post Pascha. Plorab. et v. c. i.
P. domica 22 post Pentecosten.
P. domca 9 post Pentec: Videns J. C. f. s.
P. domca 2 post Pascha. Ego s. pastor
P. dom. 3a p. pent. ~~Estote misericordes~~
P. do. 7. p. pent. Attendite a f. p. q. ven.
P. do 5 p. pascha. petite in nomine
P. dom 15 post Pentec. Ecce def. efferebatur
P. dom 5 ante fides tua te salvam fecit

Index K. Ktore mam:

D. 2. Adventus. Erunt Signa &
D. 2. Qdr. Dñe bonum e nos hic &
D. 9. Post Pen: Hō qd erat dives.
D. 1. Quadr: Ductus e Jesus in des: &

Pro festo Habitus Carmel. Comemor. pul.
P. festo S. Mathiae Apli. pul.
P. Festo S. Joseph. pul.
Pro Festo Nativitatis pulch. conc: D.N.J.C.
Pro festo S. M. Magdalena
Pro festo Sᵐⁱ Eucharistiae.
P. festo Paschalis.
P. fest. Nativit. B.M.V.

8. non

D. 1 q.ue Dnũ deum tuum adorabis

Dª pª Adª de [illegible]undº

Dª 2. Ad

Dª 3 Ad. de plmrª.

Dª 4 Ad.

✠

TRACTATUS SECUNDUS TERTIÆ PARTIS

De Sacramentis in Communi.

Scriptus Florentiae A. D. 1637. 4 Maij inceptus.

Per Frem L. Aurelianum Akalwski Carmelitam.

Pro se et amicis.

PROŒMIUM

Postquam S. Th. in hac 3. pte quæ totius theologiæ coronis est in hac 3. pte lucurlentisse egit de mysterio Verbi incarnati usque ad q. 60 exclusive ab hac diligentisse disputat de sacramentis quæ sunt primaria beneficia à Chro redemptore nobis merito suæ passionis divina gratia collata ex quibus veluti fontibus omnis cælestis gra ad nos emanat ut vel hinc appareat quanta sit huius opis vel utilitas vel dignitas etenim agendum est de sacrtis quæ sunt instrumenta gratiæ sphia redemptionis organa salutis signa sanctitatis prognostica gliæ pignora æternitatis arcana secretorum aureus circulus quo eo feliciꝫ quo faciliꝫ reparati hoīs ad Deū regressio concludit ut enim merito creationis homo feliciter à Deo egredi dementi peccati misere à Deo avertitur ita sacrtorum efficacia felicisse ad eundem regreditur 1a docet 1a pars summæ theologicæ angelici doctoris quæ de Deo agit et creaturis 2a posterior quæ de vitijs et virtutibus 3a postrema quæ de reparatore Chro eiusque singularibus beneficijs quæ S. Eccleæ sacramentis continentur uberrime disputat ut sic tandem universa res theologica hoc aureo regressionis circulo ad Deū hoīs per sacrta reparati feliciter absolvatur. Multa nobis erunt contra hæreticos stabilienda multa cum catholicis disputanda multa abstrusa et obscura pro viribus enucleanda brevibus tn quam hactenus fecimus de reliquis theologicis mysterijs tum propter ingenia magis exercitata tum propter uberiorem doctrinam quam universa sacrtorum tractatio continet quod nisi breviores essemus periculū erit ne totus subsequentis anni sufficiat ad universam sacrtorum tractationem Et quoniam doctrina hæc de sacramentis non modo necessaria est ministris Ecclæ ut fideliter suo munere à Chro illis demandato fungantur, verum etiam omnibus except\[a\] scia salutem consequi volentibus utilis è conabor ut quantum in me erit nemo suo labore frustretur modo non desit et ardens addiscendi cupiditas cum constanti perseverantia coniuncta in qua ego plurimū pono et mediocrem in addiscendo diligentia quam sibi unusquisque exacuet si serio cogitet non tn privatam sui sed totius Ecclæ salutem ex hac perfecta sacrtorum notitia magna ex pte pendere quot enim hominum milia ad inferos detrusa in æternū torquentur vel minus sacerdotis in hisce sacramentis administrandis ignorone qui doctū aliquem nacti essent ministrum perpetuo triumpharent in cælo, audivimus nos et aliquando experti sumus multos ignorantia ministri irrepsisse errores in confessionibus excipiendis in absolutionibus impendendis in reliquis sacrtis conficiendis et cum hæc quæ vereri sunt vel audimus vel cogitamus patimur hunc brevem laborem eam doctrinam nobis è manibus excidere quæ nos

nresq curae vel ab ipso amantissimo pastore Chro commissos in perpetuum damnare &c. patiemur immortales animas aeterno victuras ob nram ignaviam immortali privari glia patiemur nram ob socordiam merita passionis Dni sanguinem Chri thesaurum Eccliae nobis commissum nos frustrari esse. Vos Sacerdotes ministri Ecclae cooperatores Chri Pastores animarum Angeli Dei vestram excutite ignaviam et vos ipsi ad tantum munus perfecta sacerdotis notitia idoneos efficite. Censeatote nulli opi vestro utilius laborem impensuros quam huic de perfecta sacerdotis doctrina degrediendi in qua et Chro honor et animabus salus et vobis ipsis condignum praemium respondebit.

QVAESTIO LX, DE SACRAMENTIS IN COMMVNI

ARTICVLVS PRIMVS.
Utrum sacramentum sit in genere signi.

ARTICVLVS SECVNDVS
Utrum omne signum rei sacrae sit sacramentum.

ARTICVLVS TERTIVS
Utrum sacramentum sit signum unius rei tantum.

ARTICVLVS QVARTVS.
Utrum sacramentum sit semper aliqua res sensibilis.

DISPVTATIO Ima.
Quid sit sacramentum.

Supposita existentia sacramentorum tanquam certa inter catholicos inda-
ganda nobis est essentia quae duplex cum sit metaphysica una constans ex
genere et differentia physica altera ex materia et forma vel quasi materia et forma prius
de metaphysica dicturi postea in sequenti disp. de physica interim notato nomine
sacramenti quod a verbo sacro deducitur, et tam a scriptoribus tam Eccle-
siasticis quam prophanis ad diversa significanda reperiatur usurpatum, & quoniam ad re-
velatam et humanam cognitionem excedentem aptè in Ecclesia quidquid pariat
Luther eo venit ad significandum signum sacrum sensibile rei sacrantis atque
sanctificantis animam. Qualia sunt illa 7 sacra signa quibus ex institutio-
ne Christi utimur ad gratiam conferendam rite dispositis et hac quoad nomi-
nis significationem quoad rei ipsius definitionem non desinemus ex theologis
qui dicerent non posse sacramentum definiri cum non sit una res sed ag-
gregatum ex multis quia etsi exacte illud definiri nequeat sicut subjecta
aut res per se unae aliqua tamen definitione sufficienter explicante quiddi-
tatem rei describi potest quemadmodum illud nobis descripsit Magister in 4
dis. 1. Sacramentum inquit est sacrae rei signum seu invisibilis gratiae visibilis
forma. Cum enim sacramentum sit res sensibilis instituta a Deo ad significandam effi-
cacem animae sanctitatem recte dicitur signum. Siquidem ad significandum non solum
instituuntur voces sed etiam res possunt esse signa aliarum rerum. Ex ipso

Sacramentum est institutum ad significandam sanctitatem animae qua res quaedam sacra est recte pro re significata additur rei sacrae. Et quoniam sacramentum non est institutum ad significandam gratiam seu sanctitatem secundum se sed ut forma est Dei hominem sanctificans propterea ad hoc exprimendum significandum addit S. Th. a. 2. rei sacrae sanctificantis homines est igitur ex mente S. Doctoris sacramentum signum rei sacrae sanctificantis homines eodem redit posterior definitio Magistri nisi quod in ea apertius exprimitur res significata per sacramentum quae est latens et invisibilis gratia cuius visibilis forma seu sensibile signum est ipsa res materiata a Deo instituta. Huic definitioni addit Magister et hoc alia verba forte ut illam similaret ad Sacramenta novae legis sacramentum proprie dicitur quod ita signum est gratiae Dei et invisibilis gratiae forma ut ipsius imaginem gerat et causa existat nam sola Sacramenta novae legis gratiam non solum significant sed etiam conferunt rite dispositis cum Sacramenta antiquae legis fuerint ipsa Sacramenta vinculo cum nobis tametsi gratiam non conferebant sed tantum conferendam significabant quod autem dicitur sacramentum ita esse signum invisibilis gratiae ut illius imaginem et similitudinem gerat non est intelligendum ut Hugo de S. Victore intellexit quod sacramentum debeat ex sua natura conditione seu natura habere similitudinem sed quia nam quamvis ex infinita sapientia instituentis factum sit ut res institutae ad gratiam significandam aliquam gerant similitudinem cum illa vel cum aliquo effectu illius velut ablutio corporis in baptismo quae ordinata est ad significandam ablutionem animae a sorde peccati id tamen ad rationem sacramenti necesse non fuit siquidem ad ablutionem animae significandam institui poterat maculatio corporis quae potius dissimilitudinem habet cum interna munditie et sanctificatione animae quam in eo casu corporis foedatio ex divina institutione significaret talem igitur format Hugo de Sacramentis definitionem Sacramentum est corporale vel materiale elementum foris sensibiliter propositum ex similitudine repraesentans ex institutione significans et ex sanctificatione continens aliquam invisibilem et spiritualem gratiam quam ulterius explicans addit hoc autem interesse videtur quod omne sacramentum similitudinem habere debet ex prima conditione institutionem ex superaddita dispensatione sanctificationem ex apposita verbi vel signi benedictione haec definitio fere coincidit cum praecedenti definitione Magistri nam elementum non sumitur hic pro aliquo ex 4 elementis quibus universa mixta constant sed pro re subiecta sensibus ut adnotavit Gabriel in 4 dist. 1. q. 1. alioquin non in omnibus Sacramentis pars materialis est elementum sed res aliqua sensibilis ut constat discurrendo per singula. Huic persimilis est illa quam tradit Catechismus Romanus Sacramentum est res sensibus subiecta quae ex Dei institutione sanctitatis et iustitiae tum significandae tum efficiendae vim habet his omnibus annectit et hoc alia quae est vulgaris. 126 cap. 3. ex Isidoro desumpta lib. 6 Ethym. cap. 18 Sacramentum est in quo sub tegumento corporalium rerum virtus divina secretius nostram salutem operatur

Ex. his

Ex his descriptionibus Colligo duo esse de ratione Sacramenti ut sic quae abstrahit a Sacramentis novae et veteris legis alterum pertinens ad rationem materialem rei significantis alterum ad rationem formalem rei significatae Cum enim Sacramentum sit res conveniens institutione [illegible] ad secundam animi sanctitatem duo erunt de ratione illius alterum pertinens ad rationem signi alterum ad rationem rei significatae Et sane ad partem materialem signi pertinet ut sit aliqua Ceremonia sacra sensibilis ad Dei cultum et religionem stabili lege per aliquem saltem statum deputata et enim Cum Sacramentum non solum sit signum rei sacrae sanctificantis animam sed etiam actio qua colimus Deum eumque profitemur ut auctorem nostrae sanctificationis et per eam distinguimur ab aliis sectis necessaria esse debuit aliqua Ceremonia sacra non solum terminative sed etiam subjective non est tamen necesse ut talis Ceremonia ut sacra formaliter praecedat formalem sanctitatem gratiae ut constat de ablutione corporis quae antequam assumatur ut signum demonstrativum gratiae abluentis et emundantis etiam non oportet ut sit sacra et benedicta in se sed satis est ut sacretur formaliter per ipsam conjunctionem ad opera sacramentalia quae ex intentione faciendi quod facit Ecclesia praesumuntur a ministro est enim haec consecratio extrinseca denominatio sive relatio adveniens rei hoc ipso quo illa in cultum [illegible] Dei cum intentione saltem implicita faciendi quod facit Ecclesia assumitur et quia haec Ceremonia debet esse signum inter homines in quo [illegible] ab aliis in cultu veri dignoscantur oportet illam esse sensibilem quia homines non nisi sensibili opere dignoscuntur Unde per hanc conditionem sacramenta distinguuntur ab actibus tum internis Charitatis et contritionis qui quamvis sint causae et signa ex promissione divina sanctificantis gratiae in nobis sensibiles tamen non sunt tum externis martyrii ceterarumque virtutum quae externa operatione complentur eo quod illi certo ritu a Deo instituti non sunt ad gratiam sive secundam sive conferendam quemadmodum sacramenta quae certo ritu ac praescripta formula peragi debent ut gratiam conferant ac significent et enim sacramentum ut optime Durandus in 4 dist. 1 q. 1. velut medicamentum quod ex certis quibusque rebus confectum extrinsecus adhibetur ad effectum salutis corporalis distinguiturque ab interna virtute naturali quae solius naturae motu nullo extrinseco adhibito salutem operatur Consimili ratione potest homo sanctificari aut per internum motum contritionis aut per extrinsecam Ceremoniam certo ritu ex divina institutione adhibitam primo modo sanctificatur homo virtute propriae dispositionis non exclusa cooperatione divina 2° modo sanctificatur virtute sacramenti

Praeterea de ratione sacramenti quantum ad partem materialem rei signantis est ut sit Ceremonia stabili lege per aliquem saltem statum firmata Cum enim sacramenta non modo sint ad sanctificandos homines instituta verum etiam ad venerandum Deum certo cultu ac ritu debent esse rata ac firma quemadmodum religio ipsa quae per hujusmodi sacras ceremonias a ceteris sectis distinguitur firma ac stabilis est.

Per hanc conditionem a ratione sacramenti secernuntur multae antiquae Ceremoniae

quæ significabant futuram sanctitatem per Christum exhibendam quia tamen illæ statuti a prima lege sancitæ non erant rationem sacramenti non habebant. Sic erat transitus maris rubri qui sanctitatem per Baptismum conferendam significabat ut colligitur ex Paulo 1a ad Corinth. 10. Manna quod fuit symbolum sanctitatis nobis per Eucharistiam conferendum.

Ad rationem ergo formalem sacramenti pertinet ut illud significet gratiam animi sanctitatem tametsi de ratione illius non sit illam efficere nisi imperfectam et legalem. 1a pars probatur quia cum sacramenta sint primario instituta ad sanctificandos homines perfecta eorum ratio constitui debuit in significatione gratiæ ac perfectæ sanctitatis. Vnde inductione constat omnia sacramenta tum novæ tum antiquæ legis in hoc convenire ut omnia gratiam animi sanctitatem per Christum dandam significent. Nam quamquam illa non conferebant gratiam eam tamen futuram significabant ut docet Florent. in Decr. unionis. Cæterum si quæ erant antiquitus ceremoniæ quæ imperfectam et legalem sanctitatem conferendo perfectam animi iustitiam saltem futuram non significarent non habebant rationem sacramenti sed observantiæ ut docuit S. Th. 1a 2æ q. 101. a. 4. quemadmodum in nova lege multæ sunt sacræ ceremoniæ quæ quamvis aliquam imperfectam sanctificationem et significent et conferant quia tamen perfectam animi sanctitatem non significant non sunt sacramenta. Cuiusmodi sunt aqua benedicta, 1a tonsura, absolutio ab excommunicatione, professio quæ fit in religione quæ non ob aliam rationem sacramenti nomen non merentur nisi quia gratiam animi sanctitatem non significant.

2a pars assertionis probatur quia vetera sacramenta erant verissima sacramenta ut colligitur ex PP. et Conciliis quæ sine ullo addito illa appellant sacramenta non secus ac nostra et tamen illa iuxta gratiam sententiam quam docet Florent. citatus perfectam animi sanctitatem non conferebant sed tantum conferendam significabant. Vnde non erant signa demonstrativa sed solum prognostica gratiæ. Quod autem de ratione sacramenti sit aliquam saltem imperfectam et legalem sanctificationem conferre inductione constat in omnibus sacramentis veteris legis quæ eo spectabant omnia ut subiectum divino cultui peculiari ratione consecrarent.

Ex dictis sequitur 1o ad essentiam sacramenti magis spectare relationem signi quam causæ siquidem illa est de ratione sacramenti ut sic sine qua natura sacramenti non subsistit, hæc solum spectat ad specificam rationem sacramenti novæ legis. An vero esse relatio signi quæ formaliter importat sacramentum sit entis rationis an extrinseca denominatio proveniens ex institutione Dei, controversia est levioris momenti quam debeat a theologo gravioribus difficultatibus occupato excogitari nam sive illa sit relatio rationis sive extrinseca denominatio semper verum erit sacramentum pro formali includere significationem perfectæ sanctitatis.

Deducitur 2o sacramenta veteris legis fuisse univoce sacramenta cum nostris quia nulla inter ea reperitur ratio analogiæ sive dependentiæ sed independenter a

nostris

nostris habuerunt rationem sacramenti nam quamvis illa non fuerint sacra
nisi ut signa nostrorum sacramentorum hoc tamen non fit ut non fuerint uni:
voce sacra cum nihil sicut imago imaginis est univoce imago cum imagine
imaginata et ratio est quia hec dependentia quam habebant vetera sacra a nostris
non erat dependentia in ipsa formali actione sanctificandi siquidem tam hec quam illa
perfecte significabant gratiam a Christo dandam sed solum erat dependentia ut a Deo
formalis significationis qua ratione omne signum pendet a Deo sue significationis

Deducitur 3°. Formale discrimen inter sacramentum et sacrificium in eo consistere quod
sacrificium ex primaria sua institutione refertur ad cultum et venerationem Dei tri:
buendo illi in recognitionem supremi dominij debitam reverentiam et honorem
Sacramentum vero ex sua institutione refertur ad cultores Dei illos peculiari
modo sanctificandos quo fit ut illud primario in ratione hoc in passione comple:
atur illud offerri possit a multis et prodesse multis hoc tantum nisi in vivo re:
cipi nunquam prodesse possit unde formale significatum sacrificij est divina excellen:
tia cultuique illi debitus formale significatum sacramenti est hominum sanctificatio
Quoniam vero . hec due rationes in uno subiecto convenire possunt non re:
pugnat unam et eamdem sacram ceremoniam habere rationem sacrificij et sacramenti si:
mul ponens diversos tamen et significationes formales ut contingit in sacramento Eu:
charistie quod simul est sacrificium quatenus est institutum ad supremum cultum
Deo tribuendum et sacramentum quatenus refertur ad Dei cultores sanctificandos
dos quod etiam probabile censet Suarez de agno Paschali disp. 1. sect. 1. nam
quia ille erat figura nostre Eucharistie ut figura perfecte responderet figurato
debuit non solum habere rationem sacramenti sed etiam sacrificij

Deducitur 4° non esse signum naturale humane sanctitatis sed solum morale
et ad placitum quia cum sacramentum sit practicum signum gratie hunc demonstra:
tivum sue progressionem et nulla res habeat naturalem virtutem conferendi gratiam
nulla res poterit esse naturale signum hunc demonstrativum sue progressionem
gratie Ex quo etiam sequitur neminem posse nisi Deum sacramentum insti:
tuere quia nemo nisi Deus potest rem sensibilem ad gratiam practice significandam
assumere.

Dices.

hec verba absolvo te a peccatis naturaliter significant remissionem peccatorum
saltem ex humana institutione Ergo potest sacramentum quod est significativum gratie
institui ab homine Resp. allata verba quamvis ex humana institutione spe:
culative significent remissionem peccatorum ut cetere voces significant ter:
minos ad quos exprimendos sunt institute illam tamen practice non significant
quo fit ut magnum sit discrimen inter hec verba absolvo te a peccatis
quatenus voces sunt ad placitum ex humano instituto significantes et qua:
tenus a sacerdote ex divina institutione assumuntur ad gratiam conferendam
nam primo modo considerata solum speculative significant peccatorum remis:

finem 2º modo illum significant practice exhibendam Quo fit ut sacramentalis institutio supponat institutionem divinam.

ARTICULUS QUINTUS

Utrum requirantur determinatae res ad sacramenta.

ARTICULUS SEXTUS

Utrum in significatione Sacramentorum requirantur verba.

ARTICULUS SEPTIMUS

Utrum requirantur determinata verba in Sacramentis.

DISPUTATIO Secunda

An sacramenta constare debent ex rebus tanquam materia et ex verbis tanquam forma.

Haec disputatio locum habet in sacramentis solum novae legis nam sacramenta antiquae legis ut verior fert sententia nullis constabant certis verbis sed solis rebus et pote obscuriora modis et quae solum erant pronuncia venturi Messiae et prognostica gratiae non signa demonstrativa praesentis sanctitatis quod si quae verba interdum sacramentis antiquae legis admiscebantur ut annotavit S. Th. a. 6. ad 3m ea non erant de essentia sacramenti sed solum deprecatoria ad libitum sacerdotis.

Ergo de sacramentis tantum novae legis Concilium Florent. docet ea perfici tribus scilicet rebus tanquam materia verbis tanquam forma et persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Ratio huius rei desumitur ex voluntate Christi ita sacramenta novae legis instituentis cum enim sacramenta sint quaedam entia moralia ad signandum imposita a voluntate instituentis pendent ut hoc vel illo modo significent et quamvis ea sub his terminis rerum et verborum non sint in scripturis expressa ex iis tamen satis obscure colliguntur siquidem materia renatae Baptismi invenitur Joan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua. Prima ex Mar. ult. baptizantes forma ex eodem Baptizantes eos in nomine Patris etc. quod etiam docuit Paulus ad Ephes. 5. mundans in lavacro aquae in verbo vitae materiam Eucharistiae expressit clarius Mat. 26 Marci 14 Lucae 22 accepit Jesus panem benedixit et calicem formam verbis illis Hoc est Corpus meum hic est sanguis meus materiam extremae Unctionis tam proximam quam remotam assignat Jacobus ult. ungentes eum oleo formam in nomine Domini et oratio fidei salvabit infirmum materiam et formam sacramenti poenitentiae elicit ex Joan 2 quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Caetera sunt traditione nam ut author est Dionysius cap. 1. de caelesti Hierar. Primi sacerdotalis muneris duces visibilibus signis caelestia Sacramenta tenuerunt et partim scriptis partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt.

optima 3° congruentia cur Christus voluerit sacramenta novae legis non so:
lum rebus sed etiam verbis constare fuit ut illa teste Aug. clarius si:
gnificarent effectus quos in anima suscipientis causant siquidem aqua ex se
indifferens erat ad humectationem, refrigerationem et ablutionem. Ut
igitur potius determinaretur ad ablutionem ablutivam quae est simboli spiritualis emun:
dationis quam eadem aqua ut pars sacramenti causat in anima
adiuncta sunt ei verba ego te baptizo. Par ratio est de ceteris sacramen:
tis. Praeterea duo sunt sensus praecipui quibus manu ducimur ad spiri:
tualia intelligenda visus et auditus, ut igitur perfectius conciperemus spi:
rituales effectus quos sacramenta in nobis causant necesse fuit non solum
res quibus manuducitur visus ad significandum instituere sed etiam voces quibus
manuducitur auditus. Et sane ratio quae doctores movit ad appellandum
res in sacramento materiam verba vero formam fuit analogia ex rebus artificia:
tis in quibus id quod sub ratione materiae est quid determinabile quod autem ha:
bet rationem formae est aliquid determinans cum igitur in sacramentis res se
habeant ut quid determinabile siquidem illae plures effectus significare possunt verba
autem ut quid determinans determinant ex illis ad significandum unum potius
effectum quam alium ideo optima ratione ducti sunt scholastici ut res materiam
verba vero appellarent formam quem loquendi modum sua auctoritate
postea firmarunt Concilia Florent. et Trident. tum in locis communibus
tum sess. 14 cap. 3. est et alia ratio cur res et verba in sacramentis per
analogiam ad res physicas appellentur materia et forma quia sicut
materia et forma sunt de essentia rei physicae ita res et verba de essentia sacra:
menti licet Florent. affirmet sacramenta tribus constare rebus verbis et
debita intentione ministri tamen intentio ministri non pertinet ad essentiam sa:
cramenti cum sit illi extrinseca ~~[illegible]~~ tametsi pertineat ad validitatem
sacramenti unde Concilium non appellat illam materiam aut formam quemad:
modum appellat res et verba est enim intentio ministri causae exequentis di:
vi applicantis sacramentum ad effectum ad quem est institutum quare potius re:
ducitur ad causam efficientem quam formalem sive materialem.

Ex his deducitur 1° ex rebus et verbis unum componi signum totale
in ordine ad gratiam practice significandam conferendamque nam licet tam
res sine verbis quam verba sine rebus gratiam partialiter significent non tamen
illam significant totaliter et practice conferendam eo quod ex institutio:
ne Christi neque res sine verbis neque verba sine rebus gratiam conferunt ac proinde
neque illam practice significant.

Deducitur 2° tam res quam verba in ordine ad totalem significationem esse unica

substrati nam quatenus verba comparata ad res se habent ratione formae eo quod expressius significant effectus gratiae quam res. Quatenus comparata ad totalem significationem quae est veluti ultima forma metaphysica sacramenti se habent ratione partialis substrati integrantis unum totale cum rebus quemadmodum in rebus artificiatis tenemus forma physica comparata ad materiam physicam se habet ratione determinantis eadem tamen forma simul cum materia se habet ratione substrati et determinabilis comparata ad formam artis quae est ultima forma operis artificiati.

Colligitur 3º praeter naturalem significationem rerum et moralem verborum aliam in sacramentis inesse significationem gratiae practice conferendae. Ratio est ea tamen res supponunt se aliquam naturalem significationem non quidem gratiae sed alicuius effectus similitudinem gerentis cum gratia quam verba ex humana institutione sua sunt significationem priorem significatione sacramentali quae illis advenit ex institutione Christi ut in sacramento baptismi praesupponitur aqua cum sua naturali efficacitate abluendi et verba Ego te baptizo cum sua morali significatione quam sunt ex humana institutione tanquam substratum ad significationem gratiae practice conferendae quae tam rebus quam verbis advenit ex institutione Christi in qua complexus ratio sacramenti

Deducitur quod aliquam moralem coniunctionem necessario esse inter res et verba sacramentalia ut unum queant efficere sacramentum in ordine ad gratiam practice conferendam hanc conditionem indicat Aug. Tract. 80 in Joan. accedit verbum ad elementum et fit sacramentum nam verbum accedere quod aliud significat quam moralem coniunctionem quae intercedere debet inter materiam et formam sacramenti et ideo cum nec sola res nec sola verba ex institutione Christi ad sacramentum sufficiant utraque debent morali coniungi ut unum queant sacramentum efficere alioquin non poterit dicere vel quod haec verba determinent hanc materiam vel quod haec materia determinetur per haec verba et proinde neque unum sacramentum ex rebus et verbis effici sicut nec diceretur una oratio effici ex pluribus dictionibus absque illa morali coniunctione grammaticali. Quare omnes conveniunt necessariam esse aliquam coniunctionem inter res et verba quam vel ipsa nomina materiae et formae indicant ad hoc ut unum componant sacramentum effectivum gratiae.

Tota difficultas est quanta debeat esse huiusmodi coniunctio ut ex ea censeantur unum sacramentum effici et incertum est non requiri physicam coniunctionem inter totam latitudinem materiae et totam latitudinem formae nam hoc est impossibile cum enim proxima materia sacramenti plerumque consistat in aliqua actione successiva ut constat de ablutione signatione confessione unctione in sacramento baptismi confirmationis poenitentiae et extremae unctionis et verba ipsa in successione consistant impossibile est eas physice secundum totum simul esse coexistere. Neque etiam necessaria est illa exacta et metaphysica coniunctio ut ambae partes tam materia quam forma eodem

incipiant

incipiant et absoluant momento est enim hoc morali impossibili impossibilis
quoque est illa coniunctio quam requirit glosa cap. 1. de trahentibus q. 1. ut integre
scilicet actio ex parte materiae absoluatur tota secundo ex parte formae nam hoc etiam
morali difficile seruatur et in sacramento penitentiae est aperte falsum in quo scita con-
fessione quae est materia inchoatur absolutio quae est forma. nec minus impossibilis est
opinio Caiet. Tom. 1. Opusc. Trac. 26. asserentis talem coniunctionem inter ma-
teriam et formam sacramentorum intercedere debere ut illa in aliquo saltem
tempore simul coexistat nam hoc et sine ulla autoritate asserit et verisimile non
est Christum ea conditione sacramenta ad salutem necessaria instituisse quae saepe ob
modum agendi humanum frustranda erant et credibile non est Apostolos cum tot
hominum millia uno die baptizabant huiusmodi conditionem seruasse et ex ea non
leuis iniiceretur scrupulus christifidelibus de validitate sacramentorum

Quare dicendum est inter materiam et formam sacramenti eam coniunctionem satis
esse quae moraliter censeatur talis, formam cadere super talem materiam quod expen-
dum est ex natura et conditione uniuscuiusque sacramenti. Etenim maiorem coniunctio-
nem requirunt materia et forma baptismi confirmationis ordinis extremae unctionis
quam penitentia et matrimonium quoniam in illis exprimitur actio ministri in
subiectum praesens et constat ex illorum formis quae omnes de praesenti exprimunt
actionem in suscipiente sacramentum. In penitentia etsi de praesenti exprimatur actio-
nem in subiectum cum tamen materia quae sunt actus penitentis non conficiantur a mi-
nistro sed eliciuntur a penitente in quo tanquam accusatio tempore praecedunt ab-
solutionem tanquam sententiam iudicis ideo minorem coniunctionem requirit quam
priora. quia est enim sacramentum penitentiae quasi quoddam iudicium in quo antequam
reus absoluatur praecedere debet propria accusatio. Porro sicut in iudicio humano
absolutionis sententia dari solet aliquo tempore post accusationem rei ita in hoc
sacramentali iudicio absolutio impendi potest aliquo tempore post penitentis con-
fessionem tametsi non possit eadem indiuisibilis regula in utroque iudicio
seruari siquidem in illo accusatio praecedere potest multo tempore ante absolutionis sen-
tentiam in hoc non item eo quod materia huius iudicii est externa confessio
delicti dolorosa cum interna voluntate amplius non peccandi quae fieri potest
ut longo post tempore mutetur et proinde non potest sicut in iudicio humano absolutio-
nis sententia diu differri nisi forte in his qui post legitimam confessionem homi-
nis amiserunt quo nullum est periculum priorem voluntatem retractasse.
Minimam omnium coniunctionem requirit matrimonium quod cum sit quidam contrac-
tus qui celebrari etiam potest inter absentes et post multum temporis sufficit ad va-
liditatem illius ea coniunctio quae necessaria est ad contractum celebrandum.

Ultimo aduerto sacramentum Eucharistiae duplex posse considerari uno modo in facto
esse alio modo in fieri 1o modo nullam postulat coniunctionem cum forma quod

cum sit verbis successivis transit permanente re sacramentali. 2° modo maxime requirit coniunctionem siquidem ad hoc sacramentum conficiendum non sufficit ut materia paulo ante praecesserit vel paulo post futura sit. Ratio est, quia in hoc sacramento res consecranda non solum sit ratione materiae ut in caeteris sacramentis sed etiam subiectum consecrationis debet enim in ea fieri substantialis conversio panis et vini in corpus et sanguinem Christi Domini. Quare sicut in aliis sacramentis subiectum in quo recipienda actio sacramentalis debet esse physice praesens actioni sacramentali ita materia Eucharistiae cum sit velut subiectum in quo recipienda est actio consecrativa sacramentalis requirit praesentiam physicam cum forma consecrationis.

At obiicit Caietanus nulla oratio verificatur nisi eius significatum ponatur in tempore consignificato atque tempus consignificatum per orationem quae est forma sacramenti non extenditur extra tempus praesens prolationis verborum. Ergo intra tempus prolationis verborum oportet significatum orationis verificari. Maior quam ipse supponit probatur quia verba significant cum tempore ergo ad ea verificanda requiritur ut illius significatum ponatur in tempore consignificato alioquin falsa est oratio cuius significatum non ponitur in tempore consignificato, etenim falsa est haec oratio accipio librum de libro de praesenti non accipiente. Minorem probo quia differentia temporis verborum non se tenet ex parte prolationis neque ex parte proferentis sed ex parte rei significatae si enim ad tempus prolationis inspicias tantum mensuratur tempore praesenti haec vox baptizavi quam haec vox baptizo vel baptizabo. Si ad intentionem proferentis ita ut intenderet praesens tempus unius anni quam dicit ego ad rem significatam et mensuram durationis eius advertas invenies actionem significatam debere coexistere tempori per verbum consignificato alioquin falsum proferret qui diceret baptizo et de praesenti non baptizaret quia non poneret rem significatam in tempore praesenti per verbum baptizo consignificato.

Confirmatur 1° quia in sacramento Eucharistiae praesens est non consignificat tempus extra prolationem verborum ergo neque in caeteris sacramentis.

2° quia nisi tempus praesens consignificatum terminaretur simul cum prolatione verborum nulla esset certitudo quantum duraturum esset hoc tempus praesens unde posset quis semel dicendo ego vos baptizo per totum diem effundere aquam super singulos et omnes essent baptizati.

Respondeo concessa maiori negando minorem. Nempe tempus praesens consignificatum per orationem non se extendere extra tempus prolationis verborum, etenim cum verba sint instituta ab hominibus ad significandas actiones et passiones more humano non sunt ita rigorose accipienda ut tempus praesens solum intelligatur illud in quo coexistit res per verbum significata sed sicut communiter et praesens non solum intelligatur illud quod ipsi coexistit sed quod paulo ante praecessit vel paulo post futurum est. Unde cum dico silentio dum praesens sine voce silentio non sit eam tamen qui dico quia im-

immediate ante

mediate ante vel post sibi vel silebo. Eadem ratione cum dico baptizo etiamsi tunc non exerceo actionem baptizandi quando dico si paulo ante vel post actionem baptizandi exercecam. Ex quo patet ad probationem ... quod ... aut ... quando est dictum tempus praesens non se tenere neque ex parte prolationis neque ex parte ... ferentis sed ex parte rei significatae. Ergo praesens ad verificandam orationem de praesenti necessarium est ut res significata physice coexistat prolationi praesentium sed satis est si illi coexistat moraliter paulo ante aut post prolationem praesentium.

Ad primam confirmationem in primis praesentium est in sacro Eucharistiae non ponitur ... significatum in ipsa prolatione praesentium sed in fine totius orationis. 2°. Ideo res significata per formam consecrationis in sacro Eucharistiae non ponitur extra tempus consignificatum per orationem quia intra tempus consignificatum per ipsa consecrationis de necessitate ponuntur omnia ad sacramentum efficiendum. Tamen ad sacramentum Eucharistiae conficiendum de necessitate poni debeat materia consecranda physice praesens prolationi praesentium prolata forma debitae consecrationis super materiam physice praesentem necessario fit sacramentum. In caeteris praesentibus sacramentis sicut in fine prolationis formae non necessario ponuntur omnia ad sacramentum conficiendum requisita siquidem fit in ... prolationis formae non statim ponitur materia ad sacramentum requisita sed paulo post ita ut non ponitur ... per formam sacramenti consignificatum. Ad 2am confirmationem concedo nullam dari posse infallibilem certitudinem physicam quantum duraturum sit tempus praesens post prolationem praesentium posse tamen dari moralem quod ex materia et conditione actionis negotiis interruptionibus aliarumque circumstantiarum aestimandum erit. Et ideo ad maiorem certitudinem et scrupulos tollendos optimum consilium erit Caietani opinionem in praxi sequi quia licet illa speculative falsa videatur tamen in praxi securior est saltem ad effectum sacramenti certius reddendum.

Tamen obiciet quis contra id quod supra diximus omnia sacramenta nova legis rebus constare et verbis nam sacramentum matrimonii non necessario constat verbis quia fit celebrari nutibus contra praesentium sacramentum poenitentiae nullis constat rebus sed solis verbis nempe confessionis et absolutionis. Respondeo tametsi sacramentum matrimonii non necessario physice debeat verbis ex ... necessario tamen physice debet aliquid quod aequivalet verbis cuiusmodi sunt nutus quae succedunt verbis suntque naturalia signa animi notae experimentia saltem rationem formae sicut mutua corporum traditio rationem materiae in sacro praesenti poenitentiae materia sunt actus poenitentis quatenus aliquo externo signo fiunt sensibiles ut constat ex utroque concilio Florentino et Tridentino.

DISPUTATIO Tertia.

An quaelibet variatio facta in materia et forma irritet sacramentum

Quoniam praesentia sacramenta sunt quaedam practica signa sanctificationis ex ...

et verbis a Deo instituta oportet in illis conficiendis iis rebus et verbis uti
quae Deus instituit. Nam tametsi Deus in condendis sacramentis novae legis facere
potuerit quod olim fecit in lege naturae, nullam certam materiam aut formam
determinando ad conficiendum sacramentum quod in remedium peccati originalis
pro parvulis instituit, sed liberam hominibus facultatem relinquendo ut quibus re-
bus verbisque vellent uti possent ad illud sacramentum conficiendum, in lege tamen gratiae
certum est tam materias quam formas sacramentorum esse determinatas, ut con-
stat ex Floren. quod singulas materias et formas sacramentorum nobis praescribit.
Et quidem pertinuit tum ad majorem dignitatem Christi qui ea instituit, tum ad sa-
cramentorum auctoritatem et Ecclesiae unitatem singulas tam materias quam formas
sacramentorum definire. Cum autem certa verba et personam determinata sin-
tur ut aliqua variatio in illis facta irritet substantiam ac veritatem sacramenti in sal. Ergo
Disp. inquirendum est quaenam variatio in materiis aut formis sacramentorum irritet eo-
rum substantiam. Ad hoc autem inquirendum necessarium est videre quaenam mutatio
tam in materia quam in forma censeatur substantialis, nam certum est non omnem muta-
tionem quae substantialis non est irritare substantiam sacramenti, ut constat de multis muta-
tionibus quibus utuntur Graeci in sacramentis conficiendis quae quia substantiales non sunt
eas Romana Ecclesia non damnat, immo docet eos valide conficere sacramentum. Etenim
quamvis Christus Dominus cum sacramenta instituit omnibus fuerit certis ac determinatis
rebus ac verbis cum omnibus suis individualibus atque accidentalibus circumstantiis,
certum tamen est noluisse Christum eas omnes circumstantias quibus ipse in sacramentis confi-
ciendis usus est esse de substantia sacramenti, alioquin sicut ipse usus est forma verborum
in idiomate hebraeo ita et nos in sacramentis conficiendis ea uti deberemus, quod
constat esse falsum, sed eas duntaxat quae vel materiam determinant ad certum
usum et finem suum vel pertinent ad principale significatum formae.
1a Regula sit. Ex parte materiae quoties in ea variatio tanta est ut non retine-
at eundem usum ac finem in quo a Christo instituta est, mutatio est substantialis, secus
quando variatio tanta non est ut admittat usum ac finem in quo fuit a Christo in-
stituta. Ergo ad baptizandum non est idonea aqua rosacea vel quilibet alius hu-
mor ab elementari diversus, quia nullus humor artificialis habet eundem usum
abluendi quem habet aqua elementaris in qua Christus baptismum instituit.
Ergo oleum lentisci aut nucis aut alius pigmentarius liquor erit ineptus ad sa-
cramentum extremae unctionis conficiendum, quia nullus alius liquor habet eun-
dem usum ungendi quem habet oleum olivae. Ergo ad conficiendum sacramentum Eu-
charistiae solum vinum ex vite et panis ex tritico erit certa materia Eucharistiae,
quia an panis ex siligine, hordeo, spelta possit esse proportionata materia controver-
sia est inter doctores, de qua suo loco. Contra vero validum erit baptisma si
fiat in aqua calida vel frigida, aspersione vel immersione; idem erit sacramentum
extremae unctionis si fiat oleo novo aut veteri; legitimum erit sacramentum
Eucharistiae

Eucharistico si fiat ex pane azymo vel fermentato vino albo vel rubro
Tenet sacrm̃ quia si dolor q requirit sit pfectus contritionis vel attritionis
peccati venialis vel mortalis eo quod in omnibus his mutationibus semp manet
a Chro assumpta in signum invisibilis grãe retinet eundẽ usum in quo fuit a Chro
instituta 2a. Regula sit ex pte formae quoties mutaõ facta in vbis
variat sensum formae a Chro institutae mutaõ ẽ substalis quoties non variat sensũ
formae mutaõ est accidentalis. Raõ est qa vba sunt ppter sensum ẽ eis sensus
velut anima vbi ergo illa mutaõ censenda est substalis in formis sacrorum quae
variat sensum vborum quae vero non variat sensum vborũ etiamsi variet materia
lium vocum censenda non erit substalis quod et sola variaõ idiomatis nõ sit
substalis etiamsi tota sacri forma componatur ex dictionibus diversorum idiomatum.
Ut aut dignoscamus quae mutaõ variet sensum formae quae non variet.
Notanda est 15plex mutaõ quae in qualibet oronẽ contingere pt. 1a ẽ in voces sy-
nonimas et aequivalentes et haec semp ẽ accidentalis ut si loco Baptizo dicat
abluo loco Ego te absolvo a peccatis tuis dicat Ego tibi remitto peccata tua duo
hic observanda sunt unum est ut voces non solum sint synonima quoad res significatas
sed etiam quoad modum significandi non eñ tenet baptizans in hac forma Ego te bap-
tizo in nomine Trinitatis qa nomen Trinitatis non aequivalet in modo significandi nomi-
nibus Patris et Filij et Spus S. eo quod illa non confuse sed distincte personas
Trinitatem significant. Alterum ẽ has voces in quas fit mutaõ debere esse comũes publi-
ca aut hoñe et vu receptas alioq non teneret sacrum ut recte notavit Sotus
si eius forma mutetur in voces privata aut hoñe impositas. Tum qa Chrus formas
sacrorum instituit in vocibus toti orbi comunis authoritate usu receptis. Tum qa sacrum
cum sit ceremonia comunis toti Ecclae instituta a Chro in signum verae religionis
constare debet ex vbis comuniter receptis saltem in illa regione in qua sacrum con-
ficit. 2a mutaõ est p simplicem transpoem vborum aut constructionis
activae in passivam vel e contra atq in hac si retineatur idem sensus formae
semp erit accidentalis ut Baptizo te baptizetur servus Chri quae est forma ba-
ptizandi Graecorum a peccatis tuis absolvo te absolvare a peccatis tuis. Si hac
aut transpone esse validum sacrum Ego te baptizo in nomine Filij et Patris et
Spus S. qa variatur ordo personarum q in Divinis est essentialis. 3a mutaõ est p
vborum corruptionem quae tanta esse pt variet sensum formae quod accidit quan-
do vba neq hic et nunc in tali maa et circumstantiis plata reddunt eundem sensum
apud astantes quod frequentius evenire docet S. Th. a. 7. ad 3m quando corruptio
fit in principio dictionis ut si qs baptizando dicat in nomine matris et filij
secus quando corruptio contingit in fine dictionis nam tunc corruptio fere semp
est accidentalis ut colligitur ex Zacharia Papa in cap. retulerunt ubi declarat
pontifex hanc corruptionem in forma baptismi in nomine Patria et filia
ex imperitia linguae latinae factam non esse contra substantiam sacri.

Ratio est quia licet in eo casu voces per se sumptae eandem sententiam non retineant ex accommodatione tamen verbis et circumstantiis quibus illae proferuntur sic et nunc moraliter reddunt eundem sensum apud astantes. 4ª mutatio fit subtractione verborum et tunc diligenter attendendum est an verbum quod subtrahitur variet sensum per se in forma sacramenti intentum ut quia in forma sacramenti baptismi sensus per se intentus est actio ablutionis animae in virtute Trinitatis expresse significatae si quis omitteret unam ex his personis ut baptizo in nomine Patris, Filii, Spiritus Sancti sacramentum non conficeret secus si alteram omnes omitteret eandem particulam discurrite[?] eas de reliquis sacramentorum formis. Quinta mutatio fit additione verborum et tunc diligenter advertendum est an quod additur variet sensum formae necne variat autem quando illius veritatem corrumpit ut si quis baptizando dicat in nomine Patris maioris et Filii minoris ut Ariani dicebant secus quando veritatem formae non corrumpit ut si quis in eadem forma baptizando dicat in nomine Patris omnipotentis et Filii sapientis et Spiritus Sancti paracliti idem observandum est quando verba adduntur in fine ablationis[?] totius formae nam si verba quae adduntur modificando sensum praecedentis orationis illum reddant falsum irritatur sacramentum secus si illum non modificant aut modificando non reddant falsum ut si quis prolata tota forma baptismi addat et in nomine B. V. si idem ut recte monet Vasquez dis. 129 cap. 17 in nomine alicuius idem sonat atque in virtute et authoritate illius falsum autem est baptismum conferri in virtute et authoritate B. Virginis. Secus si dicat et B. Virgo te adiuvet quod si verba quae adduntur non modificent praecedentem orationem etiamsi falsum enunciet non irritant sacramentum ut si post integram formam baptismi addatur et B. V. non est mater Dei secus si post formam consecrationis hostiae aliquis adderet quod per verbum non habetur idem puto si illa interponantur in medio antequam absolvatur tota forma modo interpositio tanta non sit ut moraliter distinguat verba praecedentia cum posterioribus subsequentibus nam si inter materiam et formam sacramenti debet esse aliqua moralis connexio et coniunctio a fortiori ea esse debet inter dictiones eiusdem formae quae moralis connexio et coniunctio tollitur nimia interpositione verborum.

Demum notandum est interdum per ignorantiam variationes sacramenti formam reddi aequivocam ad verum vel falsum sensum exprimendum et tunc si illa ex intentione ministri applicetur ad sensum verum tenebit sacramentum secus vero si illa ex intentione ministri applicetur ad sensum falsum et iuxta hanc doctrinam explico definitionem Zachariae papae cap. retulerunt docentis si quis per illam formam corruptam prolatam in nomine Patria et Filia baptizaverit non intendendo errorem introducere sed ex ignorantia latinitatis dicere validum fuit sacramentum cum qua declaratione.

Colligitur quod si quis illam proferat animo introducendi errorem in tali casu sacramentum non esset. Ut quod verum est quando forma sacramenti per ignorantiam corrupta facta est aequivoca et capax utriusque sensus qualis est praedicta forma a Zacharia allata nam si

quibus illa

qui illam applicet tamen proprium sensum quem saltem ex adiunctis circumstantiis sicut
proprium efficit sacramentum. Si pro illam detorqueat sensum quem nomina ipsa per se
sumpta comprehendere possunt nihil efficit nam licet si minister ad sacramentum effi-
cientiam applicet omnia quae necessaria sunt etiam si ex superstitione aliquid addat a-
nimo inducendi novum ritum quem etiam si putet illum esse necessarium ad sacra-
mentum conficiendum modo quod addit legitimam formam non variet aut illam cor-
ruptam non reddat sacramentum efficit ut constat ex multis variantibus Graecorum circa ad
sacramenta conficienda utuntur animo ritum inducendi novum ritum in ecclesia putantes absque
illis sacramentum effici non posse cum tamen certum sit eos verum efficere sacramentum si animum
habeant faciendi quod facit Christus aut facit ecclesia ut de baptismo praemittit si haberent
quem ipsi sub hac forma proferunt Baptizetur talis servus Christi in nomine Patris &c.
certum etiam est eos verum conficere sacramentum Eucharistiae quamvis et pro materia utantur
pane fermentato et pro forma superaddant illa verba quod pro vobis tradetur igitur inten-
tio ministri inducendi novum ritum non sufficit ad irritandum sacramentum si alioquin ap-
plicentur omnia ad sacramentum necessaria. Ergo in eo duntaxat casu intelligenda est decla-
ratio pontificis nempe quod intentio ministri inducendi novum ritum irritet sacra-
mentum quando aut omittit aliquid essentiale aut saltem utendo forma integra il-
lam detorqueat ad sensum falsum aut certe caret debita intentione faciendi quod
facit ecclesia qua carere videtur ille qui sciens et volens et non ex imperitia lin-
guae labiis corrumperet formam illam Baptizandi in nomine Patrias. Nam etsi physice non
repugnet aliquem ex certa scientia et proposito tali forma uti et nihilominus habere
generalem intentionem faciendi quod facit ecclesia eo quod privatus error non tol-
lit generalem intentionem quae satis est ad sacramentum conficiendum ut constat ex Grae-
cis qui cum privato errore inducendi novum ritum coniungunt generalem intenti-
onem faciendi quod facit ecclesia moraliter tamen videtur repugnare ut in eo casu quis de-
bitam habeat intentionem quia potius videtur iocari quam serio agere et sacramentum con-
ficere si qui sciat talem formam esse corruptam et nihilominus velit illam ad Bapti-
smum applicare omissa integra et legitima forma

Sed contra ea quae diximus Obiicies aliquis Nam verba quae adduntur post
totam prolationem formae supponunt sacramentum iam factum ergo etiam falsum et
nunc circa nihil obstant sacramento. Respondeo posse ea verba post totam prolationem formae
proferri animo ut falsum sensum illorum intendat in ipsa prolatione formae ut si quis dum
profert verba consecrationis intendat conficere corpus Christi quod non habet traditum aut
dum profert verba Baptismi intendat efficere illum non solum in virtute Trinitatis sed etiam
B. Virg. et hunc errorem exprimat post totam prolationem formae non conficit sacra-
mentum quia non intendit verum sensum formae quem intendit Christus. Si vero prolatio-
ne formae intendat verum sensum et solum in ipsa prolatione verborum quae adduntur
post legitimam formam intendat falsum sensum illorum tunc quia iam sacramentum suppon-
itur factum post prolationem legitimae formae et creatam intentionem ministri verba quae

adduntur que nihil officiunt sacramento. Dices.

etiam si nullum addat verbum falsificant sensum praecedentis formae.
Si in ipsa prolatione formae falsum faciat sensum non conficit sacramentum. Ergo hic ad-
dantur hic non verba falsificantia legitimum sensum formae nihil conficit.

Resp. Solum argumentum esse verum neque aliud nisi a signo tantum colligimus ex supradi-
ctis verbis irritationem sacramenti quia nimirum si verba quae adduntur falsificant for-
mam cum illorum sensus regulariter a proferente intendatur in ipsa prolatione
formae recte infertur regulariter quod quando verba quae adduntur falsificant
formam irritent sacramentum. Quod ut clarius intelligatur distinguendus est duplex
modus quo quis potest sensum formae falsificare. Unus est intendendo simul
cum sensu formae alium sensum diversum ut si quis in forma Baptismi inten-
dat conficere sacramentum non solum in virtute Trinitatis sed etiam B. Virginis.
alter est non intendendo totum sed partem duntaxat legitimi sensus formae ut
si quis baptizando non intendat sacramentum conficere virtute ministri sed solius Tri-
nitatis ut Graeci faciunt. Et in utroque casu diligenter considerandum est an id quod
intenditur ultra sensum formae falsificet et corrumpat principalem sensum formae
vel id quod omittitur de integro sensu formae pertineat ad principalem sensum
eius. nam si quod ultra legitimum sensum formae intenditur non falsificat prin-
cipalem sensum illius neque quod omittitur significat principale sacramenti illius
non irritat sacramentum. talis est forma baptizandi graecorum quae solum reticet
instrumentalem actionem ministri quae quia iuxta decretum Florent. non est
principale intentum in forma Baptismi non irritat sacramentum.

Ex dictis constat quam turpiter labantur sectarii nostri temporis qui existi-
mant aut nulla requiri verba consecratoria ad sacramentum conficiendum sed
solum concionatoria hoc est admonitoria ad fidem excitandam de sacramento
Eucharistiae dogmatizant aut praeter verba consecratoria requiri etiam concio-
natoria ad populum exhortandum ut de baptismo garriunt. Primo quia Christus
in Eucharistia panem et vinum certis verbis consecravit ut nobis praeci-
dum praecepit illis verbis hoc facite in meam commemorationem. Etenim si ipse
certis verbis consecravit nobisque ita faciendum praecepit consequenter praecepit
ut iisdem verbis consecraremus. Deinde quia nullum extat vel in Scriptura vel in
Traditione verbum quo post verba sacramentalia ad sacramentum conficiendum requira-
tur etiam concionatoria ad populum. Tum quia quando Christus formam Bapti-
smi Apostolis tradidit Matth. ult. nihil aliud dixit quam baptizantes eos
in nomine Patris et Filii et Spiritus S. quod si paulo ante dixerat docete omnes
gentes et paulo post docentes servare omnia quaecumque mandavi vobis
id non dicit de verbis concionatoriis ad baptismum requisitis sed de doctri-
na quae necessaria est catechumenis ut instruantur ad fidem suscipiendam
Christi et fidelibus ut Christi servent mandata. Tum quia saepe [illegible]

verba

verba concionatoria insufficientia sunt ut siquis privatim pueri vel pluralium
lium baptizet. Et sic colligo baptismum contra hereticos esse validum
baptismum non autem sacramentum Eucharistiae eo quod ad illud efficiendum adhi:
bent omnia quae ex parte materiae et formae necessaria sunt licet immisceant alia quae
necessaria non sunt quae quia praecedentem sensum formae non corrumpunt sacramentum non
irritant. At vero quia ad sacramentum Eucharistiae nullis utuntur verbis conse:
cratorijs sed solum insinuatorijs: siquidem ea ipsa verba quibus nos utimur ut certa
forma ad consecrandum ipsi solum historice proferunt ad populum insinuan
dum adeo sacramentum Eucharistiae non conficiunt.

Nec minus temere nonnulli ex Catholicis censere posse materiam et formam in una parte
Ecclesiae sufficere ad sacramentum efficiendum, quae tamen in alia parte non sufficiat. ita et Bapti
smo Graecorum, et Eucharistia in pane fermentato docent Innocentius et Silvius, nempe
si quis in latina Ecclesia baptizaret in forma graecorum, vel consecraret in fermentato nihil
efficeret. Sed constat esse falsum ex decreto Florentini: Et ratio idem etiam demonstrat
Nam quamvis Ecclesia potestatem habeat statuendi ritus diversos, pro diversis regionibus, qui
bus sacramenta conficiuntur, quos qui non observaret peccaret, non tamen potestatem habet
variandi materiam et formam, essentia sine impedimento veritatis sacramenti, si caetera
necessaria adhibeantur. ergo Ecclesia non accepit a Christo potestatem excellentiae sacra-
menta condendi sed solum ministerialem ea quae a Christo condita sunt recte exequendi:
ergo efficere non potest ut id quod in uno loco sufficit ad veritatem sacramenti id in alio
non sufficiat: quia hoc non potestate habet mutandi et condendi substantias sacramentorum
quae est potestatem non ministerialem altiorem sacramentis, sed excellentiae, superiorem
sacramentis. Neque ulterius dici potest Christum Dominum pro varijs Ecclesijs varia sacramenta in-
stituisse, quia Christus non nisi unam instituit Ecclesiam. Cui est teste Paulo ad
Ephesios 4. Unus est Deus, una fides, unum Baptisma, ergo una institutio sacra-
mentorum.

Jnsuper altera superest solvenda difficultas: Prior est forma Baptismi, quam
multi docent tempore Apostolorum diversam fuisse et contrariam ab ea, quam nunc utitur Eccle:
sia Romana: Siquidem eos ferunt baptizasse in nomine Christi. Posterior est de
Matrimonio clandestino, quod ante Tridentinum validum erat, et nunc quoque ubi
Concilium receptum non est, cum tamen nunc ubi Concilium receptum est invalidum sit;
ut constat ex Sess. 24. Cap. de reformatione Matrimonii.

Respondeo ad primum Communis responsio Apostolos ex peculiari dispensatione Dei causa usos fu:
isse ut nomen Christi quod apud gentes exosum erat alijs insideret cordibus
fidelium, tametsi nonnulli negent hac forma baptizandi unquam Apostolos usos fuis:
se. Ad 2um negandum est Ecclesiam mutasse materiam aut formam
Matrimonii a Christo institutam et praescriptam, sed solum removisse fundamentum
quo remoto sacramentum fit nullum. Est autem fundamentum Matrimonii con:
iunctio contrahentium, quae cum moraliter pendeat a moralibus circumstantiis, ut hoc
aut illud modo.

aut illo modo celebr. q circumstantiis variari possunt ab Eccla, ob bonu spirituale, quantu ea à Republica ob bonum ciuile; quq uarietas sicut contractus nullus est: ita nulli ē sacramentum in eo fundatum: Sa Matrimoniu institutu à Chro supponit validu contractum in quo fundatur. Exemplu ē Si latina Repub. mutaret sane uocem baptizo, in aliam diuersam ō posset amplius ualide pferri sacramentum in hac uoce Baptizo sed in illa in quam mutata esset uox baptizo: Aut si Eccla haberet potestatem mutandi physica natura panis, natura aut uini in aliam diuersa non posset ex ea confici Sacramentu Eucharistiæ, eo qd non esset amplius mā panis & uini: Hoc aut ut patet non ē ire conficiendi Sacramentum in mā aut forma diuersa ab ea, quam Chrus instituit Sine uariare formas, aut mās sacramentorum formales sumptas; Nam posita mā aqua, aut uoce ex communi institutione, significante actionē abluendi, non pt Eccla. Si sacramentum uult conficere, alia materia aut uoce, talem actionem non significante uti: Sed solum ē remouere seu mutare fundamentu remotu in quo Chrus sacramentu instituit, quo remoto, sicut non remanet eadem mā aut forma à Chro instituta, ita neqe sacramentum in ea ualide confici potest.

QUAESTIO SEXAGESIMA Pa.

De Necessitate Sacramentorum.

ARTICULUS Pus.

Vtrum Sacramenta sint necessaria ad æternam salutem.

ARTICULUS 2us.

Vtrum ante peccatum fuerint homini necessaria Sacramenta?

ARTICULUS 3us.

Vtrum post peccatum ante Chrum Sacramenta debuerint esse.

ARTICULUS 4us.

Vtrum post Christum debuerint ee aliqua Sacra?

DISPUTATIO 4a.

An Sacra fuerint in omni statu ad salutem necessaria.

Sumimus

Sumitur hic necessitas non simpliciter sed tantum quod pro maiori congruentia ad finem
eius consequendum aliogn nulli dubium esse potest quin Deus in quocumque statu
absque ullo signo sensibili conferente gratiam potuerit homines salvare porro
duplex fuit homini status integritatis et innocentiae prior corruptionis et
peccati alter qui posterior adhuc triplex est naturae legis et gratiae 1us dicitur naturae
non quod in eo solo natura duce absque adminiculo gratiae quae omni tempore necessa:
ria fuit homines vixerint sed ad distinctionem legis scriptae in qua non solum
privato instinctu sed etiam publicis institutis homines dirigebantur ad salutem
postremusque status appellatur gratiae propter uberiora auxilia quae in eo ob merita
Christi exhibita viatoribus conferuntur in ordine ad salutem consequendam

Dico 1o in statu innocentiae non defuissent publica sacrificia quibus homines
donati ac iusti non solum privato sed etiam publico cultu Deum ut supre:
mum auctorem bonorum omnium venerarentur essent sane docet Durand.
in 4 dist. 1 q 1 n. 9 Fundamentum est quia connaturale est homini Deum benefactorem
suum aliquo externo signo grati atque obedientis animi propensionem protes:
tante recognoscere tum igitur homo in statu innocentiae perfecte cognovisset De:
um ut supremum auctorem bonorum omnium connaturale ei fuisset in recogni:
tionem tanti supremi beneficij externa sacrificia cultusque illi offerre et si:
cut ex eo quod homo constat ex anima et corpore naturale est illi attribuere utri:
usque partis Deum ut supremum Dominum ac benefactorem venerari ita ex
eo quod possidet externa bona in propria commoda naturale est illi obla:
tione eorum Deum ut Dominum ac benefactorem recognoscere et quemadmo:
dum hoc practicum dictamen non solum fuisset singulorum hominum sed eti:
am rerumpublicarum ita non solum connaturale fuisset ut singuli homines per se
colerent Deum ut supremum auctorem externo aliquo signo sed etiam
omnes in aliqua republica sociati eundem venerarentur cultu aliquo ac publi:
co sacrificio At objicit Scotus in 4 dist. 1 q. 2 a. 2:

Nam 4 de causis sunt nobis sacrificia congruentia 1o ut per ea pecca:
tis satisfaciamus at tunc nulla fuissent peccata 2o ut religio nostra
ab ceteris sectis dignoscatur at in eo statu omnes fuissent eiusdem religionis
3o ut nobis mutuo constet hanc unam omnes religionem colere at tunc
omnibus constaret natos esse iustos et filios Dei in eiusque famulatu et obedien:
tia vivere 4o ut per ea semperque memoriam beneficiorum Dei sed nihil
tunc opus fuisset confugere ad externa elementa ut beneficiorum memo:
riam conservarent nam simul cum gratia imbueremur omnibus necessarijs
et parentes facile suos natos de acceptis beneficijs erudijssent omnesque
velut angeli Dei in paradiso Deum perpetuo laudarent aliqui etiam beati
externa sacrificia offerent sed nescio an ex sententia an potius animo impu:
gnandi dixerint Scotus et enim sacrificia non oblata tunc tantum offerunt

Deo [illegible] incipimus ad reddendas gratias pro acceptis donis ut partem aliquam ex his quae de manu eius accepimus rependamus iuxta illud Paral. 29 tua sunt omnia et de his quae
de manu tua accepimus dedimus tibi vidit sane veritatem Scotus quam sic
conatur saluare: Vanum ac futile nisi est de externis bonis sacrificia of-
ferre nisi ea quae offerimus cedant in usum templorum ac ministrorum at tunc
nulla fuissent templa nulli ministri ergo nullus opus esset sacrificijs.
His accedit quod tunc omnia essent communia ac proinde nullus posset de pro-
prio quidquam offerre neque alius indigeret ut ab alio sibi quidquam suppeditaretur
atque adeo nullius esset tales oblationes emolumenti ac proinde neque meriti vel
laudis. Sed contra. quia offerre aliquid in honorem et cultum Dei etiamsi
in nullius utilitatem cedat per se honestum est ac laudabile non secus ac per se hone-
stum est ut externae corporis operationes in Dei laudem et honorem consumerentur. un-
de in lege veteri erat holocaustum quod totum cremabatur in honorem Dei. neces-
se est quod tunc omnia communia essent nec ullus indigeret quod ut ab alio subueni-
retur. nam haec ratio solum procederet si sacrificia cedenda essent in usum alicuius
Ceterum, dico Beati sacrificijs non indigent ad Deum venerandum quia non
utuntur his rebus sensibilibus similiter sed modo quodam altiori intelligibili et sa-
ne eo modo quo illi in gloriosis corporibus sensibilibus quasi Deo offerunt in sacrifici-
um perpetuo illum voce magnificando.
Dico 2º tametsi non defuisset sufficiens ratio congruentiae si Deus sacramenta insti-
tuisset in statu innocentiae Adamo non peccante probabilius tamen est nulla in eo
statu futura fuisse sacramenta. Prior pars probatur quia etiam tunc homines ex sensibilibus
ad notitiam intelligibilium peruenissent et capaces fuissent augmenti gratiae et
remissionis peccatorum saltem ij qui in eo statu delinquissent nam etiamsi A-
damus non peccasset eius tamen posteri peccare potuissent quemadmodum peccauit
Adamus ipse. Ergo non fuisset incongruum in eo statu sacramenta instituere tum ad
iustitiam augendam in his qui eam sibi conseruassent tum ad illam recuperandam
in his qui eam per peccatum amisissent tum ad notitiam inuisibilium ex uisibi-
libus effectibus assequendam. 2ª vero pars quae est S. Th. hic a. 2. et scholast.
fere communis probatur quia etiamsi homo in eo statu ex effectibus uisibilibus peruenisset ad
notitiam inuisibilium et capax fuisset augmenti gratiae et sanctitatis congruentius
tamen fuisset illum per proprios actus tum internos charitatis et spei tum externos vir-
tutum moralium in accepta iustitia crescere potius quam per externa signa sensibilia
tum quia haec instituta sunt occasione peccati ut dixit tanquam medicina ad
aegram naturam curandam quamdiu ergo natura integra mansisset non indigu-
isset externo medicamento ad sanitatem vel recuperandam vel conseruandam
sed vigentibus viribus facili negotio potuisset illam sibi per proprios actus vir-
tutum et conseruantem augere et a futuro morbo peccati conseruare neque obstat
quod in eo statu potuerit esse peccati morbus nam in illo statu et in paucis
obuenit:

ob integritatem naturae et facilem caritatis vel contritionis curam facile potu:
isset ob magnam propensionem quam in eo statu ad benigni actus elicien:
dos habuissent Tum quia omnia sacramenta hactenus a Deo instituta attri:
butionem dicunt ad passionem Christi tum figurandam tum exprimendam vel tan:
quam causam exemplarem vel tanquam causam finalem vel tanquam causam meritoriam
Sed Adamo non peccante Verbum incarnatum non fuisset ut verior fert opinio
aut saltem non in carne passibili ut omnes fatentur Ergo nulla futura fuissent
sacramenta saltem sub ea significatione qua nunc sunt Brevissime aut ut Zaaver
probabiliter exprimat dis. 3. sect. 3. quod si Christus independenter a peccato in
carne impassibili venturus fuisset futurum fuisse sacramentum Eucharistiae et con:
sequenter ordinis propter habitudinem ad Eucharistiam eo quod haec sacramenta sunt
per se expetibilia et independentia a peccato et exclusa ratione passionis quae
facile excludi posset manente reali praesentia Christi et sacramentali unione qua nos
sibi per hoc sacramentum coniungit quod est per se primo in hoc sacramento intentum potius
est divinare quam probabiliter conicere Tum quia probabilius est peccato non
existente Christum nullo modo venturum fuisse ut cum S. Th. 3. p. q. 1. a. 3. ex scri:
pturis et S. PP. deducitur Tum quia esto ille in carne gloriosa et impassibili
venturus fuisset nulla est probabilis coniectura qua moveamur ad asserendum
hoc sacramentum institutum fuisse siquidem illud ita annexas habet has duas rationes
sacramenti et sacrificii ut deficiente ratione sacrificii quam nunc non videtur po:
tuisse retinere cum hoc per se ordinem dicat ad cruentum sacrificium crucis
defecisset etiam ratio sacramenti

Nonnulla difficultas superest de matrimonio quod videtur fuisse institutum in
sacramentum in ipso statu innocentiae quod docuisse videtur Paulus ad Eph.
5. cum dixit sacramentum hoc magnum est ego autem dico in Christo et Ecclesia Probatur
Probatur quia carnale coniugium Adami cum Eva praefigurabat spirituale vinculum
Verbi et humanitatis Christi cum Ecclesia nec non et gratiam dandam per matrimonium
novae legis et aliquomodo sanctificabat homines in ordine ad statum illius manita:
tem Ergo nihil illi deerat ad rationem sacramenti Sed negandum est illud carnale
vinculum Adami cum Eva habuisse rationem sacramenti nisi late sumpto no:
mine sacramenti pro quocumque signo significante rem occultam Tum quia ut S. Th. opina:
tur in 4. dist. 1. q. 1. a. 2. coniunctio Adami cum Eva non fuit a Deo pecu:
liariter instituta ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia Sed postquam A:
damus revelatum fuit mysterium incarnationis ipse ex sese per infusam scientiam novi:
vit proportionem et analogiam inter coniunctionem carnalem maris cum femina
et spiritualem Christi cum Ecclesia Tum quia esto hoc fuerit a Deo institutum ad signan:
dam coniunctionem Christi cum Ecclesia hoc tamen ad sacramentum non sufficit sed
requiritur ut principaliter significet gratiam saltem futuram quia illud non significabat
2do requiritur ut sit ceremonia sacra a Deo instituta ad aliquem significandum sa:

ctificationem conferendam quia antiquum matrimonium non conferat hinc illud solum fuerit in officium naturae.

Dico 3º. etsi in statu legis naturae usque ad legem scriptam nulla fuerint instituta sacramenta ad Dei cultores sanctificandos semper tamen quidem fuit de remedio salutis pro parvulis ad peccatum originale delendum quod probabile est fuisse aliquod signum externum sensibile protestativum fidei mediatoris venturi cui a tempore Abrahami usque ad legem Evangelicam pro masculis successit circumcisio non quidem ex primaria Dei ex voluntaria institutione. Et verum quod in statu legis naturae nulla fuerint instituta sacramenta vide probatur quod nullas pro eo statu legimus apud sacram scripturam institutas ceremonias prefectam animi sanctitatem prefigurantes quia status legis naturae excludit leges et ceremonias scriptas et solum dicit internam legem naturae ex dictamine rectae rationis aliquo supernaturali lumine illustratae. Et quidem congruum fuit illi statui quem propter summam imperfectionem appellat Paulus actorum 17. tempora ignorantiae quae despexit Deus nullas habuisse determinatas leges certasque ceremonias sicut enim gradatim Deus per intermedios status legis scriptae et Evangelicae homines perducit ad perfectissimum statum gloriae.

At inquies in eo statu non defuerunt sacrificia ut de Abele Caino Noe et Abrahamo legimus. Ergo nec sacramenta. Tum quia si legi naturae non repugnant sacrificia nec repugnant sacramenta utraque enim sunt contra legem internam naturae. Tum quia ad offerenda sacrificia opus erat sacerdotio quod vel est sacramentum vel non sine sacramento unde in eo statu legimus fuisse sacerdotes ut de Melchisedech testatur scriptura Gen. 14 qui fuit altissimi Dei sacerdos qui in figuram Eucharistiae panem et vinum obtulit in sacrificium Deo. Tum quia in eo statu necessaria erat aliqua legalis sanctificatio qua fideles aggregarentur in unam Ecclesiam quod fieri non poterat sine aliqua ceremonia sacra stabili lege firmata praefigurativa futurae gratiae. Respondeo disparem esse rationem de sacrificiis et sacramentis siquidem illa dictantur ab humana ratione absque positiva lege sola lumine gratiae interius excitante et non nisi positiva lege divina praescribi possunt quae ille status ob sui imperfectionem excludebat atque hinc patet ad 1um probationem ad 2am propositionem in primis necesse non erat ut semper sacrificia offerentur a sacerdotibus offerri enim poterant etiam ab aliis vide Abele et Caino constat quos tamen non constat fuisse sacerdotes peculiari ritu Deo consecratos. 2º concedo in eo statu fuisse sacerdotes divino cultui deputatos ad hoc tamen necessaria non erat aliqua peculiaris consecratio Dei satis erat extrinseca deputatio quam ex humana institutione deputabantur in sacerdotes omnes primogeniti ut testatur S. Th.

Et 3º. sacrificium panis et vini oblatum a Melchisedech nonnulli censent fuisse signum sacrum in typum verae Eucharistiae quod Deus ex singulari beneficio concesserit alicui familiae ut illud solemni et publico ritu celebraret unde Aug. Ep. 95 ad Innocentium illud appellat sacramentum dominicae mensae et Clemens Alexan. typum Eucharistiae

typum et

genus cum nihil de hac peculiari institutione nobis constet non est temere asserendum
Quare potius dicendum est illud fuisse sacrificium non sacramentum eo quod non fuit ce:
remonia stabili lege firmata semel enim tantum legimus illud fuisse a Melchi:
sedech oblatum unde tamen non repugnamus illud sacramentum et typum Eucharistiae la:
titudine PP. appellare late sumpto nomine sacramenti pro quocumque signo sensibili rem
occultam significante eo modo quo manna dici potest sacramentum et typus Eucharistiae At
etiam non erat necessarius ad illam peculiarem aggregationem fidelium determinatus
aliquis ritus distinctus ab illo quo per maiores parentum parvuli consignabantur in popu:
lum Dei et simul ab originali emundabantur
Exinde quod aliquod remedium fuerit ad delendum peccatum originale omni tempore pro par:
vulis institutum certo colligimus ex ea voluntate quam auctore Paulo 1a ad Tim.
2o Deus vult omnes homines salvos fieri et qua neminem teste Petro 2a 3o perire vult.
Etenim qua ratione dici posset eos ad salutem voluisse si absque ullo remedia reli:
quisset aut qua ratione dici potest voluntas salvandi ea quibus negat media ad sa:
lutem necessaria Quare sicut implicat aliquem velle finem et non dare me:
dia ad finem necessaria ita implicat Deum velle pueros et non dare illis media
ad salutem necessaria. Confirmatur ratione.
Nam vel in illa antecedente voluntate includebantur parvuli qui in lege naturae nati:
i erant vel non si includebantur ergo in ea voluntate includebantur et media qui:
bus poterant salutem pro eo statu consequi si non includebantur ergo illi non fuerunt
ullo modo ad salutem vocati. Hanc sententiam docuit Aug. lib. 5. contra Jul. cap. 9 his
verbis Nec ideo tamen credendum est et ante datam circumcisionem parvulis Dei gratiae
quidem nihil in erat mediatoris fides in carne venturi nullo saeculo eius opitulatus
fuisse parvulis licet quamvis quod illud esset aliqua necessaria tamen scriptura
in latere voluerit credere videtur Innoc. 3. de baptismo cap. Maiores
ubi postquam docuit baptismum succedere circumcisioni infert haec verba absit enim
ut universi parvuli pereant quorum quotidie tanta multitudo moritur quin
et ipsis misericors Deus qui neminem vult perire aliquod remedium pervenerit ad
salutem et quamvis pontifex loquatur de parvulis legis Evang. verba tamen eius
generalia sunt et aeque possunt ad omnes applicari.
Dices. non est absurdum quod Deus nullum remedium reliquerit parvulis periclitan:
tibus in utero materno Ergo neque his qui in lege naturae moriebantur ante adultam aeta:
tem neque dicas parvulos in utero materno habere remedium saltem in confirm:
ationibus quae possunt illos in lucem edere nam eodem modo illud habuissent par:
vuli in statu legis naturae etiamsi nullum pro his institutum fuisset remedium salutis eo
quod potuissent per curam naturae in adultam aetatem pervenire in qua potuissent
per proprios actus iustificari. Ad negatur consequentia Ratio disparitatis est. quia tamen par:
vuli in utero matris existentes non habeant remedium sibi applicabile prout sunt in
utero reduplicative tamen simpliciter habent remedium pro illo tempore applicabile dependens

à Causis 2dis qa saltim possunt p caat violentam ab utero educi et Bapti-
zari at si nullum institutum fuisset remedium p parvulis in lege nãe nullo mõ
in ea aetate habuissent remedium salutis qn potius p eo tpe censendi essent à
Deo omnino derelicti quod certe dici non pt de parvulis morantibus in utero
materno qbus saltim subveniri pt p caat violentam utero matris apto. Pari
mō philosophandum est de his qbus nulla hūa industria applicari pt remedium salu-
tis vel qa deesset aqua vel qa deesset q Baptizet nam semp in his casibus
remanet pota applicandi remedium saltim remota in aliqua caa libera quae
potuit parvulos in tales angustias non adducere. jam qo quod hoc remedi-
um fuerit aliqd signum externum sensile protestativum mediatoris venturi testatur
Aug. lib. 2. de nuptijs et Concupiscentijs cap. 2. his verbis Ita superioribus temporibus
omnino latuit Sacramentum Justificationis ex fide eadem tn fides mediatoris salvos
justos faciebat antiquos pusillos humanis et haec est qu indicat ibidem
Aug. qa sicut nulli data est gra salvationis nisi p Christum ita nullus justificatus est
nisi in fide Chri aut qua credit venisse aut qua credebat venturum quod autem
illud debuerit esse signum aliquod externum sensile inde constat qa ea caeremo-
nia non modo pueri justificabantur ab originali et offerebantur Deo sed etiam
aggregabantur in unam Ecclam et distinguebantur ab alijs sectis quare oportebat
esse sensilem ut alijs constaret. Sane tn puto illam fuisse aliqm caeremoniam ex
divina institutione determinatam sed determinandam ad libitum eorum q parvu-
lum offerebant quod facile intelligi pt si dicamus Deum promisisse se originalem
maculam parvulorum deleturum ad quodlibet externum signum offerentium protesta-
tivum intentionis fidei mediatoris venturi. Et sane verum in remedium origina-
lis p parvulis à tpe Abrahae usque ad legem Evangelicam successerit circum-
cisio fuit apta senta Aug. lib 2o de nuptijs et concupiscentijs cap. 11. ubi sic
loquitur Ex quo eo instituta est circumcisio in populo Dei quod erat tunc signaculum
justitiae fidei ad significationem purgationis valebat et parvulis originalis veteris
peccati sicut et baptismus ex illo valere coepit ad innovationem hominis ex
quo est institutus. eandem sentam refert lib. 3. contra Julian. cap. 18 et lib.
4 cap. 9 et saepe alibi quam fundat in illo loco gen. 17 masculus cujus praeputij caro
circumcisa non fuit delebitur anima illa de populo suo qa pactum meum irritum
fecit loquitur autem scriptura de infantulis 8 dierum. At quomodo inqt Aug. pu-
er iste 8 dierum pactum divinum irritum fecit quantum ad ipsum pertinet:
innocens infans nisi qa hoc non de insperata circumcisione sed illud de li-
gni prohibitione quando p unum hominem peccatum intravit in mundum et hoc in illo signi-
ficabatur ex circumcisione octavi diei. Ergo si Deus puero octo dierum cujus
praeputij caro circumcisa non fuerit comminatur mortem talis comminatio cum
intelligi non possit ob aliquam transgressionem personalem cujus infans capax
non erat intelligi necessario debet ob transgressionem originalem cujus poenam in-

currebat

currebat infans cuius caro non circumcideretur quod etiam referunt quia
pactum meum irritum fecit tempore non in se sed in capite in quo pueri dicuntur
mandatum Dei fuisse transgressi. Hanc eandem sententiam docuit Innoc. 3 de Ba:
ptismo cap. Maiores ~~eo quod non nisi~~ ubi postquam docuit baptismum suc:
cessisse circumcisioni eo quod sicut de baptismo legimus nisi quis renatus
fuerit ex aqua et Spiritu S. non intrabit in regnum caelorum, ita de circumcisio:
ne dicitur anima cuius praeputii caro circumcisa non fuerit peribit de populo suo
subdit in hac ipsa quoniam etsi originalis culpa remittebatur per circumcisionis
misterium et damnationis periculum vitabatur. Eandem sententiam cum Magistro in
4 dist. 1. scholastici omnes et circa S. Th. q. 70 a. 4 interpretes unanimi consensu
amplectuntur cuius illud est fundamentum praecipuum quia cum antiquum remedium in iustifi:
catione parvulorum non fuerit aliqua ceremonia ex divina voluntate determinata
sed determinanda ad libitum offerentium potuit illi remedio indeterminato suc:
cedere sacramentum circumcisio alioquin non potest reddi convenientior ratio cur po:
tius circumcisio applicaretur infantibus cum aliquo periculo vitae et absque ullo me:
rito quam viris in adulta aetate et sine periculo vitae et magno cum ipsorum merito
nisi quia illa ex voluntate solum intentione Dei instituta erat ad delendum origi:
nale in parvulis.

Ex quibus quod circumcisio non ex primaria sed ex voluntate dumtaxat intentione fue:
rit ad delendum originale ordinata imprimis docent multi PP. Graeci. Praecipue Chry:
sost. hom. 4 in Gen. ubi probat nulla alia ex circumcisione fuit utilitas quam haec sola quod
ex hoc signo essent cognoscibiles et ab aliis gentibus sequestrarentur Iudaei ubi as:
signat primariam causam etiam huius institutionis quae fuit ad consignandum popu:
lum Dei eumque a ceteris nationibus sequestrandum quae ratio colligitur ex Gen. 17
ubi primum circumcisio instituta est in quo primum mentio fit de foedere inter Deum et
populum illum ut sit inquit Deus in signum foederis inter me et vos et paulo
post eritque pactum meum in carne vestra in foedus aeternum. Ad quod etiam
faciunt sequentes coniecturae. 1a est. Quia remedium peccati originalis debebat
esse commune tam masculis quam feminis sicut et culpa communis erat commune quoque
debebat esse remedium cur enim ab illo excluderentur feminae quibus loco circum:
cisionis applicabatur antiquum remedium nisi quia circumcisio primario non fuit insti:
tuta in remedium peccati sed in consignationem populi Dei quae consignatio necessa:
ria non erat feminis quae naturaliter sequuntur viros. 2o quia circumcisio oblati:
onem ipsam causam poterat differri et de facto dilata est per annos 40 quamdiu
populus Hebraeus moratus est in deserto et differri poterat ergo aliud remedium loco
eius ad delendum originale applicari quoties mortis periculum urgebat non est
autem verisimile remedium salutis tamdiu dilatum fuisse aut in periculo mortis an:
te octavam diem non potuisse loco circumcisionis aliud remedium applicari
3a antiqui PP. quibus circumcisionis praeceptum primo datum fuit non sunt per circumcisio:

nem ab originali iustificati q ante circumcisionem iustus erat coram Deo p[rim]o quod Paulus ad Rom. 4 circumcisionem appellat signaculum iustitiae fidei qua tantum contendit Ap[osto]lus abrahamum fuisse iustificatum quod etiam adnotavit S. Th. q. 62. a. 6. ad 1m. Ultima. Quod circumcisio et aliae ceterae ceremoniae antiquae legis solum duraverint usq ad legem evangelicam e dogma Catholicum quod asseruit Paulus ad Heb. dicendo dicit novum (intellige) testamentum veteravit prius quod cap. 7. confirmat hac ratione translato dicit sacerdotio necesse e ut hac legis translatio fiat atq translatum e sacerdotium ergo et legis translatio facta est et quidem reprobatio quidem fit p[rae]cedentis mandati p[ro]pter infirmitatem eius et inutilitatem. Ad quam p[ar]item confirmandam et definiendam vocat est S. Concilium Ap[osto]licum actorum 15 et ratio est quia cessat figura p[rae]sente veritate cum igitur sacra antiquae legis solum figura nominis fuerint instituta nova cessarunt antiqua

Difficultas nonnulla superest quando circumcisio cum reliquis antiquis ceremoniis cessavit et nova lex evangelica obligare coepit siquidem ipse Ap[osto]lus post Christi m[or]tem exercitum ad hunc legis circumcisionem fuisse in usu nam Paulus Timotheum q ex m[at]re judaea natus est circumcidit p[ri]mum hanc difficultatem solvit Aug. Ep[isto]la 19 ubi distinguit 3. t[em]p[or]a unum ante passionem Christi in quo legalia neq erant mortifera neq mortua alterum in quo lex nova coepit p[ro]mulgari quo t[em]p[o]re erant legalia mortua et mortifera quia non modo non obligabant verum etiam observantibus mortem afferebant 3. tempus fuit post passionem D[omi]ni usq ad p[er]fectam p[ro]mulgationem evangelicam in quo legalia fuerunt quidem mortua quia non obligabant non tamen mortifera quia his licite poterant a Judaeis ad Christum conversis observari modo in illis ut docte annotavit S. Th. 1a 2ae q. 3. a. 4 tam spem non poneret quod ea sibi ad salutem necessaria putaret.

Dico 1o in statu legis veteris multa fuere sacra conf[ir]ma p[ro] eo stat. colligitur ex SS. et Conciliis p[rae]sertim Florent. et Trid. quae dum nova sacra veteribus comparant necessario supponunt in ea fuisse sacra

Porro sacra antiquae legis S. Th. 1a 2ae q. 102 a. 5. ad 4 reducit ad circumcisionem quod erat remedium p[ro] parvulis cui successit baptismus agnum paschalem quod erat figura Eucharistiae purificationis quibus correspondet sacrum p[ri]mid et consecrationem pontificis reliquorumq sacerdotum quibus in nova lege respondet sacrum ordinis. Extremum neq sacro confirmationis neq extremae unctionis potuit correspondere aliquod sacrum in veteri lege eo quod 1m est sacrum plenitudinis gr[ati]ae quod p[ro]prium e legis evangelicae 2m est immediata p[rae]paratio ad introitum gloriae cuius aditus nondum patebat in veteri lege Matrimonium quo non fuit sacrum quia nondum facta erat conjunctio inter humanitatem et Christum cuius hoc sacrum est simbolum. sed fuit in officium naturae

Dico 2.

Dico 5º Congruũ fuit in nova lege nova institui sacrã ad salutem neces:
saria quae septenario numero continentz antiqs pfectiora. Congrua ratio sit tu
ad distinguendam Ecclesiam p hac sacra signa sensibilia ab alijs sectis tum ad
exhibendum debitum cultum Deo et Chrõ capiti qui sicut spu constat et corpe
ita non solum interno cultu sed etiam externo ritu venerandg est. Tum ad
uberiorem gratiam cultoribg Dei impertiendam et sane quod sacrã sint ad sa:
lutem necessaria intelligr ex supposit(io)ne institutionis qua posita non omnia
tamen sunt necessitem nam alia sunt necessaria necessitate medij et praecepti si:
mul ut omnibus Baptismg sin peccati lapsis pnia alia sunt necessaria ne:
cessitate praecepti ut singulis adultis sacrum Eucharistiae de confirmatione quod et
extrema unctione adhuc certum non est esse praeceptum et reliqua ordo et
matrimonium non tam sunt necessaria singulis quam communitati quod aut
illa sint 7. definiunt Florent et Trid. ses. 7. Can. 1. Cuiq septenarij nume:
ri congruentiam assignat Florent. cum enim sacrã p se ordinentz ad pfici:
endum hoiem sed aut duplr possit pfici aut in ordine ad seipsum aut in ordine
ad se recte instituta sunt 7 sacrã nam p baptismum spualr renascimur
p Confirmationem augemur in gratia et roboramur in fide renati aut et roborati
nutrimur divina Eucharistiae alimonia quod si p peccatum mortem incur:
ramg p pniam spualr sanamur etiam corpalr quae animae expedit per ex:
tremam unctionem p ordinem vero Eccl(es)ia gubernatz et multiplicatz spualr p ma:
trimonium corpalr augetz. Quod quod nrã sacrã sint antiqs pfectio:
ra hoc enim sacra decernunt Concilia et docuit Augus lib. 19 contra Fau:
stum cap. 13. sub positis alia sunt sacrã instituta virtute maiora utilitate meliora
actu faciliora numero pauciora quibus addit Scotus IIS et significandi p:
stantissa sed potissa Excellentia novorum supra vetera sacrã est collatio grae
de qua infra.

QVAESTIO SEXAGESIMA SECVNDA
DE PRINCIPALI EFFECTV SACRAMENTORVM Q. E. GRA.

ARTICVLVS PRIMVS.
Utrum Sacramenta sint causa gratiae.

ARTICVLVS SECVNDVS.
Utrum gratia Sacramentalis aliquid addat supra gratiam virtutum et Donorum

ARTICVLVS TERTIVS.
Utrum sacrã novae legis contineant gratiam

ARTICVLVS QVARTVS.
Utrum in Sacramentis sit aliqua virtus gratiae causativa

ARTICVLVS QVINTVS.
Utrum Sacrã novae legis habeant virtutem ex passione Christi

ARTICULUS SEXTUS.

Utrum Sacra veteris legis gratiam causabant.

DISPUTATIO. QUÆSTIO.

An vetera Sacra habuerint virtutem justificandi homines ex opere operato.

Nemo dubitat antiqua Sacra fuisse impetratoria primæ gr̃æ aut etiam meritoria augmenti illius quatenus erat opa quædam bona ipsius operantis iuxta legem et cum auxilio Dei facta sicut cætera opa ex peculiari auxilio gr̃æ procedentia. Controversia igitur est an illa vim habuerint conferendi primam gram vel augmentum illius ultra meritum ipsius operantis ex sola virtute quam ea Sacra habebant ex divina promissione eo modo quo nostra Sacra ex virtute quam habent ex passione Christi aliquid operantur ultra dispositionem et meritum suscipientis quod est iustificare seu gram conferre ex opere operato hoc est ut Scotus explicat in 4º dis. 1. q. 3. a. 1. vomb ipsius operis humani applicati et quidem de reliquis Sacris antiquæ legis constans est Theologorum sententia uno excepto Palud. caterum non habuisse conferendi aliquem gradum sanctitatis ultra meritum operantis nam saltem clare videtur definitio Eugenii 4. in decreto de Sacris. Quod Sacra novæ legis in eo differunt a Sacris antiquæ legis quod illa gram non causabant sed eam solum per Christi passionem dandam figurabant. Quæ definitio non solum negat antiquis Sacris productionem gr̃æ sed etiam affirmat modum quo illa gram habebant tempore ut signa prognostica futuræ sanctitatis non ut demonstrativa præsentis gr̃æ quo etiam spectat authoritas Pauli ad Gal. 4. ubi antiquas ceremonias nuncupat infirma et egena elementa. Vocat autem elementa eo quod illa fuerint initia quædam veræ religionis et instructionis fidelium, appellat infirma et egena eo quod vim et robur non adhibebant cultoribus suis.

Igitur sola controversia superest de circumcisione et de Sacro legis naturæ in remedium originalis pro parvulis instituto an videlicet illa gram contulerint ex propria virtute ultra meritum operantis. Et sane affirmativa pars evidenter sequitur ex dictis disp. præcedenti in qua docuimus per hæc Sacra applicata parvulis infallibiliter deleri maculam originalis peccati. Non potest autem deleri macula originalis peccati nisi habitu gr̃æ. Cum igitur in pueris nulla potuerit esse dispositio qua habitum potuerit iustificari ab originali peccato fit ut illa necessario habitum debuerint Sacra ac proinde tale sacrificium gram non solum dandam figurabant sed etiam præsentem causabant quod videtur directe pugnare cum allata definitione Concilii in qua nulla facta exceptione vult docet Sacramenta antiquæ legis gram non dedisse sed dandam per Christum duntaxat præfigurasse. Nec mihi satisfacit quorundam Recentiorum responsio dicentium illa Sacra veteris legis gram non causasse sed solum dandam figurasse quia eam non causabant physice sed moraliter nam sive illam physice sive moraliter causarent parum refert ad propositum Concilii quo contendit ostendere cum Paulo antiqua Sa-

Cramenta

cramenta ex se insufficientia et egena fuisse verum dici non possent insufficientia et egena ea sacramenta quae gratiam quamvis moraliter infallibiliter tamen causarent neque illam ut futuri rationem duntaxat consignarent. Sed etiam ut efficaciam signorum potentem demonstrasset. Nam hoc solus Deus ad praesentiam sacramenti hoc etiam concurrente sacramento gratiam produceret ultra meritum suscipientis semper commune fuisset tum virtute sacramenti et ex merito solius dispositionis iustificari quam multi ex Scholasticis probabiliter opinantur sacramenta novae legis solum moraliter gratiam conferre cum tamen omnes fateantur sacramenta novae legis gratiam conferre ex opere operato non ergo conferre gratiam ex opere operato pendet ex physica causalitate sacramenti sed salvari etiam potest cum morali siquidem iustificari ex opere operato est iustificari virtute alterius ultra meritum propriae dispositionis quod adhuc salvari potest cum morali atque cum physica causalitate sacramenti.

Quaeritur Suarez disp. 10 sect. 2. ex [illegible] tantum putat circumcisionem vel sacramentum legis naturae non contulisse gratiam parvulis ex opere operato quia etsi illam conferebat ad modum baptismi absque propria dispositione suscipientis non tamen conferebat ex propria virtute sed ex necessitate gratiae Dei ob peculiarem quandam supplebatur parvulis quod inde probat tum quia nondum soluto pretio passionis Christi dici non poterant ea sacramenta moraliter continere virtutem conducendi gratiam sicut nunc sacramenta novae legis soluto iam pretio passionis Christi dicuntur moraliter continere virtutem conferendi gratiam. Nam sicut verbi gratia scriptura illa quae contineret testimonia cuiusdam operationis quae ipsum obtinendam certam mercedem operarius per merito diceretur continere pretium praesentium laborum et moraliter esse efficacem ad obtinendum praemium secus posi talis scriptura contineret solum promissionem futurorum laborum nam tunc dici non posset illa continere pretium aut de se esse efficacem ad obtinendam mercedem tametsi interdum ex aliqua speciali concessione posset talis merces obtineri vel anticipari. Tum quia circumcisio vel sacramentum legis naturae contulissent gratiam ex opere operato et non ex speciali concessione et providentia Dei illam contulissent etiam adultis at falsum est nam neque circumcisionem aut remedium legis naturae applicatum adultis gratiam contulisse ultra meritum operantis.

Sed neque hoc ratio mihi placet. Tum quia licet semper Suarez hoc non dici non posse circumcisionem contulisse gratiam ex opere operato eo quod nondum erat solutum pretium a Christo non tamen salvat quod circumcisio contulerit et continuerit gratiam quod etiam damnat concilium dum continere et conferre gratiam docet esse proprietatem nostrorum sacramentorum. Quod autem hoc non salvet probatur quia continere gratiam idem est atque conferre gratiam ergo si circumcisio conferebat gratiam continebat illam. Consequentia constat ex his patribus quia gratia non alio modo potest in sacramento contineri nisi ut effectus in causa ergo si circumcisio erat causa gratiae continebat gratiam. Quod autem illa contineret physice vel moraliter parum refert nam etiam illi qui docent sacramenta novae legis moraliter conferre gratiam dicunt illa continere gratiam. Tum quia si sacramenta novae legis ex eo quod conferunt gratiam ex meritis Christi iam solutis

dns confert illam ex ope operato pari modo ex eo quod circumcisio confer-
ret gram ex meritis Chri etiam solvendis dici potuissent illam conferre ex
ope operando Caeterum allatum exemplum retorqueri pt contra authorem nam
Script. quae continet certam promissionem mercedis infallibiliter conferendae sive pro
pro labores praeteritos sive pro labores futuros semper dr moralr continere po-
tius et esse efficacem caam ad mercedem optinendam aut pro opus operatum
aut pro opus operandum ratione infallibilis promissionis

Alia via sane difficultatem solvit Vasq. in 1a 2ae dis. 184 cap 4 docet
enim circumcisionem nullo pacto fuisse caam grae neque physicam neque moralem
sed fuisse signum duntaxat intentionis fidei parentum merito cuius dabatur
gra parvulis eodem mo philosophatur de remedio legis naturae ut illud appli-
catum infantibus nullomodo gram conferret virtute alicuius signi sensibilis sed me-
rito solius fidei intentionis.

Sed quamvis haec opinio habeat decretum Cyprianj q non salvat tn authoritatem
Innocentij 3. et Aug. aliorumque PP. ius nec Script. quae no obscure docet cir-
cumcisionem fuisse aliquo modo necessariam ad justificationem parvulorum ut
supra cum Aug.o deduximus ex illo Gen. 14 masculus f. Etenim si virtute
solius fidei justificaretur infans ita ut nullo modo concurreret circumcisio exter-
na ut Vasq. clare sentit etiamsi puer non circumcideretur adhuc ille perfecte
justificaretur ac proinde verum non esset allatum testimonium Script. siquidem
alicuius masculus cuius praeputij caro circumcisa non esset salvaretur anima illius
virtute solius fidei intentionis offerentium

Quapropter mihi dicendum e cum Soto in 4 dis. 2. q. 2. a. 4 & videtur aut.
circumcisionem nullo pacto fuisse caam grae sed solam conditionem sine
qua non conferretur gra parvulo sicut applicatio ignis ad comburendum
lignum non e caa agens combustionis sed sola conditio sine qua non ne
ceret haec opinio intelligi videatur cum sa iam impugnata de caa physi-
ca et morali probandum nobis erit ex eo quod circumcisio fuerit con-
ditio sine qua non collata fuisset gra parvulis non fuisse moralem
causam illius sed aut sic Pbo. Nam moralis caa dicitur illa intuitu
cuius producitur effectus sicut in sententia cor. opinantium sacramenta novae
legis ee caas morales grae, dicitur Baptismus moralis caa grae, qr intuitu
illius Deus infundit gram, semper n moralis caa dicitur respicium ad
aliquid agens liberum cuius intuitu illius qd est caa dnominatur movere ad effectum pdu
cendum. Atque Deus o infundebat gram parvulo intuitu circumc. sed solius
Fidei, tametsi circumcisionem requirebat tanquam condm sine qua illam non con
tulisset ut illo morali subsidio sic consignarentur in populum Dei eo
prius mo quo per remedium legis nat. Deus o conferebat gram parvulis
intuitu virtute alicuius externi signi sensibilis sed solius intrinseci

Fidei

fidei requirebat tn semp aliqd extrni signum tanqm cond° sine qua non ut eo fideles discernerent ab infidelbs, & et inde pt Qa si ne fide applicata Circum: aut remedium legis nat. ô sortita effum quadm nunc Baptis. uel qduis aliud Sacrm, etiam sine fide ministrantis applicatu habet effum in subio rite disposito. Unde potiori rne dici possunt Sacrmta nouae legis gram conferre ex ope operato. qa illa à quocunq. & cuicumq applicata, qntum e de se se gram conferrent, qd dici ô potuisset de Circumc. & remedio legis nat. Qm si illa applicata fuissent ab infideli etiam sponte intm faciendi qd facerent fideles non ppterea suum fuissent sortita effum Atq non minus inges neria erat externa Circumc. ut interior fides gram conferret, quam interior fides ut extna Circuc. gra dnaret, Ergo ô magis dici pt interiorem fidem, quam extnam Circumci fuisse moralem cam. grae Sz eorem raom cur potius interior fides quam extrna Circu. dicenda sit moralis caa grae, inde colligimus. Tum Qa Circuc. successit remedio legis nat. in quo gra dabatr pp intnam fidem; siqdem eadem fide mnte poterat hoc aut illud sensile signu uariari. Tum Qa urgente necessitate sola fides cum aliqo extnosigno applicata ualebat ad effum iustificaonis in paruulis atqnq Circumc. sine fide aplicata ualere poterat ad extsm macula Originalis, Ideo pbabile signum gram collata fuisse intuitu solius fidei tametsi Circumci. requisita fuerit tanquam condo. sine qua non. Et iuxta hãc opnem Conc. utramq autortm Eugenii & Innocen. ut ille loquatr de Circumc. & remedio legis nat solum ut erant extrna quaedam caeremonia sensiles, quo mó ô hbant raom Sacrmi Sub hac n rne illa ô iustificabat Qa sub hac rne ô continebant intnã fidem mediatoris sine qua nullum antiqum Sacrm gram conferebat. Hic u loqr de Circumc. includente ac supponente fidem, quo pacto sumpta Circumc. erat infallibile signum grae in pueris ut supra citata testia ostendunt: itaq Circumc. & eadem ra ô erat de antiqo remedio legis nat rne solio extnal Caeremoniae nihil conferebat paruulis rne ci interioris fidei mediatoris ut sola condo concurrebat ad iustifcaom paruulor, eo qd Deus illos ô iustificasset nisi parentu aut ministror fides applicaretr. Vel aliqo signo sensibile in lege nat. uel p Circumc. in lege scripta. Quo fit ut Circuc. ô sufficientr demonstratiuum sed solu cognoscitiu signu grae dandae p Circumcisio Bapt. rne extrnae caeremoniae sub qua rne illã considerauit Pont. cum unstr docuit Sacrmta antiq legis solum figurasse gram ô contulisse

DISPUTATIO SEXTA An Sacrmta

An Sacramenta novae legis sint causa Gratiae et quam dispositionem requirant in subiecto ut illam conferant.

Quoad primum de fide certum est Sacramenta novae legis causare gratiam, et de fide certum est illa causare ex opere operato. Primum docuit Floren. et utrumque Trid. ses. 6. Can. 6. 8 et 8. ses. 6. c. 7. Ubi Baptismus appellatur instrumentalem causam Justificationis. Quae veritas colligitur ex Scrip. et tradit. unanimi consensu Patrum. Ratio autem est Voluntas Christi congrua, non desumitur ex ... quidam ... Heret. dogmatizent, Asserentes Sacramenta solum deservire ad excitandam fidem. Tum quia parvuli non sunt capaces huius excitationis. Tum quia non solum excitatur fides suscipientibus sed etiam astantibus. Ergo non solum reciperent fructum sacramentorum suscipientes sed etiam adstantes. Tum quia multa sunt quae fidem excitant cum tamen sacramenta non sint ut Unctio, Aqua Benedicta, ut imagines, ergo sacramenta non sunt solum ad excitandam fidem sed aliquid praeterea operatur in suscipiente, Tum quia fides supponitur ad sacramentum tanquam requisita dispositio ad illud ut constat tum ex Matth. ultimo Qui crediderit etc. Tum Actorum 8. Si credis inquit Philippus Eunucho Baptizari volenti ex toto corde licet.

Ut autem explicemus quam dispositionem requirant Sacramenta ut gratiam conferant. Primo ut certum statuendum est Sacramenta novae legis infallibiliter conferre gratiam obicem aut ea non ponentibus quod docet Trid. ses. 7. c. 7. his verbis Siquis dixerit non dari gratiam per huius sacramenta semper et omnibus quantum est ex parte Dei etiamsi rite ea suscipiant, sed aliquando et aliquibus, anathema sit. Ergo significatur esse de se sacramenta semper et omnibus gratiam conferunt igitur illam infallibiliter conferunt cuicunque obicem non ponenti. Ratio non desumitur ex Divina promissione quam Deus annexavit Sacramentis novae legis quae quia de se infallibilis est quando est de se semper gratiam conferunt. 2o pro certo etiam ponendum Sacramenta suo effectu frustrari posse defectu dispositionis ad illa requisita: cum non sacramenta non contineant promissionem Dei nisi sub conditione ut constat ex illo Qui crediderit etc. effectum in actu non producunt nisi posita conditione Conditio autem cum pendeat ex libera voluntate suscipientis potest non poni. Igitur potest non poni sacramenti effectus quod aperte docuit Trid. ses. 7. can. 7. ubi definivit Sacramenta gratiam conferre obicem non ponentibus His positis

Duplex distinguitur est dispositio negativa una, positiva altera, Negativa est cum quis ad sacramentum accedit, sine peccato actuali. Positiva est cum ad illud accedit cum aliquo bono motu et dispositione actuali. De Priori dispositione Dicendum est Quodlibet peccatum mortale actuale in ipsa susceptione sacramenti perseverans impedire effectum Sacramenti: peccatum non veniale etsi non impediat primarium effectum sacramenti, impedire tamen secundarium effectum illius. Prior pars probatur Quia non potest esse maior obex. Dona gratiae quam sacramentum

conferre

conferre dbt gratiam peccatū mortale actuale cui illa e diametro opponitur ergo eo perdurante non pt Sacrm suum effectum conferre. Posterior pars
Pr. Qa peccatū veniale non opponitur Dnī grtī q e primarius effus Sacrmi ergo si aliunde subministrat omnes dispones ad sacrmi effectum requisitas non impedietur primarius effus illius: Qa sic non dbt impediri, nisi p aliqd ei repugnans. Postrema pars constat. Qa scdrius effus sacrm e aliqua pia motio voluntatis, aut sancta cogitatio intellus q simul cum primario effu datur ad finem sacrmi melius faciliusq consequendum. Cum igr peccatum veniale actuale nras potentias distrahat in alia ab illis separata non erunt eo perseverante nras ptiae capaces huiq Dnae motionis; De Posteriori aut dispone positiva sub Dicendum e ad effum Sacrmi Bapt. poenitentiae recipiendum sufficere attriom & non requiri contriom ad religiorum sacrmorum effus recipiendos requiri & sufficere statum grtī. Qd aut ad effum Bapti. & poenitentiae requiratur attritio constat ex Trident. Tu ses. 6 c. 6 in quo postqm descripsit attritiom eam requiri docuit ante Bapt. Tu ses. 14 c. 4 & can. 4. Vbi docet attriom esse partem Sacrmi poenitentiae & cum eo ad Dnam gram impetrandam disponere. Rao e Qa cum haec Sacrmta sunt p se instituta ad primam gram conferendam & ante primam gram semper supponitur peccatum personale qd abstergi negt nisi ppria actu retractetur fit ut ad primarius effus horum Sacrmorum recipiendos nimirum requiratur attritio q e ppria peccati retractio. Atque haec rao probat de peccato actuali. Caeterum si qs adultus nullum peccatum haberet nisi Orgnle n esset in eo necia attrio ad effum Bapti recipiendum sed satis esset aliqa ad Deum Conversio. Qa sicut tale peccatum non ex ppria volunte commissum, ita neq oportet ppria volunte retractari, esse aut aliqa conversio ad Deum necia, qa utrumque Sacrm suum conferat effum requirit saltem in suscipiente fidem in Xpum & spem consequendi remissiom Orgnlis maculae.

Qd vero non requiratur Contritio, constat, alioqn nunquam haec Sacrmta conferrent primam gram, si haec sacrmta requirerent contriom, ut dispoem nunquam conferrent primam gram, sed ad summum conferrent scdam, siquidem primam semp supponerent collatam virtute praecedentis contritionis. Demum qd ad religiorum Sacrmorum effus recipiendos requiratur status grtī. Constat ex primaria institutione eorum, quippe q instituta sunt ad spiritualem vitam enutriendam. Vnde illa dicunt Sacrmta vivorum ad dram Bapt. & poenitentiae q qa instituta sunt ad ipsam spiritualem vitam largiendam dicuntur sacrmta mortuorum. Qd aut status grtī absq alia ppria ad effum Sacrmi recipiendum sufficiat Pr. Qa sacrm Eucharistiae & Confirm. collata parvulis in qbq nulla e actualis dispo conferunt gram ex opere operato & adultis si tm sint in grtā. ams constat. Itaq ppterea in exordio nascentis Ecclesiae

Sacrm. Eucharistiae ministrabr parvulis, qa illud tribuit gram etiam parvulis in qbq nulla e actualis dispo. de sacrmo u Confirm. nemini e dubium Na etiam nunc illud tribui Solet parvulis. qd si illud ad sui effum tribuenda requireret ultra statu gra actuale dispom potius dandu eet in aetate adulta Consqa pbr qa Sole Sacrma Ex ope oprato. Passionis Chri continent certu ordinem gra que oibq conferunt obice non ponibq. Neqb nos ulla cogit rao ad asserendu requiri praet statu gra actualem dispoom, ut illi eunde ordm gra qm ex ope oprato continent conferand. Nam si illa requirunt Sacrma Bapt. & Pentae in adultis hoc ppterea e qa hoc sacrmta necio supponunt peccatum uel psonale, uel saltem originale, qm ad primu delendum nonus e aliqs actus peccatoris retractativus. ad 2m u remittendu saltim necria e fides & spes. At u reliqa sacrma qa nullu p se supponunt peccatu nulla requirunt peculiare & actuale dispom in subio pter statu gra habitualis ad suos effs contrados.

Caeteru qmvis p se & ex pmria instione Chri ad effs hor sacrmor recipiendos requirat status gra, tn p acci & ex 2a instone fieri pt ut ad illos recipiendos non sit impedimentu status peccati mortalis habitualis cum aliqua virtuali retractne illiq o sufficiente ad iustificand. sine sacrmo. quam opinione passim docent Thomistae & creditr esse S. Doct. Rao u e qa cu hoc sacrmta sint instituta ad conferendum aliqm gradu gra, pble e semp illu conferre qoties in subie o inveniunt actuale rpgnam ad illud, non inveniunt aut actuale rpgnam ad illud qoties in subio hbnte aliqd peccatu mortale hbtle, adest bona fides & inculpabilis ignorantia illiq, & aliqn subm accedit cu aliqua virtli salte detestone peccati, nam tunc nulla e actualis rpgna ad gram. Ex alia u parte bona fides suscipientis, cu virtli retractatne peccati pt esse sufficiens ad effum sacrmti recipiendu, sine qua tn virtli retractne impossile e gram conferri, eo qd peccatu psonale remitti non possit sine pprio actu retractativo peccatoris ut fuse in 1. 2ae q. 113. ex his Infero In eo casu non mo conferri primum effum gra Sanctificantis ex vi cuiq remittr peccatum hbtuale, inculpabr ignoratu, verum etiam conferri reliqua dona virtm & effs similes q gram hbtlem comitantr in sacrmo suscepta hui sunt fides spes charitas & reliq virtes infusae qe infundi & augentur cum ipsa gra hbtuali cum n illa sint ppriet es gra infundi vel augentur ad infusm vel augmentum gra, Quo fit ut illa ad primam gram simplr, qualis e gra regenerationis, q p Baptis. recipi infundantur. Ad 2am vo gram q recipir p Sacrmta vi non augeantur Caeterum p sacrm Pnia etiam cum gra infundr charitas q sl vi illa fuerat amissa o Chri infundr reliq virtutes supnaler q cu gra, fuerunt amissae atq adeo illae vi solum augentur si gra reperiris vi q p poenitentiam

resurgit

resurgit sit ter quam fuerat grã regnrnis p peccata amissa aut nec qdē augentur si grã reparnis sit æqualis in grã pedntea: missa, uirtes n̄ cũ sint contrtes ppnetates grãl alegnr iuxta pportionẽ grãl, Sola Difficultas eᵉ qndo grã reparnis ad quam resurgit hõ eᵉ nor quam fuerat grã pedns amissa: Nam tunc uirtes q̄ ex pedute grã fuerent in aĩa peccatoris relidl, non erent pportionẽ cũ grã subsqnti: nam si illæ erant pperionatæ pedenti eᵉ potenint pporcionari subsqnti q̄ eᵉ remissior uel igr illæ minuendæ erunt eᵉ pporciondæ cũ grã subsqnte remissioni, uel certē d erunt illi pporcionatæ qndo qdem subsqns grã eᵉ remissior pedute.

Ad hoc tñ Dicendũ eᵉ 1º. Proble aẽ semp gram subsqntē ad qm p pntnam resurgit homo intnsiorē eẽ pracedente, eo qd semp cũ grã subsqnte reuiuiscit grã pedens, atq adeo semp grã subsqns intnsior eᵉ pedenti. Qa pter illã includit nouum gradũ q p nouã Sacmi receptm infundir.

2º. Non eᵉ neccium ut si grã subsqns eᵉ remissior, remittantr eᵉ ipsæ uirtes infusæ q̄ fuerant pprietes grãl pedntis intnsiores sed poterunt remanere intensiores ipsa grã. Tum qa licet illæ sint ppnetes grãl, sunt tn sepbles ab illa ac pinde nulla sũt nessitate ut semp dbant pporcionari cũ grã saltē in remissione. Tũ qa licet grã subsqns, sit remissior illis, pt tñ statim q̄ bona opã augeri eᵉ quenire ad mensurã intensionis illar.

Tandem ad Complementm huiq ditn. ingri pt. An Sacrma dqlem gram conferant dqtr dispositis i indqlem u' ipsqtr præparatis. Non desunt q̄ utriusq Controu. neg. pem doceant. Et sacrm intdum indqlm gram conferre dqtr dispositis eᵉ sæpē dqlem, dispositis indqtr. Prime affirmat Palud. ile Bapt. ultaso pqrnitis in ea aliqre nouituris. Putat n̄ sic autor hnes futuros dquales in mltdne eᵉ gloria angelis Beatis, Cũ igr Angeli indqles sint in gloria int se Nã qo sunt naĩ pfecdiores eo sunt in gloria sublimiores sũt aut Angeli naĩ eᵉ spẽ singuli diuersi ut ex p. p. suppono. Cẽ eᵉ in gloria indqles ergo eᵉ hnes q̄ futuri sunt illis in gloria dqles erunt int se in eadẽ quoq gloria indqles. Ac pinde paruuli q̄ in ea dqlo nouituri sunt recipere dbent in Bapt indqlem gram ui indqlis gloria correspondeat. Limitat hac opn Caiet in 1. 3. q. 69 ar. 8. Ut aliqs duntaxat, tot gradus grãl correspondeat subiectis dqti disposito impetrare ministr. Nã si pt eᵉ ingt. q ministr eandem gram impetrare alt sacrm eᵉ eandẽ ô impetrabit in ipsa

ipsa collatione Sacramenti, per cuius [illegible] sit deterioris conditionis ministrando Sacramentum quam non ministrando. 2um. Pr. Ratio ut Sacramentum suum tribuat effectum solum requiritur subiectum non ponat obicem. Cum ergo Sacramentum ad instar causae naturalis suum operetur effectum eodem modo illum operatur in subiecto magis atque in subiecto minus disposito. Quantum spectat ad proprium effectum sacramentalem nam certum semper subiecto magis disposito [illegible] et gratia ex opere operantis ratione melioris dispositionis.

Verum Communis Sententia Theolog. est, quam docet S. T. in 4 q. 69 [illegible] et [illegible] cum eo reliqui fere omnes. Sacramentum aequaliter dispositis aequalem conferre gratiam, inaequalem vero inaequaliter dispositis, quo fit ut omnes parvuli aequalem suscipiant gratiam baptismi. Quia aequaliter accedunt [illegible] aequali dispositione.

Ratio utriusque partis est Quia cum Sacramenta suum effectum in subiecto operentur adinstar causae naturalis ex certa lege Dei et promissione eiusdem si illud inveniunt aequaliter dispositum aequalem conferunt gratiam neque est temere ad voluntatem Dei recurrendum ut maiorem gratiam in uno quam in alio aequaliter disposito per sua voluntate [illegible]: quam si Deus inaequalem gloriam [illegible] praedestinavit, potius ad suavem modum suae providentiae spectabit ut illi per consentanea media ad eam inaequalem gloriam perveniant quam sola sua voluntate maiorem gratiam tribuat uni quam alteri, Nam licet Deus sola sua voluntate [illegible] ad inaequalem gloriam praedestinet, non tamen sola sua voluntate inaequalem gratiam illis largitur, quia ad gratiam requirit cooperationem creaturae, quam non requirit in praedestinatione gloriae. Quare falsum est quod Palud. opinatur, nempe [illegible] futuros esse aequales Angelis in gloria. Idautem quod docet Cacet. de impetratione ministri solam locum habere in adultis, eo quod impetratio gratiae requirit fit medio aliquo motu et pia dispositione voluntatis qua quis disponitur ad recipiendam gratiam, cuius dispositionis, cum capaces non sunt parvuli non possunt esse requisiti capaces gratiae via impetrationis alioquin possemus illis impetrare augmentum gratiae ut semper in ea crescant, quin et eam possemus impetrare adultis iustificatis continuo in acceptam iustitiam crescat, absque ullo proprio opere quod nemo cordatus Theologus dixerit. 2a vero Pars quod scilicet locum habet in adultis non obscure colligitur ex Trident. sess. 6. c. 7. ubi docet. Iustitiam recipi ab unoquoque nostrum iuxta propriam uniuscuiusque dispositionem et cooperationem et sane sic modus [illegible] gratia non solum redundat in meliorem dispositionem divinae [illegible] qua melius cooperanti [illegible] gratia conferatur sed etiam in maiorem venerationem Sacramentorum ergo quae frequentius excitantur fideles ad uberiorem fructum recipiendum. Quare duplex gratia consideranda est in adulto Sacramentum suscipiente, altera quae illi respondet ratione propriae dispositionis altera quae illi tribuitur virtute Sacramenti.

prior dicr ex opre oprntis, q eo e maior quo melior fuerit dispo, poste-
rior dicr ex opre oprato, q e etiam maiore quo meliore dispoo
subi. duplex e. respondt. gra subio melis dispositio c̃rñe melioris
dispoñis q etia dbretr sine Sacrm̃o et uirtte ipsis Sacrmi efficacis ope-
rantis, in subio melis disposito. Et uera doctr. intellgnda e de di-
spoone cui p se respondet, aliquis gradus gra, qualis e pxa dispoo
ad gratiam, aut etiam remota pcedens a subio grato. Etenim re-
liqui attrioni q o pcedit a subio grato non respondt duplex gradus gra
in ipsa susceptne sacrmti, alt uirtte Sacrmi, alter uirtte Attrionis
Siqdem Attrioni q o pcedit ex subio grato nullg dbr gradus gra. Pro-
terea psens doctr. intellgnda e, o solum de dispoone actuali sed etia
habituali respu eorum sacrmor q supponunt Statu gra. Etenim p-
ble e sacramta uiuor maiorem gram conferre subio accedenti cu
maiori gra habituali Qa non minus dbt dispoo habitualis quam
actualis conferre ad maiorem gram in sacrmento recipiendum.
Ex his patet ad fundtum oppositae Snta. Na qmuis Sacrma
suum effectu tribuant subio non pati obicem et non ponere obice
sitque quid indivisibile et aeqle in oibus, tn qa pter nguom obicis reqr aliqa
positiua dispoo, qua meliori existente ad instar caae naturalis melis
opratr, sacrm ad meliore dispsim subi maior uirtte Sacrmi confer
tr gra ex opere oprato.

Disputatio 7ma

Quando sacramta conferant Gratiam

Tria sunt tpra de qbus qripot An sacrm conferat gram antqm sit actu su-
sceptum tantumqs sit in uoto suscipientis, postqm e susceptum et in ipso
susceptnis tpre Et qdem o dfuerunt Theol. q diceret saltim h Sacrma q
ordinarie ad ppriam iustificaonem iustorum suos effus conferre ex opre opra
to solo uoto et desiderio illorum, qd de Sacrmto Bapt. Eucharistiae docuis
se S. T. q. 66. ar. 11 et 68 ar. 2. et q. 73. ar. 3. et 80 art. 1. ad 3m
Et Concilium Tridn. sess. 13. c. 8. Vbi docet Sacrm Eucharistiae in uoto su-
sceptu uiua fide p dilectm oprante, suum fructu et utiltm conferre. Et
Rne idetiam Probr. Qa cu multa ex his sacrmis sint ad salute neria et
saepe non possunt in re suscipi prouiit ad suaae puicham Dei ut
saltem in casu nessitis ea in uoto suscepta suos effus confer-
rent, alioquin non fuisset humanae saluti sufficienter puisum.
Opposita tn Snta cois e int Theologos. nempe Sacrma non confer-
re gram ex ope oprato nisi actu suscepta. Rad e. Qa hic et uotu Sa-
cramenti qn e cum pfecta charitte coniunctum sm iustificet a peccatis, hoc
tn non facit ex ope oprato sed ex opre oprntis Ac proinde o confert

tantam gram quantam conferret Sacram ipsum cum tali voto, et ante actum susceptum, alioqui Sacram Bapt. aut Confirm. in voto suscepti imprimeret Characterem quod constat esse falsum, nam alias postea non possent in re suscipi quia Sacramenta quae Characterem imprimunt non possunt postquam semel Characterem impresserunt iterari. Ratio huius rei sumitur ex voluntate Christi ita Sacramenta instituentis, ut peculiarem illam gratiam, quam ex opere operato continent non conferant nisi actu suscepta, quod satis probatur ad maiorem usum Sacramentorum, si tota gratia Sacramenti sui posset ex solo voto et desiderio illius, sola caeremonia esset illud actu suscipere, et non nisi praecepti servandi causa ad illud accederetur, imo si verum esset Confirm., et extremamque unctionem non esse sub praecepto posset quis esse toti fructui horum Sacramentorum, etiamsi ea postea actu non susciperet, cum posset, Tandem fuisse voluntatem Christi colligimus ex Script. in qua promissio non fit nisi Sacramentis actu susceptis. ut Qui baptizatus. Qui manducat. &c. Quorum remiseritis peccata. &c. Quae omnia non votum sed susceptionem Sacramenti indicant. Et verum cum S. T. et Tridentin. dicunt posse aliquem in Sacramento cum voto recipere effectum Sacramenti non debent intelligi de illo effectu quem conferunt Sacramenta in re suscepta, alioqui intelligi etiam deberent de effectu characteris in ipsis sacramentis quae Characterem imprimunt, sed de communi effectu qui non correspondet sacramento in voto sed dispositioni ipsius subiecti. Et inde constat quia si quis reciperet Sacrament. Bapt. vel Poenit. in voto Attritionis solum, nullam reciperet gratiam, Ergo signum est eam gratiam quam in voto contritionis recipit non respondere Sacramento, sed contritioni: Atque ideo non esse gratiam ex opere operato, sed ex opere operantis. Neque male probatum est omnium saluti, si quis vel cum sufficientibus adultus in casu necessitatis qui non potest Sacram. suscipere, iustificetur per actum Contritionis Sacrami voto includentis et tali modo de potestate cuiusque Sacrami sit actu suscepti in solo voto suscipientis. De 2o vero tempore postquam Sacram fuit reipsa susceptum Si effectum non habuit per obicem seu fictionem quam in ipsa susceptione opposuit subiectum Difficultas est An sublato obice redeat effectus Sacrami. Ad quod intelligendum oportet supponere, in illud fieri Sacram non tamen gratiam conferre, eo quod dispositio sufficiens ad Sacram non semper est sufficiens ad effectum Sacramenti quod fieri potest ut suscipiatur Sacram quando subiectum accedit cum dispositione sufficiente ad illud non tamen recipiat effectus Sacrami quia ea dispositio non est sufficiens ad effectum Sacramenti ut constat in Sacramento Matrimonii quod est verum Sacram, etiamsi privetur effectu gratiae per obicem subiecti Atque eadem ratio est de Sacramentis imprimentibus Characterem quae in illud characterem imprimunt in homine sine gratia ob defectum dispositionis sufficientis ad effectum Sacramenti. De his ergo Sacramentis Contr. est quando conferunt suos effectus: Nam si illos non conferunt quando actu suscipiuntur, non videtur quando illos conferre possunt

Nam postqm transacta sunt sicut nulli sunt ēē, ita nulli exercere possunt causalitm. Est aut necessariu sit ulla aliqu suos effus conferant saltem de Bapt. certu e qd apte docuit August. lib 1. de Bapt. c. 11 et habbi Et Rao e, Qa cum ex una pt Babpt. sit quosdam effus, quos non possunt alia Sacrma conferre, ex alia n pt Babpt. quinet etiam indigne susceptus iterari n pt unde altutro ex duobq necio fatendm aut subm qd fide sic sacrm susceperit ppetuo cariturum ppio effu illiq, aut effum huiq sacrmti redditurum recedente fictione, absurdm aut e dicere subm ppetuo cariturum ppio effu huiq Sacrmti, ergo fatendm erit pprium effum huiq sacrmi regrere recedente fictione subi: absurdum aut sic ostendo Nam pprius effus Bapt. e regenerare hm in Chrum condonare peccatu originale et oia illa mortalia in illo conmissa relaxare totam pnam illis debitam, hac aut pstare non possunt reliqua Sacrmta Na si aliqd Sacrm hoc posset pstare certe illud eet Sacrm pnae at neqt Sacrm pnae regenerare hm in Chro, qd e pprium Bapt. neqt condonare peccatum originale et reliqua ante Bapt. commissa eo qd illa non sunt subia clauibq Ecclae, cu n ad condonanda peccata in Sacrmto pnae requirat iurisdictio, sine qua pt hoc Sacrm conferri Ecclae nulla sit iurisdictionem in eos q Baptisati n sunt consqr fit ut peccata ante Baptis. commissa non sint subia clauibq pnae ac pinde nisi illa remittantur virtute ptenti Baptnune a quo Sacrmto remitti possint. Demum Sacrm pnae hostuim relaxandi totam pnam: pp hat ergo necessario dicendum est effum Bapti q in ipsa indigna susceptione fuit impeditus aliqndo redire ac pinde effum Sacrmti intelle conferri post transactu Sacrm. Difficultas igr e qndo huiqmodi effus redeat et quid opus e ut ille redeat. Pro cuiq difficultatis solutione

Dico 1o. Si post susceptum informa Bapt. nullu sit commissum peccatu mortale redit fictq effq ptenti Sacrmi statim atqe subm ponit se in ea dispone q sufficiens erat una cu Bapt. ad recipiendum effum Sacrmti. Unde si sola attritio sufficiens erat ad recipiendum effum Sacrmti, nunc necia contritio, ut redeat totq effus Sacrmti. Fundamentu e Qa tota rao cur impeditus sit effus Sacrmti fuit ngad debitae dispoonis Ergo ex posita et nullo alio impedimento apposito redit totq effus Sacrmi Neq assignari pt sufficiens rao cur maior dispo necessaria sit nunc, qua necia fuit tunc, cum primu susceptu e Sacrm; presertim Qa adsit nunc consr ptentum Sacrm preuenire virtute characteris qui in ipsa susceptione impressit

Dico 2o

Dico 2º. Si aliquod peccatum commisit sit vel in ipsa susceptione Bapt. vel post illud susceptum, non sufficit ut illius effectus redeat sola attritio, sed necessaria est contritio. Ratio est quia sola attritio non sufficiens est sine aliquo Sacramento mortale peccatum remittere, sed in hoc casu attritio non concurrit ut dispositio praeteriti Bapt., aut alterius Sacramenti, ut suppono ergo illud non sufficit ut redeat effectus praeteriti sacramenti. Ista est certa. Nos probamus quia Baptismus non habet virtutem delendi peccata quae post ipsum committuntur tum quia nullum Sacramentum habet hanc virtutem. Tum quia si Bapt. haberet virtutem remittendi peccata quae post ipsum committuntur illa non subjicerentur clavibus Ecclesiae quod est contra Tridentinum sess. 7. ca. 10. & sess. 14. c. 3. sequela patet. Quia peccata quae deleri possunt a Bapt. non subjiciuntur clavibus Ecclesiae poenitentiae. Quapropter etiamsi peccata post Bapt. commissa deleantur virtute contritionis, simul cum peccatis commissis ante Baptismum nihilominus illa subjicienda sunt clavibus poenitentiae in eius voto illa deleta fuere cum ergo Bapt. non habet virtutem delendi peccata quae post ipsum sunt commissa & unum peccatum mortale deleri non possit sine alio necesse fit ut praeter attritionem quae sufficiens esset una cum praecedento Bapt. informi ad delenda peccata ante Bapt. commissa sit etiam necessaria contritio ad delenda peccata post Bapt. facta aut saltem attritio cum sacramento poenitentiae, cuius materia sunt peccata post Bapt. commissa; nam tunc Sacramentum poenitentiae per se remitteret peccata commissa post Bapt. per accidens vero indirecte etiam facta ante Bapt.^m Nec obstat. Dices saltem peccatum in ipsa susceptione Baptismi commissum deleri posse sola attritione, virtute praeteriti sacramenti quia licet illud forte ceperit ante susceptionem Sacramenti, tamen perseveravit usque ad ipsam susceptionem sacramenti inclusive quod dubio est subjiciendum clavibus Ecclesiae, cum sit commissum ab homine insignito charactere, unde erit materia confessionis: Quod si illud desinat antequam Sacramentum imprimat characterem in subito non dubito quin illud connumerandum sit inter peccata commissa ante Baptismum, ac proinde ad illud simul cum reliquis ante Baptismum commissis delendum satis erit sola attritio. Quae doctrina suo etiam modo applicanda est aliquibus sacramentis quorum effectus redire possunt recedente fictione; nisi quod reliqua sacramenta non habent hoc peculiare, ut eorum effectus suppleri nequeat per sacramentum poenitentiae.

De tertio tempore quando Sacramentum adjesuus [illegible] dicendum est. Si omnia concurrant, quae ad sacramentum, & ad effectum sacramenti, necessaria sunt, tunc primum illius effectum producit, quando Sacramentum essentialiter est completum: Est autem essentialiter completum sacramentum, quando ex parte formae complet

forma completa est moralis significatio verborum per ea principaliter intenta, et ex parte materiae completa est actio ad sacramentum requisita: Et sane quod tunc sacramentum conferat effectum, quando est essentialiter completum, constat quoniam omnis causa ut producat effectum debet prius supponi completa in se: Ergo cum Sacramenta sint causa gratiae, prius debent compleri in se, quam suos effectus producant: atque quoniam Sacramenta novae legis non constant aut solis verbis aut solis rebus, debent ut gratiam producant quoad utrumque compleri. Et vero quod ex parte formae sacramentum compleatur, quando completa est significatio verborum, per eam principaliter intenta, certo certius est: etenim cum forma verborum sit per significationem, tunc moraliter censetur completum sacramentum, ex parte formae, quando completa est principalis significatio verborum.

Dixi principalis quia si sint aliqua verba ad ipsius formae, quae non spectant ad principalem significationem formae, qualia fortasse sunt verba quae adjiciuntur post consecrationem sanguinis calicis ab illis verbis Novi et aeterni testamenti etc. non est necesse ad effectum producendum, ut eorum significatio compleatur, quia cum non sint de essentia formae, neque eorum significatio ingreditur essentiam Sacramenti; unde sicut completur Sacramentum sine illis, ita et absque completa significatione illorum. Quod autem compleatur sacramentum ex parte materiae, quando completa est actio sacramentalis. exempli gratia ablutio in Baptismo; patet quia non minus materia quam forma est de essentia Sacramenti. Porro principua materia Sacramenti, non semper est res solum se, sed ut subest alicui actioni, igitur tunc censetur completum sacramentum ex parte materiae, quando completa est actio sacramentalis.

Ceterum ut certius ac distinctius sciamus, quando sacramentum producit gratiam. Supponendum est, tum ex parte formae, quam ex parte materiae dari aliquam particulam Sonum aut modicum actionis versus finem Sacramenti quae supponit completam essentiam sacramenti in partibus prioribus eiusdem sacramenti, ac proinde illam non ingredi essentiam Sacramenti. Exempli gratia in consecratione Ostiae completur moralis significatio formae in ipsa prolatione particulae meum. antequam pronuntietur ultima littera m. cuius prolatio moraliter supponit completam transubstantiationem significationem sacramenti

Controversia est igitur in qua parte producatur gratia. An in partibus prioribus in quibus completur essentia sacramenti. An in aliquo instanti sive in indivisibili medio, inter partes priores complentes sacramentum, et posteriores accidentales sacramenti. Et sane qui admittunt indivisibilia in continuo probabiliter opinantur effectum sacramenti produci in illo indivisibili, quod mediat inter partes priores substantiales et posteriores accidentales.

accidentalis sacramenti, eo quod illud et supponit completum sacramē
tum, et tanquam intrinsecus terminus integrat substantiam sacramenti, ve
luti puncta terminativa integrant lineam, superficiem, superficies corpus.

Quoniam verò nos huiusmodi indivisibilia tanquam superflua &
impossibilia ab omni continuo sive successivo sive permanenti emenda-
vimus. Alia via incedendum est. Et Primo mihi certum est gratiam non pro-
duci in aliqua parte posteriori, quae iam supponit sacramenti essentiam comple-
tam: quia adhuc illa non producta fieret sacramentum, ac proinde gratia conferat
Quia adhuc sine illa esset sacramentum essentialiter completum. 2º etiam
mihi certum est Gratiam non produci in infinitis partibus antecedentibus, quae integrant
essentiam sacramenti, & partis subsequentis quae supponit completum sacramentum. Ob
eandem rationem Quia sicut pars subsequens non pertinet ad essentiam sacramenti:
ita neque in ea produci gratia, Ergo adhuc ea non producta salvaretur integrum sa-
cramentum & consequenter illius effectus. 3º mihi indubitatum quoque est Gratiam non
produci in aliqua parte priori in qua nondum supponitur completa moralis
significatio sacramenti. Quia ut ex dictis constat cum sacramentum sit causa gratiae
producit illam nisi sit completum in se.

Quare mihi Dicendum est Gratiam produci in parte priori complente moralē
significationem sacramenti, non quatenus illa dicit positivam partis entitatem, sed
quatenus dicit negationem ulterioris extensionis, sive negativam terminationem ver-
sus partes subsequentes. Et certe quod in ea parte producatur gratia, Constat tum
ex refutatione aliarum opinionum, tum quia in ea parte est essentialiter completum sa-
cramentum. Quod verò in ea gratia non producatur quatenus dicit positivam enti-
tatem Probo. Tum quia quatenus dicit positivam entitatem divisibilis est
in partes priores et posteriores in infinitum. Gratia autem cum sit indivisibilis
saltem connaturaliter postulat produci indivisibiliter, per correspondentiam ad
mensuram indivisibilem; quod si produceretur per partes secundum entitatem
divisibilem, produceretur per correspondentiam ad mensuram divisibilem, ac
produceretur per correspondentiam ad partes priores et posteriores infinitas. Tum
quia gratia produceretur quando sacramentum nondum esset completum, sed iret
ad complementum: siquidem produceretur in partibus quae complerent essentialiter
sacramentum. Unde Quia omnes illae partes, priores & posteriores colle-
ctive sumptae pertinent ad essentiam sacramenti, non potest in illis produci gra-
tia, supponendo iam sacramentum completum: Quia sicut omnes illae partes
complent essentialiter sacramentum, ita si gratia produceretur in illis produceretur
tur in partibus essentialiter complentibus sacramentum.

Quare Dicendum est gratiam produci in parte complente sacramentum
quatenus dicit negativam terminationem ulterioris extensionis. Sic enim et suppo-
nit iam sacramentum completum, ac proinde aptum ad gratiam causandam: et gratia

ipsa producitur

ipsa produci correspondenter ad mensuram indivisibile: sique in ea parte
ptis dicit negativam terminationem, nihil deest ad integritatem sacramenti; eo
quod quod positivi dicit pertinentis ad essentiam sacramenti supponitur jam
productum: Alioqui eadem ipsa pars dicit negativam terminationem et rationem indi-
visibilis, non quidem positive (quod necessarium non est, cum gratia non producatur
physice a sacramento ut infra probabimus), sed negative quod sufficit ut gratia
producatur indivisibiliter. Juxta verum non est quod quamvis in continuo non dentur
indivisibilia positiva, quia subsequentes partes concedant cum praecedentibus
dari tamen indivisibilia negativa, in quibus gratia indivisibiliter produci potest.

Dices. Dari posse casum in quo quis suscepto sacramento, quo ad
totam essentiam sacramenti, non suscipiat effectum sacramenti: Nam si quis
susciperet totum positivum sacramenti, et in illo indivisibili negativo sub-
jectum desineret esse, susciperet totam essentiam sacramenti absque effectu
sacramenti. R. Hoc argumentum videri urgere eos qui dicunt gratiam
produci in aliquo indivisibili positivo motus sacramentalis. Contra
nos vero minime urgeri posse, quia dicimus gratiam produci, non quidem in aliquo
indivisibili reali positivo, quod in motu sacramentali nullum est, sed
in negatione ulterioris extensionis: sique haec negatio non requiritur ex-
tra partem positivam sacramenti, quemadmodum indivisibile positivum; sed in ipsa
et cum ipsa parte necessario connexa, quia statim resultat, posita entitate partis
absque alla reali actione, ita ut implicet esse partem, et secum non afferre
talem negationem: quam negationem habent partes, etiamsi concederentur ne-
xio aliquo indivisibili positivo. Ad argumentum igitur in forma negandum est sequela.
Etenim hoc ipso quo quis suscipit totam essentiam sacramenti quo ad enti-
tatem positivam recipit effectum sacramenti: quia sicut cum ipsa positiva en-
titate sacramenti necessario recipit negationem illam, sive realem sive im-
aginariam ulterioris extensionis; ita non potest suscipere totam entita-
tem positivam sacramenti, quin simul suscipiat effectum sacramenti,
qui statim producitur cum ipsa positiva entitate sacramenti, includente
negationem ulterioris extensionis.

DISPUTATIO OCTAVA.

Quo Pacto sacramenta novae Legis sint instrumenta Gratiae.

Haec Praesens Controversia facilis esset, nisi illam difficilem reddidissent tot
placita theologorum, quorum omnia ad duo tantum reducuntur. Alterum asserentium
sacramenta novae legis physice gratiam producere. Alterum moraliter. Pri-
mum placitum eruitur plerisque ex Thomistis. 2um fere rejicitur cum Soto et
Durando.

Durandi in 4. dist. 1. q. 1. & 4. Mouentur illi auctoritate Sanctorum Scrip. & conciliorum praesertim Florentini & Tridentini asserentium Sacra nouae legis continere et conferre gratiam, quam significant. Quae autoritates cum possint in proprio sensu intelligi non sunt ad Metaphoricum detorquendae.

Suadentur isti tum superfluitate, tum impossibilitate phisicae qualitatis eo quod nec est, haec phisica qualitas, necessaria sit ad saluanda omnia quae de Sacramentis nouae legis praedicantur: neque illa in sacramentis videtur possibilis. Utraque tamen Classis à se ipsa diuisa est. Nam Alij primae classis autores Affirmant sacramenta non attingere gratiam, quia cum fiat creatione, neque vel instrumentaliter quidem a creatura attingi, sed aliquam dispositionem quae vel est Caracter in ijs quae characterem imprimunt, vel aliquis ornatus. Ita aliquando opinatus est S. Doctor in 4o dist. 2a q. 1. ar. 4. ad 1m quaestiunculam & q. 27. de veritate ar. 4. ad 3um. Quem secuti Paludanus & Capreolus in 4o dist. 1. q. 1. Alij vero eiusdem classis autores docent Sacramenta tantum efficere hominem Deo gratum, non quidem attingendo gratiam ullamve dispositionem, sed solum efficiendo ut Deus ad positionem sacramenti, gratiam conferat. Ita philosophatur Sotus in 4o dist. 1. q. 3. ar. 1. Alij demum eiusdem classis asserere pronunciant Sacramenta immediate gratiam producere. Nec propterea dicenda sunt phisica instrumenta Creationis, eo quod gratia non creatur, sed concreatur, educitur a subiecto. Ita Caietanus 3 p. quem sequuntur Recentiores Thomistae in eundem locum.

Nec minus inter se diuisi sunt autores 2ae Classis tametsi tota horum Opinantium diuersitas sita sit in modo loquendi: Siquidem omnes conueniunt non sacramenta, sed Deum ad praesentiam sacramentorum gratiam conferre ex infallibili lege suae promissionis. Caeterum Duran. in 4o dist. 1a q. 4. numero 19 Sacramenta appellat causas sine quibus non. Scotus ibidem q. 5. parag. circa primam ergo quaestionem dico Dispositiones ad gratiam necessitantes. Alij autem causas impetratorias, alij causas per accidens, alij causas per se.

Mihi vero dicendum est cum Autoribus posterioris sententiae Sacramenta nouae legis non esse phisicas causas gratiae, aut alicuius ornatus aut dispositionis ad illam, sed tantum morales, veras tantum ac proprias. Sane assertionem praeter autores citatos docent ex Antiquis Scholasticis Bonau. in 4. dist. 1. ar. 1. q. 4. quam dicit esse magnorum Magistrorum, rationi magis consonam, nec pietati repugnantem. Aureolus ibidem ar. 2. 3. & 4. Argent. dist. 2a q. 2. ar. 2. Licet immerito sit Autor pro phisica qualitate citetur à Suario. pro eadem Sententia citantur Alensis Ricardus, Bicamus, Marsilius. et ex Recentioribus illam docuerunt Melchior Canus in Relectione de Sacramentis in genere p. 4. Martinus Ledezma in 1a p. q. 8. ar. 1. post 6. conclusionem nr Gabriel disp. 132. c. 5. Qui etiam existimat

fuisse Sntam

fuisse Sntiam Victoriae nobilis Thomistae, à quo etiam docti fuerunt Cumes et Ledezma ipsique quoque ex familia Thomistarum: Et sane hanc opinionem docere uoluit Scotus ut patet ipsum attente legenti: praesertim ex eius ratione septima quam in confirmationem suae Sntiae mutuatur ex Scoto: Est autem praecipua eius ratio septima. Quia sicut meritum est causa praemii, ita sacramentum est causa gratiae: Constat autem meritum non esse phisicum, sed moralem causam praemii, quod Scotus ultro concedit, et solum reprehendit Scotum qui cum concederet Sacramentum esse causam gratiae sicut meritum praemii, tamen negauit esse ullam causam. Et certe nisi ad hunc sensum eius opinio reducatur, est prorsus inintelligibilis: Nam quo pacto dici potest sacramentum phisice efficere hominem Deo gratum, quod nullam phisicam qualitatem exercet in gratum, aut in aliquam dispositionem illius: Nam etiamsi uerum esset hominem fieri gratum Deo sola extrinseca acceptatione ipsius absque iustitia inhaerente, non posset sacramentum dici phisicum instrumentum iustificationis, quia cum nihil phisicum attingat in illa, sed solum sit motiua ratio Diuinae uoluntatis acceptandi subiectum ad amicitiam, non posset dici phisica sed moralis duntaxat causa iustificationis

Neque coherenter philosophantur ij qui negantes sacramenta phisice gratiam producere, eo quod in ipsorum Sntia gratia non educitur sed creatur, tamen concedunt sacramenta phisice producere dispositionem ad gratiam; tum quia si gratia non producitur à sacramentis, eo quod ut ipsi putant, produci debet actione creatiua ad quam non potest concurrere creatura, neque produci poterit dispositio ad gratiam; Nam etiam talis dispositio deberet esse supernaturalis, ac proinde creabilis: quod est fundamentum Aduersariorum quo arbitrantur gratiam non esse communicabilem, sed creabilem. Tum quia non uidetur quam dispositionem requirat gratia Baptismalis in paruulis, Nam character non est dispositio ad gratiam: quippe cum gratia possit esse sine caractere, ut constat in eo qui iustificatur in solo uoto Baptismi, quam caracter sine gratia in eo qui recipit Baptismum sine gratia. Tum quia saltem in sacramento Eucharistiae uidetur impossibilis huiusmodi dispositio ad terminum transubstantiationis, qui est corpus Christi: nam ante terminum transubstantiationis nulla praecedit dispositio ex parte materiae consecrabilis.

Quod autem Capreolus dicit dispositionem ad terminum transubstantiationis corporis Christi esse desitionem substantiae sub speciebus panis, falsum est. Nam nunquam terminus à quo expellitur à subiecto, nisi per terminum ad quem. Ergo si uerba Sacramentalia agunt ad expulsionem substantiae panis, quae est terminus à quo transubstantiationis; agunt etiam ad introductionem termini ad quem, qui est Corpus Christi: Vel si illa attingere non possunt terminum ad quem, neque expellere poterunt terminum à quo, Quoniam eadem actione qua expellitur ille terminus iste ponere aut alium terminum ad quem, diuersum à termino ad

quem Corporis

ad ultimum Corporis Christi, quo formaliter expellatur forma substantialis panis ut ponere videtur Capreolus est omnino novum et superfluum. Et postea explicari non potest quid sit, ubi sit in natura rei, an in speciebus; et si in speciebus an remanet cum principali termino transubstantiationis: et quia illud non potest esse accidens, siquidem nullum accidens vim habet expellendi formam substantialem ex subiecto, nisi tantum dispositive, quatenus expellit dispositiones oppositas formae. Ipsa autem transubstantiatione non expelluntur dispositiones panis, siquidem illae remanent cum termino transubstantiationis: ergo erit substantia quae cum nequeat esse supernaturalis: Nam nulla substantia supernaturalis est possibilis ut ex prima parte suppono. Et etiam si esset supernaturalis deberet informare materiam panis; siquidem illa non esset substantia totalis, alioquin esset terminus creationis, qui per Adversarios attingi nequit a nostris sacramentalibus: Quare illa necessario deberet informare materiam panis, sive naturalis esset, sive supernaturalis: Ergo non posset esse dispositio ad terminum transubstantiationis: Nam eatenus illa esset dispositio ad terminum transubstantiationis, quatenus conduceret vel ad expulsionem substantiae cui succedere debet Corpus Christi; vel ad separationem accidentium quae remanent cum Christo, ad componendum unum sacramentum sensibile. Ad neutrum autem talis forma conduceret: non ad expulsionem substantiae; siquidem ponere unam loco alterius non est illam expellere, sed commutare: Unde eodem modo remaneret integra substantia sub speciebus panis, naturaliter incompossibilis cum termino transubstantiationis ante ac post talem formam substantialem de novo productam: Neque etiam conduceret ad separationem accidentium panis: Etenim cum illa non subiiciantur in toto, sed in materia dumtaxat, adveniente nova forma substantiali adhuc illa naturaliter inhaerent in proprio subiecto.

Solum dici posset illam conducere ad expulsionem substantiae, quatenus talis forma de novo producta naturaliter conservari non posset, sub accidentibus panis sed potius peteret corrumpi. Sed quanquam hoc apparenter dici potest re tamen falsum est: Nam licet illa forma violenter conservaretur, sub accidentibus panis; quia tamen materia naturaliter conservari non potest sine aliqua forma substantiali, ne remaneret materia sine ulla forma, potius illa exigeret conservari sub accidentibus absentis formae, quam corrumpi cum maiori violentia materiae.

Et sane quod Sacramenta novae legis non sint physica instrumenta gratiae

Primo Probo. Quia nulla ratio nos cogit ad hoc asserendum: Et quidem cum haec physica causalitas sit maxime supernaturalis et miraculosa non erit absque sufficienti ratione asserenda. Porro quod nulla sit cogens ratio ad hoc asserendum, vel ex eo constat, quoniam totum fundamentum

Adversariorum

Adversariorum, et ad salvandas autoritates Patrum et Conciliorum, Asserentium
Sacramenta novae legis esse causas gratiae, sed ad has autoritates salvan-
das non est necessaria phisica, sed sufficit moralis causalitas. Minorem
probo Non minus vero scripturis Concilia dicunt Sanguinem ac passionem Christi
fuisse causam nostrae iustificationis, quam Sacramenta esse causas nostrae sanctifi-
cationis, sed Sanguis et passio Christi non fuit phisica, sed moralis dum-
taxat causa nostrae iustificationis. Tum ex Tridentino sessione 6. c. 7mo
docente meritoriam causam nostrae iustificationis fuisse sanctissima sua
passione Christum; efficientem vero Deum. Tum ex eo quod cum passio Christi
nunc non sit, non potest homines phisice sanctificare. Ergo nec sacramenta
erunt phisica, sed moralia dumtaxat instrumenta nostrae sanctitatis
Consequentia constat, Tum a paritate rationis, Tum ut instrumenti magis
conformetur causae principali. Cum igitur Sacramenta sint instrumenta, quibus
nobis applicantur merita Christi; Si illa sunt causa moralis nostrae iustifi-
cationis, non debent haec esse phisica instrumenta nostrae salutis. Et for-
te ad hoc innuendum Tridentinum statim atque asseruit Christum esse causam
meritoriam nostrae iustificationis, subdidit item sacramentum Baptismatis
Tum quia ut recte arguit Scotus loco praelaudato Paragr. ad primam ergo
quaestionem. Meritum dicitur causa gratiae, et motus causa termini; Cum tamen nec meri-
tum phisice causet gloriam, nec terminum motus; Ergo etiamsi sacramen-
ta non causent phisice gratiam, dici poterunt instrumenta et causa gratiae.
2o Probo. Quia haec phisica causalitas saltem ut ab Adversariis asseritur
est impossibilis, Etenim cum Sacramenta sint entia successiva in
motu consistentia, si gratiam phisice producerent, non possent illam produ-
cere, nisi vel per motum, vel per aliquod mutatum esse: Nam licet praeter verba
quae in successione consistunt, requirantur etiam res, quae permanent, tamen neque
res haec ratione sacramenti, nisi quatenus substant motui; nec semper necesse
est ut res existant quando sacramentum perficitur, ut constat in sacramen-
to confessionis in quo impendi potest absolutio, quae in solis verbis consistit
quando nullus existit actus paenitentis: Implicat autem sacramenta per mo-
tum vel mutatum esse, gratiam producere, ergo implicat sacramenta
esse phisica instrumenta gratiae, saltem ut ab Adversariis asseruntur.
Minorem probo quod illam primo producere non possint per motum: Nam aut
illam producerent per motum, qui supponeret sacramentum iam factum, aut
per motum quo sacramentum fieret: Si primo modo, ergo Sacramenta con-
ferunt gratiam, quando non sunt: Ex quo ulterius sequeretur posse
aliquem integrum Sacramentum suscipere Nec effectum ipsius sacramenti: Si
autem pars illa motus subsequentis abrumperetur, aut subiectum desineret
esse antequam inciperet pars illa subsequens. Si 2o modo Ergo

Sacramenta

sacramenta conferunt gratiam antequam sint: Nam sicut per illam particulam motus fit sacramentum, per illam quasi producit gratiam, producit illam antequam sit.

Ulterius inquiro. An pars motus illa per quam Sacramentum gratiam producit sit determinata, an indeterminata: determinata dici non potest, siquidem gratia producitur tota simul indivisibiliter; nec minus dici potest indeterminata; Nam illa formaliter determinatur per phisicam ipsam productionem gratiae per quam distinguitur pars producens a non producentibus, inter quas media cadit pars ipsa producens. Et sane motus qui ex utraque parte terminatur non potest esse indeterminatus.

Confirmatur quia pars indeterminata ut in phisicis explicavimus non est pars aliqua positiva in continuo existens, distincta a partibus determinatis: namque implicat esse partem positivam et individuam in se et determinatam non esse; et quod absurdius a Deo non videri: Sed pars indeterminata in mea sententia nihil aliud est quam nulla ex infinitis quae in continuo possunt assignari. Haec autem ut patet non est pars aliqua positiva in continuo existens, distincta a quolibet parte determinata assignabili, sed negatio cuiuscumque partis assignatae, ad eum modum quo dicimus ex duobus oculis, alterutrum indeterminate sumptum, esse necessarium ad videndum, non quod ille sit aliquis distinctus ab utroque, sed quia neuter determinate sumptus, necessarius est ad videndum, quia semper uno accepto accipi potest et alter, cum tamen semper ille qui accipitur ea ipsa acceptione determinatur: Pari ratione philosophandum est de partibus continuis, ut pars indeterminata non sit pars aliqua in continuo existens distincta a partibus determinatis, sed indeterminata dicatur ex eo quod quacumque accepta accipi potest alia et alia in infinitum, semper in illa quae accipitur, ea ipsa acceptione determinatur; alioquin non videtur intelligibile ut sit pars in continuo existens individua in se et tamen Divinum subterfugiat intuitum. Ex his fit ut pars illa per quam Sacramentum producit gratiam necesse sit determinata nam, quae maior determinatio esse potest quam per phisicam causalitatem, mediante qua illam Deus assumit ad supernaturalem effectum producendum. Quod si illa est determinata non sit composita ex infinitis partibus prioribus et posterioribus, qua ratione poterit gratiam indivisibiliter producere.

Tandem Probo non posse Sacramentum producere gratiam per aliquod mutatum esse, quod simul sit terminus motus praecedentis, et initium subsequentis, ipsiusque tanquam intrinsecum complementum ad sacramentum vel signum moralis secundum in eo complentur ut opinatur Suarius disput. 9a sec. 1a. Tum quia probabilius est huiusmodi indivisibilia non dari. Tum quia esto dentur non possunt elevari ad productionem gratiae vel alterius cu-

iuscumque effectus

cuiuscumq effectus: Etenim implicat aliquid elevari ad agendu sine intrinseca
virtute activa: quemadm(odum) implicat aliquid elevari ad informandu vel sub-
stentandum, sine intrinseca virtute informativa, vel substentativa: Sed qui
indivisibilia nullam habent vim agendi proprium, ergo implicat ea elevari ad
productionem gratiae, vel alterius cuiuscumq effectus: Minor constat et Adversa-
rii non negabunt, cum ii illa solum sint imperfectissimi quidam modi, partes
motus concedentes et terminantes, non videntur quam virtutem agendi habere
possint: Maior autem prob(atur) 1a quando elevatur aliquid ad agendum debet
in se praesupponi activum, alioquin si in se activum non e(st) quo pacto elevari
poterit ad agendu: Nam licet Deus elevando Creaturam ad producendu
effectum supernaturalem per elevationem suppleat virtute supernaturale requisita
ad [illegible] effectum supernaturalem, haud tamen supplet omnem virtute requisitam
ad talem effectum, alioquin si omnem virtute ad effectum requisitam supple-
ret solus Deus et non creatura, diceretur ea talis effectus; Ut autem Creatura
etiam dicatur ea effectus ad quem producendum elevatur, aliquid de suo
debet conferre. At quid poterit de suo conferre qui nihil sit habere quod alteri com-
municet?

Dupliciter posset ad hoc responderi Primo, quia posset Deus communica-
re virtutem Creaturae, qua fieret potens ad agendum. 2o quia hoc ip-
so quod sustentandum est potest a Deo elevari ad agendum, etiamsi alioquin
ex se naturaliter activum non sit. Verum quod ad primum sit An talis virtus commu-
nicabilis sit sacramentis, de qua infra, certe per illam non plus Creatura di-
ceretur agere quam ferrum per calorem calefacere: Sicut igitur ferrum ad
calefaciendum solum se habet passive substentando duntaxat calorem
qui est tota virtus calefaciendi; ita Creatura per talem virtutem non tam ageret ipsa quam
virtus illi communicata. In 2a vero responsione mihi apta videtur [illegible] qualita-
tivo, ut quod ex se ineptum est ad agendum, ad agendu assumatur: Nam si-
cut Deus non facit sed supponit ens quod assumit, ita non facit sed
supponit illud activum; Deus nam elevando Creaturam, non immutat
intrinsecam naturam eius, sed solum utitur illa eiusque concursu ad effectum ex-
cedentem naturalem virtutem ipsius; Unde si ex se activa non est, uti non potest
ea ad aliquid agendum. Et ratio est quia aptum vel ineptum ad agendum
reducitur ad genus causae formalis: Unde quamvis Deus supplere possit in Cre-
atura ipsum efficere, non tamen supplere potest aptitudinem ad efficiendum, absque
intrinseca mutatione Creaturae: eo quod res fit apta ad agendum per formam si-
bi intrinsecam; Sicut igitur implicat ut quod ex se non est aptum ad informan-
dum, ad informandum aptum fiat; ita repugnat ut quod ex se non est
aptum ad agendum, ad agendum aptum fiat invariata intrinseca natura rei.
Porro res quae supponitur inepta ad agendum, quamvis ratione invariata in

se agere poterit? Dicere aut quod res inepta naturali, apta fiat obedientiali non satisfit difficultati propositae. Si quidem potentia obedientialis in re non est alia a potentia naturali: solum n. ut obedientialis addit respectum subiectionis ad Creatorem, ut ea uti possit ad omne quod implicantiam non involvit; ac proinde sicut potentia naturalis impotens est ad agendum, etiam ut obedientialis erit impotens et inepta. Quemadmodum si aliqua forma ut naturalis e inepta ad informandum, etiam ut obedientialis erit inepta: quia ut obedientialis non e intrinsece diversa a se ipsa ut naturalis esse. Sed de hac difficultate fusius disp. sequenti in qua iuxta Thomam probabimus non reperiri potentiam obedientialem nisi in Creaturis quibus iuxta se nata supponuntur operativae. Postrema vi Pars quod Sacramenta sint vera et propria causae morales non principales sed instrumentales, nostrae iustificationis et non tantum conditiones, sive dispositiones aut signa ut Durandus et Scotus loquuntur. Probatur. Primo quia conditio nihil operatur in effectum causae principalis; sacramenta aut esse non physice moraliter saltem aliquid operari in effectum nostrae iustificationis: Quia principaliter e in meritis Christi. 2º quia dispositio solum requiritur ex parte subiecti ut ex praeparetur ad effectum recipiendum. Quod si interdum etiam requiritur ex parte principii ut ex moraliter moveatur agens ad effectum conferendum, per accidens e id ratione dispositionis, cuius tantum e praeparare subiectum ad effectum recipiendum et nullo modo movere agens ad effectum retribuendum. 3º quia signum nihil influit in rem scitam, sed solum repraesentat eam aliunde suppositam eius ut et existentia: Unde semper signum est natura posterior suo significato.

Ad explicandum aut quomodo Sacramenta sint moralia instrumenta gratiae. Canus et Redemptura utuntur exemplo manus pecuniam porrigentis pro redemptione Captivi: Nam nemo negabit eo casu manum esse instrumentum redemptionis non physicum sed morale. Sed efficacius id ipsum Probari si dixeris non manum sed pretium manu oblatum esse morale instrumentum redemptionis. Esse Sacramentum quasi manum pretium passionis Christi, media externa operatione Deo offerens pro iustificatione peccatoris. Vasquez utitur exemplo Sanationis Christi et omnium Apostolorum eodem sicut illa tactu ita hi in oratione erant moralia instrumenta Miraculorum. Vere n. Apostoli dicuntur fuisse instrumenta Sanitatis, quam suis precibus et orationibus impetrabant, etiamsi physice illam non causarent. Ego utar exemplo Scripturae quae ex certa promissione et operis solutione moraliter continet pretium laboris, et debitae res in ea

ctis rebus

mercedis retribuendae. moralis ca[usa] illius, quia e[st] ea[m] mouens debitorem ad retribuendam mercedem: Sunt ig[itu]r Sacram[en]ta ueluti Scripturae, seu Chirographa moraliter continentia, ex promissione Dei et solutione meritorum Chr[ist]i nostram salutem, dicunturq[ue] morales ca[usae] n[ost]rae iustificationis, q[uate]n[us] Diuinam uoluntatem mouent ad retribuendam mercedem.

In hac aut[em] explicatione unus sup[er]e[st] difficultas; siquidem ca[usa] moralis e[st] q[uae] ipsa p[er] se mouet agens ad retribuendum: At Sacramenta non ipsa ex se, s[e]d r[ati]o[n]e meritorum Chr[ist]i mouent Diuinam uoluntatem ad retribuendam gratiam. Verum hoc nihil est. Nam et ratione moralis instrumenti est ut non ex se sed in uirtute principalis merentis excitet agens ad retribuendum: Sicut de r[ati]o[n]e phisici instrumenti e[st] ut non ex se, sed in uirtute principalis agentis attingat ultimatum effectum: Sacramenta ig[itu]r non ex se ratione externae cerimoniae, sed uirtute meritorum Chr[ist]i, quod morali[te]r contineat ex institutione Chr[ist]i et promissione Dei, sunt moralia instrumenta n[ost]rae iustificationis. Eo modo quo imago non r[ati]o[n]e sui p[re]cise sumpta, sed r[ati]o[n]e imaginati excitat uidentem ad operandum aliquid circa illam.

Ex Dictis patet ad fundamenta oppositae Sent[enti]ae. Siquidem omnes authoritates P[at]rum, & Conciliorum proprie et non Metaphorice explicantur de causalitate morali: etenim causare seu efficere tam dicitur de ca[usa] phisica, quam de morali; & tam proprie dicitur ca[usa] sanitatis Medicina quae phisico influxu ca[usa]t quam medicus qui t[ame]n consilio. Quod aut[em] nonnulli dicunt nō potuisse Patres alio modo loqui quam quo et facto loquuntur. Si existimarent Sacramenta e[ss]e phisicas ca[usa]s g[rati]ae: Nam pari m[od]o dicam et ego nō potuisse alio m[od]o loqui Scripturam, quam quo et facto loq[uitu]r: si existimaret passionem Chr[ist]i esse phisicam causam n[ost]rae iustificationis; Cum t[ame]n nemo illi phisicam causalitatem tribuat, sed forte omnes affirmant moralem sufficere: Etenim cum hec Verba causare & efficere aeque a Scriptoribus usurpentur p[ro] causal[ita]te phisica ac morali, nullum p[ote]st ex iis solidum argumentum elici ad phisicam causalitatem astruendam.

Neq[ue] illius momenti e[st] quod alii opponunt. Ad maiorem dignitatem n[ost]rorum sacramentorum p[er]tinere ut illa phisice gratiam conferant: alioq[ui] inquiunt nulla esset differ[enti]a inter n[ost]ra et uetera sacra. quandoquidem etiam illa gr[ati]am figurabant. Nam dignitas Sacramentorum solum spectanda e[st] penes n[ost]ram Sanctificationem, et Diuini cultus excellentiam: hec aut[em] aeque saluantur si phisice uel moraliter gr[ati]am conferant. Quod n[on] uel ad n[ost]ram maiorem dignitatem, sanctitatem uel ad Diuini cultus excellentiam conferre poterit occulta illa et q[ua]si ignota causalitas. Neq[ue] etiam necesse e[st] ut p[er] hanc phisicam causalitatem n[ost]ra sacramenta a Veteribus differant: Satis sit illa differre p[er] moralem, quoniam nec morali[te]r uetera Sacramenta gr[ati]am conferebant, sed solum significabant futuram. Nam

licet

licet circumcisio, gratiam conferret haud tamen illam conferebat vi ne exterioris operis sed merito interioris fidei ut supra probatum est.

DISPUTATIO NONA.

An detur potentia obedientialis in Creaturis et Quid, Quotuplex. Qualisve illa sit

Potentia obedientialis ut ex nunc ipso ordiamur, dicitur ea quae ad nutum Creatoris obedit positiue, operando omne id ad quod fuerit imperio Dei eleuata, ad differentiam potentiae naturalis, quae tantum se extendit ad effectus sibi proporcionatos per concursum sibi debitum: Quo fit ut talis potentia non sit in Deo, sed dumtaxat in Creaturis, in quibus tantum est subiectio et dependentia ad operandos effectus excedentes uires naturae: Deus quippe nec a se ipso dependens est, nec aliquid operari potest quod excedat perfectionem suae naturae. Est tamen in Deo potentia imperatiua, cui tantum saltem in ordine ad omnem effectum possibilem correspondet potentia obeditiua, siue obedientialis in Creaturis. Nam licet in ordine ad aliquem motum artificialem, siue uiolentum et nobis et Angelis multa obediant, haud tamen omnia uel ad omnem effectum possibilem, nisi soli Deo, cui tota natura subiecta est, obedire possunt. De hac igitur potentia multa quaeri possunt. Primum An uagetur per omne genus causae. 2um An reperiatur in omni ente creato. 3um An sit naturalis, uel supernaturalis, completa uel incompleta. 4um An sit essentialis, an accidentalis Creaturae. Quintum. An possit eleuari ad omnem effectum possibilem. Sextum. An possit eleuari ad effectus tempore distantes. Septimum. An possit eleuari ad effectus loco disiunctos. Octauum. An dari possit qualitas supernaturalis quae suapte natura sit connaturale instrumentum ad effectus supernaturales. Nonum. An dari possit connaturale instrumentum ad creandum

Circa Primam. Controuersiam Multi censent huiusmodi potentiam uagari per omne genus causae, saltem formalis, materialis, et efficientis, eo quod in omni genere causae creatura eleuari possit ad operandum supra suas uires naturales. Ego tamen censeo si de potentia obedientiali proprie loquamur illam non reperiri nisi in genere causae efficientis. Et primum nisi certum est. illam non reperiri in genere causae finalis, eo quod finis non mouet

nisi solum

nisi solum bonitatē cognitā, et iuxta mensuram bonitatis cognitae, & non amplius mouet appetitum rationalem ad amorē et desiderium sui: ea pt implicat finem cognitum solum bonitatē finitam allicere uoluntatem necessario ad se; Nam licet Deus efficere possit, ut uoluntas creata necio feratur ad obm cognitum, solum bonitatē finitam, qd est necessitare efficienter ex parte principii: Efficere tn haudquaquā poterit ut illud ex se moueat necio uoluntatem ad se, quod ē mouere finaliter, et ex parte obiecti. Ratio desumitur ex peculiari mō quo finis causat, Etenim cum ille non causet nisi ut cognitus nō poterit plus mouere, quam sit p cognitionem appsus. Quare non poterit in uirtute altioris finis mouere uoluntatem nisi bonitas et pfectio illius sit etiam cognita, cognita aut bonitate altioris finis, iam finis minus pfectus naturalr et non obedientiali mouet in uirtute nobilioris finis, ad quem minus pfectus aliquo mō conducit.

Dices Neq in genere cae efficientis ptia obedientialis efficient mouet ad effectum pfectiorem, nisi ut coniuncta cae pfectiori, qua cum immediatē posita, illa connaturali mouet effectum pfectiorem

Confirmr Quia sicut pt res nālis in uirtute Dei agentis supnālis efficient mouere ad effectum supnalem, ita medium nāle, in uirtute finis supnālis ad effectum supnālem. Rō disparem esse rationē ł ptiā actiuae Crēae coniunctae uirtuti supnāli ad effectum supnalem, et de medio, siue naturali siue supnaturali conexo cum fine supnāli ad effectum supnaturalem. Etenim in priori exemplo ptia ipsa actiua Creaturae in uirtute agentis superioris effectiue attingit effectum supnālem: In posteriori uero non ē medium qd in uirtute finis moraliter mouet agens ad affectū supnalem erga finem: Sed finis ipse supnaturalis mouet agens & ad affectum supnālem sui & ad affectum medioꝝ: Non ergo media mouent ad affectum finis, sed finis ad affectum medioꝝ. Hinc fit ut nunquā medium causet aliquid supra suas uires; quamadm ptia actiua producit aliquid supra suam naturam: Atq ex his patet ad Confirmationē.

Secundum nisi quoq Certissimū ē. Non dari ptiam obedientialem in genere cae formalis: Nam nisi sit se suapte nā sit informatiua subi nulla poterit uirtute eleuari ad informandum realē & mā, qā non ē suapte nā informatiua, repugnat illam eleuari ad informandum. Rō. Qa forma non ē aliqd a sē distinctum, sed se ipsa et p immediatam sui exhibitionem informat subm: Vnd nisi sit suapte ingenio informatiua, non pt p eleuaōm ꝗrem intrinsece non inutelē fieri informatiua: Et sane nisi res sit suapte ingenio informatiua non poterit subm

non poterit subiectum informare, eo quod informatio fit per immediatam exhibitionem partis [illegible] proportionem informabilis, cum subiecto [illegible] proportionem informabilis, quae rationes cum intrinsecae sint rebus, non possunt variari in variatis ipsis rebus.

At [illegible] elevari forma ad informandum plura subiecta, sed plura subiecta non potest informare potentia naturali ergo obedientiali. ergo datur potentia obedientialis in genere causae formalis. R. dist. minorem. Etenim simpliciter non fit forma potentia naturali informare plura subiecta; quia informare plura subiecta includit replicationem in pluribus subiectis quod fieri nequit potentia naturali: posita tamen replicatione unius formae in pluribus subiectis naturali informaret illa; sicut posita replicatione ignis in pluribus locis naturaliter in illis combureret supposita in illis [illegible] pinguium, quia posita replicatione absque novo concursu [illegible], solum concursum generalem tam ignis combureret [illegible] sibi propinqua quam forma informaret plura subiecta sibi indistantia: simpliciter tamen ut dixi, dici non potest formam naturaliter informare plura subiecta: quia hoc intrinsece includit replicationem, quae fieri nequit virtute naturali. Est igitur forma in potentia obedientiali solum ad replicationem non ad informationem, quoniam adhuc posita replicatione, nisi forma ex se esset apta ad informandum, non posset informare: Contra vero posita replicatione, si forma ex se sit informativa necessario informabit, nec poterit non informare, si cetera adsint ad informandum requisita.

Tertium mihi indubitatum, Non dari potentiam obedientialem in genere causae subiectivae, et informabilis, ob eandem Rationem. Quoniam nisi subiectum ex se suapte natura sit informabile implicat illud elevari ad actu informari. Unde quamvis Deus elevaret Angelum nunquam ille posset actu informari: Quia sicut activa informatio fit per immediatam exhibitionem formae ad subiectum; ita passiva informatio fit per immediatam exhibitionem subiecti ad formam. Maior difficultas est de causa substentativa quae distinguitur ab informabili: Si igitur [illegible] videri posse Divina virtute elevari ad substentandam formam quod alioquin ex se substentare non posset. Et sane qui opinantur causam substentativam non se ipsa immediate substentare formam, sed mediante unione et modo a se distincto, [illegible] improbabiliter affirmant dari in hoc genere causae potentiam obedientialem non secus ac [illegible] in genere causae efficientis. Verum quoniam ego oppositum arbitror probabilius, nempe hoc genus causae immediate [illegible] subiecto, nulla media unione seu modo distincto, ut fere in physicis dico verius contra non dari potentiam obedientialem in hoc genere causae, eo quod subiectum se ipso est causa principalis substentata formam [illegible] non secus ac naturalem. Resp. Sine tamen informat subiectum naturali

suapte natura

suapte natura exigere formam supernaturalem: nam quamvis illud in recipiendo et in substentando sit causa principalis, et quod ad hos actus exercendos non indigeat peculiari elevatione Dei: non tamen ad illam habet exigentiam naturalem nec naturaliter ordinatur ad recipiendam uel substentandam formam supernaturalem sicut naturaliter ordinatur ad recipiendam uel substentandam formam naturalem: quia cum illa non sit eiusdem ordinis cum subiecto, non potest naturaliter ad illam ordinari. Vnde in hoc sensu concedendum esset subiectum naturale non habere potentiam naturalem, hoc est naturaliter ordinatam, sed potentiam obedientialem hoc est non naturaliter ordinatam recipiendi accidens supernaturale: Verum si de potentia obedientiali loquamur, quatenus dicit peculiarem elevationem et concursum extraordinarium et indebitum, negandum est subiectum naturale per potentiam obedientialem recipere accidens supernaturale. Eodem modo interpretanda sunt illa trita Theologorum eloquia: nempe accidens supernaturale educi de potentia obedientiali subiecti: subiectum esse in potentia obedientiali, ad accidens supernaturale, quia uidelicet, sicut illud non educitur de potentia subiecti secundum ordinem naturalem, ita neque hoc recipit accidens supernaturale potentia supernaturali.

Dices. Si substantia naturalis non ut instrumentum, sed ut causa principalis recipit et substentat accidens supernaturale, ergo debitus est illi concursus supernaturalis ad recipiendum et substentandum accidens supernaturale.

Respondeo neg. consequentiam. Ratio est. Quia sicut in hac opinione receptio et substentatio non fit medio aliquo concursu distincto ab eo, quo efficiuntur conseruanturque forma et subiectum inter se unita, ita ut ad recipiendum et substentandum accidens supernaturale nullus est necessarius peculiaris influxus supernaturalis distinctus ab eo quo educitur et conseruatur ipsum accidens supernaturale dependenter a subiecto naturali.

Instabis. Si illo datur potentia obedientialis in genere causae efficientis, quia datur potentia ad effectum excedentem uirtutem naturalem; sed etiam in genere causae subiectiuae datur potentia ad effectum excedentem uirtutem naturalem subiecti. siquidem uis naturalis substantialis sibi excedit aptitudinem accidentis supernaturalis. Respondeo. Potentiam ad effectum excedentem uirtutem naturalem, stare posse dupliciter. Vno modo quod comparando potentiam et actum; actus excedat perfectione potentiam; alio modo quod potentia in suo genere talem actum causare, nisi concursu indebito: priori modo comparatur potentia subiectiua naturalis ad accidens supernaturale; posteriori etiam modo comparatur potentia actiua naturalis ad effectum supernaturalem. Ac propterea initio dixi, si de potentia obedientiali proprie loquamur, illam tantum reperiri in genere causae efficientis: Quia uera potentia obedientialis proprie dicitur illa, quae non solum est ad effectum excedentem in perfectione

uirtutem.

uirtutem naturalem, sed q illis in suo genere attingere non est, nisi per concursum intuitum. Verum n' uero illam reperiri in genere cause efficientis nulli dubium esse potest ut constat de intellectu & voluntate tum Beati ad clare uidendum & amandum Deum, quam Viatoris ad credendum & diligendum supernaliter eundem. Cum n' hi actus sint naturales & liberi, si de actibus Viatoris loquamur, non possunt fieri nisi actiue concurrentibus cum potentijs uitalibus. Quia u' illi sunt supernaturales non sunt intra sphaeram potentiae naturalis, igitur ut fiant fieri debent ab alijs non ut naturales, sed ut potentiae obedientiales sunt eleuatae imperio Dei ad effectus excedentes uires naturales.

Quo ad secundam u' Controuersiam. An hoc genus potentiae obedientialis reperiatur in omni ente Creato. Caiet. in 3 p. q. 13 ar. 4. & Conrig q. 13. ar. 2. Quam sequitur Suarius ibidem & Albertinus principio 2° philosophico puncto p°. Opinatur omne ens hoc ipso quod creatum est eleuari posse ad aliquem effectum propriam uirtutem excedentem. Fundamentum est. Quia quodlibet ens creatum perfectissime subijcitur Deo non modo in esse & operari effectus naturales; uerum etiam in operari effectus supernaturales, excedentes limites uirtutis naturalis. Quo circa docent non solum entia suapte natura operatiua, sed etiam quae natura sua inepta sunt ad operandum, efficiendumue aliquid cuiusmodi sunt relationes praedicamentales, Uniones modi, et caetera huiusmodi eleuari posse a Deo ad omne quod contradictionem non inuoluit. Quod non obscure indicat Scrip. Sapientiae 16. Ubi testatur Creaturam factori suo deseruire eique omnia ad uoluntatem obedire. Quam doctrinam Confirmat Augustinus lib. 9. de Genesi ad literam c. 17. Ubi post multa exempla tum ligni aridi quod imperio Dei floruit fructumque attulit; tum sterilis feminae in senectute parientis. Tum loquentis Asinae. Tandem in haec uerba concludit Et si quid huiusmodi est dedit naturis, quas creaturis ut ex eis & haec fieri possent, ueruntamen alio modo dedit ut haberent in motu naturali sed in eo quo ita creata essent, ut eorum natura uoluntati potentiori amplius subiaceret.

At uero Alij arbitrantur. Non omne ens hoc ipso quod creatum est eleuari posse ut phisicum instrumentum ad aliquid supra leges naturae operandi quo circa Paluda. in 4 dist. 1. q. 1. Capr. ibidem conne 5. Dera q. 8. ar. 3. notatione 6. existimant ut Sacramenta sint phisica instrumenta gratiae, debere illis a Deo imprimi qualitatem aliquam non quidem perma-

nantem

permanentem seu fluentem, virtutem cuius suos effectus operatur: eo quod putant
illa ex sola ratione solius entitatis naturalis non posse assumi ad gratiam
producendam. quod idem affirmant de humanitate Christi ad effectus miraculosos
patrandos. Caeterum Vazquez quamvis huiusmodi sive fluentem sive perma-
nentem qualitatem reijciat docet. Tum hic. disp. 188. c. 3. Tum p. p. disp.
176 c. 3. Non posse quodlibet ens ut physicum instrumentum assumi ad
quemcumque effectum; sed ad hoc ut res aliqua elevari possit ad effectum
supra suam virtutem producendum, necessarium esse ut res illa quae assumitur
ita respiciat effectum illum ad quem assumitur ut illum natiua sua vir-
tute producere possit, non tantum secundum rationem genericam entis, sed etiam secundum
rationem specificam, tanquam indigeat, ut natiua eius virtus compleatur
ad producendum illum ut supernaturalis est. Ex quo infert solum intellectum et vo-
luntatem posse esse physicum instrumentum ad producendos actus supernaturales.
visionis, et amoris. Caeteros actus supernaturales quos elicit in via, quia
solus intellectus et voluntas respiciunt actus intellectionis et volitionis
secundum ultimam differentiam eorum, solumque indigent elevari ut natiuae
earum virtutes compleantur ad hoc ut possint illos ut supernaturales sunt
attingere. Caetera vero entia etsi activitatem aliquam habeant, in ordine
ad suos effectus naturales; quia tamen illa non est sufficiens ad attingendam
ultimam rationem in effectum ad quem dicuntur assumi, sed solum
communem aliquam et genericam rationem entis: qualis esset exempli gratia
in aqua ratio productiva qualitatis: neque ea ipsa extendi ad producendam qua-
cumque qualitatem, sed talem specificam nempe frigus, vel humiditatem
ideo repugnat illam ad effectum supernaturalem assumi, eo quod virtus na-
tiua aquae solum respicit ut adaequatum effectum suae activitatis hanc
determinatam qualitatem, non qualitatem ut sic: Unde non omnis qua-
litas aut ens postulat fieri ab aqua, quemadmodum omnis intellectio postu-
lat fieri ab intellectu.

Haec sunt Theologorum placita in hac celebri Controversia. tamen nulla
quorum tamen mihi mentem arridet. Eo quod primum plus nimio tribuit
entitati creatae. 2.um nimis parum tribuit. Media ergo via nobis in-
cedendum est. Dicendumque Etsi hoc genus potentiae qua creatura per
imperium Dei elevari possit ad producendos effectus supra naturae leges
non reperiatur in omnibus entibus hoc ipso quod creata sunt; sed dumtaxat
in ijs in quibus est aliqua vis activa innata: Ad hoc tamen satis esse quale-
cumque virtutem activam. Et Primo quod Creatura nequeat eleva-
ri ad cooperandum Deo ad effectus sive naturales sive supernaturales, nisi in
ea supponatur aliqua vis activa innata. Probatur Quia Creatura per e-
levationem non mutatur intrinsece in sua virtute operativa, sed solum

adiuvatur.

actiuatur extrinsece in ordine ad effectum, ergo nisi ante elevationem sit operativa, non poterit per elevationem fieri operativa. Nam sicut per elevationem res non crescit in entitate, ita nec in virtute, quamvis crescat extrinsece in ordine ad effectum per convenientiam ad concursum indebitum; quare nisi illa supponatur ex se operativa nihil poterit ex se ad effectum conferre, quemadmodum forma nisi ex se supponatur informativa, non poterit ad informandum elevari.

Solum video ad hoc responderi posse quodlibet ens hoc ipso quod creatum est, habere virtutem aliquam operativam, quam Creatura non explicat nisi ad imperium Dei, ac proinde licet aliqua Creatura non supponatur ex se naturaliter activa, quodlibet tamen supponi obedientialiter operativa; quia quaelibet Creatura habet aliquam virtutem per quam cooperari possit Deo supra naturales leges operante. Sed imprimis gratis et sine fundamento hoc asseritur; nam quod nonnulli dicunt, alias non salvari perfectum dominium quod Deus habet supra Creaturas futile est. Nam dominium Dei non debet se extendere ad impossibile: cum igitur sit impossibile Creaturam agere sine priori virtute activa, mirum non est si ad hoc dominium Dei extendi non possit, sicut neque ad hoc extendi potest ut quodlibet informet aut informetur a quolibet.

Secunda falsitas responsionis inde constat. Quia Deus assumit Creaturam ad effectum supernaturalem assumit illam ad cooperandum ad hunc effectum per eandem potentiam, qua operatur in suos effectus naturales, cum hoc tantum discrimine quod ad effectus supernaturales Deus concurrit cum potentia naturali concursu supernaturali, supplente defectum virtutis supernaturalis in Creatura; ad effectus vero naturales concurrit concursu naturali exigito a virtute naturali Creaturae. At vero si quaelibet Creatura quasi in secreto suae entitatis servaret potentiam, quam soli Deo operanti supra concursum naturalem explicaret, huiusmodi potentiam non solum haberent entia non productiva, sed etiam productiva, eo quod illa testibus adversariis fundatur in ipsa entitate rei, a qua est prorsus inseparabilis, cum enim potentia naturalis separari possit, ac proinde etiam entia suapte natura productiva elevaret Deus per huiusmodi potentiam, soli Deo ad cooperandum paratam, nisi velimus illam frustratoriam esse et superfluam in entibus suapte natura productivis.

Quod autem Deus entia suapte natura productiva ad effectus supernaturales assumat per potentiam ipsam naturalem, quamvis concursu supernaturali. Probari potest experientia: qua constat eodem modo nos concurrere, quantum est ex parte nostra ad actus supernaturales, Fidei, Spei et Charitatis, quo concurrimus ad consimiles actus naturales, quia implicat productione

huiusmodi

huiusmodi actus p ptiam ptinet alia quam p nalem actiuendi uirtute supnali: Etenim cum illi sint uitalls, nequnt attingi nisi à potentiis natrlibg. Quod si in bis ptijs uitalibg non datur potentia obedientialis distincta à nali, p quam Creatura concurrat ad actus supnales, neqs illa dabi in alijs entibg, ac pind neqs illa habebunt q suapte nà productiua non sunt.

3º falsitate opinionis ex eo demonstro. Quoniam si ad saluandum dominium quod Deus ht supra Creatras ponr huiusmodi ptia actiua in omni ente creato, ad hoc ut eo agere possit Dus in om effum possibilem; pari ratione ad saluandu dominiu quod Deus ht supra Creaturas ad utendum illis omni mò possibili poni dbt in omni ente creato tam ptna informatiua ad informandum quodlibet subim, quam ptnà subiectiua ut informari possit à qualibet forma. Quod si hc ab Aduersariis non ponitur, cum tn ab ijsdem saluetur pfectum dominium quod Deus ht supra omnes Creaturas ad utendum illis sub oi modo possibili, eo quod existimant talem modum possibilem non ee; pari mò neqs ab ijs poni dbt hc intrinseca actiuitas indifferns in quolibt ente creato, sed in ijs dumtaxat, in qbg e aliqua uirtus operatiua; Nam non minus implicat ut ens suapte nà non actiuum agat, quam ut ens suapte nà non informatiuum informet; ergo si non pt Ens suapte nà non informatiuum obedientiali informare, neqs poterit Ens suapte nà non actiuum obedientiali agere. Ratio uerò est. Quia quando Deus eleuat Creaturam ad oprandum opra supnalia, nihil aliud facit quam uti ipsius uirtute et concursu nàli ad effectum supnalem, qui concursus hoc ipso quod assumir ad effectum supnalem, fit supnalis, quia identificatur cum concursu q effectu supnali; tametsi ille idem consideratus ex ple uirtutis ex qua procedit nàlis est, ipsa uidelt innata uirtus Creature. Praeterea tn ipsa uirtus Creaturæ, hoc ipso quo eleuatr ad conferendum suum concursum naturalem in effum supnalem non dicitur naturalis sed obedientialis eo quod non confert illum in effum sibi connaturalem. aut p concursu sibi debitum.

Atq hinc intelligi qua ratione dicatr Creatura attingere effum supnalem, cum ad illum non conferat nisi concursum nalem; Na licet concursus quem pbet Creatura ad effectum supnaturalem in ca q in uirtute ex qua prodit sit naturalis; tn existens cum effu cum quo identificatr supnalis e, ac pinde uerè q ppiè Creatura dicitur attingere effum supnalem; quia qmuis ad illum conferat suum concursum naturalem: quia tn ille idem cum concursu identificatur cum effu.

cum effu supnali, fit supnalis: ideo vere et ppric dicitur attingere effum supnatulem. Neq3 novum e in Philosophia Concursum unius caa collatum effectui alterius caa principalis sortiri naturam et conditionem causa pfectionis. Sic concursus caloris collatus igni sortitur naturam et pfectionem ignis: Sic concursus spei intelligibilis collatus adui vitali sortitur rationem vitalitatis. Et Ratio hujus rei est. Quia Concursus identificatur cum termino, ergo licet sint diversi in caa in effectu tn sunt unum; atq3 adeo concursus unius caa non e diversus a concursu alterius consideratus in termino: et consequenter etiamsi concursus unius caa non sit supnalis ut in caa, dum tn miscetur cum concursu alterius caa supnalis in effu, eo ipso fit supnalis, qa fit unus et idem concursus cum concursu alterius caa supnalis.

At Inquies. Non repugnat ens nale elevari ad producendum supnaturalem effectum. Ergo nec repugnat ens non activum elevari ad producendum effectum simpliciter. Consqa constat, quia ita se ht ens naturale ad producendum effum supnalem, sicut ens non activum ad producendum effum simplr. Nam eodem mo effus supnalis e extra potentiam Entis natlis; sicut effus simpliciter extra ens non activum. Ergo si ens nale p imperium Dei attingere pt effum supnalem; pariter poterit ens non activum p imperium Dei attingere effum simpliciter. Ro neg. consqam. Ratio disparitatis e. Quia ens naturale hoc ipso quod activum e, continet aliquo mo effum supnalem saltem imperfecte et inchoative: quia continet illum sub ratione, sub qua pt in illum influere; Nam licet quando ens nale superiori virtute elevatum attingit effum supnalem, attingat illum etiam secundum rationem supnalitatis; hoc tn non ideo e, quia ens nale concurrendo p potentiam obedientialem, concurrat concursu suo quasi partiali supnali; nam hoc esset illum continere ut caa partialis, p potentiam obedientialem seu supnalem: sed quia prabendo illum et influxum, quem si prberet effui nali esset nalis, p mistione alterius concursus supnalis, fit supnalis; atq3 adeo ens nale dicitur attingere effum supnaturalem, etiam secundum rationem supnalitatis. Et Ratio est. Quia cum concursus plurium caarum non remaneant immisti ac distincti in effu, sed pmisti et indistincti; ideo ut ex pluribus causis partialibus convenientibus unus fiat concursus indivisibilis procedens ab omnibus cais simul junctis; ideo quaelibet caa ad effectum concurrens dicitur totum effum producere, non sola, sed juncta reliquis: At vero quando res non e activa nulla ratione continet effectum. Quia sicut nihil ht quod influat in illum; ita nullo

mo continet

modo continet illũ. Vnde gradus elevatio non facit ut effectus contineatur in causa; ita nec facere poterit ut ille producatur a causa in qua non continetur. Quia productio effectus supponit aliquam continentiam in causa; cum nihil possit produci ab aliquo nisi aliquo modo contineatur in illo.

Quod autem quilibet virtus activa in creatura sufficiat ad cooperandum ad effectus supernaturales. Probatur 3a Vazquez. Primo a paritate. Nam ita se habet intellectus naturalis ad intellectionem supernaturalem; sicut virtus frigefactiva aquae exempli gratia ad producendam gratiam: Ergo si sit ille adiuvandus auxilio supernaturali attingere effectum supernaturalem: pari modo poterit et haec elevata concursu supernaturali attingere gratiam. consequentia constat. Antecedens vero probatur. Quia tam intellectio supernaturalis ut contracta per differentiam supernaturalitatis est extra intellectum naturalem, quam gratia est extra potentiam naturalem aquae. Quod autem intellectus ex se naturaliter attingere possit quamlibet intellectionem naturalem; quo pacto aqua ex se attingere non potest quamlibet qualitatem naturalem, non facit quominus intellectio supernaturalis sit extra sphaeram potentiae naturalis: ergo si nihilominus illa ut supernaturalis est attingi potest a potentia naturali; etiam gratia attingi poterit a potentia naturali aquae elevata per concursum supernaturalem. Nam quod plures gradus in intellectione supernaturali correspondeant intellectui naturali; quam in gratia potentia frigefactivae aquae non probat, nisi quod maior elevatio necessaria sit ad supplendos plures gradus in aqua ad productionem gratiae, quam in intellectu ad productionem intellectionis supernaturalis. Caeterum tam est extra potentiam naturalem intelligendi ultimus gradus intellectionis supernaturalis quam plures gradus gratiae sunt extra potentiam naturalem frigefactivam aquae. Vnde si poterit potentia naturalis elevari ad unum, poterit et ad plures. Quoniam praecipua difficultas est ut ens naturale elevari possit ad gradum qui sit extra sphaeram suae naturalis potentiae, quod autem hic sit unus vel plures, difficultatem non variat sed auget intra eandem sphaeram.

2° Probo a priori. Nam sicut nullus est effectus quantumvis supernaturalis qui non participet rationem entis; ita nulla est virtus quae aliquid in illum conferre non possit; Neque enim necesse est ad hoc ut causa aliquid conferat in effectum, ut illum adaequate contineat in sua virtute: alioquin tam esset causa instrumentaria quam principalis; sed satis est si illum contineat secundum aliquem gradum genericum et [illegible], ut constat et in formatis etiam naturalibus; calor non continet ignem quem instrumentaliter producit secundum gra-

dum ignis

gradum ignis; nlqs species intelligibiles ad unionem quem ut instrumentum plus vitalis est sed gradum vitalitatis, nec phantasma spem intelligibilem suum gradum spiritualitatis. ergo non est de ratione instrumenti ne quidem nalis ut effectum principalis agentis contineat adequate. Et Rao e. Qd instrumentum non debet attingere ultimatum effectum causae principalis se solo sed simul cum agente principali, cum quo integrat unum principium adequatum, in cuius virtute continetur totus effectus. Neque propterea pt dici instrumentum non attingere totum effectum causae principalis: nam totum illum attingit, ut coniunctum cum virtute causae principalis: Et quamvis consideratus solum ut procedit a causa instrumentaria non sit totalis ab illa; non tn dici poterit partim esse ab illa, partim a causa principali partialitate tenente se ex parte effectus, quia cum effectus sit indivisibilis indivisibiliter procedens ab utraque virtute, non pt secundum unam partem esse ab uno et secundum aliam ab alio, sed totum ab uno coniuncto cum alio, et totum ab alio coniuncto cum uno. Verum Objiciet quis Primo. Repugnat Deum ad effectum concurrere sub ratione entis supnalis, et ad illum simul non concurrere sub rone entis ut sic: ergo si Deus concurrit ad effectum supnalem sub ratione entis supnalis, repugnat etiam ad illum concurrere Creaturam, eo quod eius concursus terminatus ad ratione entis ut sic esset essentialiter superfluus. 2°. Si qualemcumque virtus a divina sufficeret ad omnem effectum supnaturalem producendum, posset potentia visiva Beati elevari ad clare videndum Deum, quod e[st] contra Scotum et doctores. Rndo ad Primum. Tametsi repugnet Deum concurrendo ad effectum sub ratione entis supnalis non concurrere etiam sub ratione entis ut sic. eo quod ratio entis imbibatur in omni effectu: tn potest concursum entis, uel alterius rationis genericae ita attemperare ut non conferat se solo totum quod est necessarium ad effectum adequate producendum.

Ad 2um negatur sequela. Etenim specialis ratio est quia actibus vitalibus qui nec produci possunt, nisi a primo principio vitali: et etiamsi ab alio quam a primo principio vitali producerentur; non tn illi conferrent suum effectum formalem vitalitatis et supernalis propositionis, quae inter potentiam et actum in ordine ad obiectum requiruntur.

Rndo ad 3am Controversiam. An sit potentia sit naturalis uel.

naturalis uel supnalis, Completa, uel incompleta. Nonnulli appellant illam supnalem, eo quod est ad effectus supnales. Alij uero naturalem, cum illa innata sit, et ut multi sentent essentialis Creaturæ. Prætorea Suarius nuncupat illam uirtutem incompletam. Albertinusq completam. Alibi tn dicendum est illam esse naturalem subiectiue, cum sit ipsamet uirtus naturalis & innata Creaturæ; Supnalem uero terminatiue, quatenus terminatur ad effectus supnales ex imperio Dni.

An aut illa dicenda sit Completa uel incompleta, mihi magis arridet modus loqndi Suarij. Tum quia uirtus completa dicitur illa q in suo ordine dicitur compleri: Atq hæc uirtus obedientialis indiget compleri etiam in ratione uirtutis instrumentariæ: nam certum est magis completam fore uirtutem instrumentariam naturalem ad effectus supnales, quam huiusmodi uirtutem obedientialem; Ergo non solum in ratione uirtutis ut sic, sed etiam in ratione uirtutis instrumentariæ indiget compleri. Dicere aut quod illa non indigeat compleri sub ratione uirtutis incompletæ ridiculum est. Siquidem hoc modo nulla uirtus quantumuis imperfecta indigeret compleri. Tum quia si ptia Obedientialis esset completa uirtus ad effectus supnales, suapte natura exigeret illos pducere, quod falsum est, cum nulla uirtus innata Creaturæ suapte natura exigat pducere effectus supnales. Neq satisfacit Albertinus cum dicit ptiam obedientialem ideo non exigere pducere effectus supnatrales, quia non est pductiua nisi posito imperio Dei, Sicuti potentia in homine non est actiua nisi posito imperio uoluntatis. Nam saltem illos naturaliter exigeret pducere posito duntaxat imperio Dei; sicut naturaliter exigit pducere motum ptia motiua in hoïe posito imperio duntaxat extrinseco uoluntatis, quod etiam falsum est. Nam sicut ex ui solius imperij Dei Creatura fit apta ad pducendum effectum supnaturalem; sed ex ui etiam supnalis uirtutis, cui illa ex imperio Dei coniungitur; ita neq ex ui solius imperij Dei dicenda est completa uirtus ad effectus supnaturales

Quo ad Quartam Controuersiam. An hæc Virtus sit accidentalis, uel essentialis Creaturæ. Suarius. putat esse essentialem eo quod fundatur in essentia Creaturæ. Albertinus existimat esse accidentalem: Quia licet fundetur in essentia Creaturæ, ac proinde inseparabilis sit ab illa, non est tn de conceptu Creaturæ; Quia Creatura primario est ppter esse: ptia uero obedientialis est ppter operari. Ego præsentem Controuersiam sic definio

Etenim

Etenim aut loquimur de potentia obedientiali activa, quo pacto illa solum reducitur in genere causae efficientis, et sic existimo illam esse accidentalem; cum enim haec potentia sit eadem cum potentia activa naturali & haec sit accidentalis creaturae, erit accidentalis & illa. Aut loquimur de potentia obedientiali & quacumque potentia quae sit improportionata actioni; quo modo etiam illa reducitur in genere causae materialis, & sic arbitror illam pertinere ad conceptum essentialem creaturae, eo genere ac pertinet ad conceptum essentialem creaturae perfectibilitas, sive potentia ad ulteriorem perfectionem.

Ad fundamentum Albertini concedo sane potentiam primario esse propter operari, nego tamen omnem potentiam ad operari esse accidentalem creaturae; Est enim duplex potentia activa una, passiva altera, quamvis igitur activa potentia sit extra essentiam creatam; non est tamen extra essentiam creaturae potentia passiva, sive quia prior potentia ex natura rei distinguitur ab essentia creata, a qua tamen non distinguitur posterior, sive quia prior potentia non concipitur cum creatura, cum qua tamen concipitur posterior, eo quod non omnis creatura est activa; sicut omnis creatura est receptiva. Sive quia prior perfectio pertinet ad perfectionem, unde illa reperitur in Deo: posterior vero potius pertinet ad imperfectionem creaturae, integrat enim conceptum perfectibilitatis, quae de essentia est creaturae: non est autem ita de essentia creaturae perfectio, sicut imperfectio

Circa quintam controversiam. An haec potentia possit elevari ad omnem effectum possibilem. plerique ex Thomistis negant, eo quod censent illam elevari non posse ad creandum: Quoniam ut Scotus & Caietanus philosophantur ad creandum non solum in agente principali, sed etiam in instrumento, requiritur virtus infinita; Etenim sicut calculando inquit Caietanus maior virtus requiritur ad educendum effectum ex remotiori potentia, quam ex propinquiore; ita infinita requiritur virtus ad educendum effectum ex nihilo subiecti quod est creare. Alioquin dari posset casus, in quo maior virtus requireretur ad educendum quam ad creandum. Etenim sit virtus creativa ut quatuor, & virtus eductiva ex potentia remotiori ut duo, certe ad educendum effectum ex potentia remotiori ut quinque requireretur virtus eductiva ut quinque, ac proinde maior esset virtus eductiva quam creativa: Confirmant. Alii: Tum quia in creatione non est cui intimetur imperium Dei: non termino qui non est, non subiecto quod nullum supponitur. Tum quia omne instrumentum debet habere praeviam actionem ad effectum principalem: non videtur autem quam actionem habere possit creatura ad effectum creationis; non enim habet potentia si dependentiam a subiecto. et vero quod conferre potest ad effectum creationis

actio a subiecto

actio à subiecto dependent, ut terminus Creationis nullum postulat subiectum. Tum
quia ut arguit Fonseca si Creatura elevari posset ad creandum, nulla
superesset actio ad extra propria Deo. His tamen non obstantibus
Dicendum est. Posse Creaturam potentia non quidem naturali, sed quasi infinita, scilicet obedi
entiali elevari ad creandum: Eo quod potentia obedientialis nullam servare
debet proportionem cum effectu ad quem ex imperio Dei elevatur; sed solum
requirit actionem aliquam, per quam influat in effectum ad quem assumitur.
Et sane nulla cernitur repugnantia cur non possit Creatura ex imperio Dei
suum influxum conferre in effectum creationis. Caeterum et falsum
est ad creandum requiri virtutem infinitam in principali quidem agente, sed
duntaxat ordinis actionis, nempe virtutem per modum actus puri, quae quidem
esse non potest in creatura; ideo implicat in Creatura dari virtutem princi
palem ad creandum. Et esto illa requiritur in causa principali, non propterea
requireretur in causa instrumentaria. Neque Calculatio Caietani plus probat
quam virtutem altioris ordinis, quae finita in se, praestare posset id quod
praestare non posset virtus infinita inferioris ordinis. Neque intimatio Di
vini imperii quae ad eorgendum Deo peculiarem elevationem dicitur esse
necessaria alia, praesertim in Creaturis ratione carentibus quam si adhuc
ue sumatur decretum Divinae Voluntatis statuentis ab aeterno pro tali tem
pore uti Creatura ad effectum excedentem naturales vires ipsius: si autem
passivus concursus ipsius Creaturae ex decreto Dei collatus ad effectum ex-
cedentem vires naturales creaturae; neque in hoc genere instrumenti necessaria
est ulla actio praevia ad effectum principalem, sed ad summum illa necessa
ria est in instrumento naturali, quod actione praevia determinare debet agens principale
ad ultimatum effectum: non autem instrumento obedientiali, quod non agit de-
terminando agens principale ad principalem effectum; sed potius determina-
tum ab agente principali: sicut potentia motiva in homine, non operatur de-
minando voluntatem hominis, sed ut determinata à Voluntate ipsius. Denique etiam
si actio creativa communicaretur creaturae instrumentaliter, semper remaneret
propria Deo per modum causae principalis.

Quoad sextam Controversiam non defuere Theologi qui affirmarent
posse id quod nunquam fuit, vel quod iam esse desiit assumi ut physicum in-
strumentum ad effectum producendum. Ita Capreolus in 4º dist. 13. ad argumenta
contra primam conclusionem, pro quo etiam citatur Scotus in 4º dist. 1. q. 2. ar. 3. apud
quem tamen invenire non potui. Fundamentum huius Opinionis nullum affertur
nisi quod antiqui Patres iustificati ex morte Christi sunt, non existente ergo
potest instrumentum efficere quando non est. Ego tamen aptam repugnantiam

puto ut

pulo ut possit aliquid quod non est in phisicum instrumentum assumi. Eo quod phisicum instrumentum est a quo realiter pendet effectus, et a quo recipit suum esse res producta: At qua ratione concipi, nedum fieri potent, ut effectus realis pendeat et recipiat suum esse reale ab eo quod non est; aut qua ratione agere potent ... reali, quod nullam habet virtutem realem: alioqui posset id quod nondum est assumi ut phisicum instrumentum, ad productionem rei, quod nihil cum re pugnantius.

Ad fundamentum igitur dicendum est Antiquos Patres fuisse iustificatos ex passione Christi nondum existente, non efficienter sed meritorie; siquidem merita Christi futura praevisa potuerunt esse motiva ratio Divinae Voluntati ad iustificandos Antiquos Patres, quia sicut non potuissent merita Christi actu apprehensa esse causa meritoria iustificationis antiquorum Patrum; ita nec posset humanitas Christi nisi actu existens esse sufficiens causa nostrae salutis; quia se habet agens ad esse reale existentis; sicut finis ad esse intentionale apprehensionis. Ergo sicut non potest hic nisi sit apprehensus finaliter agere; ita nec illud nisi sit existens agere.

De ... Leprosi. An Controversia. Nonnulli subdubitant an possit phisicum instrumentum elevari, ad producendos effectus loco distinctos ob sequentes rationes. Primo. Propinquitas in omni agente phisico necessaria est ad agendum. 2°. Quia neque Deus operari potest nisi ubi praesens est, non per immensitatem tantum, verum per ipsam etiam effectus productum. 3°. Quia sicut non potest operari res quae non existit, ita neque ubi non existit. Quia ubi non existit nullam habet existentiam, et est, ac si non esset in ordine ad effectum qui fieri debet.

Sed opposita sententia verior, quam docuisse videtur S. Thomas q. 56 qu. 2 ad 3. Ubi dixit solum contactum virtualem sufficere ad agendum. Et ratio est. Quia propinquitas ad agendum, aut non est simpliciter necessaria, ne quidem in agentibus naturalibus ut multi graves auctores existimant; aut certe non usque ita necessaria ut sine illa non possit effectus produci. Et sane probabile est hoc genus causalitatis exercuisse Christum per humanitatem tanquam per instrumentum verbo coniunctum ad efficienda miracula etiam loco distincta. Unde ad rationes in oppositum adductas. Dicendum est, aut propinquitatem non esse in omni agente phisico necessariam: aut certe non esse ita necessariam ut sine illa effectus produci nequeat. Ad 2am Deum non posse agere ubi non est, solum quia non potest non esse ubique praesens. Caeterum si posset non esse ubique praesens posset agere ubi non esset: eo quod in hoc casu perfectius esset agere posse etiam ubi non est, quam solum ubi est. Quia hoc arguerit

virtutem.

virtutem perfectiorem, quod adhuc data hypotesi Deo concedenda esset. 61
Ad 3ium. Disparitas est. Quia realis existentia non est sola conditio ad agendum, sed ipsum physicum principium agendi. Unde sicut implicat aliquod agere sine principio agendi; ita implicat agere quod non est: At vero propinquitas est sola conditio ad agendum, non physicum principium actionis; Unde quia illa non est essentialis actioni, non est ita necessaria ut sine illa productio possit effici.

Circa 6dam Controversiam — Non dubito quin sit possibilis qualitas, quae tanquam connaturale instrumentum producere possit varios effectus supernaturales ac miraculosos, et pluribus tamen ambigo, quidquid muttitent Recentiores Theologi. Praecipua ratio quae illam mihi suadet est. Quia nec ulla eorum repugnantia, neque hactenus ab Adversariis allata est quae digna sit ratione qua hujusmodi qualitatem possibilem negemus. Nam quod quaeri solet An ista qualitas esset spiritualis an corporea dicere quis posset cum Paludano: nec repugnare qualitatem corpoream esse connaturale instrumentum ad effectum spirituale: quandoquidem in sententia Thomistarum Fantasma corporeum est naturale instrumentum intellectus agentis ad productionem speciei intelligibilis, cujusque immediatum subjectum est aut corpus in rebus corporeis, aut Spiritus in rebus spiritualibus. Nec repugnat accidens corporeum inhaerere subjecto spirituali; Sicut nec repugnat motum divisibilem recipi in Angelo: Quamvis ego probabilius cum Capreolo affirmarem illam esse spiritualem. Quoniam etsi non repugnat accidens corporeum esse connaturale instrumentum ad effectum spirituale, ut est fantasmate respectu speciei intelligibilis a Thomistis et animae doctrina; Tamen videtur repugnare ut accidens corporeum possit esse instrumentum connaturale ad tot effectus spirituales: Cum instrumentum naturale debeat habere aliquam proportionem cum effectu principalis agentis: Sicut fantasma corporeum habet proportionem cum specie intelligibili in repraesentando idem objectum. Alioquin quodlibet posset esse instrumentum ad quodlibet. Non videtur autem quo pacto possit qualitas corporea habere connaturalem proportionem ad tot effectus spirituales, supernaturalesque producendos vel efficiendos; quam tamen proportionem habere posset qualitas spiritualis ad effectus tum spirituales, tum corporeos: Quoniam Qualitas spiritualis cum sit perfectior corporea non solum eminenter continere potest effectus corporeos, sed ad plures etiam spirituales quam corporeas, connaturaliter extendi potest.

Neque obstat quod ex sanctitate objicit Suar: Se quod non videtur possibile, ut illa tanquam naturale instrumentum producere possit tot effectus, tamque varios ac diversos in modo producendi: Nam neque

hujusmodi

huiusmodi effectus infiniti sunt. Neque nos asserimus huiusmodi qualitatem fore natu-
instrumentum ad producendos effectus loco distantes: Nam ad hoc non esset
instrumentum nate, sed obedientiale, per diversam dispositionem et influxum ad di-
versos concurreret effectus; Colligo per non implicare si idem ad hoc suf-
ficit virtus ea omnia per modum instrumenti naturalis continens; in quo nulla ap-
paret implicantia. Neque etiam implicaret eandem qualitatem recipi in toto
corpore in quo tota esset in toto et tota in qualibet parte, aut tota-
liter substentata a singulis. Sicuti verum est illam pendere posse a plu-
ribus causis totalibus, aut partialiter a singulis, totaliter ab omnibus.
Ex quo etiam constat quo pacto ea imprimi posset sacramentis. Nam
vel produceretur in indivisibili terminativo si datur, vel certe in eo per
quod effectum sacramentum produceret, in qua parte per conservationem coexisteret
tota in tota, et tota in singulis eius partibus, quo fieret ut necessario
aliquod tempus durare deberet. Atque ratione (inquies)
qualitas permanens subiectari possit in partibus fluentibus, videlicet
cum recipienda per modum conservationis in singulis partibus fluenti-
bus; aut certe fluere ad instar motus. Sicuti enim in qualitate
fluente flueret et eius actio. Quia licet huiusmodi qualitas procederet
productiva effectus sacramentalis necessario esset in parte terminata mo-
tus: unde et eius productio necessario esset coniuncta cum conservatione.
Caeterum ut ad Nonam difficultatem Respondeamus. Con-
troversum est. An huiusmodi Qualitas possit esse causale instru-
mentum ad Creandum. Nam certum illam principalem causam esse non
posse: Quippe cum excederetur in modo essendi a suo effectu:
Nam ipsa ut accidens subsisteret subiecto, terminus vero Creationis
non indigeret subiecto: Effectus autem non debet neque in modo essendi
excedere suam causam principalem: Quia neque possibilis est sub-
stantia quae ut principalis causa exigat creare: eo quod nulla possibi-
lis est quae sit purus actus, cuius tamen est creare tanquam causae principalis.
Quoniam omnis substantia quae non est purus actus habet modum es-
sendi subiectivum, a qua ut a causa principali egrediens actio
independens est subiecto. Explico. Non posset talis substantia habere acti-
onem immanentem independentem a subiecto, ergo nec transeuntem.
Antecedens patet aliquin esset purus actus, cuius actio est ipsamet sub-
stantia. Consequentia probatur Quia actio immanens, cum sit ad per-
ficiendum agens debet esse saltem in modo essendi perfectior, vel
certe non imperfectior transeunte Ergo si illa non potest esse independens
a subiecto neque haec. Dico. Causa igitur Instrumentaria
naturali

naturali. Nonnulli docent eam non repugnare, potuisseque qualitatem aliquam supernalem receptam in humanitate Christi esse connaturale instrumentum Verbi ad opera Creationis. Eo quod non repugnat instrumento naturali agere supra suum modum essendi in virtute agentis principalis; Sicut calor in virtute ignis non solum agit effectum substantialem, sed etiam modo substantiali: siquidem actio ignis faciunt non solum est actio substantialis quatenus identificatur cum igne producente, sed etiam quatenus egreditur a calore instrumentaliter producente. Quod vero de facto instrumenta naturalia nonnullum agant effectus suorum agentium principalium, nisi dependenter a subiecto, non est quia instrumento naturali repugnat agere supra suum essendi modum in virtute causae principalis, sed quia etiam agentia principalia quorum illa sunt instrumenta nequeunt agere nisi dependenter a subiecto; At vero instrumentum Dei agere posset supra suum modum essendi independenter a subiecto in virtute Dei agentis principalis: Et Confirmatur. Quia Lumen gloriae in virtute Dei agentis principalis agit supra suum modum immersum potentialitatibus; attingit Visionem Beatificam quae primis sit in subiecto; et repraesentat Deum per modum actus puri obiective in seipso.

Alii vero etsi contra Bo. affirmant posse dari instrumentum obedientiale, negant tamen naturale ad Creandum: eo quod existimant instrumentum naturale ex natura rei debere habere actionem propriam sibi propriam et commensuratam ad effectum principalem per quam determinet agens principale ad producendum effectum ultimatum: Alioquin non posset assignari ratio cur ad determinatum effectum requiratur determinatum instrumentum; nullam autem actionem propriam habere potest instrumentum quae conducere possit ad effectum creationis, quaeve Deum determinaret ad creandum: Nam cum effectus creationis non recipiatur in subiecto, et nulla actio praevia instrumenti praecedere possit nisi dependens a subiecto, non videtur quam propriam actionem habere possit instrumentum, quae per se conferat ad effectum creationis.

His positis. Dicendum mihi est Non posse dari connaturale instrumentum ad creandum. Fundamentum est Quia instrumentum naturale debet esse in eodem ordine cum suo agente principali: nam tametsi si necesse non est ut sit eiusdem perfectionis cum eo, necesse tamen est ut sit eiusdem ordinis; Sed nullum ens creatum potest esse in ordine cum Deo agente per Creationem: ergo nullum ens creatum potest esse instrumentum naturale ad creandum. Minor constat. Nam tamen ut probatum est Deus ut agens principalis per Creationem est in ordine actus puri: nullum autem ens creatum potest esse in ordine actus puri. Maior probatur. Primo a posteriori. Nam ideo ens naturale non potest esse connaturale instrumentum ad effectum supernaturalem quia Deus ens naturale et supernaturale non sunt in eodem ordine. Unde inductione

constat in.

constat in omni instrumento connaturali, tam ordinis naturalis quam supernaturalis servari huiusmodi proportionem. ergo signum est illam esse necessario requisitam ad naturam instrumenti connaturalis: Alioq non posset assignari sufficiens ratio cur de facto virtus organizativa humani corporis non sit instrumentum ad creationem animae rationalis: Nam cum illa propria virtute et operatione disponat corpus usq ad ultimam dispositionem inclusive: non minus quam calor disponat subiectum usq ad ultimam dispositionem ignis; non est cur illa de facto non sit instrumentum ad productionem animae, sicut calor ad productionem ignis; Siquidem non repugnat virtutem corpoream esse connaturale instrumentum ad productionem rei spiritualis, ut constat de phantasmate respectu speciei intelligibilis; et aliunde illa in ordine ad animam rationalem praestat omnia, quae praestaret instrumentum naturale disponendo corpus usq ad ultimam dispositionem inclusive; ergo si aliunde non requiritur unitas ordinis inter instrumentum naturale et causam principalem non est cur de facto hoc negetur. Dicere autem quod illi ad rationem instrumenti naturalis deest connaturalis virtus instrumentaria ad creandum, est me iudice principium petere, Nam si ad rationem instrumenti naturalis non requiritur praedicta unitas ordinis, et aliunde non repugnat virtus corpoream instrumentaliter attingere effectum spiritualem: et ex alia parte videmus illud praestare, quidquid praestant alia instrumenta naturalia in ordine ad effectus principales, non est cur dicamus illi deesse connaturalem virtutem ad creandum, praesertim cum Deus semper effectus creator operetur dependenter quo ad fieri per a causis secundis. Neque etiam dici potest virtutem ad creandum debere esse supernaturalem. Nam frustra requiritur supernaturalitas quando effectus est naturalis cuiusmodi est anima rationalis.

2.o Probatur haec sententia a priori, Nam instrumentum naturale est veluti connaturalis potentia, qua mediante agens principale producit suum effectum: Calor enim est naturalis potentia qua ignis producit ignem: Semen est naturalis potentia qua vivens producit viventem et sic de aliis phisicis instrumentis constat. quis vero neget potentiam connaturalem debere esse in eodem ordine cum suo agente principali cum sit proprietas illius? Cum igitur Deus agens per creationem sit in ordine actus puri connaturale instrumentum ipsius ad creandum debet esse in eodem ordine, quod implicat. hoc ipso enim quod instrumentum non est in eodem ordine cum agente principali, non censetur agens principale eo uti connaturaliter sed obedientialiter.

Atque non est inquies, necessarium ut instrumentum naturale sit eiusdem perfectionis cum agente principali, ergo neque eiusdem ordinis

R.o dispar est ratio. Quoniam cum instrumentum naturale sit proprietas et connaturalis potentia agentis principalis: proprietas autem semper sit imperfectior re cuius est proprietas non est necesse ut sit eiusdem perfectionis cum illo: est autem necesse ut sit,

necesse ut sit eiusdem ordinis cum illo. Quia proprietas est petitio naturalis, non est nisi sit eiusdem ordinis cum agente principali; quia petitio naturalis debet naturaliter exigi a re cuius est propria; nihil autem exigitur naturaliter, nisi quod est eiusdem ordinis cum exigente.

Ad Argumentum igitur primum Suarez iam patet ex dictis. Cur repugnet instrumentum connaturaliter agere in effectum excedentem modum essendi sui ordinis; tametsi non repugnet agere in effectum excedentem modum eiusdem ordinis essendi; eo quod non repugnat potentiam connaturalem attingere ultimatum effectum agentis eiusdem ordinis; repugnat autem potentiam naturalem connaturaliter attingere ultimatum effectum agentis diversi ordinis. Neque instrumenta naturalia attingunt effectus suorum agentium principalium dependenter a subiecto solum, quia eorum agentia principalia non attingunt effectus nisi dependenter a subiecto, sed quia simpliciter non possunt instrumenta naturalia connaturaliter attingere effectus agentium principalium, nisi sint eiusdem ordinis cum illis.

Exemplum vero de lumine gloriae potius est pro nobis, siquidem illud non producit nisi Visionem Beatificam, quae non solum innaturalis est supernaturaliter sed etiam pendet a subiecto. Quod autem illa repraesentet Deum, actum purum, solum te non est quia visio sit in altiori ordine quam ipsum lumen, utrumque enim est in ordine supernaturali in qua non repugnat aliquid possibile per modum speciei expressae terminari ad actum purum tanquam ad obiectum ut suo loco explicabitur. Ex dictis constat quid dicendum sit ad auctoritatem Augustini.

QUAESTIO 63. DE EFFECTU SACRAMENTORUM. QUI EST CHARACTER.

Art: Primus. Utrum Sacramenta imprimant aliquem Characterem in anima
Art: 2us Utrum Character sit spiritualis Potestas
Art: 3. Utrum Character sacramentalis sit character Christi
Art. 4. Utrum Character sit in Potentiis animae sicut in subiecto
Art: 5 Utrum Character insit in anima indelebiliter.
Art. 6 Utrum per omnia Sacramenta novae legis imprimatur Character.

DISPUTATIO DECIMA.

An aliqua Sacramenta Characterem imprimant, et Quid, Qualisve ille sit.

Ratio Etymologica latine signum sive formam significat eoque nos utimur pro signo quodam spirituali in anima impresso. De quo multa fieri possunt

Primum

Primum An sit. 2. quid sit. 3. in qua specie qualitatis sit. 4. Cui subiecto prime inhæreat. 5. Quo pacto ille indelebilis sit

Prima Controversia solum mouetur per Hæreticos nostri temporis qui mordicus contendunt nullum à sacramento nouæ legis imprimi charactere, eo quod nullum apud sacram scripturam de illo uestigium, aut aliqua probabilis ratio asserri sit

Catholicorum uerò sententia est, quam deffiniunt Innocentius 3us cap. Maiores Concilium Florentinum et Tridentinum sess. 7 can. 9. imprimi in anima characterem, quem Tridentinum & Florentinum signum quoddam spirituale indelebile. Innocentius Charactere Christianitatis, quo ut docet Vualdensis Carmelita noster constans semper extitit in Ecclesia Dei traditio ab Apostolis usque ad hæc usque tempora talis ut supra deniuata

Cæterum etsi multa ad hanc ueritatem comprobandam testimonia ex scripturis afferri solent, quia tamen illa non eo usque apta sunt, ut absque Ecclesiæ declarationem uim faciant pteruis. Jis omissis ad expressiora Patrum testimonia recurrendum est. Et primum sit Cyrilli Hierosolimi Carmelitæ Catechesi 18. hic inquit: ad hodiernam usque diem obsignat animas in Baptismo. 2a Basilij Orat. 13. Quomodo inquit, uendicabit te Angelus sibi, quomodo eripiet ex hostibus si non agnouerit signaculum. 3o Chrysost. Homil. 2 in Epistolam ad Ephesios. porro idem inquit, Charactere Spiritus Sancti nos insigniuit. 4. August. 6. de Baptis. c. 1. ita scribentis Sanctis claruit Pastoribus Ecclesiæ Catholicæ toto orbe diffusæ, per quos postea plenarii consilii auctoritate originalis consuetudo firmata est, & oue quæ foris errabat et dominicum characterem à fallacibus deprædatoris suis foris acceperat, uenientem ad Christianæ unitatis salutem ab errore corrigi, à captiuitate liberari, à uulnere sanari. Characterem tamen Dominicum in ea agnosci potius quam improbari. Et Epist. 23. Nam si Christiani Baptismi sacramentum quod unum atque idipsum est etiam apud hæreticos, ualet et sufficit ad consecrationem quamuis ad uitæ æternæ participationem non sufficiat. Quæ consecratio non quidem facit hæreticum extra Domini gregem habentem dominicum characterem: Eadem uero est ratio de Charactere Confirmationis, & ordinis cum hæc etiam iterari non possint sicut et Baptismus.

Verum omnia hæc Patrum testimonia interpretari possunt Hæretici non de interiori charactere, qui sit effectus exterioris sacramenti, sed de ipso externo signo sacramenti. Atqui hoc modo non solum hæc tria sacramenta, id

menta id etiam reliqua iterari non possent, Cum tn neqz Heretici admit-
tant reliqua sacramenta iterari non posse. Adde citatos Patres ut Cyril-
lum docere hunc Characterem imprimi in anima, cum sit externum si-
gnum imprimatur in corpore. Praeterea addunt Characterem remanere
transeunte extro signo sensibili eumqz ut ex Chrysost. compa-
rant cum charactere circumcisionis, q etiam extra ceremonia tran-
seunte impressus remanebat in corpore. Ratione etia Probi-
tur veritas. Etenim nulla assignari pt ratio cur Baptismus Confir-
matio, et Ordo iterari non possint, possint aut reliqua Sacramenta;
nisi quod illa simul cum gratia imprimunt in anima aliquid quod se-
mel impressum nunquam deletur: ac proinde ne illud frustra reducatur
repeti non possunt: cum alioqui gratia possit aliis uiis recuperari

Porro Sacramenta quae Characterem imprimunt sunt Baptismus,
Confirmatio et Ordo. Ita definiunt citata Concilia. tametsi Scotus
in 4 dist. 6. q. 9. paragrapho ad rationes illud etiam concesserit Sa-
cramentum Circumcisionis. Sed uerior sententia quam docet Dic. S. Thomas
ar 1. ad 3um Nullum Sacramentum antiquae legis characterem impressisse
Eo quod p nullum sacramentum antiqz legis hoies spiritualem potestatem
habebant ad aliquid spirituale operandum, sicut nunc p Baptismum ac-
cipitur potestas participandi reliqua sacramenta, aliaqz bona spiritualia Ec-
clesiae, sine quo nullum sacramentu susceptum tenet, nec partici-
pari possunt bona Ecclesiae, Cum tn sine circumcisione reliqua sa-
cramenta ualide suscipi et omnia bona Ecclesiae participari potuissent
Neqz n verisimile e eos q in deserto p annos pe 40 circumcisi
non fuerunt, aut reliquorum sacramentorum participes non fuisse. aut par-
ticipatione alicuius spiritualis boni privatos eē. Per Confirmationem
ascribitur homo in militiam Christi et accipit robur & spiritualem po-
testatem profitendi Fidem Christi etiam coram Tyranno. Per sacramen-
tum demum Ordinis, accipitur potestas distribuendi alijs menta Christi
Atqz ex his colligi cur caetera nouae legis sacramenta characterem non im-
primant: Quia uidelt in aliis nec fit mutatio status, nec deputatur ho
ad nouum ministerium, nec accipit nouam potestatem, sed uel aliter
spiritualiter, ut in Eucharistia, uel accipit remedium cra peccata ut
in sacramento poenitentiae, uel sumit medicamentum contra reliquias pec-
catorum ut in extrema Unctione, Vel accipit remedium cra concupiscen-
tiam ut in Matrimonio.

Expedita prima quaestione seqr 2a Quid sit Character: Quae
tanto e praecedente difficilior, quanto illa non mo cra Hereticos, ue-
rum etiam cra Catholicos controuersa est. Quocirca Durandus in

4 dist q

in 4 dist. 4. q. 1. nu 11. Affirmat charaderem nihil aliud ee quam re: lationem non realem sed rationis, p quam institutione Christi homo deputatr ad sacras actiones; non secus ac nummus efficitur publicum p solam relationem humanæ rationis sic instituentis; pari modo res sacramentales, inquit Durandus, sortiuntr ratm sacramenti, & homo: nis rationem Ministri p solam relationem Dnæ rationis sic ordinan: tis: Eandem Sntiam Affirdubitt pbabilem Sotbus in 4o. dist. 1. q. 4 ar. 2 paragrapho hæc fateor opinio; Tametsi ut pbabiliorem, et dictis Sanctorum magis conforam existimat oppositam, quæ asserit cha: racterem esse aliquid reale, realr ab anima distinctum, eiqe p sacramen: talem actionem impressum. Scotus verò in 4o. dist 6. q. 10 in fine Para: grapho Si dicitr, docet quidem characterem ee relationem sed realem extrinsecus advenientem impressam animæ in ipsa susceptione sacra: menti.

Sed neutra Sntia mihi placet. Non prior Durandi: Eo quod illa haud multum cohæret cum Sntia catholica, et parum distat ab er: rore Hæreticorum: Etenim si character e sola relatio rationis, aut extrin: seca denominaco proveniens ex institutione Xri nec pprie diceretur imprimi; cum proprie imprimi sit formæ inhærentis. Vnde nonnisi impprie diceretur ussio imprimi obiecto quod extrinsece denominat. Nec vere dici posset signum spirituale in anima impressum uti Concilia de finiunt, sed signum dumtaxat exterum in corpore receptum, siquidem in eo & non in anima sacramenta imprimuntur. Neqe dici posset ex sacramento in corpore recepto spiritualem denominationem in animam de: rivari; Tum quia non pt denominatio esse spiritualis, si fora denomi: nans e corporea, cuiusmodi e externum sacramentum. Tum quia aut lo: quendo subto partiali huius denominationis, et hoc non e anima uti Concilia statuunt, sed corpus in quo externum sacramentum recipitur Quoniam subm partiale e illud in quo immediate recipr forma de: nominans. Aut loquitr de subto totali, et hoc non e anima solo Igr in nullo sensu anima in Sntia Durandi e subm characteris: Parum etiam distat ab errore Hereticorum, siquidem illi non negant ho: minem ex suscepto sacramento Baptismi manere p externam denomi: tationem ordinatum ut non possit idem sacramentum repetere, qd e præci: puum fundamentum quo affirmamus hoc et reliqua duo sacramenta imprimere Characterem.

Neqe etiam placet Stia Scoti. Nam ad ille pbat charac: terem ee

69

charactere^m esse relationem secundum esse vel secundum dici: Si secundum dici, cum illa stare possit cum qualibet re absoluta non recte dicitur esse tantum extrinsecus respectus adveniens. Si secundum esse cum ad relationem teste philosopho 5. Phys. tex. 10, non sit motus non potest esse term^s mutationis; Etenim sive illa sola ratione ut ego probabilius existimo, sive ex natura rei distinguatur à fundamento non potest esse term^s mutationis nisi ut coniuncta cum re aliqua absoluta: Cum n relatio non sit id quod refertur, sed quo aliud refertur, non potest seorsum fieri, sed coniuncta cum alia re quae debet referri; sicut actio est qua aliud fit, & unio qua aliud unitur, repugnat fieri per se primo. Nec refert quod Character sit signum, nam illud fundari debet in re aliqua absoluta, ut constat de omni signo, sive naturali, sive ad placitum. Probabilius ergo alij Theologi cum S. Thoma hic ar. 2. affirmant Characterem esse rem absolutam realiter ab anima distinctam. Quod satis constat tum ex refutatione aliarum opinionum, tum quia Character, cum sit terminus actionis sacramentalis independens ab omni alia re; si deperdi potest solus absque gratia alioue dono supernali; non videtur quod aliud illud esse possit, quam qualitas realis ab anima distincta.

Maior Controversia inter Doctores est. In qua Qualitatis specie illa sit. Nam aliqui illam collocant sub 4^a specie Formae vel Figurae ut Marsilius. Eo quod non minus in 4^a specie qualitatis reperitur figura spiritualis quam Corporalis. Alij sub 3^a specie passibilis qualitatis ut Altisiodorensis. Cum sit lux quaedam spiritualis qua illustratur mens, ut quae agenda sunt melius videat. Alij sub 2^a. naturalis potentiae agendi vel patiendi, ut plerique ex Thomisticis cum Caiet. in ar. 2^m. Quia sicut Character Baptismalis constituit hominem per se primo potentem ut reliqua sacramenta suscipiat; ita Character Ordinis et Confirmationis per se primo constituit ministrum Ecclesiis ad exercendas sacras actiones, et fidem profitendam coram Tyranno. Alij sub prima Habitus vel dispositionis ut Bonaventura in 4°. dist. 6 ar. 1. q. 1. Quem sequuntur Vazquez et Suarius in hunc articulum. Alij putant sub nulla specie qualitatis. Ex quatuor enumeratis reponendum, Eo quod in praedicamento Qualitatis solum ab Arist. collocantur species qualitatis agitatae vel inuatae non autem infusae, qualis est character, ac proinde reduci debet illum constituendo 5^m esse in quinta specie distincta, quod probant ex ipsomet Aristotele q in praedicamentis. Cap. de Quali. post enumeratas quatuor

species.

Species qualitatis adjicit. Fortasse quidem alius quispiam modus apparuerit qualitatis, sed fere qui mixte dicuntur si sunt ita ex sententia quorundam refert citato loco Bonau. Alij putant Characterem ad nullam speciem qualitatis per se sed tantum reductive ad 2am esse revocandum ut S. Thomas ar. 2º. Alij demum existiment Characterem sub omnibus speciebus qualitatis esse collocandum, eo quod res in scientiis non multiplicantur nisi quod sit nominibus significatur: quia ergo res quae character dicitur potest variis nominibus significari, ideo potest sub diversis speciebus constitui. Ita philosophantur Gabriel in 4º dist. 6. q. 2. ar. 3. dub. 3.

Hae sunt Theologorum placita, et certe constituto inter eos quod Character sit qualitas, quod me iudice nemo sanae mentis Theologus negare potest nescio an plures operandi modi in eadem sententia ab humano ingenio excogitari potuerint, adeo est humanum ingenium, ubi veritas nimio divina luce clarior non excluserit, vel ad excogitandum avidum, vel ad contradicendum proclive, vel ad sua commenda cupidum; cum nec officio tenemur ut nisi aliquid ex nostro ad lucubrationes scientiarum patrum conferimus, vix aliquid egregii nos praestitisse arbitramur.

Ut autem inter tot opinantium sententias nostram quoque proferamus.

Dicendum est Cum Divo Bonaventura Characterem physice quidem consideratum directe constitui sub specie habitus, seu dispositionis. Consideratum vero moraliter reductive collocari sub specie potentiae. Prima pars probatur. Tum ex confutatione aliarum. Et primo quod non sit in 4a specie Figura patet. 4a Figura cum sit terminus quantitatis non nisi Metaphorice dicitur de rebus spiritualibus: Res autem non collocantur in praedicamentis sitium rationes Metaphoricas, sed proprias, alioquin in praedicamento substantiae spiritualis simplicis collocaretur homo, qui saepe ob morum suavitatem appellari solet Angelus. 2º Quod non sit in 3a specie passibilis qualitatis. Quia in ea solum reponuntur qualitates quae per aliquam actionem apta sunt sensus immutare, ut constat ex Arist. c. de Qualitate. 3º Quod physice consideratus character non sit in 2a specie Qualitatis naturalis potentiae agendi vel patiendi. Probatur. Tum quia in hac specie Arist. solum collocat potentias naturales et congenitas, non autem ab extrinseco infusas et impositas; cum has potentias collocet in Prima specie Habitus et dispositionis. Tum quia character non est physicum principium agendi, vel patiendi ergo non potest directe constitui in 2a specie Qualitatis: Quia in hac solum collocantur physica principia operationum. Assumptum probatur. Tum de Charactere Baptismali, Nam hic nullam est operationem, quam hic non posset homo

non Bapti=

non Baptizatus. Et sane omnes conueniunt Characterem Baptismalem non esse principium actiuum alicuius operis, sed solum passiuum ad reliqua sacramenta recipienda. Sed neque ulterius illud esse passiuum principium naturale ad reliqua sacramenta recipienda: Siquidem potentia passiua naturalis est illa quae naturaliter exigit actum a quo naturaliter perficitur. Character vero Baptismalis non exigit reliqua sacramenta necessario, a quibus tanquam a proprio actu perficiatur. Nam vel loquimur de sacramentis externis, et illa cum recipiantur in corpore non possunt esse proprii actus Characteris Baptismalis qui recipitur in anima: Quia ut actus naturaliter perficiat potentiam recipi debet in ipsa potentia: Quia cum actus potentiam non perficiat nisi in genere causae formalis per immediatam communicationem sui non poterit illam perficere nisi immediate recipiatur in illa. Vel loquimur de effectibus sacramentorum, et sic vel gratia virtutesque supernaturales, et quidem falsum est ad eas comparari Characterem Baptismalem tanquam potentiam passiuam naturalem alioquin illae secundum ipsarum naturam inessent Angelis et hominibus qui ante Christi aduentum sine huiusmodi Charactere praecesserunt; Siquidem actus contra suam naturam manet, et quasi violenter detinetur extra suam potentiam receptiuam naturalem manerent etiam huiusmodi virtutes violenter in libero in quo nullus est Character. Ratio est quia sicut immediatum subiectum gratiae est ipsamet substantia animae quae debet sanctificari; ita immediatum subiectum virtutum supernaturalium sunt potentiae ipsius animae quae debent per huiusmodi habitus operari; Frustra igitur ad illas ponitur potentia receptiua naturalis: alioqui ad ipsammet potentiam receptiuam fingi deberet alia potentia passiua naturalis, et ad hanc alia in infinitum, ergo si ad recipiendam ipsam potentiam passiuam supernaturalem satis est nuda substantia animae, eadem satis erit ad recipiendam gratiam virtutesque supernaturales.

Solum fingi posset Characterem Baptismalem esse potentiam passiuam ad alios Characteres Ordinis et Confirmationis: Sed neque hoc probabiliter affirmari potest. Tum quia nullum est inditium hoc asserendi: Nam etiamsi nullus imprimi posset Character in homine nisi praesupposito Charactere Baptismi; id tamen non est quia Character Baptismalis est potentia passiua ad alios Characteres recipiendos, sed quia ita statutum est a Christo ut nullius Characteris sit capax subiectum quod non est Baptismali Charactere obsignatum. Tum quia ab Aduersariis Character non solum ponitur sub specie potentiae ut est passiua potentia ad reliquos Characteres; sed etiam ut est potentia passiua ad reliqua sacramenta. Cum

ergo ad

Cum ergo ad reliqua sacramenta non sit ptna passiva nalis, etiamsi ad Characteres Ordinis et Confirmationis sit passiva ptna nalis, non recte ponitur nalis ptna ad omnia.

Item Probr. et Charactere Confirmationis, q ab Adversariis ponit ut activa ptna ad fidem Xti pfitendd coram Tyranno. Etenim nullum est actum confirmatus, quem sic non posset non confirmatus. Nã actus quos exercet Confirmatus pfitendo fidem coram Tyranno sit fidei supnalis, Fortitudinis spei et Charitatis, quos omnes exercere posset non confirmatus p habitus infusos. Ergo nullus ẽ actus cuius confirmationis Character sit activum principium: Nam uniuscuiusque actus quos exercet confirmatus pfitendo Fidẽ coram Tyranno activum principium ẽ ipse supnalis habitus infusus.

Tandem Probr. d Charactere Ordinis. Quoniam necesse sit aliqua operaõn quam phisice exercere non posset quis alius non ordinatus: Nam actus quos phisice exercent ordinati sunt actus ordinum, ut Legendo Epistolam vel Evangelium, proferendo verba consecratoria et absolutoria, intendendo facere, quod facit Ecclesia. At huiusmodi actus phisice quis non ordinatus posset exercere. Nam quivis nõ ordinatus et legere posset Evangelium et verba consecratoria vel absolutoria conferre et sic intentionẽ faciendi quod facit Ecclesia, et si nisi p illa efficeret non deffct activus principii phisici, sed moralis potestatis id esset. Nam quo ad entitatẽ phisicam eadem essent in habente Characterẽ, atque non habente Characterẽ. Neque ulo pductio alicuius sacramentalis opperis tribui pt Characteri Ordinis: Quoniam, vel hec opio ẽ ipsa extra applicaõ Sacramenti; et hec ut dixi, fieri pt a quolibet non hbnte Characterẽ. Vel ẽ ipsa interior et spiritualis pductio gratiae, aut mutaõ transubstantiatio; et hec iuxta nram opinionem phisice fit tantum à Deo, moralr à Ministro externum sacramentum applicante; iuxta aliorum opinionẽ phisice fit etiam à Ministro non p Characterẽ tanquam p phisicum principium, sed p ipsum externum Symbolum debita cum intentione applicatum. Quare nulla restat operatio cuius phisicum principium sit Character.

Solum dubitari posset de Charactere Episcopali. Si vero

ẽ illum

e illum esse distinctū à Sacerdotali. Etenim nihil sunt Caracterē ē
phisicum principiū pducendi similem Caracterē in alijs media ordi:
natione. Sed neq hoc pbabilr dici pt. Tum qā sic modo operandi p actio:
nem transeuntem extra pprium suppositum videtr ab singulari qualita:
tibꝰ q solum conferuntur adiuuandas ptias vitales, in ordne ad actiōs
uitales & obiā sibi pportionata alienus. Tum quia ex commis:
sione Pontificis posset simplex Sacerdos conferre ordines minores;
ergo sicut tunc phisicū principium non esset Caracter sacerdotalis
alio q cum eadem commissione pducere posset Diaconus uel subdiaco:
nus; Ita ut enunc phisicū instrumentum principiu illiq ē Caracter Epi:
scopalis, siue distinctus, siue indistinctus sit à Sacerdotali; scilicet
solus Deus, uel ad summū cū Dls extni sacramental.

Quarto Quod Caracter debeat ēē sub aliqua specie qualitis
ex 4. ab Aristotele assignatis. Probr à paritate habitum supnā:
lium, q qmuis formā supnales sint: recte tn à Theologis collocantur
sub prima specie qualitatis. Nec sub dubitatio illa aliud pbat quam
posse ad summum reperiri aliquē modū Qualitatis à ceteris diuersū
non dū ē ab Adversarijs pbatū, nec facile pbari poterit.

Quinto. Quod Caracter dbat sub aliqua specie qualitatis ēē & di:
recte constitui. Inde constat. Quoniam cum Caracter sit ppriam na:
turā à ceteris distinctam, dbt sui illā sub aliquo pdicato, ubi res ce:
terā create directe collocari: Cum aūt non possit sub alia specie quali:
tatis quam sub prima commodius collocari; sub illa dbt ēēe et dire:
cte, & non tm reductiue & p accn reponi.

Sexto. Etiamsi uerum sit posse vna eandēq rem sub diuersis
nomibꝰ siue conceptibꝰ expssam ad diuersa pdicata ptinere. tn qd
Caracter ad nullum aliud pdicamentum quam ad pdicamentum quali:
tatis, neq ad aliam speciem eiusdem pdicamenti, quam ad primam p sect
directe ptineat iam hactenus pbatum ē. Atq hoc mō ut opinor suffi:
cienter pbata ē prior pars nrē Solnā. Quam ulterius sic explico. Etenim
Caracter ē quaedam forma supnalis afficiens et disponens animā non in
ordine ad aliquam opationem phisicē eliciendā ut monstrauimus, sed in or:
dine ad eē ornans & obsignans eam, ut quicumq sit ea insignitus ex
pacto et pmissione Dei statim censeatur habilis ad sacras actiones obe:
undas. Sic n. hō tantum p habitus supnalis habitus Fidei, Spei et Charita
tis religa

Charitatis reliquarumque virtutum moralium, recrumentium praeparantes rebus et pregnata quaedam exsomatus, fit habilis ex Dei deputatione ad excellentissimas actiones, ad Dei cultum pertinentes. Non secus ac Eques humano sit aliquo stigmate ex deputatione principis insignitus, statim fit habilis ad praestantissimas Legationes Principis obeundas: Unde sicut homo fieret physice potens ad huiusmodi actiones exercendas per humanos titulos, sed per habitus prudentiae reliquarumque virtutum: solum vero per humanos titulos homo fieret potens moraliter; quia v. g. sine illis non esset ex voluntate Principis ad huiusmodi legationes deputatus: Ita minister Christi non fit potens physice per huiusmodi Characteres ad sacras actiones exercendas, sed per habitus virtutum; solum vero per Characterem fit potens moraliter, quia sine illis non esset homo ex decreto Dei ad tales actiones deputatus. Ex his facile colligi posterior pars nostrae sententiae. Nempe eundem Characterem consideratum solum moralem potestatem quam tribuit nobis in ordine ad sacras actiones valide exercendas reduci ad secundam speciem qualitatis nativae potentiae. Quoniam sub hac consideratione induit novum conceptum vere diversum ab eo quem ut physica qualitas includit; sub quo conceptu non ut constat ad aliam speciem, quam ad secundam commodius reduci: Non enim reduci potest ad speciem habitus. Nam ut recte S. Thomas habitu non possumus bene vel male, sicut possumus bene et male uti potestate Characteristica. Neque novum est unam eandemque rem sub diversis conceptibus expressam pertinere ad diversa praedicamenta. Neque obstat quod eadem qualitas consideretur physice et moraliter. Nam etiam res considerata solum rationes morales, reducitur saltem reponi debet sub aliquo praedicamento. Cum etiam solum rationes morales comprehendantur intra latitudinem Entis. Quocirca recte S. Thomas dixit Characterem non esse proprie in genere vel specie, sed tamen reduci ad secundam speciem qualitatis. Ita nimirum ille non tam consideravit physicam naturam Characteris, quam moralem ipsius potestatem, quod praecipue spectatur in Charactere. Secundum hanc enim moralem potestatem non proprie sed reductive tantum Character pertinet ad secundam speciem qualitatis, propterea quod in hac specie collocantur solum congenita ac physica principia operationum; cum tamen Character nec sit congenita nec physicum principium operandi.

Sed si ex hac explicatione sequitur Characterem esse tamen signum, quo homines ex voluntate Dei deputantur ad sacras actiones obeundas, ex quo ulterius sequi illum esse superfluum. Nam vel huiusmodi signum ponitur propter homines ut sciant discernere qui nam sint ad sacras actiones deputati, qui nam vero non; vel propter Deum. Non propter homines quia nequeunt huiusmodi spiritualem Characterem cernere. Non propter Deum quia superadditis signis non indiget ad

indiget ad discernendum unu' ab alio. Verùm n'ulrò concessa priori, illa
neganda e' posterior: et ad ejq probationem dicend^m Characterem e͂e signum nó
qdem ppt Deum, sed ppt homines, non tm' viatores, sed etiam comprehensores
tt'inunt n' ad providentiam Dei ut noscat intus, sed etiam in futura vita
discernerentur homines deputati ad sacrum cultu' Dei aliquo signo in-
delebili et pmanente, tum ppt maiorem occasio'ne honorandi Deum videl-
vandiqs tales homines si Beati fuerint; Tum ad huiusmodi confusio
nem eorq, q cum tali Charactere damnati sunt. Unde et ppt Viatores oppor-
tuit e͂e sensibilem: Est aut Character sensibilis ratio'ne exterio'is sacra-
menti, & ppt Comprehensores opportuit e͂e spiritualem. Adde Chara-
cterem imprimi in anima ad hoc, ut homo co'ra alius saltem morali
et coram Deo sacras actiones exerceat.

SEQVITVR Quarta Difficultas de Subiecto Characteris
Et quidem de fide e' illum e͂e indelebilem in anima, ut Florent. & Trident.
definierunt. Controversia tn' e' In quo subiecto pxime inhæreat in a-
nima nc an in ptiis. S. Thomas ar. 4. docet illum e͂e in intellu, eo
quod Character cum sit quædam spiritualis potestas p se ordinata ad ea
q' sunt divini cultus, in ea ptia debet pxime residere, cuius e' exequi qua'
ad Divinum cultum ptinent. Hæc aut e' ptia intellectiva, ad quam spectat
fidem ptestari, exteriora signa in quibq Divus cultus egregie consistit
Scotus in 4. dist. 6. q. 11. nu. 13. Dico ergo opinatur Characterem pxime
inhærere Voluntati, eo quod Character e' dispositio ad gratiam, quæ in Sntia Scoti
e' in Voluntate, cum sit idem habitus cum charactere. Congruum aut e' dispo-
sitionem in ea esse ptia in qua recipienda e' forma ad quam dispositio ten-
dit. Confirmat hanc doctrinam Scotus ex eo quod Character cum sit si-
gnum et fundamentum obligationis animæ ad Deum, in ea ptia poni debt
cuius e' primo obligari, talis aut e' voluntas, quia p eius actum quis se ho-
se obligat. Cæteræ n' q' ex pte intellectus pcedunt se hnt ut quædam præambula ad a-
ctum obligationis. Addit Decamus quod si ptiæ distinguerentur ab aia
à qua tn' inciat Sntia non distinguente, characterem collocandum fore in
voluntate q' e' ptia nobilior. & ministerium merendi.

Bonaventura in 4. dist. 6. ar. 1. q. 3. existimat characterem esse
in utraqs ptia intellectus et Voluntatis. Probat ex eo quod quia Character con-
format animam nram, e. similitudinem cu' Deo Ergo ibi debt poni ubi e' similitudo
animæ ad Deum: Similitudo aut animæ ad Deum non e' in una sed in utraqs po-
tentia; Ergo in utraqs ptia debt poni Character. Nec repugnat inquit unum e͂e
in pluribq subiectis, nam et sanitas in pluribq membris, & numerus terna-
rius in pluribq e' numeris.

Tandem Gabriel in 4o. dist. 6. q. 2. ar. 3. dubio 2. & Marsil. in 4. q. 4. ar. 1. ad

2m Dubium

ad 2m Dubium. Quos sequuntur Vasquez & Suarius in hunc art. Arbitrantur Characterem
proxime inhaerere substantiae animae. quae sententia ut probabilior secunda nobis est. Equidem
si semel concesserimus Characterem non esse habitum operativum sed solum dispositi:
uum, quod bene se habet in anima in ordine ad esse, haud difficille erit credere illum tanquam
in proximo subiecto inhaerere in anima: eadem ratione qua Thomistae probant gra:
tiam esse in potentijs minime sed in substantia ipsa animae, ex eo quod illa non est principium pri:
um alicuius operis, sed solum disponit animam secundum se ut in se ipsa
bene se habeat. Confirmatur 2a cum Character sit signum quo anima obsignatur Deo,
uel tanquam Ouis ad eius gregem, ut per Characterem Baptismalem, uel tanquam
Miles ad eius Militiam ut per Characterem Confirmationis obsignatur, Vel tanquam
Minister ad eius bona fidelibus dispensanda, ut per Characterem Ordinis, ita ea pre
tbuit obsignari quae principaliter et eminentior est in hoc. sed quod ab ipsa emanant
& pullulant tanquam a radice, uel tanquam a fonte riuuli reliquae potentiae ipsius
animae, cum eadem prae ceteris sit ipsa potentior, quae constituit primum principium,
ex quo specificantur et recipiunt suum esse tales potentiae; Cum non recipiant suum
esse ab ipsa substantia animae, et ab ipsa dependant in fieri, et quodammodo in conser:
uari etiam nullo modo affirmari poterit Characterem esse in his potentijs; haec
autem ut patet non est potentia sed essentia animae.

Ad Argta Aliarum Opinionum. Ad 1m S. Tho. dicitur Characterem non esse po:
testatem physicam sed moralem ad ea quae sunt Diuini cultus legitime exercenda, et
ideo non est necesse ut illa sit in aliqua potentia quae est executiua eorum quae spectant
ad Diuinum cultum. Ad 2m. Scoti: Nego Characterem esse dispositionem ad gra:
tiam, et esto sit, nego gratiam esse in Voluntate: praeterquam quod non opportet dispositi:
onem Moralem, qualis est Character, esse in eadem potentia, in qua recipienda est forma, ut
constat de fide, quae est dispositio ad Charitatem, et tamen non est in voluntate in qua re:
cipitur Charitas. Ad 3m. Eiusdem. Etiamsi Character sit signum obligationis ani:
mae ad seruandam legem Dei, non est tamen necesse ut illum ponamus in ea potentia
quae est principium obseruandi legem. Ad 4m. Occami imprimis nego Voluntatem esse
potentiam perfectiorem intellectu, et esto sit quae ratio nos cogit ut dicamus Characterem esse
in potentia perfectiori, aut in ea quae est principium merendi. Ad Quintum Bonauenturae
etiamsi Character conformet nos ad similitudinem Dei gratiae non est necesse dicere illum esse in aliqua
potentia praesertim cum naturale repugnet unum accidens in duobus subiectis. Nam similitudo
quae est in pluribus Membris non est unum simplex accidens sed compositum ex pluribus.

Ultimo superest inquirere Quonam modo sit indelebilis Character. Nam
quod sit indelebilis nemo Catholicorum dubitat. cum id expresse affirment Florent. et
Tridentinum. Porro tripliciter potest dici Character indelebilis. 1o negatione cuiusque
potentiae, et hic sensus falsus est: Nam saltem quoad potentiam Dei ille est delebi:
lis. 2o Potentiae naturalis negatione, quo modo dicitur incorruptibile Coelum
Quia nulla est potentia naturalis quae illud corrumpere possit. et hic sensus
probabilis

probabilis est, non tamen ab Ecclesia primario intentum. Quod autem sit probabilis et consentaneus principiis Fidei probatur. Nam cum Deus characterem in anima semel impressum conservet perpetuo, signum est illum natura sua esse indelebilem, nullamque esse qualitatem a qua naturaliter postuletur tolli: alioquin si ille haberet aliquam qualitatem physice aut demeritorie corrumpentem Deus illum videretur conservare in subiecto obstante contrario, quod de ratione manifeste posset nullam qualitatem ex iis quae de facto producuntur in anima, contrariam esse characteri. Verum mihi probabile est, etiam de possibili nullam producibilem esse qualitatem Characteri contrariam. Nam vel illa esset contraria demeritorie, et hoc si qualitalis non esset quidem culpa, quae tamen de facto illi non contrariatur: Vel physice et hoc non apparet quaenam esse possit: Siquidem omnis qualitas cuius capax est anima aut illam disponit immediate ad aliquam operationem, aut in ordine ad esse ut in se ipsa bene se habet. Nullum autem ex his videtur posse contrariari Characteri, qui animam perficit in ordine ad esse simpliciter. Unde quia quantitas perficit substantiam materialem in ordine ad esse simpliciter, nullum accidens ei contrariatur.

Ex his sequitur Characterem non solum insitum animae indelebilem in hac vita, sed etiam in futura: quia neque in futura habet contrarium a quo postulet proxime deleri, et alioquin Deus rem semel conditam numquam corrumpit, nisi exigentibus causis secundis. Quod inde etiam constat: Quia si Christianus aut Sacerdos iam vita functus, iterum ad vitam resuscitetur non posset denuo baptizari vel ordinari: quod signum est Characterem manere in anima etiam separata, quod apte docet S. Thom. ar. 1. ad 3. et quamvis in alia vita non sit mansurus neque tamen in anima cum [illegible] contineatur sub ratione moralis potestatis eo quod illa solum concessa sit pro praesenti statu mortalis vitae, et in qua tantum eius usus exerceri potest, tamen permansurus est in ratione Characteris et in signum acceptae potestatis, beatis quidem ad gloriam, damnatis vero ad ignominiam.

At inquies. Damnatus ex se privari postulat omni dono supernaturali, sicut de facto privatur omnibus virtutibus infusis. Respondeo tametsi damnatus ex se postulet privari omni dono et perfectione supernaturali: non tamen id semper postulat ratione alicuius formae sibi oppositae et incompossibilis cum tali dono; sicut postulat privari habitibus Spei, ratione oppositi actus desperationis, quem perpetuo damnatus exercebit. Sed solum ratione generali peccati quo se reddidit indignum omni dono et perfectione gratuita; hac ergo tantum ratione damnatus dicitur postulare, et ex se dignus esse quod privetur omni dono et perfectione supernaturali. Sicut etiam peccator in hac vita dum peccat non solum meretur privari gratia et amicitia Dei, sed etiam donis omnibus et virtutibus infusis, cum tamen non privetur habitu Fidei et Spei eo quod non omne peccatum illis opponitur. Privatur autem damnatus virtutibus infusis tum per oppositos actus quibus illae corrumpuntur. Tum quia cum illae sint ad operandum collatae, cessante in eo statu has operationes studiosas, consequenter etiam cessabunt habitus solum operum. Sicut quia in patria cessabit actus Fidei, per consequens

etiam

etiam cessabit habitus fidei: cum frustratorius sit ille habitus, cuius actus sit impossibilis: Cum igitur Character non sit habitus operativus, sed tantum dispositivus, non est unde cessare debeat in damnatis.

Tertius sensus est Characterem esse indelebilem per extrinsecam duntaxat voluntatem Dei, qua statuit illum nunquam delere, sive peccet homo, sive fidem amittat, sive quid aliud faciat: Et in hoc sensu ab Ecclesia definitur Characterem esse indelebile signum: quod vero ille sit ex natura sua indelebilis, et post hanc vitam permanserit, solum pertinet ad sententiam Theologicam probabili discursu deductam ex principiis fidei.

DISPUTATIO UNDECIMA.

An singuli Characteres sint diversae speciei inter se et quas Conditiones requirant ut imprimentur in subiecto

Fatentur omnes ut certum supponunt Characteres, Baptismi, Confirmationis et Ordinis inter se specie distingui, eo quod ad diversa destinent officia. Aliqua difficultas est de Characteribus quos imprimunt Ordines. An singuli distinguantur inter se, vel potius unus sit simplex Qualitas, quae inchoata per primum perficiatur per supremum ordinem Presbyteratus. Nam tametsi quod singuli Ordines infra Presbyteratum suum imprimant Characterem non sit ita certum, quemadmodum certum est illum imprimi a supremo ordine Presbyteratus. Eo quod et Durand. in 4. dist. 24. q. 2. et Caiet. tom. primo opusc. 6. tract. 2. oppositum doceant, minus quod certum sit illum imprimi a quatuor minoribus Ordinibus, cum non modo Dur. et Caiet, sed etiam Scotus contrarium doceat in 4. dist. 24. q. 1. ar. 4. Conclusione 1. Probabilior tamen est inter Scholasticos communior Sententia est quam sequuntur S. Thomas in 4° dist. 24 q. 1. ar. 2. ad 2.^am^ quaestiunculam Bonaventura. Paludanus et Alij tum Antiquiores tum recentiores Theologi singulos ordines infra Presbyteratum imprimere Characterem. Cuius sententiae Fundamentum est. Quia omnes sunt irreiterabiles non secus ac Presbyteratus: Sunt autem irreiterabiles ratione Characteris indelebilis, quem imprimunt, alioquin si Characterem non imprimerent non essent sacramenta, quod etiam ultro concedit Duran. asseritque eatenus esse sacramentalia quaedam non a Christo sed ab Ecclesia instituta tanquam dispositiones ad sacrum Presbyteratus, qui solum fuit a Christo institutus. Sed falsum est eum doctrina Florentini minime cohaerens, siquidem Concilium et sacramentum Ordinis appellat sextum sacramentum, et non tantum presbyteratus, sed reliquorum etiam ordinum materias formasque assignat. Neque obstat argumentum quod alioqui non unum sed septem essent sacramenta Ordinis! Nam sacrum Ordinis non est unum unitate simplicitatis aut compositionis, sed unitate attributionis, quia omnia referuntur ad unum

supremum

supremum ordinem Sacerdotii. Hac igitur Sententia posita non inutiliter inquirit
an singuli Characteres ordinum specie differant inter se. Quare dicendum mihi cum Scoto
in 4. dist. 24. ad argumentum et Bonaventura ibidem ar. 3. q. 2. eos specie differre
tum quia singula ordinantur ad distincta munia: Tum quia si omnes essent una simplex
qualitas, vel Character Sacerdotalis non contineret Characteres inferiorum ordinum. Vel si
illos contineret non deberent suppleri inferiores ordines in eo qui suscepto supremo omisisset
inferiores. sequela probatur, Quo ad partem priorem: Nam si omnes Characteres essent una simplex
qualitas, et non plures distinctae non posset supremus ordo Presbyteratus contine-
re inferiores, nisi continendo eos gradus qualitatis, quos singuli inferiores ordines im-
primerent: sicut enim unus gradus caloris ut 8. dicitur continere reliquos gra-
dus infra octavum; quia continet illos formaliter, nisi fingamus gradus heterogeneos
in qualitate, quod in physica existimamus esse falsum. Posterior pars sequelae constat. Quia
si ea ratione dicatur Supremus ordo continere inferiores, quia formaliter continet
in se eos gradus qualitatis quos imprimerent inferiores; Ergo non debet is qui in eo
suscepto supremo omisit suscipere inferiores, iterum illos suscipere, cum illi formaliter contineantur in supremo;
Sicut non debent suppleri inferiores gradus caloris in calore ut 8o. cum in illo
contineantur formaliter omnes. Dicitur igitur in nostra Sententia superiorem Cha-
racterem continere inferiorem non formaliter, sed virtute, quia nimirum semper su-
perior praesupponit inferiorem, atque illo perfectior, quippe qui eadem perfectiora munia insti-
tutus: praesupponit autem superior inferiorem non ut actus potentiam praesupponit
sed ut perfectior dispositio imperfectiorem dispositionem.

Ambigua satis Controversia est inter Doctores. An episcopatus novum imprimat Cha-
racterem a Sacerdotali distinctum. Affirmavit Guglielmus, Antisiodorensis 4.
parte Summae Theologicae c. 2. Gofredus quoque Summa c. 1. Dur. in 4. dist. 24. q. 6.
num. 8. Sentiit vero quamquam problematis partem probabiliorem esse affirmat. Ex Recen-
tioribus illam sequuntur Petrus Soto Lectione 4. de Sacramento Ordinis; Bellar-
minus lib. 1. de Sacramentis c. 5. et communiter Canonistae Quorum illud est potissimum
um argumentum. Quia in Episcopatu traditur specialis potestas Sacramenti Confir-
mationis, et Ordinis Conferendi, quae potestas non traditur in presbyteratu: Ubi autem
est specialis potestas, ibi novus ordo atque distinctus Character. Etenim non ob
aliam rationem in aliis ordinibus distinguimus nos Characteres, nisi quia in il-
lis traduntur distinctae potestates. Praeterea si in collatione Presbyteratus
confertur gratia ad hoc ut Sacerdos digne ministret sacramenta, Cur ea etiam
gratia non conferetur in collatione Episcopatus ut Episcopus digne conferat et
ministret Sacramenta quorum ipse ordinarius minister constituitur. Scilicet Con-
firmationis et Ordinis. Sicut [illegible].

Negativam partem docent S. Thomas Angelicus Doctor in 4. Sententiarum
dist. 24. ar. 2. q. 3. Sotus ibidem q. 2. ar. 3. Caterique fere Thomistae u-
no subdubitante Caietano loco supracitato. Bonaventura in 4. et communis

inter Theologos.

int theologos a qua nobis minime discedendum est. Et videtur apta Sententia P. August. in Quaest. Veteris et novi testamenti c. 101. Ubi quidem inquit, Episcopus nisi primus Presbyter, hoc est summus Sacerdos; Ubi et ex prima ad Thymotheum 3º probat quod minime ab Apostolis Episcopos et Prelatos fuisse nominatos. Siquidem eo cap. Apostolus postquam Thymotheum instruxit et virtutibus quas habere debet Episcopus, eundem pergit instruere et virtutibus quas habere debent Diaconi, quia ergo si Presbyter non differret ab Episcopo, aliquin eum instruxisset et virtutibus quas habere debet presbyter. Idem docuit Ambrosius in Epist. ad Ephesios c. 4. Ubi postquam Apostolus Paulus Thymotheum consecratum Presbyterum vocat Episcopum, probat ibi primos Presbyteros fuisse vocatos Episcopos: Ubi tandem excludit non ordine, sed merito Episcopum censeri: Cum Episcopus dicat diversum Characterem, ab eo quem dat Presbyter: at sanctus cum re aeva sit idem Character utriusque, ideo procul dubio Episcopus non habet impressionem novi Characteris, distinctivi ab illo Presbyteri.

Probatur Ratione quod hac Sententia sunt hi. 1ª Ratio si Episcopus imprimeret Characterem esset distinctus Ordo a Sacerdotali; ac proinde non septem sed octo numerandi essent ordines, 2ª tam consensum Ecclesiae, quae non nisi septem agnoscit ac edicat.

2ª. Res ordines referuntur ad Eucharistiam et penes diversos actus ad illam distinguuntur: Cum igitur Episcopus non sit nec sacerdotali inferior, cum non subserviat Sacerdoti, nec sacerdotali superior, cum nullus dari possit Ordo sacerdotali superior, non erit simpliciter Ordo. Quod autem Episcopatus non sit Presbyteratu superior Probatur. Nam Summa potestas quae per ordines traditur, est conficere Corpus Christi, in qua potestate Sacerdos et Episcopus sunt aequales: Nam licet Episcopus superaddat potestatem quam diximus, non tamen penes illam sumitur distinctio ordinis; aliquin Ordini Sacerdotali non solum superaddendus esset Ordo Episcopalis, sed etiam Archiepiscopalis, Primatus, Patriarchalis, Papalis, quod nec ipsi adversarii concedunt. Licet autem Episcopatus superaddat Specialem potestatem conferendi Sacramentum Chrysmatis, et Sacros Ordines, quos simplici Sacerdoti conferre non licet, non arguit novum Characterem a Sacerdotali distinctum; sed moralem dumtaxat extensionem prioris Characteris ad eos actus exercendos. Etenim cum Character non sit phisica sed moralis potestas ad actus Ordinis exercendos, potuit ex institutione Dnā Character Sacerdotalis ad eam tamen restringi quod per se solum conduceret ad legitimam consecrationem Corporis Christi. Unde quia Chrysma et Ordines conferre, non dicunt per se ad legitimam et plenam potestatem conficiendi Corpus Christi, potuit sacerdotalem Characterem ita limitari ut non nisi accedente Episcopali potestate, quae sola est dignitas et iurisdictionis ad eos actus exercendos extenderet. Sic non salvatur quod pastor Episcopatus non

sit distinctus

non sit distinctus. Et Simplex Sacerdos potest ex commissione Pontificis Ordines conferre. Ad hoc licet Character Sacerdotalis sit idem phisice, non est idem moraliter, eo quod Deus illum limitavit, ut non nisi in Episcopo sit actum secundum conferendi Ordines, et ministrandi Sacramentum Confirmationis: Quo fit atque Character Sacerdotalis et Episcopalis sit idem; non tamen quidquid potest Episcopus, potest Sacerdos.

3tio. Aegreti? Si Episcopatus imprimeret distinctum Characterem, posset aliquem fieri Episcopum antequam fieret Sacerdos, et exercere quidquid exercet Sacerdos; siquidem Ordo Superior non pendet ut suum imprimat Characterem ab inferiori; posset et quis suscipere Presbyteratum absque diaconatu: Etenim posset iste exercere quidquid posset Diaconus per se et Sacerdos, eo quod ordo superior virtute continet inferiorem. Cum igitur Character Episcopalis non sit inferior Sacerdotali erit perfectior superior illo, ac proinde poterit quod quod potest Character Sacerdotalis. At occurrit Bellarminus Characterem Episcopalem non includere seu supponere Characterem Sacerdotalem velut rationale ad. Sed Ita Quia Vel Character Episcopalis includit sacerdotalem phisice et hoc falsum. Nam cum potuit Character Sacerdotalis manere separatus ab Episcopali poterit et Ita Episcopalis manere separatus à Sacerdotali, quia id quod superaddit Episcopalis ex natura rei distinguitur à Sacerdotali. Vel includit illum moraliter. Quia nimirum Character Episcopalis de se non esset sufficiens sine sacerdotali: etiam oppositum huius responsionis probat argumentum à Charactere Sacerdotali respectu Diaconatus: Quod sicut ille ex eo quod superior est virtute continens inferiorem sufficiens est sine illo, ita Character Episcopalis ex eo quod est superior Sacerdotali et virtute continens illum sufficiens erit absque sacerdotali.

Ad Fundamentum in Opposita Sententia. Dicendum Ideo Collatione Episcopatus non argui novum Characterem à sacerdotali distinctum, quando arguitur in reliquis Ordinibus: Quia potestas Episcopalis non est potestas et re ordinata ad conficiendam Eucharistiam, penes quam distinguuntur Ordines, et alioqui Character Sacerdotalis, cum morali dumtaxat extensione sufficiens est ad exercenda ea quae superaddit potestas Episcopalis: Cum et Character Sacerdotalis eminenter contineat omnes Characteres, et aliorum ad exercendos actus Episcopales, non tamen actus sacerdotali perfectior Optimo iure potuit Character Sacerdotalis, cum morali dumtaxat deputatione extendi ad ea quae superaddit potestas Episcopalis; quemadmodum optime arguitur ex actu vegetandi in planta, forma substantialis viventis, et ex actu sentiendi in animali forma substantialis diversa, et ex actu ratiocinandi in homine forma rationalis distincta, Ideo non in eodem

homine ex.

hnc ex actu admirandi, vel ridendi arguitur distincta forma a rationali, licet
eadem forma sufficiens sit ad omnes illos actus. Pari ratione etsi ex po:
testate Subdiaconatus, Diaconatus, et Praesbyteratus distincti arguuntur
Characteres, haud tamen arguitur distinctus Character ex potestate Episco:
pali, eo quod ad actus talis potestatis potest se extendere Character Sacer:
dotalis, qui cum sit perfectissimus omnium virtute continet omnes
Species. Atque hoc modo neque essent necessarii inferiores Characteres, si:
quidem solus Character Sacerdotalis est sufficiens ad exercendos a:
ctus omnes inferiorum ordinum,
Respondeo neg. consequentiam. Tum quia inferiores Characteres requi:
runtur uti dispositiones ad supremum Characterem Sacerdotii; Chara:
cter autem Episcopalis non requiritur ut dispositio ad Sacerdotium
ut per se patet; Tum quia singuli Characteres inferiores, possunt
exercere suos actus ad quos ordinantur independenter a Characte:
re Sacerdotali, et ideo oportuit illos distingui a Charactere Sa:
cerdotali, ne daretur sine propria potestate. At vero Character
Episcopalis non potest exercere suum actum absque Charactere Sacerdo:
tali, qui cum sufficiat ad actus Episcopales, cum non sit inferior illis,
non erit necessarius alius distinctus Character. Eadem ratione negatur quod
erit distincta gratia ab ea quae confertur in Charactere Sacerdotali, a:
lioquin etiam Patriarchatus et Papatus conferret distinctam gratiam,
cum non minus in his quam in Episcopatu conferatur potestas no:
va, ac proinde etiam Patriarchatus et Papatus essent distincta Sa:
cramenta. Quamvis si loquamur de Gratia non habituali sed au:
xiliari illa non tantum Papis Patriarchisque sed omnibus Ecclesiae Pre:
latis confertur, ad melius, facilius que sua munera obeunda.
Verum hoc sicut non arguit distinctum sacramentum, ita nec
distinctum Characterem, alioquin omnes gradus Ecclesiae imprimerent
Characterem, quare si quando Episcopatus appellatur Ordo, non
sumitur Ordo pro Sacramento imprimente Characterem, sed pro gradu
et dignitate.
Nec minus improbabilis est aliorum opinio asserentium
etsi Episcopatus non addit novum Characterem, priorem tamen mo:
dificare ac perficere. Nam cum Character sit qualitas non video
qua ratione possit perfici ac modificari, nisi per additionem novi gra:
dus in eadem parte subiecti. Porro novus gradus eiusdem speciei

omni non potest

riori non est sub^m efficere. nisi in ordine ad illa ad quae erat ex vi præcedentis gradus ordinatum; cum si gradus sint homogenei, singuli sub^m efficiunt in ord^{ne} ad eundem ter^m. Quod si Caracter est indivisibilis non suscipiens intentionem minus probabilis dicitur unum modificari per alium, sed potius constituere utrumque Caracterem distinctum.

Atque hæc de distinctione Caracteris: dico ad dispositionem, quam singuli requirunt in subiecto.

Dico Primo. Caracter Baptismalis nullam per se requirit dispositionem, ut constat in parvulis. In adultis sufficit sola voluntas recipiendi Sacramentum, adeo ut si quis ex voluntate recipiendi Sacramentum haberet voluntatem recipiendi Caracterem adhuc reciperet Caracterem quia hic per se nullam requirit aliam voluntatis et ideo manente substantia et validitate Sacramenti frustrari non potest.

Dico 2°. Caracter Baptismalis necessario supponitur ad quemlibet alium Caracterem. Ita cum S. Doctore hic q. 72. ar. 6. et in 4. dist. 7. q. 2 ar. 1. ad 3um quaestionem omnes Theologi. Ratio est, quia Caracter Baptismalis est primus ingressus ad Christianam Religionem; Inde nihil imprimeret Sacramentum Confirmationis, vel Ordinis in non Baptizato, sed oporteret post Baptismum iterum confirmari et ordinari. Caracter Confirmationis non de necessitate, sed tantum de congruitate requiritur ad Caracterem Ordinis; sicut Caracter ordinis inferioris ad superiorem. Unde qui saltem ordinatus esset Ordini Superiori non deberet iterum ordinari in ordine quem suscepit, sed tantum supplere ordinem prætermissum. Ita S. T. in 4. dist. 24 q. 1. ar. 2 ad 4. et 4. quaestionem et dist. 1 q. 2 ad 3^{am} quaestionem quidem posterius decrevit Innocentius 3. Cap. de Clerico per saltum promoto.

Dico 3^{tio}. Caracter Baptismi potest a quolibet imprimi; est certum ex Concilio Florentino decreto de Baptismo, asserente in casu necessitatis, non solum Sacerdotem, vel Diaconum, sed etiam Laicum et mulierem: imo Paganum et Hæreticum Baptizare posse dummodo formam Ecclesiæ servet ac facere intendat, quod facit Ecclesia: Et quamquam hoc Concilium in casu necessitatis definiat id tamen extendi ad omnem casum et communi sensu et interpretatione Ecclesiæ ex qua colligimus hanc fuisse Christi institutionem. Ex quo etiam colligi discrimen inter Baptisantem et Sacerdotem absque jurisdictione absolventem: Nam hic in solo casu necessitatis valide et licite sacramentum ministrare potest extra quem casum sine abso

lutionem

absolutionem tentet nihil efficiet. Ratio discriminis est quia actus absolvendi, cum sit actus iudicialis, necessario requirit potestatem iurisdictionis, quam non requirit actus Baptizandi, cum sit actus solius Ordinis. Unde cum Ecclesia solum in casu necessitatis concedat facultatem absolvendi, Sacerdoti non potenti extra illum legitimam absolutionem impendere.

Dico 4º. Longe probabilius est Characterem Confirmationis ex commissione Pontificis imprimi posse a simplici Sacerdote, non vero a Diacono, tametsi ordinarius eius Minister sit Episcopus, etiam excommunicatus, degradatus vel haereticus. Ita docet S. Thomas in 4º dist. 7. q. 3. art. 1. ad 3am quaestiunculam, et in hac 3a parte q. 72 art. 3 ad primum, et fere communiter Theologos et Canonistas exceptis Bonaventura, Durando, Adriano, qui nolunt hoc Sacramentum committi posse simplici Sacerdoti. In qua re dubius est Scotus. Sed Prior pars colligitur primo ex Gregorio Papa lib. 3. Epist. 26 in fine. Ubi potestatem ministrandi hoc Sacramentum committit in absentia Episcoporum Presbyteris Sardiniae. Notandum vero citatum locum Gregorii male legi ut Presbyteri etiam in frontibus Baptizatos Chrismate ungere debeant, cum potius legendum sit Baptizatos. aliud quod nobis fuerat. Et quod autem ita legendum sit patet ex Epist. 9 in qua prohibet ne Presbyteri Baptizatos ungant in fronte. In hac autem Epist. 26 concedit, quod ex ista 9 prohibuerat. Idem colligitur ex Ambrosio in Epist. ad Ephesios c. 4. in quo referens Aegyptios Sacerdotes confirmasse in absentia Episcoporum, talem usum non reprehendit. Praeterea duo Concilia Arausicanum primum et 2um Toletanum primum, Florentinum et Tridentinum docent Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, non obscure indicant extraordinarium posse esse alium ab Episcopo.

Posterior Pars Certa est. Quia cum ex institutione Christi Ordinarius Minister huius Sacramenti sit solus Episcopus ut Concilia definiunt, et ex usu et traditione Ecclesiae habeatur hanc potestatem delegatam esse soli Sacerdoti, non debemus illam temere ad alios inferiores ministros extendere. Huius rationem optimam reddit S. Thomas. Quia sicut solus Sacerdos habet directam potestatem in Corpus Christi verum, ita etiam directam potestatem ad Corpus Christi mysticum ad sacramenta illa ministranda, ac proinde solus Sacerdos ex delegatione saltem est capax huius potestatis.

Ex hoc colligitur irritum esse hoc sacramentum si conferatur a Simplici Sacerdote absque commissione Pontificis: Quia cum ex institutione Christi Ordinarius Minister eius sit solus Episcopus, ex eadem

institutione

institutione colligimus non posse eū quemlibet simplicē sacerdotem
Communit' Ordinem deferri, hanc dispensationem fieri non posse ab
Episcopo, sed à Summo Pontifice, Quia ob hoc tantum legimus ali=
quando fuisse dispensatum, et ea q' sunt Divini iuris non debe=
mus sine sufficienti traditione ad alios inferiores Prelatos late=
dere. Postrema Pars communis ē, cuius Ratio precipua ē quia
confirmare non ē actus iurisdictionis, sed ordinis, quia nullo pt impe=
diri, cum immediate pendeat à Chro, Ergo si talis illud ministrat sit
excommunicatus, sive degradatus, sive hæreticus semp verum effi=
ciet sacramentum, sicut sacerdos excommunicatus, degradatus
hæreticus semp verum efficit Sacramentū Eucharistiæ si illud efficē=
re tentabit.

Dico Quinto. Caracteres sacror' Ordinum, à solo et quocumq'
Episcopo imprimi possunt; Caracteres u' Ordinū minor', ex dele=
gatione imprimi possunt etiam à simplici sacerdote. Conclusio ē
S. Thomæ in 4o. dist. 21. q. 1. ar. 1. et 2. Et sane quod solus Episco=
pus possit sacros Ordines valide conferre Colligi' et usu et tradi=
tione Eccl̃æ, quæ nunquā Sacerdotes, Diaconos et Subdiaconos
habuit, nisi ab Episcopo Ordinari. Unde Concilium Lateranum cap.
13. prohibet vicariis Episcopor' Presbyteros vel diaconos ordinare.
Quod aūt Sacri Ordines possint à quocumq' Episcopo etiam excommu=
nicato et ab Ecclesia præciso seu hæretico conferri. Constat quia
ordinare non ē actus iurisdictionis, qui sine legitima potestate vali=
dus esse non pt, sed Ordinis dumtaxat, Quia q'muis impediri possit
ne legitime fiat, tn' impediri non pt quin factus teneat, si cū
debitis circumstantiis fiat. Attente tn' Ordinatū ab Episcopo no=
minatū excommunicato aut publico percussore Clerici vel hære=
tico ipso facto manere suspensū ab executione Ordi=
nis. Præterea non posse Episcopū q' caret Ordine aliquo in=
feriori illū conferre, sicut si caret sacramento Confirmationis, quia
pt non confirmatus confirmare et ordinare. Et tandem quod ex
commissione Pontificis possit simplex Sacerdos minores Ordines
Conferre Certissimū est. Rationem hujus reddidit S. Thomas quia
ipse Pontifex ex plenam suam potestate comittere non Episcopis ea,
q' ad episcopalem dignitatē pertinent, dum mō illa immediatā
relationem non habeant ad Corpus verū Christi; ejusmodi sunt ordi=
nes minores: ob quam rationē contendit non posse sim̃plici sa=
cerdoti committi ut ordinet in sacris, quia illi immediatā dicunt
relationē ad verum Corpus Chri, in quā dignitate Pontifex non ē su=

plerio v sacerdote. Dico 6o

Dico 6.° Foemina jure Divino e incapax Ordinis. non aut iure eccl. ante legitimam aetatem, in qua solus Pontifex dispensare pot. et in qua si quis Sacris initiaretur non teneretur ad vitam castitatis, quod ex praecepto eccl. coniungi in Ordine sacro, nisi forte postquam ad praefectam aetatem pervenerit, id ratum habuit vel in sacris ordinibus ministrare voluit. Primum pbr ex traditione Eccle. Et ratio e quia foemina natura e subiecta viro, igitur natura non e capax praelationis supra plebem quam praelationem secum affert ordo. 2um colligitur ex tit. de Clerico per saltum promoto, et de aetate et de Clericis et coniugatis recepta a doctoribus. Verum tamen est illum qui ante legitimam aetatem ordinatus esset manere suspensum ab executione ordinum usque ad legitimum tempus: reliqua fere ab omnibus recipiunt.

Quaestio sexagesima 4 De Causa Sacramentorum

Art. 1us Utrum Deus operetur interius ad effectum Sacramentorum.
Art. 2us Utrum Sacramenta sint solum ex institutione Divina.
Art. 3us Utrum Christus sec. quod homo habuit potestatem operandi interiorem effectum Sacram.
Art. 4us Utrum Christus suam potestatem quam habuit in sacris potuit ministris communicare.

Disputatio Decima

An Potuerit Creaturae Communicari Potestas instituendi Sacramenta. Omnia Sacra novae legis a Christo esse disputat hic S. Tho. fuisse a Christo instituta. apte definit Tridentinum sess. 7 c. 1. Christus instituere debuit causam principalem: Solus aut Deus potest esse causa principalis institutionis sacramenti; quia solus Deus potest esse causa principalis sanctificandi hominis. Cum dicimus a Christo instituta esse sacra. intelligendum e summam dignitatem non solum humanam et docet S. Th. hic art. 3. Solum habuit Christus potestatem ministerii principalis, quam ipse potestatem excellentiae vocat. eamque in his 4 consistere. 1um ut eis meritum operatur in Sacramentis. 2um Quia in eius nomine sanctificantur Sacramenta; quod solus ita explicat. Ratio Cum Christus per sumpsit a Verbo coniunctam sibi sit principale instrumentum Sacrorum. Inferiores ministri vice Christi ab ipso delegata funguntur in administratione Sacrorum. 3o Quia ipse qui virtutem dedit Sacramentis potuit Sacramenta instituere intellige potestate non per auctoritatem sed per delegationem; quia potuit effectum Sacramentorum sine exterioris signi conferre. Ex quo pbr. An potuerit Christus potestatem instituendi Sacra. alteri committere. Affirmant S. Tho. de potestate ex-

cellentiae ne:

excellentiae alias et independentiae autoritatis. Aliis vero distinguendum esse videtur de potestate [illegible] excellentiae, aut quoad meritum et condigno operante efficacia Sacri, aut operante, per meritum et congruo. Primo modo non potuit potestas excellentiae alteri a Christo communicari; Ergo nulla pura creatura potest alteri et condigno mereri remissionem peccatorum, quam includit effectus Sacrorum. Posteriori modo potuit hic communicari. Contrarium et solemne concludo [illegible] quod hujusmodi potestate purus homo esset Sacramentorum institutor. Nam negat Scotus in 4. dist. 1. q. 3. et 3. art. Duv. dist. 52. q. Gabr. ibi 2 art. 3. dub. 2. Ergo potest instituere Sacrum est imprimere signum certum et infallibile gratiae: nemo autem nisi solus Deus potest imprimere certum et infallibile signum gratiae: alioquin si ab alio quam a Deo imprimi posset certum et infallibile signum gratiae Deus in conferenda gratia penderet ab alio; Quare etiamsi Deus promittat se gratiam daturum sub aliis signis sensibilibus dependenter voluntate alterius, semper dependeret ex voluntate Dei. Alii vero affirmant quod hominem potestatem delegatam quasi fore creaturam institutricem Sacrorum. Quia posset pro sua voluntate signum instituere ad cuius praesentiam Deus infallibiliter gratiam conferret.

Aliis vero dicendum est Duplex posse Deum suam gratiam polliceri. Uno modo absolute ex se sub hoc vel isto signo a creatura determinato quo pacto creditur promisisse gratiam [illegible] in lege nova. Alio modo sub conditione nempe si creatura voluerit hoc vel illud signum ponere, alias gratiam non daturum. Primo modo non potest dici creatura sed solus Deus Sacramenti institutor. Quia solus Deus ex se ipso movetur ad gratiam conferendam. 2o vero modo dici posset aliquo modo creaturam Sacrorum institutricem. nempe physice sed moraliter eo quod esset moralis causa, ut Deus efficax redderet signum gratiae. Quomodo vero instituere denotat primo Deum statuere solus Deus in hoc sensu potuit Sacramenta instituere. Quia solus Deus immutabile decretum sive absolutum sive conditionatum ex quo originatur omnis Sacramentorum institutio.

Art. 4. Utrum per malos Ministros Sacra conferri possint

Art. 5. Utrum alii ministrantes Sacra peccent.

DISPUTATIO 13a.

An semper Ministri tenentur cum Sacra ministrant esse in gratia. Habens [illegible] de potestate instituendi: Agi de potestate Ministerii quae est penes homines vel Angelos nec stat cum hoc ministerio per spiritualem potestatem [illegible]: Nec humana verba quod ad [illegible] Sacramentorum requiruntur.

requiruntur, offerre possunt. Porro non omnia Sacra eosdem nos Ministros requirunt. Nam alijs ut valida sint requirunt Ministros peculiari consecratione designatos ut Sacra Eucharistia et Christus extrema unctio ... requirunt ut necessarium Ministrum Sacerdotem, confirmationis uero et Ordinis ut Ordinarium Ministrum Episcopum. Matrimonium autem requirit ut necessarios ministros ipsos contrahentes. Nam Sacerdos est solus testis, non autem minister Matrimonialis contractus: ad Baptismum quilibet est sufficiens. Et quidem quod peccata Ministrorum non irritent Sacra ab ipsis collata, si alioquin adhibeantur omnes conditiones requisitae, definitum est in Tridentino sess. 7. de Sacramentis in genere canone 12. Omnium antiqui Heresis fuerunt donatistarum qui putabant Baptizatos ab Haereticis aut publicis peccatoribus esse rebaptizandos quam ex parte secutus est Cyprianus qui (?) Baptizatos ab Haereticis Schismaticis contendebat esse rebaptizandos. Rationem huius Catholicae ueritatis assignat hic S. Doctor ar. 5. ex quod Minister non concurrit, nisi ut purum instrumentum ad sacrum conficiendum: instrumentum autem cum operetur in uirtute principalis uel agentis non debet in se ipso continere effectum, quem producit, sed satis est si ille contineatur in uirtute principalis in instrumento aut solum inchoatiue et (?). Praeterea constans est apud Patres et Catholicos sententia quam iura affirmant peccare Ministrum consecratum qui in statu peccati mortalis conficit sacramentum, quod cum sit in re graui contra nobilissimam uirtutem religionis non potest non esse mortale. Quare in hoc omnes conueniunt teneri hunc ministrum in gratia se constituere, ut digne sacramenta administret. Non est autem necesse ut in gratiam se constituant per confessionem, cum nullum de hoc extet praeceptum quidquid dicat Marsilius et Adrianus, sed poterit in gratia se constituere per contritionem. Conueniunt etiam Doctores hoc praeceptum non esse positiuum uel aliud humanae legislationis, alioquin cum solum peccato ... aut quod humana lex non extendit posset quis Sacramenta sub peccato ministrare. Sed neque ex Diuina lege positiua sed ex ipsa intentione sacramentorum independenter a bona lege positiua naturali iure et diuinitus; Soda (?) Controuersia est inter Doctores in reddenda ratione in qua hoc naturale praeceptum fundatur.

Qua circa Caiet. hunc art. Sotus in 4. dist. 1. q. 2. ar. 6. quos sequitur Suarez disp. 16. sec. 3. Rationem huius assignant ex eo quod cum ministri ex peculiari consecratione sint ad tam sanctum ministerium deputati, et insuper ad illud digne exercendum specialem gratiam acceperint, teneri sub praecepto ... agendi minus ... in sanctitate et iustitia se conformare: Limitat autem hanc doctrinam Caietanus quando quis Sacra ministrat extra casus necessitatis: Nam in casu necessitatis nec laicus.

nec Laicus baptizando nec sacerdos absolvendo in statu peccati mortalis 77
peccaret, eo quod in tali casu non se exhiberet sacerdos, ut ministrum ad talem munus ex officio deputatum, sed dumtaxat subveniret necessitati en-tienti. Ex quo assignant cur peccator exhibens se ut instrumentum ad opera supernaturales non peccat illas exercendo in statu peccati, peccet autem sacerdos exhibendo se ad actiones sacras instrumentum, ad quas ex divina ordinatione est deputatus. Quia vult ad illas actiones e peculiariter consecratus fuerit ad hoc. Alij Jesuitae cum Vazquez rationem reddunt ex eo quia Minister hoc ipso quod sacra ministrat tenetur se in sanctitate conformare, cum Deo auctore sacramentorum et cum sacris ipsis. Ex quo colligunt etiam eos qui in statu necessitatis sacra administrant debere se in gratia ponere ut digne illa ministrent, nisi necessitas subveniendi adeo non urgeat ut non sit contritioni locus; nam tunc poterit qui ministrat sive Laicus sive sacerdos ministrare. Alii ratio dicendum est huius rei rationem sumendam esse ex peculiari irreverentia sacri et ubi contemptu in Deum sacramentorum auctorem. Etenim cum sacramenta sint ex se sacra, et ex divina institutione ordinata ad sanctitatem et iustitiam conferendam fit peculiaris irreverentia sacris et Deo illorum auctori si sacramentum in statu peccati mortalis administretur.

Ex quo colligo tam ministrum consecratum quam Laicum in casu necessitatis peccare si sacra administrent in statu peccati mortalis, etsi gravius peccet minister deputatus quam Laicus; eo quod non solum ille tenetur ad sanctitatem et reverentiam actionis sacrae, sed etiam quia ad hoc digne exercendum peculiarem gratiam consecrationis accepit.

Objicies 1o. Ex hoc sequeretur peccare confirmatum qui fidem profitetur in statu peccati, cum ad fidem profitendam peculiarem acceperit potestatem. 2o peccare Diaconum sacramentum Eucharistiae ministrando et religiosos ministros uniuscuiusque Ordinis actus exercendo. Respondeo ad 1um. Disparitas est quia potestas profitendi fidem non traditur ut ea in statu gratiae profiteatur, sicut traditur potestas conferendi sacramenta. Eo quod actio profitendi fidem non est ex natura sua sanctificativa subiecti, sicut actiones sacramentales quae sunt ordinatae ad sanctificandum et consecrandum subiectum illis.

Ad 2um. Non desunt qui affirment tam Diaconum peccare in peccato ministrantem Eucharistiam, quam religiosos inferiores ministros actus sui Ordinis exercentes. Ministrum probabilius est eos non peccare, eo quod enumeratae actiones non sunt tales ut peculiari ratione referant Deum ut auctorem sanctitatis peculiaris non sanctificante subiectum. Cum illae aliquando bene et male fieri possunt: Et licet actio ministrandi Eucharistiam sit actio applicantis sacrum quod est sanctificativum subiecti, non est tamen actio quae intelligeretur una cum actione sanctificativa subiecti. Hinc etiam colligo cur exercitio [illegible] na supernaturalia in statu peccati non sit peccatum. Quia minime talia opera exercendo nulla

rei sacrae.

rei sacrae iniuria fit. cum ipsa per se non sint per peculiarem deputationem sacra, quamadmodum sacra sunt sacramenta. 2º. Colliges cur non peccat Episcopus Chrisma in statu peccati benedicendo, uel sacerdos Sacramentalia exercendo. ob eandem rationem quia functiones non sunt per se ordinatae ad immediate sanctificandum et consecrandum subiectum. 3º Colliges contra Cajet. non peccare mortaliter, nisi ratione scandali Concionatorem in statu peccati mortalis concionantem. Tum quia neque actio concionandi est peculiari deputatione sacra; neque per se ordinata ad sanctificandum immediate subiectum

Art. 8us Utrum intentio Ministri requiratur ad perfectionem Sacramenti

Art. 9nus Utrum Fides Ministri sit de necessitate Sacramenti

Art. X. Utrum intentio recta Ministri requiratur ad effectum Sacramenti

DISPUTATIO 14a.

Quae et qualis intentio requiratur ad sacram. conficiendum.

Requiri aliquam intentionem ad sacra. conficienda res est apud Catholicos indubitata. Quam expresse definivit Concil. Flor. et Trid. illud decreto de sacramentis hoc res. 1. cap. 11. Controversia est quae et qualis intentio sufficiat. Duplex autem intentio distinguitur. Altera materialiter terminata ad res et uerba materialia sacrorum; altera formaliter terminata ad res et Verba formaliter. Voco res et Verba materialia includendo in uerbis formalem significationem quam habent ex institutione humana. Voco res et Verba formaliter includendo in illis praeter significationem humanam aliquam significationem ex institutione diuina.

Nonnulli censentes ad ueritatem Sacri sufficere materialem intentionem qua res applicantur extra symbola nihil aliud intendendo per ea. Probant autem 1º authoritate Nicolai primi ad consulta Bulgarorum qui cum esset consultus de quibusdam Baptizatis a quodam Judaeo num essent rebaptizandi respondit si in Baptizati essent in nomine Trinitatis rebaptizandos non esse. Ergo praeter uoluntatem applicandi extra symbola nihil aliud requirebat hic Pontifex. 2º. Confirmant ex D. August. et Chrysost. quorum ille 1. de Baptismo c. 13. docet ueram esse baptizmam ubicumque et quibuscumque per Verba Euangelica conferatur. Sic homil. 8. in Joan. scribit in hoc Verba, Sacerdos et linguam et manus praebet; neque enim iustum est propter alterius malitiam ad salutis sacra symbola fide accedentem offendi. Accedit exemplum Athanasij qui cum esset puer primum baptizauit quosdam qui postea ab Episcopo Alexandrino et alijs iudicati fuerunt legitime baptizati. 3tio. Probant ratione. Siquidem nihil obstabat Deum hac lege sacra instituere, ut sola Verborum prolatio et materiae applicatio absque alia intentioni intentionale ad essentiam sacramenti sufficeret. Quod autem ita de facto institutum sit colligunt ex eo: Tum quia hoc modo subiecti aequum certiorem de ualiditate illius, cum ad ualiditatem Sacramenti non sit necessaria alia intentio, ab ea quam Minister exercet de extremo symbolo etc. Tum quia in humanis contractibus et negotijs non requiritur intentio

intentio Ministri, sed sufficit extrinseca, iuxta Dni quaesiti declarata. Tum quia
sensus extrinseci signi pendet ex sola impositione auctoris. Unde si Minister illud appli:
cet, non poterit non sensum illud, quod significandum est impositum: sicut a parte Ministri suspen:
di effectus Sacri, si applicetur tota essentia sacramenti sensibilis signi sacri, cum habeat pra:
dicere gratiam significandi ex institutione Christi absque alia intentione illam sensibilem.
Ioannes Antonius, principiis huius longe conformior est Sententia quam Vazq. disp. 138. c. 8.
putat esse Divina fide certum, solam intentionem applicandi extra symbola ad vali:
ditatem sacri non sufficere, sed requiri intentionem aliquo modo faciendi, et si non explicite saltem
implicite et in confuso. Triplex autem potest in sacris conferendis esse intentio faciendi. Primo
modo intendendi sanctificationem subiecti, et haec non est necessaria: alioquin Baptismus collatus
ab Haeretico qui sanctificationem non intendit, validus non esset. Alio modo intenden:
do Sacrum conficiendum, hoc est applicare externum signum productivum gratiae, et talis
haec intentio est necessaria. Nam multi Haeretici putant Baptismum esse productivum gratiae, et tamen Ba:
ptismus ab Haereticis collatus est validus. Tertio modo intendendo externum signum sub a:
liqua ratione religiosi ritus ac sacrae caeremoniae a Christo institutae; et hoc adhuc aut ex:
plicite intendendo adhibere sacram caeremoniam a Christo institutam, aut implicite intenden:
do illam sub aliquo conceptu confuso, velut quod Christiani illam intelligunt, vel signum aliud
tale signum intendit pertinendum. Et sane altera ex his intentionibus necessaria est et suf:
ficit ad sacramenta conficienda. Quod autem necessaria sit constat Primo auctoritate Trident. defi:
nientis ad conficienda sacra necessariam esse intentionem faciendi id quod facit Ecclesia. Et cum per in:
tentionem faciendi quod facit Ecclesia intelligere Concil. aliquo modo faciendi, inde constat quod
eo loco Concil. contendit damnari Lutheranorum Sententiam autumantium ad sacri veritatem non
requiri intentionem neque faciendi, nam magis necessario contenderent ipsa extra applicationem sym:
boli: alioquin impossibile est applicare externum symbolum absque voluntate illud applicandi.
Ergo in Concil. quia Haeretici convenit, ad sacrum conficiendum necessariam esse intentionem faciendi
quod facit Ecclesia, aliquid aliud requirit, quam intentionem puram materiam applicandi externi si:
gnum. 2o. Eadem Sententia patet ex absurdis. Nam si sola intentio applicandi
externi symboli sufficeret ad sacramenti efficacitatem, sequeretur 1o. consecraturum Corpus
Christi Sacerdotem qui solum legendi causa in mensa proferret Verba consecratoria, quin
etiamsi illa derisione et ioco proferret. 2o. absolutum a peccatis illum qui tali a:
nimo fingendi absolutionis formam proferret. 3o. Baptizaturum eum qui derisione et
ludicra aqua adstantes aspergens simul formam Baptizandi proferret, quod omnia nemo non videt
esse absurda.
Quae autem exempla in oppositum adducuntur. Ad primum collectum ex
Auctoribus Respondetur Ex eo tantum probari maiorem intentionem proferendi extra Verba et appli:
candi externam materiam: an autem illa sufficiat ex allatis testimoniis non colligi. Un:
de ut notavit Vazquez disp. 138. c. 4. Subdubitavit August. an baptizmus
ea ex intentione collatus validus esset. Verba autem Chrysost. intelligenda sunt
de mera malitia Ministri non redundante in detrimentum Catechumeni. Ad
Exemplum autem Athanasii dicendum est Baptisma ab eo ludi causa collatum non

fuisse collatum.

imputetr tanqm ppriq effus ei q se indebrianit, non imputatr illi ut effus humanus humano mo ab eo secutus, sed solum intepretative, qa morali se gerit ac si humano mo illu effceret. Qd aut Martyriu suu effum tribuat etia in rne carente qz sola voluntate in ea, mirii non e, qd eadem voluntas patiendi Martyriu se se hz ad illud ut ea efficiens, loqndo d Martyrio in ordne ad effum quem tribuit ex privilegio, sola ea disponente, non secus ac se ht voluntas suscipiendi sacrm ad Sacrum ipsum. Vnd sicut voluntas suscipiendi Sacrum no oportet ut comitetr sacrum, ita nec voluntas patiendi Martyriu oppor tet ut comitetr Martyriu.

Ro Certu e ad validitm Sacri requiri intentione absoluta, nec suffcere co ditionata nisi talis qe transeat in absoluta. Pm patet Qa intentio q ad sacramentu conficiendu requr dbt ee opperativa et efficax: dbt n ee principium imperativum extrni actionis sacralis; atq sola intentio absoluta e efficax et operativa cu condionalis ut sic nihil ponat in esse. 2um Constat Quia intentio conditionata q posita condione transit in absoluta et aequivalet absolutae. Ergo Secundum hanc Recentiores valet Sacrum Baptismi vel Matrimonii sub tacita vel expressa conditione collatu, si baptizandus vel absolvendus capax sit Baptismi vel absolutionis.

Dubitant Alii Recentiores An Sacrum impensum sub conditionibus de futuro, valeat nunc d praesenti posito qd conditio futura sit ponenda Ut si qs absolutionem impendat sub hac fa Ego te absolvo si restitueris. Primo negant regulariter valere sub hac fa datu: Eo qd conditio d futuro suspendit consensum praesentem ad Sacramentum necessarium: Nec dici pt Sacrum incipere ee qn ea ponitur conditio d futuro. Qa qn ponitur conditio o e actio sacralis; qn u fuit extra actio sacramentalis non potuit esse sacramentu deficit intentione Ergo nunquam Sacrm sub hac forma datu validu e.

Sedo subdubitant. An saltem Minister efficaci intendat impendere d praesenti Sacrum sub condne d futuro valeat Sacrum; Na videtr eadem rao d sacro impenso sub condione d praeterito et sub condione d futuro: tn docent hoc ee gravissm sacrilegiu, et sacrum si irreiterabile e saltem ut dubiu ee repetendu.

Mihi u dicendu e Sacrum sub condione d futuro impensu nunqm firmu ac ratu ee etiamsi Minister efficaci intendat illud d praesenti conficere. Rao e Qa sicut potestas ministrandi sacra e potestas humana, humano mo exercenda tradita Ministris Eccliae, ita ut verum efficiat Sacrum regulam dbt cognitione humanam sumere; igr cognitio rei futurae o sit cognitio humana ex qua regulam dbt praesens consensus conferendi Sacrum non pt esse sufficiens ad verum Sacrum conficiendu. Ex quo sumitur discrimen inter conditionem d praeterito sive d praesenti et conditionem d futuro. Qa illa humano mo sciri pt et q aliqui e ut humano aliquando cognitioni occulteti. Sed u nulla humana industria sciri pt supple

deat ex

pendet ex aliqua libera determinatione futura, vel ex decretis Christi divinis, quae absque peculiari revelatione sciri non potest.

3tio indubitatum est actualem intentionem non esse necessariam ad sacramentum. Tum quia illam adhibere semper moraliter est impossibile. Unde omnia fere sacramenta redderentur incerta, ac proinde magnus injiceretur scrupulus libris fidelibus. Quarto satis certum est habitualem intentionem sufficere; si quidem habitualis intentio non est principium proximum sacralis actionis. Unde illa sic posset dormiens; quocirca omnes convenerunt virtualem duntaxat sufficere. Verum difficultas est non modica in explicando quid sit haec virtualis intentio. Nonnulli illam explicant per quandam impressionem relictam in extremis membris per tanquam virtus permanens actionis operis virtualis illius: ad eum modum quo virtus impressa lapidi operatur post projicientis. Sed neque verisimile est adumbratum voluntatis [illegible] tempore fuisse intra, neque illud ad explicandam virtualem intentionem necessarium est. Quam alii virtualem intentionem explicant ex eo quod semper cum extrema actione sacramenti coniungitur aliqua actualis intentio faciendi opus externum; sine qua intentione fieri non potest actio ipsa externa. Sed neque hoc denique videtur; Nam licet plerumque ita fiat, in illud tamen contingit ut actio externa a praeteritam intentione imperata continuetur, absque ulla actuali intentione interna; veluti usque imperata deambulatione continuatur absque ulla actuali intentione deambulandi mente ad alia vehementissime occupata.

Ergo dicendum est virtualem intentionem quae ad efficiendum sacramentum sufficit, etsi non includat intentionem actu coexistentem externae actioni sacramenti; necesse tamen supponere aliquam actualem voluntatem, ex qua minister cepit initio operis externas potentias applicare ad opus externum vere, ac actuali quidem intentione praesupposita; Unde externa illa motio atque illa membrorum applicatio ab actuali ministri intentione imperata et directa ad opus sacramentale exequendum, etiam sine ulla actuali intentione perdurans dicitur virtualis intentio, et sufficit ad sacramentum perficiendum, donec illa non sit per aliam intentionem revocata: Potest autem externa actio sacralis revocari dupliciter per aliam intentionem: Uno modo explicite ut si quis incipiens executivas potentias movere ad sacramentum conficiendum vel audiendum, intentionem explicite mutet et alio applicet et huiusmodi etsi duret externa motio et applicatio ad sacramentum conficiendum vel audiendam, non est illa externa motio sufficiens ad virtualem intentionem satisfaciendi Ecclesiastico praecepto; eo quod per novam intentionem explicitam illa prior intentio quae fuit praxis causa applicans externa membra ad actionem exequendam, moraliter censetur revocata; Nec potest externa motio illa iam perdurans habere rationem virtualis intentionis, quoniam illa non est amplius ratione actionis humanae moraliter dependentis a priori illa intentione, sed potius cuiusdam effectus naturalis, nisi forte cum illa intentione explicita retineatur, aliqua valde remissa intentio circa actionem sacralem: Nam forte talis intentio sufficeret ad sacramentum conficiendum et praeceptum Ecclesiasticum servandum. Alio modo potest revocari prior intentio implicite et inadvertenter et tunc certum est quod si externa actio sacralis a priori intentione imperata perduret usque ad sacramentum perficiendum, valere sacramentum, quia iam censetur prior intentio moraliter perdurare cum ipsa externa actione. Ex his solvi possunt plurimi casus particulares non modo in administratione sacramentorum, sed etiam in observatione praeceptorum, ad quorum observationem requiritur attentio: Nam si quis ex. g. cum sufficienti attentione ad externam prolationem verborum admittat attentionem ad alia mox, hanc posteriorem attentionem non revocet priorem, non videtur transgressor Ecclesiastici praecepti, quia ipso sufficientem adhibet intentionem; quamvis simul cum illa etiam aliam

simulat

sine l adultat. Verum periculum vae amittendi priorem intentionem persolvendi si id per hoc exponit poterit à peccato non excusari. Unde videt actualiter saltem priorem intentionem revocare.
Quanto Tandem ut intentio Ministri sit valida & sufficiens ad sacramentum conficiendum debet ad certam personam certamque materiam dirigi. Tum quia hoc indicant fidelis ipsa sacramenti quae per gratiam, Te & Hoc, certas personas, certamque materiam designant. Tum quia intentio quae requiritur ad sacramentum debet esse operativa, non est autem operativa nisi ad certam personam, certamque materiam dirigatur; Quo fit ut si quis intenderet Petrum & sit Joannes non absolveret Joannem. Quia intentio tunc non fuit ad Petrum sed ad hunc indeterminate directa, in qua intentione includitur Joannes: Quod autem putet illum esse Petrum error est speculativus, non practicus, ex quo virtus non applicatur Voluntatis ad operandum. Nam etiamsi sciret Joannem adhuc absolveret. Eadem ratio est de intentione consecranda materiae Eucharistiae. Nam si quis intenderet consecrare unam tantum hostiam quae est praesens non consecraret alias, si forte alias praesentes haberet: Si vero intendat consecrare quidquid est praesens, etiamsi putat unam tantum praesentem, omnes consecrat quae sunt praesentes. Si quis plures habet et intendat consecrare unam vage, nullam consecrat. Quia intentio ferri debet ad certam materiam. Sed Etenim Sacramentum Matrimonii non solum est invalidum quando in talis fertur ad unum, & error est alius; sed etiam quando fertur ad hunc praesentem & est unus & error est alius, nisi forte contrahit habet intentionem contrahendi cum hoc quisquis sit nisi enim talem intentionem habet semper error personae censetur substantialis in hoc sacramento. Quod est quia circumstantia personae in hoc sacramento, non est accidentalis, sed substantialis, ac proinde contra illius, sicut reddit consensum non voluntarium; ita reddit Sacramentum nullum quod supra voluntarium consensum fundatur. In aliis vero Sacramentis circumstantia personae non est substantialis sed accidentalis cum parum refert sit ad sacramentum absolutionis vel Baptismi impendatur Petro vel Paulo. Et Confirmatur Quia in Matrimonio persona se habet ut objectum in quod primario fertur intentio contrahentis: In reliquis vero Sacramentis persona solum est subjectum cui conferri debet sacramentum; & quidem objectum semper est essentiale actui, quod non est semper subjectum essentiale.
Atque haec de Sacramentis in genere quae tribus & si non pro dignitate à nobis disputata sint. Caetera vero quae ad omnia sacramenta vel de Sacramentis Baptismi & Confirmationis docet sic S. Doctor partim facilia sunt, ut peculiari nostra explicatione non indigeant; partim quae difficiliora nobis visa sunt explicata remanent in hoc tractatu de Sacramentis in communi. Duo tamen Sacramenta in specie de Eucharistia & Poenitentia accuratius explicanda elegimus: Sunt praeterea prioris Sacramenti difficultates gravissimas quae sine Magistro attingi vix possunt nedum penitus intelligi. Tum propter Posterioris immensas Utilitates sine cuius praecedenti notitia non potest hoc Sacramentum sine multis & magnis erroribus administrari.

Finis.

Ad Laudem. Dei Optimi Maximi Virginis Sanctissimae Sororis ac. D. Romual. Cyrilli. & S. Catharinae.
Opera & Labore. Fratris Aventini Zakrzewskÿ S. I. Sac. Dimenkeo. Polsni. Horentia. 1637.

BIBLIOTEKA
FUNDACYI
HR. RAWOROWSKIEJ

BIBLIOTEKA
FUNDACYI
HR. DAWORZYSKIEGO
RKps. Nr. 417
K. 82 gM

Tractaꝰ
to

We wtorek przyszły będzie się odprawowało nabożeństwo u Oy-
cow Augustinianow naprzedmieściu Haliczkiem, to iest S. Augustyna
Patriarchy tegosz Zakonu gdy pasterz zupełnyja na ktore nabożenstwo
Oycowie zapraszaia

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

DIGITAL – CENTER

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.